

Книга пам'яті
Чернігівської області

**ГЕРОЇ
СІВЕРСЬКОГО КРАЮ**

**Том 1
2014—2015 роки**

ГЕРОЇ СІВЕРСЬКОГО КРАЮ

КНИГА ПАМ'ЯТІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Збірка матеріалів
обласної пошуково-дослідницької експедиції
дітей і учнівської молоді**

**Упорядкування Людмили Житнікової
та Миколи Шанського**

Том 1

2014–2015 роки

Харків
ФОП Панов А.М.
2019

*Книга видана коштом обласного бюджету Чернігівської області в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016–2020 роки.
Не для продажу.*

Координація роботи обласної пошуково-дослідницької експедиції дітей і учнівської молоді та її організаційно-методичний супровід забезпечені комунальним позашкільним навчальним закладом «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

«Дякуємо всім учасникам обласної пошуково-дослідницької експедиції дітей і учнівської молоді за роботу з пошуку та оформлення інформації, спогадів, документів і матеріалів про загиблих воїнів АТО. Особлива подяка вчителям, учням, батькам, родичам та громадським організаціям, зокрема – «Єдина родина Чернігівщина», небайдужим громадянам».

Координатор експедиції,
заступник директора Центру Сергій Биконя

**Г 39 Герої Сіверського краю. Книга пам'яті Чернігівської області області [Текст] : зб. матер. обл. пошук.-дослідн. експед. діт. та учн. молоді / упоряд. Л. В. Житнікової, М. М. Шанського. Т. 1 : 2014–2015 роки / вступ. сл. М. А. Конопацького, М. М. Шанського. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 528 с.
ISBN 978-617-7771-26-4**

У книзі зібрано матеріали про учасників бойових дій — уродженців Чернігівської області, які пішли з життя у 2014–2015 роках, даючи відсіч російській агресії на території України. Подано відомості про воїнів, полеглих безпосередньо внаслідок бойових дій, загиблих з інших причин під час військової служби, а також учасників бойових дій, які пішли з життя після демобілізації. Характери і долі оборонців України розкриваються як через офіційні біографічні довідки, так і через спогади їхніх рідних, близьких та побратимів, зібрані учасниками Чернігівської обласної пошуково-дослідницької експедиції дітей і учнівської молоді.

Для широкого кола читачів.

УДК 908

ISBN 978-617-7771-26-4

© Житнікова Л.В., Шанський М.М.,
упорядкування, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП

Вступне слово Конопацького Миколи Анатолійовича – начальника управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації	11
Вступне слово Шанського Миколи Миколайовича – голови громадської організації «Єдина родина Чернігівщини»	12

НЕБЕСНА СОТНЯ

1. Прохорський Василь Петрович (18.02.2014)	14
2. Мовчан Андрій Сергійович (20.02.2014)	17
3. Орленко Віктор Миколайович (03.06.2015)	20

ВОЇНИ, ПОЛЕГЛИ ВІД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

1. Куриленко Дмитро Олександрович (28.04.2014)	24
2. Сабада Олександр Борисович (02.05.2014)	26
3. Коновалов Олексій Ігорович (12.06.2014)	28
4. Рябуха Сергій Вікторович (17.06.2014)	33
5. Коваль Максим Олександрович (19.06.2014)	36
6. Горбенко Ігор Ігорович (24.06.2014)	38
7. Висоцький Павло Миколайович (09.07.2014)	41
8. Моругий Андрій Миколайович (13.07.2014)	42
9. Сокирко Анатолій Михайлович (14.07.2014)	45
10. Бурлак Микола Михайлович (19.07.2014)	48
11. Бруй Микола Віталійович (26.07.2014)	52
12. Коваль Юрій Миколайович (26.07.2014)	59
13. Рудник Артем Юрійович (27.07.2014)	61
14. Деркач Сергій Павлович (30.07.2014)	63
15. Моїсеєнко Володимир Миколайович (30.07.2014) ...	66
16. Ковтун Станіслав Григорович (31.07.2014)	68
17. Мансуров Андрій Сергійович (03.08.2014)	71

18. Нагорний Сергій Михайлович (03.08.2014)	74
19. Александренко Сергій Миколайович (09.08.2014) . . .	76
20. Дейнега Сергій Валентинович (09.08.2014)	80
21. Титаренко Сергій Миколайович (09.08.2014)	83
22. Грановський Андрій Олександрович (13.08.2014) . . .	86
23. Мірошніченко Петро Олександрович (13.08.2014) ..	89
24. Бондаренко Валерій Миколайович (14.08.2014)	93
25. Музика Роман Петрович (16.08.2014)	96
26. Полегенько Дмитро Павлович (18.08.2014)	100
27. Куц Геннадій Володимирович (19.08.2014)	105
28. Джужа Руслан Михайлович (20.08.2014)	106
29. Міхнюк Олег Іванович (20.08.2014)	109
30. Уткін Олександр Анатолійович (20.08.2014)	113
31. Андрейченко Максим Павлович (22.08.2014)	117
32. Лущик Микола Григорович (22.08.2014)	122
33. Шепелюк Олексій Борисович (25.08.2014)	127
34. Шкляр Ігор Володимирович (25.08.2014)	129
35. Брешинський Володимир Олегович (26.08.2014) . . .	135
36. Коворотний Сергій Володимирович (26.08.2014) . . .	136
37. Тищенко Андрій Іванович (28.08.2014)	138
38. Джевага Сергій Олександрович (29.08.2014)	140
39. Єсіпок Андрій Анатолійович (29.08.2014)	144
40. Жайворонок Богдан Сергійович (29.08.2014)	147
41. Ус Артем Володимирович (29.08.2014)	149
42. Бондаренко Володимир Олександрович (31.08.2014)	152
43. Савченко Юрій Борисович (31.08.2014)	154
44. Титок Дмитро Миколайович (31.08.2014)	157
45. Андрієць Олег Анатолійович (01.09.2014)	159
46. Женжеруха Володимир Михайлович (01.09.2014) . . .	162
47. Ротозій Дмитро Віталійович (01.09.2014)	164
48. Безгубченко Сергій Борисович (04.09.2014)	167
49. Шик Олександр Геннадійович (04.09.2014)	169
50. Ющенко Володимир Михайлович (04.09.2014)	171

51. Яковенко Денис Олександрович (04.09.2014)	174
52. Богуш Андрій Васильович (05.09.2014)	178
53. Власенко Дмитро Миколайович (05.09.2014)	182
54. Лоскот Євгеній Олександрович (05.09.2014)	185
55. Норенко Андрій Петрович (05.09.2014)	195
56. Степанченко Дмитро Андрійович (05.09.2014)	200
57. Хуторний Юрій Миколайович (05.09.2014)	204
58. Шанський Андрій Миколайович (05.09.2014)	207
59. Близнюк Володимир Володимирович (06.09.2014)	213
60. Буряк Анатолій Миколайович (06.09.2014)	219
61. Рябий Віталій Вікторович (07.09.2014)	223
62. Баран Сергій Петрович (09.09.2014)	226
63. Лобода Вадим Михайлович (12.09.2014)	229
64. Сергієнко Ігор Володимирович (22.09.2014)	233
65. Чередніченко Денис Ігорович (26.09.2014)	236
66. Приходько Олександр Валентинович (27.09.2014)	242
67. Кононович Іван Миколайович (01.10.2014)	244
68. Костюченко Юрій Миколайович (04.10.2014)	248
69. Кривонос Станіслав Григорович (04.10.2014)	250
70. Кунденко Володимир Іванович (04.10.2014)	252
71. Говорущенко Сергій Фавстович (11.10.2014)	255
72. Ровний Олександр Олександрович (17.10.2014)	257
73. Тітарчук Володимир Іванович (17.10.2014)	261
74. Запека Віктор Олександрович (16.11.2014)	265
75. Іщенко Андрій Васильович (16.11.2014)	270
76. Найдьон Олександр Вікторович (16.11.2014)	275
77. Рвачов Володимир Ігорович (16.11.2014)	281
78. Яжук Микола Петрович (16.11.2014)	283
79. Будько Олександр Анатолійович (17.11.2014)	286
80. Лупікс Яніс Модрісович (17.11.2014)	290
81. Олійник Анатолій Анатолійович (17.11.2014)	293
82. Росомаха Микола Васильович (17.11.2014)	298
83. Васюк Олег Олександрович (30.11.2014)	300

84. Пономаренко Олександр Васильович (04.12.2014) ..	302
85. Нітченко Роман Федорович (05.12.2014)	303
86. Бойко Валентин Анатолійович (08.12.2014).....	306
87. Лавренчук Віктор Іванович (08.12.2014)	310
88. Носенко В'ячеслав Олексійович (08.12.2014)	313
89. Потієнко Анатолій Юрійович (07.01.2015).....	315
90. Васюк Микола Олександрович (14.01.2015)	319
91. Парубець Сергій Сергійович (18.01.2015)	321
92. Баширов Тахір Тахірович (25.01.2015)	324
93. Таценко Олександр Іванович (25.01.2015)	327
94. Ткаченко Руслан Андрійович (25.01.2015).....	330
95. Білокуров Олександр Сергійович (26.01.2015)	334
96. Бригинець Олександр Валентинович (29.01.2015) ..	336
97. Лебедєв Андрій Володимирович (29.01.2015)	339
98. Пащенко Олександр Михайлович (29.01.2015)	341
99. Колесник Віталій Павлович (30.01.2015)	344
100. Онопрієнко Олександр Валерійович (30.01.2015) ..	346
101. Соломаха Олег Володимирович (30.01.2015).....	348
102. Старченко Павло Олександрович (30.01.2015)	351
103. Томилко Іван Миколайович (30.01.2015)	357
104. Харитонов Сергій Миколайович (30.01.2015)	364
105. Жеребило Вадим Володимирович (31.01.2015)	368
106. Кравченко Євген Анатолійович (31.01.2015)	375
107. Пономаренко Микола Миколайович (31.01.2015) ..	379
108. Стельмах Олександр Миколайович (02.02.2015)...	381
109. Сніжок Ігор Сергійович (03.02.2015)	383
110. Бушнін Євген Валерійович (10.02.2015).....	385
111. Терновий Дмитро Олександрович (10.02.2015)	390
112. Шелупець Дмитро Вікторович (11.02.2015).....	393
113. Гирич Віталій Анатолійович (14.02.2015)	395
114. Бурлака Олег Анатолійович (15.02.2015)	398
115. Бутусов Юрій Юрійович (16.02.2015).....	402
116. Кобченко Олег Олександрович (16.02.2015)	407

117. Науменко Олег Геннадійович (16.02.2015).....	409
118. Бахмач Володимир Степанович (17.02.2015).....	411
119. Соснюк Віктор Володимирович (17.02.2015).....	414
120. Головатий Максим Сергійович (18.02.2015)	418
121. Живкович Владислав Хайдарович (18.02.2015)....	422
122. Куслій Олег Григорович (18.02.2015)	424
123. Петрик Сергій Вікторович (22.02.2015)	426
124. Биков Олег Володимирович (26.02.2015).....	429
125. Чирцов Олександр Семенович (15.04.2015).....	432
126. Бадуненко Сергій Іванович (30.04.2015).....	433
127. Сорока Іван Іванович (30.04.2015)	435
128. Грачов Максим Валентинович (13.05.2015).....	437
129. Кеслер Віктор Олександрович (12.06.2015).....	440
130. Москотін Леонід Павлович (11.07.2015).....	443
131. Матяш Григорій Володимирович (31.07.2015)....	445
132. Шумейко Олександр Вікторович (03.08.2015)....	446
133. Пакалов Олег Михайлович (09.08.2015).....	449
134. Барановський В'ячеслав Миколайович (26.08.2015)	451
135. Задорожній Віктор Володимирович (25.10.2015) ..	453
136. Хряпа Ігор Васильович (26.10.2015).....	455
137. Нешко Ігор Володимирович (08.11.2015)	457
138. Мешок Олександр Володимирович (11.11.2015)...	463
139. Гулевський Ігор Володимирович (28.11.2015).....	465
140. Мельник Віктор Анатолійович (04.12.2015).....	467

ПОМЕРЛІ ТА ЗАГИБЛІ ПІД ЧАС СЛУЖБИ

1. Лисиченко Олександр Миколайович (21.06.2014)....	470
2. Михайлик Володимир Георгійович (21.06.2014).....	471
3. Редькін Руслан Вікторович (21.06.2014).....	472
4. Макідон Віктор Михайлович (22.07.2014)	473
5. Захарчук Олександр Олександрович (01.09.2014)....	475
6. Пірог Микола Петрович (01.10.2014)	476
7. Рибачко Олександр Олегович (11.11.2014).....	478

8. Лестуха Володимир Михайлович (09.01.2015)	480
9. Білоус Ілля Костянтинович (17.02.2015)	483
10. Барішполець Євген Володимирович (28.02.2015) ..	486
11. Новодід Олександр Анатолійович (07.03.2015)	487
12. Афанасенко Віктор Михайлович (09.03.2015)	490
13. Жоголко Роман Федорович (03.05.2015)	492
14. Смеян Олександр Миколайович (25.06.2015)	494
15. Хурдепа Сергій Анатолійович (06.09.2015)	496
16. Сакун Микола Васильович (08.09.2015)	500
17. Шатило Юрій Миколайович (22.09.2015)	502
18. Галушко Олег Васильович (28.11.2015)	505
19. Назима Петро Васильович (31.12.2015)	507

***ДЕМОБІЛІЗОВАНІ УЧАСНИКИ БОЙОВИХ ДІЙ, ЯКІ
ПОМЕРЛИ У МИРНИЙ ЧАС (Не перебуваючи в зоні АТО)!!!***

1. Шурін Олександр Миколайович (20.05.2015)	510
2. Гапон В'ячеслав Миколайович (05.07.2015)	514
3. Вернигоров Сергій Олександрович (04.09.2015)	515
4. Голобородько Валерій Віталійович (05.10.2015)	516
5. Прудяк Олег Миколайович (10.10.2015)	517
6. Бичок Віталій Григорович (31.10.2015)	518
7. Черненко Денис Миколайович (29.11.2015)	519

ВСТУП

Сьогодні серце України зранене війною на її східних теренах. Вона гірко плаче разом із пораненими, вдовами, осиротілими дітьми та батьками, мільйонами вимушених переселенців. Україна-ненька викарбовує в своєму серці ім'я кожного воїна, який пожертвував собою заради правди і свободи. Вона зберігає пам'ять про тих, хто загинув, аби зберегти життя.

Станом на весну 2017 року в зоні АТО загинули 152 чернігівці. Відкрив сумний рахунок солдат 95-ї аеромобільної бригади Дмитро Куриленко з смт Ріпки, який помер від ран 28 квітня 2014 року, підірвавшись на міні в районі с. Кутузівка Добропільського району.

Найстарішим із загиблих є 62-річний технік-механік, доброволець полку «Азов» Олександр Діденко з Бахмача, який помер від серцевого нападу 22 січня 2016 року в районі Маріуполя. А наймолодшим в списку – солдат із 95-ї окремої аеромобільної бригади Сергій Парубець із с. Дрімайлівка Куликівського району, якому на момент загибелі 18 січня 2015 року виповнилось усього 19 років.

Що стосується розподілу за підрозділами, то найбільше чернігівців загинуло, воюючи в складі 1-ї окремої гвардійської танкової бригади та 13-го батальйону територіальної оборони Чернігівської області («Чернігів-1»).

Найбільше загинуло військовослужбовців рядового та сержантського складу, однак загинули також два підполковники, один полковник міліції та 7 капітанів. Найбільше загиблих були уродженцями Чернігова, слідом іде Козелецький і Бобровицький райони.

З огляду на специфіку участі «чернігівських» підрозділів у війні, то найбільше уродженців Чернігівщини віддали своє життя в ході боїв під Дебальцевим узимку 2015 року та в районі Луганського аеропорту в серпні 2014 року.

Абсолютна більшість загиблих похована в Чернігівській області, проте двоє наших земляків покійся в Сумській, двоє – в Полтавській і один – у Київській.

Практично всі вони посмертно нагороджені державними нагородами: орденами Богдана Хмельницького та «За мужність» різних ступенів. Усім їм поставлено достойні пам'ятники, про багатьох нагадують меморіальні дошки на різних будівлях, пов'язаних із їхнім життям.

*Найкращі з кращих падають від куль,
Грудьми своїми землю прикривають,
Сумним набатом в селах і містах
Звучать слова: «Герої не вмирають!»*

Шановні читачі, земляки!

Війна на Донбасі, що триває вже не один рік, забрала чимало життів українських солдатів. Не оминув кривавий рахунок і Чернігівщину.

Перед вами – збірка матеріалів пошуково-дослідницької експедиції дітей і учнівської молоді Чернігівщини «ГЕРОЇ СІВЕРСЬКОГО КРАЮ», присвячена пам'яті Воїнів – жителів нашої області, які загинули під час проведення антитерористичної операції на сході України.

Ця книга створена на знак глибокої вдячності відвазі, силі духу і стійкості людей, які віддали найдорожче – своє життя, – захищаючи рідну землю і наше з вами майбутнє.

*Не дайте ніколи забути
Імен тих героїв війни.
Прошу вас їх просто почути,
В словах вони й нині живі...*

Вічна слава героям! Герої не вмирають!

Микола КОНОПАЦКИЙ,
*начальник управління освіти і науки
Чернігівської обласної державної адміністрації*

Шановний читачу!

У кожної книги, як і у людини, є своя доля, своя історія, свій шлях до читача.

Гортаючи сторінки цієї книги – Книги пам'яті Чернігівщини – ти торкнешся життєвих історій простих хлопців, твоїх земляків, які ходили тими ж вулицями, що і ти, мали свої мрії та амбітні плани на майбутнє.

Свого часу кожен із них зрозумів, що до України прийшло лихо, і не вагаючись пішов рятувати свій народ. Пішов, аби не дати військовим діям перекинутися з Донбасу на всю країну.

Коли будеш читати та дивитися світлини, уявляй їх живими, веселими, усміхненими.

Ця книга створена для вшанування світлої пам'яті усіх Героїв з Чернігівщини.

Схилюмо ж голови і пом'янімо тих, хто своїм життям дав нам мирне сьогодення, можливість жити, кохати, вчитися.

Книга містить нариси, інтерв'ю, спогади рідних та побратимів про справжніх патріотів нашої держави, які на східних кордонах чинили опір сепаратистам і російським найманцям та загинули, захищаючи Батьківщину.

Документальний матеріал зібрали пошукові групи школярів з Чернігова та Чернігівської області. Діти зустрічалися з рідними та побратимами загиблих, збирали відомості про юність Героїв, їхнє життя у мирний час та звичаги на війні.

Велика вдячність родинам полеглих Воїнів за надання інформації та фотографій Героїв російсько-української війни.

Людмила Житнікова, мати Героя Ігоря Нешка, допомогла родинам Чернігівщини оформити та упорядкувати зібрані відомості про їхніх синів і чоловіків.

Ця книга – не просто збірка окремих розповідей про героїв Чернігівщини. Це – історія нелегких людських доль, обірваних війною, солдатської вірності Україні та її народові, історія високого патріотизму.

Славним героям Сіверського краю – навіки слава!

Микола ШАНСЬКИЙ,
голова громадської організації
«ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ»

НЕБЕСНА СОТНЯ

Прохорський Василь Петрович

04. 05. 1980 – 18. 02. 2014

Василь Петрович Прохорський народився 4 травня 1980 року в козацькій родині Прохорських – вихідців із Прохорської сотні Ніжинського полку. Від 1986 до 1997 року навчався в Дмитрівській середній школі.

Після закінчення Дмитрівської середньої школи юнак служив у Збройних силах країни, а після демобілізації був запрошений на службу в органи МВС України, де пропрацював 6 років, збагатившись знаннями і про життя, і про порядки в цій структурі. Не витримавши несправедливості в органах внутрішніх справ, Василь влаштувався на роботу в приватну охоронну фірму. Тут 6 років він займався самоосвітою та самовдосконалювався. Його помітили і перевели в технічний відділ компанії. Нова посада вимагала від хлопця нових знань і вмінь, і Василь успішно ними оволодівав.

Проживав юнак на лівому березі Дніпра, неподалік від станції метрополітену Лівобережна. Тому до Майдану йому було рукою подати. За свідченням друзів та колишніх однокласників, він брав активну участь в акціях Євромайдану від початку грудня 2013 року, куди йшов щовечора після роботи. У соцмережах читаємо його кредо: «Рабів до раю не пускають». Перевагу віддавав волонтерській роботі в медичній службі, із якою зустрів штурм спецпідрозділів «Беркут» 18 лютого 2014 року. Завантажуючи поранених у карети швидкої допомоги, отримав кульове поранення в голову, і куля, перебивши артерію та вибивши два зуби, вийшла з тіла. Ще дві нелюд усадив у спину. Смерть була миттєвою, бо стріляв снайпер, професіонал вищого гатунку. Після тривалих розшуків його тіло знайшли в морзі Центру

судово-медичної експертизи МОЗ України (на вулиці Оранжевій) 22 лютого.

За рішенням сесії селищної ради Герой Майдану похований у центрі селища Дмитрівки 23 лютого 2014 року.

У травні 2014 року відкрита меморіальна дошка Герою в Дмитрівській ЗОШ.

26 вересня 2014 року в Дмитрівці встановлений пам'ятник Василю Прохорському. Посмертно йому присвоєно звання Героя України.

Спогади матері Прохорського Василя Діденко Світлани Миколаївни

А далі все як у тумані. Лікарі. На упізнання в морг пішов молодший син Сергій. Майдан. Пам'ятаю, біля сцени відспівували чийогось сина, а я на колючий дріт оперлась і плакала. Вибіг хлопчина і почав погрожувати, що по всіх буде стріляти. Його впіймали самооборонці, скрутили. Хтось казав про самосуд. Та я повторювала: «Ви ж не вбивці, ви ж не такі як вони...»

Спогади класного керівника Здір Надії Олександрівни

Вася був добрим, чуйним, добросовісним учнем. Із повагою ставився до старших. Цікавився політичними подіями, які відбувалися в Україні, у світі. Доручення, які йому давали, виконував старанно і добросовісно.

Спогади однокласника Киричка Дмитра Петровича

Саме про таких людей кажуть: «Цвіт нації». Не уявляю Василя без широкої щирої усмішки. Щирість та доброта – це те, що він випромінював завжди. Так само завжди був рішучим та нетерпимим до несправедливості, готовий будь-коли стати на захист людської гідності, правди та добра. Не вигаданий пропагандою, а дійсно справжній приклад патріотизму, що спирається на любов до людей, до рідної землі. Надійний товариш,

якому довіряєш навіть більше, ніж сам собі. Великий жаль, що його немає вже поряд із нами.

Спогади однокласниці

Васю пам'ятаю спокійним, завжди добродушним. Він у класі дружив з усіма, часто приходив на допомогу друзям. Серед учнів класу найкраще знав історію і щоразу з нетерпінням чекав уроків Жованика П. М. і Жованик В. С.

Вихованці гуртка «Пошук».

Керівник – Балашов Сергій Олександрович, учитель історії Дмитрівської ЗОШ І-ІІІ ступенів смт Дмитрівка Бахмацького району.

Мовчан Андрій Сергійович

17. 01. 1980 – 20. 02. 2014

Народився 17 січня 1980 року в місті Бобровиці Чернігівської області. У 1980 році родина Мовчанів переїхала до Києва. Андрій навчався в Київській спеціалізованій школі № 73. Після закінчення 11-го класу він вступив до Київського вищого кулінарного училища, отримав диплом кухаря.

Після служби в армії у 2001 році закінчив Київське вище професійне училище залізничного транспорту імені В. С. Кудряшова за спеціальністю електромеханіка. Андрій працював помічником машиніста в моторвагонному депо «Фастів».

У 2001 – 2007 роках він навчався заочно в Київському університеті економіки і технологій транспорту (нині – Державний економіко-технологічний університет транспорту) й отримав диплом за спеціальністю «Інженер-електромонтер». Від 2009 року Андрій працював у Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка електромеханіком, а від 2012 року – освітлювачем.

Мовчан Андрій був учасником Революції Гідності, активно підтримував Євромайдан від самого початку подій. Він працював в інформаційній службі партії «Демократичний альянс», був у самообороні Майдану, займався волонтерською діяльністю.

20 лютого 2014 року Андрій загинув на барикадах вулиці Інститутської від вогнепального поранення стегна, куля снайпера зачепила стегнову вену. Похований у селі Великі Осняки Ріпкинського району Чернігівської області.

За громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння українському народові, виявлені під час Революції Гідності, Указом Президента України № 890/2014 від 21 листопада 2014 року Андрієві Мовчану було присвоєно звання Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (по смертно).

5 липня 2015 року патріарх УПЦ КП Філарет нагородив Героя почесною медаллю «За жертвність і любов до України» (по смертно).

8 травня 2016 року під час Служби Божої в соборі Святого Юра у Львові подвиг Героя було відзначено Грамотою Верховного архієпископа Києво-Галицького Святослава (по смертно).

Сестра загиблого Ольга Мовчан:

– У моїх очах брат був героєм, є і буде героєм назавжди, – каже вона, а очі червоні, вологі. – «Герой!», – ми чули це в Києві, ми чули це по дорозі в Чернігів. Ми, як і багато інших родин, зробили найбільший і найтрагічніший внесок, бо віддали найцінніше – сина і брата... Коли неспокій почався, я спитала: «Андрію, чим усе це закінчиться?» – «Перемогою», – відповів він, – продовжує Ольга. – Він любив говорити: «Все буде добре». Інколи я сприймала з іронією, тому що повторював він ці слова в різні моменти життя. Тільки зараз, відчувши його шлях, я зрозуміла все, що він укладав у ці слова, повірила їм...

У той день, коли Андрій загинув, ми бачились о 5 ранку на території Михайлівського собору, – продовжує сестра. – Тієї ночі чергувала як лікар-волонтер. Я змінилася, поїхала додому. Ніч була напружена, ніби чекала чогось страшного. Але був дуже ясний день. Така благодать. Нічого не може статися. Гадаю, саме в цей час загинув Андрій. Коли я їхала додому, він сказав, що повернеться за кілька годин. Ще зателефонував, щоб поцікавитись, чи нормально доїхала. Минуло багато часу. Я дуже боялась йому дзвонити, передчувала біду. А потім з його

мобільного подзвонили друзі: «Олю, Андрія убили»... Журналістка Ольга Соколенко у своєму блозі (інтернет-щоденник) про останні години життя Андрія пише: «Андрій Мовчан щодня приходив на Майдан на кілька годин і шукав, кому й чим допомогти. Так було і сьогодні вранці. Приблизно з 9 ранку до 10-ої він обходив барикади й запитував, чим може прислужитися. О десятій ранку він повернувся в табір «ДемАльянсу» на Майдані Незалежності. Що було потім, ми ще не з'ясували... Напевно, він поніс на барикади воду чи харчі, як робив це щодня. Після 11-ої Андрій перестав відповідати на телефонні дзвінки... В обід його знайшли просто розстріляним –кілька вогнепальних поранень, що не залишали найменшого шансу вижити...».

Пошукова група – учні 10 – 11 класів Вербицької загальноосвітньої школи I-III ступенів.

Керівниця – Корж Наталія Миколаївна, вчителька Вербицької загальноосвітньої школи I-III ступенів, село Вербичі, Ріпкинський район, Чернігівська область.

Орленко Віктор Миколайович

08. 03. 1961 – 03. 06. 2015

Народився 8 березня 1961 року в селі Талалаївці Ніжинського району Чернігівської області.

На «добре» та «відмінно» закінчив 8 класів і вступив до Чернігівського ПТУ № 5 учитися за спеціальністю «помічник машиніста тепловоза».

Після закінчення училища деякий час працював у Дарницькому депо.

Потім був призваний до лав армії, служив на південному кордоні країни та на території Афганістану. Отримав поранення.

Після служби повертається в рідне депо. У 1992 році одружується. У сім'ї народжується двоє дітей – Світлана (1993 р. н.) і Олександр (1995 р. н.).

Останні роки Віктор Миколайович працював машиністом тепловоза.

Щовихідних приїжджав із сім'єю в рідне село до батьківської хати.

У 2014 році Віктор Орленко разом із сином – активні учасники Революції Гідності. Діти Віктора Миколайовича були активістами на Майдані. Донька була волонтером, син стояв у перших рядах біля «беркутівців». Дружина просила рідних не йти на Майдан, проте Віктор попередив її, що піде туди, як тільки почнуть стріляти.

18 лютого 2014 року під час розстрілів на Майдані, біля сина розірвалася граната. Віктор намагався допомогти йому, але снайпер поцілив йому в голову. Обох було прооперовано. Віктор упав у кому І ступеня. В історії його хвороби було написано:

«Доставлений лікарями-волонтерами з Будинку профспілок». Випадковий чоловік, який їхав із ним у швидкій, розповів, що Віктор був притомним і розповідав про дітей, роботу, Афганістан. Куля розлетілася на частини, тому дістати їх із мозку лікарі не змогли.

До 12 березня 2014 року Віктор перебував у комі, але оскільки необхідної для подальших досліджень апаратури в Україні не було (у голові залишалося багато уламків від кулі), то завдяки благодійникам був відправлений на реабілітацію до Німеччини в берлінську клініку «Шаріте».

Учні Талалаївської ЗОШ І-ІІІ ст. організували два загальношкільні ярмарки, збирали макулатуру на підтримку пораненого, спільно з працівниками районного Будинку культури провели загальносільську акцію. Усі кошти передали сім'ї, але грошей не вистачало. Земляки і волонтери-майданівці залучали різні благодійні фонди для лікування Віктора Миколайовича. Згодом Віктор Миколайович прийшов до тями, зміг сидіти і говорити.

20 жовтня 2014 року Віктора привезли з Берліна до Києва, щоб продовжити реабілітацію на Батьківщині. Віктора поклали до Київської міської клінічної лікарні № 1. Кілька тижнів його стан лишався задовільним, але згодом погіршився. Понад рік перебував у тяжкому стані. Рідні весь час були біля пораненого. 3 червня 2015 року серце Віктора Миколайовича зупинилося. Похований із почестями в рідному селі біля могили батьків.

Члени волонтерського загону «Поклик» Талалаївської ЗОШ І-ІІІ ст. узяли шефство над могилою Героя Небесної Сотні, облаштували патріотичний куточок «Пам'яті Героя» у приміщенні навчального закладу.

Віктор Миколайович Орленко – один із Героїв Небесної Сотні.

17 лютого 2016 року видано Указ Президента України № 56/2016 «Про присвоєння В. Орленку звання Герой України за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, само-

віддане служіння українському народові, виявлені під час Революції Гідності, з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (померло).

19 лютого 2016 року на фасаді Талалаївської ЗОШ І-ІІІ ст. відкрито меморіальну дошку та встановлено портрет Віктора Орленка на стелі «Герої не вмирають» у місті Ніжині.

Волонтерський загін «Поклик» Талалаївської ЗОШ І-ІІІ ступенів Ніжинської районної ради Чернігівської області, 11 клас.

Члени загону: Музика Вікторія, Сербін Денис, Сідень Руслана, Шепель Анастасія.

Керівниця – Кобзар Лідія Віталіївна, педагог-організатор Талалаївської ЗОШ І-ІІІ ст.

ВОЇНИ, ПОЛЕГЛІ ВІД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Куриленко
Дмитро Олександрович
12. 03. 1992 – 28. 04. 2014

Народився 12 березня 1992 року в смт Ріпки Чернігівської області.

У 2009 році закінчив Ріпкинську загальноосвітню школу № 2. У шкільні роки займався спортом, брав участь у художній самодіяльності, захоплювався риболовлю. Як згадують однокласники, Дмитро був життєрадісною молодого людиною, із гарним почуттям гумору, умінням товаришувати.

У 2011 року закінчив Замглайське аграрне професійно-технічне училище за спеціальністю «тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», 2013 року – Ніжинський агротехнічний інститут за спеціальністю «технік-електрик».

Після строкової служби залишився в Збройних силах України на контракт у 95-ї окремії аеромобільній бригаді.

Загинув під час виконання бойового завдання 28 квітня 2014 року в селищі Кутузівці Добропільського району Донецької області. Уранці з молодшим сержантом Максимом Римбалюком робили щоденний огляд інженерних загороджень периметру та підірвалися на міні. Помер від отриманих осколкових поранень у гелікоптері приблизно о 12-ій годині дорогою до військово-медичного клінічного центру в Харкові.

Похований 1 травня 2014 року в смт Ріпки Чернігівської області, де проживає його мати Світлана Михайлівна.

Указом Президента України № 599/2014 від 19 липня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Дмитра Куриленка в червні 2014 року на бу-

дівлі Ріпкинської загальноосвітньої школи № 2 встановлена меморіальна дошка.

Одна з вулиць Ріпок названа іменем Дмитра Куриленка.

Спогади класного керівника Демянчук О. В.

Діма був дуже поміркованим, завжди стриманим, але водночас надзвичайно відповідальним. Завжди допомагав усім, хто цього потребував. Про таких, як він, колись казали: «Із таким можна піти у розвідку». Він був справжнім товаришем. Мав добре серце. І це правда. Дмитра не можна було не любити, тому що він був доброю людиною, з його обличчя ніколи не сходила усмішка.

Діма був чудовим сином. Понад усе він боявся чимось засмутити матір...

Важко повірити в те, що Діма більше не переступить поріг рідної школи, не зустрінеється з однокласниками.

Війна забирає на небо найкращих синів свого краю, а ми тут, на землі, маємо пам'ятати їхній подвиг і своїми вчинками продовжувати їхню велику справу.

Члени дитячо-юнацького козацького об'єднання Ріпкинської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2: Баран Анна (10-Б клас), Примоченко Анастасія (8-Б клас), Сидоренко Микола (8-Б клас), Тимошенко Аліна (11-Б клас), Мороз Євгеній (11-А клас).

Керівниця – Мазко Марія В'ячеславівна, заступниця директора з виховної роботи Ріпкинської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2, смт Ріпки, Ріпкинський район.

Сабада

Олександр Борисович

09. 10. 1979 – 02. 05. 2014

Народився 9 жовтня 1979 року в селі Мошнах Черкаської області в сім'ї військовослужбовця. Дитинство та перші шкільні роки пройшли в місті Термезі, Узбекистан, куди батько разом із родиною переїхали за призначенням для проходження військової служби. У 1990 році сім'я повернулася в Україну в місто Чернігів.

У школі № 28 Олександр навчався від 1990 до 1993 року. Навчання продовжив у Чернігівському військовому ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою, який закінчив у 1996 році. Після закінчення ліцею вступив у Харківський інститут льотчиків. Навчався завзято, оволодівав знаннями, щоб здобути омріяну професію – стати військовим льотчиком.

У 2000 році лейтенант Сабада Олександр отримав розподіл та став до військової служби в місті Коломиї Івано-Франківської області. Згодом пройшов перенавчання на вертольоти типу Ми-24 та продовжив службу в місті Бродах Львівської області в 16-й окремії бригаді Армійської авіації 8 корпусу на посаді начальника штабу – першого заступника командира вертолітної ескадрильї. У складі бригади брав участь у миротворчих місіях України та НАТО в Ліберії, Конго.

Сабада Олександр Борисович був відзначений багатьма нагородами:

- Відзнака Міністерства оборони України медаль «За сумлінну службу II ступеня»;
- Пам'ятний нагрудний знак Міністерства оборони України «Воїн-миротворець»;

- Нагрудний знак від начальника Генерального штабу «За досягнення у військовій службі II ступеня»;

- Відзнака Міністерства оборони України медаль «За сумлінну службу III ступеня»;

- Медаль «15 років Збройним силам України»;

- Орден Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

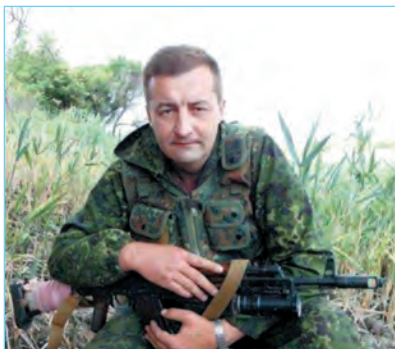
Олександр був одружений. У глибокій скорботі залишилися дружина Тетяна Павлівна та сини Олег і Максим, які мешкають у місті Кропивницький.

Брав участь в Антитерористичній операції на території Донецької області. Під час виконання бойового патрулювання біля міста Слов'янська Донецької області 2 травня 2014 року вертоліт потрапив під обстріл бандформування. Екіпаж вертольота героїчно загинув унаслідок попадання ракети.

Сабада Олександр Борисович був щирим патріотом своєї Батьківщини, життя поклав за майбутнє свого народу, до останнього подиху вірою і правдою служив народу України. Герої – не вмирають! Героям – слава!!!

Виконали учениці 11-А класу ЗОШ № 28: Алексейченко Таїсія, Сердюк Яна.

Керівниця – Кужельна Світлана Валентинівна, учителька історії загальноосвітньої школи № 28, м. Чернігів.

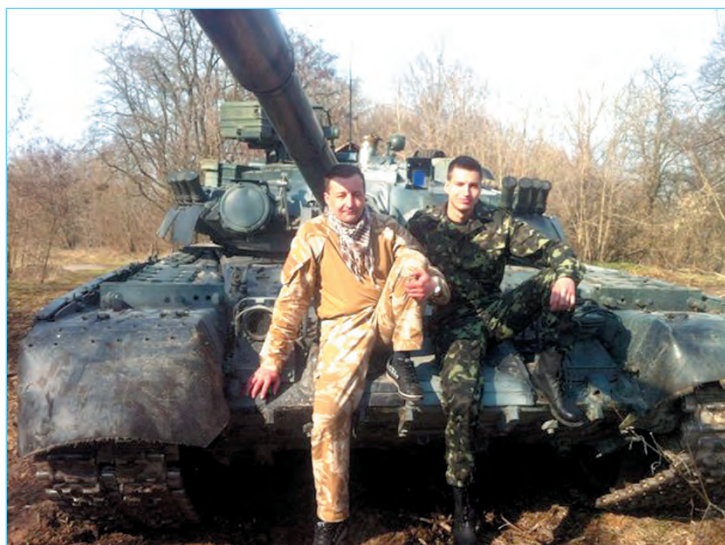
Коновалов Олексій Ігорович

31. 01. 1970 – 12. 06. 2014

Народився 31 січня 1970 року в місті Чернігові.

У 1979 – 1980 і 1983 – 1984 роках навчався у восьмирічній школі № 15 м. Чернігова. Закінчив Чернігівську середню школу № 9 у 1986 році. У 1986-87 році навчався в Чернігівському професійно-технічному училищі № 5.

У 1992 році закінчив Київське вище військово інженерне училище зв'язку імені М. І. Калініна. 16 років життя присвятив службі в армії. За військовою спеціальністю був зв'язківцем, знав польську, французьку та англійську мови. Був начальником ОС (станція дальньої радіонавігації «Гавана», Крим) від липня 1992 року до лютого 2003 року, а від 30 квітня 2004 року до

23 липня 2007 року – інженером-конструктором АСУ ТП. Олексій тривалий час працював інженером-програмістом на фірмі ТАН, потім був членом Штабу Чернігівської обласної «Народної самооборони», членом Чернігівської обласної організації ВО «Свобода».

Під час проведення другої хвилі мобілізації 24 квітня 2014 року добровільно знову вступив до лав Збройних сил України. Проходив службу командиром стрілецького взводу стрілецької роти 13-го батальйону територіальної оборони.

Загинув 12 червня 2014 року в зоні проведення антитерористичної операції в селищі Верхня Богданівка Біловодського району Луганської області.

Похований 16 червня 2014 року в місті Чернігові (цвинтар «Яцево» – ділянка 108Д, ряд № 5, місце № 7).

Указом Президента України № 103 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» Коновалов Олексій Ігорович нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно), а 21 листопада 2016 року нагороджений орденом «ЛИЦАРСЬКИЙ ХРЕСТ ДОБРОВОЛЬЦІВ» (посмертно).

У пам'ять про Олексія Коновалова у вересні 2015 року на будівлі ліцею № 15 м. Чернігова встановлений барельєф, а у вересні 2016 р. відкрито меморіальну дошку.

Зі спогадів матері Наталії Миколаївни Коновалової

Я, мати капітана Олексія Ігоровича Коновалова, який загинув у зоні АТО. Із чого розпочати? Дитинство. Народився звичайним хлопчиком. У рік почав ходити, в 1 рік 4 місяці знав два віршики. Малим був дуже спокійною дитиною, таким собі «чомусиком». Рано навчився читати і рахувати. Йому не було ще 4 років, коли він написав бабусі першого листа друкованими літерами. Льоша виявив бажання йти до школи разом із товаришем, який був старшим за нього на рік. Син мені сказав, що

він утече з дитячого садочка, бо дуже хоче ходити до школи. Розпочався бунт. І тоді я йому сказала: «Хочеш до школи – іди, домовляйся з директором», – і він чимдуж побіг. Я працювала в лікарні, але після цього довелося покинути робоче місце на деякий час і рушати за сином до школи. Приходжу, а вчитель мені говорить, що прийшов Олексій і каже, що вміє читати та писати і хоче навчатися в школі в тому ж класі, де і його друг Вова. Адміністрація школи взяла Льошу з випробувальним терміном на 1 місяць. Я вирішила дати йому більше самостійності: захотів – то навчайся.

За деякий час моя доля змінилася: я вдруге вийшла заміж. Пригадую такий епізод: мій чоловік Ігор пішов ремонтувати авто, і Льоша разом із ним. Скоро повертаються, обличчя й руки, модні джинси, светр у солідолі, а очі сповнені щастя: на решті він відчув поруч із собою сильне батьківське плече.

І коли він закінчив школу, логічно визріло питання майбутньої професії військового.

А як йому виповнилося 16 років, він прийшов і говорить рос./: «Мама, я хочу носити фамилию дяди Игоря, тебя вызывают в паспортный стол, нужно твое согласие». Я категорично відмовилася, запропонувала зачекати 18 років. Продовження цієї історії відбулося в 1989 році, коли ми зустрілися на КПП. Льоша сів у автомобіль, показує військовий квиток, а там прізвище «Баранов» і по батькові «Семенович» закреслено і написано «Коновалов Олексій Ігорович».

Пам'ятаю яскравий листопад, приходжу додому, а на столі – улюблені парфуми, чоловіча сумочка і 400 рублів. Ми з чоловіком питаємо, звідки такі гроші, а він нам відповідає: «А що, якщо ми гарно навчаємося, то нам стипендія не потрібна?» Дуже багато подій-історій ще на моїй пам'яті. Потім син одружився, народився онук Олександр, але подружнє життя не склалося, він одружився вдруге. Від другого шлюбу маю онуку Ларису, яка вийшла заміж і проживає зараз у Криму. У ній бачу продовження сина.

Грецький Володимир, товариш, побратим

Якщо коротко розповісти про Олексія, то хочу відмітити декілька особливостей. По-перше, те, як він потрапив до Всеукраїнського об'єднання «Свобода». Коли розігнали студентський майдан, Олексій був там і помітив, що немає чіткої організації в управлінні великою масою людей. Став пробувати дещо організовувати, але зрозумів, що бракує повноважень. Почав телефонувати всім знайомим, а потім – у «Свободу», бо, каже, що до нас давно придивлявся. Олексій на той час розмовляв російською. І дуже важливо усвідомити еволюцію поглядів цієї людини – від проросійського пересічного громадянина до справжнього українського націоналіста, патріота.

Олексій приїздить у Чернігів і телефонує мені. Чесно кажучи, поставився до нього з пересторогою: російськомовний капітан усе ж таки. Коли поспілкувався з ним, то відчув фонтан патріотичної енергії, а далі – усе відповідно до історичних подій Майдану. Олексій практично жив на Майдані, який став джерелом його перевтілення. Він багато читав про Шухевича, Бандеру, про УПА. На кінець 2013 року став справжнім націоналістом. Олексій по-іншому сприймав дій-

сність і відзначав, що національні меншини наше прагнення до незалежності розуміють.

Пізніше, коли в Чернігівській області з'явилося багато військових, допомагав їм усім можливим. А коли оголосили мобілізацію, Олексій пішов добровільно до військкомату одним із перших, був зарахований до 13 Чернігівського батальйону і відправлений у зону АТО. У батальйоні територіальної оборони № 13 був командиром взводу. Запальний, енергійний, постійно

турбувався про якість бойового вишколу та екіпірування солдатів.

Олексій – патріот, націоналіст, затятий свободівець та просто щирий, світлий, відкритий для спілкування чоловік, що прагнув справедливості. Про таких кажуть, що «ім більше за всіх треба» – небайдужий, завжди на передовій.

На Сході вимагав від бійців копати окопи для ночівлі – завдяки цьому бійці залишилися живими, адже намети легко обстріляти. Солдати поважали свого командира, бо той відчував відповідальність за життя кожного. Терористи намагалися його підкупити, щоб він здав бійців, та Олексій залишився вірним Батьківщині. На Сході дістав поранення в ногу, про яке нікому не сказав, – сам обробив та зашив рану.

Успішна військова тактика, якої дотримувався Олексій, допомогла уникнути безлічі жертв серед українських вояків на Сході. Слава Герою!

Пошукова група ліцею № 15 м. Чернігова, історично-краєзнавчий гурток «Історична Чернігівщина». Пошукова робота проходила за участю учнів 8-9 класів: Рожець Ангеліни, Яценко Вероніки, Потій Поліни, Обловацької Христини, Желізної Дарини.

Керівниця – Васильцова Юлія Володимирівна, учителька історії ліцею № 15, м. Чернігів.

Рябуха
Сергій Вікторович
28. 03. 1991 – 17. 06. 2014

Народився 28 березня 1991 року в місті Ніжині.

Навчався в ніжинських загальноосвітніх школах № 5 та № 6. Закінчив Київське професійне училище залізничного транспорту № 28 за спеціальністю «слюсар з ремонту рухомого складу, помічник машиніста електровоза».

Проходив службу в Збройних силах України у 2010 – 2011 роках.

Працював техніком в Міжнародному аеропорту «Київ» (Жуляни).

Учасник Революції Гідності.

Після оголошення набору добровольців до батальйону «Айдар» одразу записався туди, навіть не розповідав про це батькам.

Батальйон «Айдар» 14 червня за одну ніч звільнив місто Щастя. Серед 50 бійців підрозділу був і наш Сергій. Тоді, як повідомляло «Громадське ТБ», за підтримки одного авіаудару батальйон «Айдар» узяв блокпост на мосту до міста Щастя і зайняв висоту, яку тримали сепаратисти. Однополчани розповідають, що Сергій був наймолодшим у підрозділі, товариші весь час стримували його бійцівські пориви. І того разу в нього навіть хотіли відібрати зброю, щоб хлопець трохи зачекав і посидів у окопі. Але ніжинець сказав: «Не маєте права».

А 17 червня 2014 року Сергій Рябуха героїчно загинув у бою під Металістом. Того дня батальйон «Айдар» утратив чотирьох бійців. Могло бути й більше, якби Сергій не закрив собою двох товаришів від ворожого снаряду.

Похований 21 червня 2014 року в місті Ніжині (Мигалівське кладовище).

Указом Президента України № 109/2015 від 26 лютого 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Сергія Рябуху в лютому 2015 року на будівлі Ніжинської загальноосвітньої школи № 5 встановлена меморіальна дошка.

Одна з вулиць Ніжина названа іменем Сергія Рябухи.

Зі спогадів дядька Віталія Забіли

І ось, у своїй пам'яті, я вкотре перегортаю сторінки спогадів про свого племінника. Шурхотять опалим листям пережиті разом з ним веселі та сумні події далекого дитинства...

Чомусь нічого не пригадується неприємного, поганого, я думаю, що кожен, хто хоча б трохи знав Сергія, може підтвердити мої слова... Людина надійна, добра, порядна та чесна, яка дуже любила життя, своїх сестер та батьків. Яскравою рисою його незламного характеру було те, що кожную справу, яку він розпочинав, доводив до логічного завершення. Сергій намагався допомогти всім і кожному, попри свою постійну зайнятість.

Такої відвертої та щирої людини на сьогоднішній день складно знайти. Сергій мав дуже багато друзів різного віку, до нього тягнулися як люди похилого віку, його однолітки, так і діти, він легко йшов на контакт і знаходив спільну мову з будь-ким.

Мій маленький (ще тоді) синок Андрій, брат Сергія, залюбки їздив з ним машиною в село, по дорозі він брав брата на руки і давав покермувати, начебто водієм був саме він, радощам мало не було меж. Це один з найяскравіших спогадів мого сина. А ще він і досі береже як зіницю ока гральні карти, подаровані Сергієм, лише інколи дістає їх і впадає в глибоку задуму... Часто дістає фото із сімейного альбому і задається питанням: «А чи зможу я бути хоч трохи схожим на свого брата?»...

Проходячи повз меморіал «Героям Небесної Сотні та загиб-

лим в зоні АТО», кожного разу ми всією сім'єю, підходимо і вітаємося з Сергієм, затамувавши подих, заглядаємо у бездонний погляд на фото нашого героя, такого дорослого і водночас маленького, дорогого хлопчика...

З гордістю проходимо вулицею, яку назвали в честь нашого героя...

Вагомим є те, що доки ми про нього пам'ятаємо, він живе серед нас, він радіє нашим успіхам і сумує через невдачі, допомагає нам своєю віртуальною присутністю...

Зі спогадів однокласників:

«...Сергій був добрим і чуйним. Він дуже любив свою сестру Віку, завжди допомагав по господарству рідним...»

«...Сергій дуже любив свою сім'ю, був спокійним, завжди з усмішкою на вустах...»

«...Сергій був світлою людиною, мав добре почуття гумору. Захоплювався футболом...»

«...Важко було не помітити високого красивого хлопця з яскравими очима... Сергій був завжди щирим і відвертим. Не віриться, що його немає... Він був прикладом для багатьох ровесників!..»

Виконавці: Турчин Олександр, 9 клас ЗОШ №5, Швед Юлія, 9 клас ЗОШ № 5 м. Ніжин.

Керівниця – Куськал Тамара Іванівна, заступниця директора з виховної роботи ЗОШ № 5 м. Ніжин.

Коваль
Максим Олександрович
04. 08. 1987 – 19. 06. 2014

Народився 4 серпня 1987 року в місті Учкудук (Узбекистан). Закінчив початкову школу. У 1997 році батьки переїхали в Україну в місто Донецьк, де Максим закінчив 5 клас, а 1998 року переїхав до міста Чернігова разом із батьками. Спочатку навчався в ЗОШ № 6, а від 1999 року – ЗОШ № 35. Навчався добре, але найбільше захоплювався спортом.

Після закінчення 9 класу в 2001 році був зарахований до промислово-будівельного ліцею № 18. Після закінчення ліцею був призваний до лав української армії. Максим бажав служити в десантних військах, але через травму в дитинстві це було неможливо. Після демобілізації з лав української армії Максим пішов працювати за спеціальністю, але про свою мрію він так і не забув (служити в десантних військах). Згодом служив у десантних військах за контрактом у складі Дніпропетровської повітряно-десантної бригади.

У 2008 – 2009 роках був у складі миротворчої місії в Косово. У 2009 році вступив до Київського вій-

ськового інституту (заочна форма навчання). У 2012 році взяв участь у міжнародному конкурсі військово-професійної майстерності «Універсальний солдат», у якому посів третє місце.

Під час буремних подій на Сході України у складі 25-ї окремої повітряно-десантної бригади Максима направили в м. Артемівськ (Бахмут) на охорону стратегічних об'єктів.

Загинув 19 червня 2014 року від кулі снайпера в бою за місто Красний Лиман (нині – Лиман) Донецької області.

На прохання сестри загиблого похований у місті Донецьку, на час поховання сестра з батьком проживали там (пізніше переїхали до міста Чернігова).

Указом Президента України від 15 липня 2014 року № 593 нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України.

Вихованці гуртка «Добре діло», учні 9-А класу.

Керівник – Павліон Сергій Анатолійович, учитель історії ЗНЗ № 35, м. Чернігів.

Горбенко Ігор Ігорович

13. 01. 1983 – 24. 06. 2014

Народився 13 січня 1983 року в німецькому місті Потсдамі в сім'ї військового.

Закінчив Ніжинську гімназію № 3, після чого навчався в Чернігівському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою та Полтавському військовому інституті зв'язку, який закінчив 2005 року.

Від 2005 до 2010 року служив командиром взводу радіозв'язку відділення радіо та супутникового зв'язку центру зв'язку Збройних сил України в смт Гостомелі.

Від 2010 року служив на оперативно-технічних посадах у підрозділі «Альфа» Служби безпеки України. Під час війни на сході України у 2014 році виконував завдання із забезпечення блокпостів апаратурою зв'язку.

24 червня 2014 року приблизно о 17.15 під Слов'янськом у Донецькій області, поблизу блокпосту № 6 у районі гори Карачун, після проведення спеціального заходу з монтажу та налагодження телекомунікаційного обладнання контролю майор Горбенко у складі технічної групи перебував на борту вертольота Мі-8 Міністерства оборони України, який був обстріляний терористами з ПЗРК. Унаслідок влучення ракети у вертоліт останній вибухнув та впав на землю, почалася пожежа, відбулося детонування боєкомплекту. Усі, хто був на борту вертольота, загинули.

Екіпаж збили попри те, що було оголошено так зване перемир'я, яке дотримувалося лише в односторонньому поряд-

ку нашими військовими й порушувалося терористами за кілька днів понад 100 разів.

Ідентифікація тіл загиблих проводилася за експертизою ДНК та тривала 10 днів.

Похований 3 липня 2014 року в Гостомелі Київської області.

Посмертно присвоєне звання підполковник. Указом Президента України № 640 від 8 серпня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Ігоря Горбенка у 2014 році на будівлі Ніжинської гімназії № 3, а в грудні 2015 року на будівлі Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою встановлені меморіальні дошки.

Одна з вулиць Гостомеля названа іменем Ігоря Горбенка.

Зі спогадів дружини Олени Горбенко

Ігор дуже цінував життя. Його серце вщерть переповнювала доброта. У людях він помічав тільки гарні риси. Ігор цінував по-справжньому кожен прожитий день.

Він дуже любив донечку Карину, постійно шукав вільну хвилину, щоб погуляти з нею.

Завжди відвертий, щирий, цілеспрямований, виважений, він ніколи ані словом, ані вчинком не образив ні друзів, ні близьких...

Зі спогадів Олега Хилюка, товариша по службі

Найціннішим в Ігоря було те, що в підлеглих він перш за все бачив людей і ставився до них із повагою. За людяність і справедливість його й цінували офіцери. Усім відомі категорії «хороша людина» й «погана людина». Тож Ігор Горбенко – хороша людина... Усе це гармонійно поєднувалося із принциповістю та вимогливістю щодо виконання наказів командування.

У моїй пам'яті він назавжди і не хочеться вірити, що він там, у Вічності...

Зі спогадів Сергія Черемиса, товариша по службі

Під час переформування в частині ми розпочали службу в одному підрозділі. Офіцерів було мало, отже, спілкувалися тісно та працювали пліч-о-пліч. Щодня виконували різноманітні завдання, але я знав, що завжди можу покластися на Ігоря. Ми повсякчас знаходили спільну мову, адже служба – це не лише навчання й тренування. Наш командир знав, що будь-яке завдання, покладене на Ігоря, буде виконане вчасно та якісно. «Халтури» та «тяп-ляп» Ігор не припускав.

Спочатку в усьому розбирався до дрібниць, планував, організовував та виконував без проблем, спокійно, швидко, «без зайвих рухів» та нервів. Завжди міг знайти підхід до будь-кого із солдатів, чимось зацікавити.

Пошуковий загін учнів 8-В класу Ніжинської гімназії № 3: Дубовик Дарина, Журко Іван, Остапенко Максим, Острянко Кароліна.

Керівниця – Штайнеккер Оксана Володимирівна, учителька історії I категорії, Ніжинської гімназії № 3, м. Ніжин.

Висоцький
Павло Миколайович
11. 09. 1981 – 09. 07. 2014

Народився 11 вересня 1981 року в селі Рибинську Корюківського району Чернігівської області.

Після закінчення Рибинської ЗОШ І-ІІІ ступенів працював на місцевому деревообробному заводі. Після служби в армії працював на Київському скляному заводі.

Мобілізований 29 березня 2014 року до 72-ї окремої механізованої бригади.

Загинув 9 липня 2014 року близько 21.30 поблизу села Червона Зоря Шахтарського району Донецької області внаслідок підриву БМП-2 на фугасі.

Похований 13 липня 2014 року в місті Києві на Берковецькому цвинтарі. Родина проживала в селі Рибинську Корюківського району, батьки на момент загибелі померли, удова з дітьми живе в Києві.

Указом Президента України № 747 від 29 вересня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» ІІІ ступеня (посмертно).

У пам'ять про Павла Висоцького в серпні 2015 року в Парку пам'яті в Корюківці та в березні 2016 року в селі Рибинську встановлені меморіальні дошки.

Шкільна пошукова група «Зірка надії», учні 8-11 класів Рибинської ЗОШ І-ІІІ ступенів Корюківської районної ради Чернігівської області

Керівники: Бабинець Олена Олександрівна, директорка Рибинської ЗОШ І-ІІІ ступенів, та Лобода Світлана Миколаївна, учителька Рибинської ЗОШ І-ІІІ ступенів Корюківської районної ради Чернігівської області.

Моругий
Андрій Миколайович
17. 11. 1974 – 13. 07. 2014

Народився 17 листопада 1974 року в сім'ї студента IV курсу сільськогосподарської академії Миколи Андрійовича та вчительки початкових класів Щаснівської школи Наталії Михайлівни. Свою шкільну дорогу Андрій розпочав у 1980 році в Браницькій середній школі. Хлопчина зростав вихованим та дисциплінованим учнем, фізично загартованим юнаком, який успішно поєднував шкільне навчання, допомогу батькам по господарству та розваги з однолітками. Спокійним і доброзичливим запам'ятали його вчителі, однокласники та односельці. Закінчив школу у 1991 році із золотою медаллю.

З 1992 по 1996 роки Андрій Миколайович навчався у сільськогосподарській академії на факультеті механізації сільського господарства, після закінчення якої працював комбайнером агрофірми «Славутич» на Київщині. З 1997 по 1999 роки — інженером-механіком по сервісному обслуговуванню тієї ж агрофірми. З кожним роком зростала його професійна майстерність. Андрію Миколайовичу довіряли працівники, тому згодом він став директором фірми «Інтерагросервіс», а з 2007 року — головою правлін-

ня ВАТ племзаводу «Яненківський». Моругий А. М. був турботливим чоловіком та люблячим батьком двох синів: Івана та Євгенія.

Проте почуття громадянського обов'язку та висока свідомість не дозволили Андрію Миколайовичу залишатися осторонь подій, що почали відбуватися в державі. 23 березня 2014 року він був мобілізований до лав Збройних сил України. Воював у складі 72-ї механізованої бригади, був заступником командира роти з політично-виховної роботи.

13 липня 2014 року близько 7 години ранку Андрій загинув під час артилерійського обстрілу машин супроводження конвою військової частини в районі села Григорівка Амвросієвського району Донецької області. Поховали героя 15 липня 2014 року в рідному селі Браниця.

Указом Президента України від 29 вересня 2014 року № 747/2014 Андрій Миколайович Моругий нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

Спогади про сина матері Наталії Михайлівни

Андрійко із самого дитинства був добрим, працьовитим, відповідальним. Був помічником у всьому. Хлопець любив бавитися зі своїм молодшим братиком Максимом, йому можна було доручати догляд за ним на тривалий час. Любив читати, займався випалюванням по дереву та різьбленням, захоплювався фотографуванням. Цікавився машинами, тракторами. У восьмирічному віці міг управляти трактором. Мав багато друзів, проявляв лідерські здібності у дитячому колективі.

Спогади класної керівниці Тиртової Ольги Іванівни

У класі було 22 учні і гуртувалися вони навколо трійки: Андрія, Колі й Наташі, моїх помічників і «заспівувачів» добрих справ. Зокрема, Андрій був наділений ще й талантом до малювання, різання й випалювання по дереву, слюсарної й навіть конструкторської справ. А як стінгазети малював! У шкільних

пустощах не брав участі, але й випитувати у нього, хто що зробив, було марним. Андрій виріс Людиною з великої літери, бо ще в школі був Учнем з великої літери.

Спогади товариша Миколаснка Миколи Петровича

Хлопець марив небом. Мабуть, від батька передалося. Друзі Миколи Андрійовича конструювали в сараї літака. Часто забігав до них Андрій, допомагав у дечому. Бачив, що двигун від мотоцикла не підходив до літального апарата. Тож пообіцяв, що коли заробить більше грошей, купить їм сильніший двигун. А ще буде старатися зробити власний невеликий літак.

Спогади однокурсника Анатолія Халімона

У нашій групі він найкраще розбирався в техніці, викладачі називали його інженером від Бога. Від такої високої оцінки Андрій не задирав носа, бо мав такі риси як скромність, людяність, надійність у дружбі. Про таких кажуть – душа колективу, справжній друг.

Пошукова група «Мрія» учнів 9 класу Браницької ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Керівниця пошукової групи – Юрченко Ольга Іванівна, учителька української мови та літератури, Браницька ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Сокирко Анатолій Михайлович

17. 10. 1989 – 14. 07. 2014

Народився 17 жовтня 1989 року в селі Вільшани Сосницького району Чернігівської області.

Закінчив 9 класів Вільшанської середньої школи, після чого у 2008 році здобув середню спеціальну освіту в Чернігівському професійному будівельному ліцеї № 18 за спеціальністю «монтажник-елек-

трозварник ручного зварювання».

Працював за фахом у селі Количівці Чернігівського району.

Під час проведення першої хвилі мобілізації призваний до Збройних сил України. Служив командиром бойової машини в 72-й окремій механізованій бригаді.

Загинув 14 липня 2014 року за 3 км південно-східніше міста Амвросіївки Донецької області під час масованого артилерійського обстрілу.

Похований 20 липня 2014 року в селі Вільшани Сосницького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 873/2014 від 14 листопада 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Анатолія Сокирка в липні 2015 року на будівлі Вільшанської загальноосвітньої школи та в жовтні 2015 року на будівлі Чернігівського професійного будівельного ліцею № 18 установлені меморіальні дошки.

Це сталося 17 жовтня 1989 року. День видався гарним. Дере-

ва стояли вкриті осінньою позолотою, у вальсі кружляло бабине літо, а на подвір'ї цвіли чорнобривці... Того року квіточки були справді чудові – низенькі із золотисто-жовтими голівками. Таким був і Толя – маленький білоголовий хлопчик, чимось схожий на оті чорнобривці, що цвіли на подвір'ї Алли Миколаївни та Михайла Анатолійовича Сокирків із села Вільшаного. Толя, Толік, Анатолій... Хлопчик ріс на радість батькам. Він був єдиним сином у сім'ї, а значить – надією і опорою для рідних. Толя – спокійний та слухняний, найбільше любив гратися зі старшою сестричкою Оксаною. Вона для нього була всім – і захисником, і нянею, і охоронцем.

Час пролітав, як ті журавлі. Анатолій пішов до школи. Мама хвилювалася, адже він найменшенький, навіть портфель поряд із хлопчиком здавався велетнем. У класі було 19 учнів, та Толя зумів потоваришувати з кожним, та ще ж і однокласником був його двоюрідний брат. Коли дівчора вибігала на перерву, то навіть старшокласники поступалися їм дорогою. Ох і дружні ж вони були! Їхньому класному керівникові жодного разу не довелося червоніти через них. Було роблять хлопці якусь шкоду, а на «допиті» у класної своїх не здають, тільки кажуть: «Знаємо – винні, ми вчинили неправильно, але все виправимо». І виправляли.

Після закінчення школи в 2007 році Анатолій вступив до Чернігівського будівельного ліцею, де й здобув професію електрозварювальника. Завдяки тому, що зростав у селі, хлопець ніколи не боявся фізичної праці. Він умів і коня впрягти, і смачний обід зварити. А далі все, як у всіх. Пішов служити в армію. Спочатку був у «Десні», потім – у Білій Церкві. Повернувшись додому, почав шукати роботу. Чомусь усе в житті юнака відбувалося занадто швидко, ніби він кудись поспішав, ніби відчував, що майбутнє таке непередбачуване. Жодного дня він не відпочивав, весь час у дорозі, весь час не вдома. Згодом влаштувався на роботу.

Сьогодні – 15 липня... Знову загинули друзі. А він живий,

ось уже й мамі зателефонував. Знову приліг на траву. Серце стукотіло ніби ще сильніше, десь далеко чулися вибухи. Анатолій повернувся на спину і побачив ясне місячне небо, усіяне зірками. «Господи, як же там гарно, – подумав хлопець. – Я, звичайно, повернуся. Цього року мені буде 25. А ще скільки разів буде по 25?» На обличчі з'явилась усмішка. Цієї ж миті він відчув, як щось гаряче полилося по його грудях... Небо було всіяне зірками, тільки чомусь здавалося, що цього разу їх стало трішки більше, певно, однією з них була і зірка нашого Анатолія.

20 липня 2014 року – найстрашніша згадка в пам'яті села. Того дня плакали жінки, чоловіки, діти. Стояли в скорботі однокурсники, колеги по роботі, знайомі і незнайомі люди. Здавалося, ніби зійшовся весь світ. І над усіма цими людьми лунав найстрашніший звук. Ні, то був не людський плач, то розбите материнське серце билось об закриту труну, ніби хотіло допомогти мамі востаннє подивитися на свою дитину. Але жодні сльози, жодні благання не змогли повернути їй сина.

Пошуковий загін Вільшанської ЗОШ I-III ступенів.

Керівниця – Захарченко Віра Олексіївна, заступниця директора із навчально-виховної роботи Вільшанської ЗОШ I-III ступенів.

Бурлак
Микола Михайлович
09. 06. 1987 – 19. 07. 2014

Народився 9 червня 1987 року в с. Стольному Менського району Чернігівської області. Закінчив Стольненську середню школу. Цікавився історією, правознавством, гарно малював.

Закінчив Чернігівський навчально-курсний комбінат корпорації «Укрбуд».

Від квітня 2005 до травня 2006 року проходив строкову військову службу в Збройних силах України.

Від квітня 2008 до квітня 2011 року проходив військову службу за контрактом у смт Гончарівському Чернігівського району за військовою спеціальністю «механік-водій».

Від травня 2013 до липня 2014 року служив за контрактом у 13-й батальйоні 95-ї окремої аеромобільної бригади в місті Житомирі.

Від 4 червня 2014 року брав участь у антитерористичній операції в Донецькій області. У складі десантної групи був завжди

на передовій: спочатку Херсонська область (на кордоні з Кримом), Сєверодонецьк у Луганській області, потім – Лисичанськ.

Загинув 19 липня 2014 року в бою у складі штурмової групи зі знищення бойовиків у районі міста Лисичанськ Луганської області.

Похований 27 липня 2014 року в селі Стольному Менського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 873/2014 від 14 листопада 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Миколу Бурлака в лютому 2015 року на будівлі Стольненської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Миколі Бурлаку присвоєне звання «Почесний громадянин Менського району».

Спогади однокласника Резника Миколи

Дорога до моєї рідної домівки пролягає через селище Стольне, те місце, де я провів не один день моїх шкільних років, місце, про яке в моїй пам'яті закарбувалося багато гарних спогадів. Один із них – згадка про мого шкільного друга Колю, доброго співрозмовника та просто хорошу людину. Із ним було завжди цікаво, він ніколи не давав змоги сумувати, завжди міг розвеселити, коли було «не дуже» на душі. Ми часто з ним проводили час вечорами в самостійно обладнаному спортзалі, який був на другому поверсі в домі мого дядечка, у якого я мешкав, коли ходив до школи.

Піднімаючи важку штангу та роблячи останній жим, я не боявся його робити, бо поруч був товариш, який казав: «Давай, Калян, ще раз, ти зможеш». Це була добра підтримка, яка додавала запалу.

Інколи ходили відпочивати до селищного Будинку культури

на дискотеку, де Коля міг показати себе вправним хлопцем.

У душі залишилися тільки гарні думки та спогади.

P. S. Я завжди буду пам'ятати тебе, Друге!!!

Спогади однокласниці Полової Юлії

Завжди стриманий і справедливий, веселий та водночас серйозний, надійний товариш, із яким, як кажуть, і в вогонь, і в воду. Таким був мій однокласник Бурлак Микола.

Був... Скільки горя, сліз, печалі та розпачу в цьому коротенькому слові. Тільки зараз я розумію, що цілих одинадцять років поряд зі мною був захисник Вітчизни, Герой України і просто справжній чоловік. До речі, ще в далекому дитинстві він неодноразово проявляв свою мужність та вольовий характер. Пригадується, як Микола завжди захищав дівчаток та вів себе як справжній джентльмен. Бувало, це мало трішки кумедний вигляд, але ми не один раз ставили Колю в приклад іншим хлопцям із нашого класу.

Він ніколи не був у центрі уваги, не входив у нашу компанію. У силу своєї добродушності та людяності він ніколи на нас не ображався, якщо ми інколи дозволяли собі посміятися над його жартами. Із всяких курйозних ситуацій виходив із гідно піднесеною головою, наче ще тоді, 12 років тому, намагався сказати, що в нашій пам'яті та серцях залишить теплий спогад про себе, а в історії нашої країни його прізвище викарбується золотими літерами.

Спогади тітки Євдокії Іванівни Шевченко

Недавно я поралася по господарству. Вийшла моя донька з хати і каже: «Мамо, вас до телефону запрошує моя класна керівниця». Після випускного вечора пройшло 12 років, тому я здивувалася. Зайшла в хату, узяла слухавку і запитую: «Що трапилося?» Надія Петрівна Федоряк (класна керівниця моєї дочки, а дочка навчалася разом із моїм рідним племінником Колею) попросила написати спогад.

За одну мить у мене перед очима промайнуло все його коротке життя.

Микола Бурлак народився 9 квітня 1987 року. Здається, зовсім недавно вони йшли до 1 класу, аж ось... і випускники.

Після школи пішов навчатися в ПТУ. Здобув професію, але за спеціальністю працювати не зміг. А по життю він був дуже відповідальною людиною.

Запам'ятався мені один такий випадок. Лікувався Коля в лікарні, а в моєї дочки був день народження, та й ще ювілей, Коля втік із лікарні, на останні гроші, які в нього залишилися, купив пам'ятний подарунок, ще й ніби приговорив: «Одяг зноситься і викинеться, а це буде пам'ять».

Почалися в нашій країні бойові дії, а Коля за обставинами долі вже проходив службу в десантних військах за контрактом. Та вража куля не обминула мого племінника, і нам прийшла дуже страшна звістка, що 19. 07. 14 загинув наш Коля. Він по-смертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Вічна пам'ять тобі, мій рідненький племіннику, земля буде тобі завжди пухом.

Пошукова група вихованців гуртка військово-патріотичного виховання «Пам'ять», учні 9 класу: Дудко Таліна, Бура Вікторія, Шаповаленко Ольга.

Керівниця пошукової групи – Федоряк Надія Петрівна, учителька української мови і літератури Стольненської ЗОШ І-ІІІ ст. Менської районної ради Чернігівської області.

**Бруй
Микола Віталійович**

06. 03. 1986 – 26. 07. 2014

Народився 6 березня 1986 року в місті Чернігові.

Закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 21 та Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, де здобув спеціальність «Вчитель історії, практичний психолог у закладах освіти».

Строкову службу проходив у 95-й окремій аеромобільній бригаді в місті Житомирі.

Був активним учасником Революції Гідності.

Під час проведення першої хвилі мобілізації 19 березня 2014 року призваний до лав Збройних сил України у складі 1-ї окремої танкової бригади (сmt Гончарівське Чернігівського району) на посаду гранатометника 2-го механізованого взводу 2-ї механізованої роти механізованого батальйону.

Загинув 26 липня 2014 року, прикриваючи підступи до Луганського аеропорту поблизу села Красне Краснодонського району Луганської області. Був смертельно поранений

під час надання невідкладної медичної допомоги важко пораненому бійцеві.

Похований 4 серпня 2014 року в місті Чернігові.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Чернігівська обласна рада на 21 сесії шостого скликання 18 вересня 2014 року прийняла рішення про порушення клопотання щодо присвоєння Миколі Брую звання «Герой України» (посмертно).

У пам'ять про Миколу Бруя у вересні 2015 року на будівлі Чернігівської загальноосвітньої школи № 21 встановлена меморіальна дошка.

Спогади сестри Бруї Юлії

Микола ще з університетських років був активістом Чернігівського осередку ВО «Тризуб імені Степана Бандери», де мав псевдо «Клин». Брав участь у відновленні українських традицій, таких, як різдвяний вертеп, а також в організації в Чернігові Дня пам'яті жертв Голодоморів у 2013 році, у зустрічах із вояками УПА, вишколах, громадських акціях.

Учасник Революції Гідності – як Чернігівського Євромайдану, так і головного Майдану країни, де перебував разом із друзями з Правого Сектору. Світогляд Миколи багато в чому змінився під час Майдану. Перші три смерті на Майдані білоруса, вірмнина та українця утвердили Миколу в думці, що національність значення не має, якщо людина любить цю країну і готова за неї боротися.

19 березня 2014 року був призваний до Збройних сил України. Старший солдат, проходив службу на посаді гранатометника 2-го механізованого відділення 2-го механізованого взводу

2-ої механізованої роти механізованого батальйону 1-ої окремої гвардійської танкової бригади (сmt Гончарівське).

Від перших днів протистояння планував піти добровольцем у батальйон «Донбас» або ДУК ПС, оскільки в ДУК ПС були більшість близьких друзів. Але, зважаючи на те, що вже в березні отримав повістку, вирішив, що на цей час необхідна служба в ЗСУ. Микола був дуже задоволений навчальною частиною в Гончарівську, хоча щодо матеріального забезпечення, то все необхідне, включаючи і бронежилет, ми купували самі, завдячуючи фінансовій допомозі Миколиних співробітників. Перебуваючи в Городнянському і Ріпкинському районах, Микола вже почав шкодувати, що не пішов відразу в ДУК ПС, оскільки в червні були вже запеклі бої і він казав, що йому соромно бути в безпеці, коли його близькі друзі ризикують життям. У зону АТО був відправлений 5 липня.

Усім удома сказав, що не знає, в яку саме область їде, але потім друзі сказали, що перед від'їздом брав у них карти Луганської області.

Коли був у Луганській області, телефонував щодня.

Спочатку перебував у Станично-Луганському районі, потрапляли під обстріл у 20-х числах липня з боку РФ, Микола багато про це не розповідав, а більше питав чи писали про це в пресі (це про обстріл Комишного та бої під Макаровим Станично-Луганського району).

25 липня ще дзвонив, розказував, що отримали зарплату та купили з хлопцями чи не весь сільський магазин, що з прикордонної території, де перебували від початку липня, їх переводять на Луганський аеродром та попередив, що відключатиме там телефон на кілька днів, тому ми і не зреагували швидко на відсутність дзвінків від нього. 26 липня бійці отримали наказ зайняти блокпост у районі аеропорту «Луганськ». Хід бою, у якому загинув брат, найкраще описаний Миколиним товаришем Костею Степанцем.

Микола загинув 26 липня 2014 року поблизу села Красне (Луганський аеропорт).

Микола виконував обов'язки командира відділення, хоча офіційно це так і не провели, а помертло зробити це неможливо. Миколин друг Костя був тяжко поранений, і Микола повернувся за ним, устиг перебинтувати голову та ногу, але зависоко піднявся і був смертельно поранений. Це зі слів його бойових товаришів, які відвідали нашу родину в день поминання (на рік) по Миколі.

Похований 4 серпня 2015 року в Чернігові. Відспівували Миколу в козацькій Катерининській церкві в Чернігові, яку він свого часу допомагав відстояти для віруючих. Ім'я Миколи внесене до Синодика козацької православної громади Катерининської церкви і щодня згадується в молитві.

16 серпня 2008 року єпископом Чернігівським і Ніжинським Іларіоном нагороджений Грамотою «за відбудову християнських святинь Чернігівської єпархії та відродження духовності во славу Української Православної Церкви Київського Патріархату».

24 жовтня 2013 року архієпископом Чернігівським і Ніжинським Євстратієм нагороджений Грамотою «на знак Благословення за щиру працю на користь Святої Церкви Христової та собору Св. Катерини м. Чернігова».

Інтереси: цікавився історією як України, так і всесвітньою. Багато читав – наукова історична та науково-популярна література (історія Української держави та історія великих битв, історія Французького Легіону, біографії політичних діячів), художні твори (особливо любив книги С. Кінга), збирав книги про зброю, виживання в екстремальних умовах, читав також такі книги, як «Коротка історія часу» С. Хокінга. Дуже любив «Енеїду» Котляревського, читав твори В. Шкляра.

На тризубівських вишколах читав лекції з історії та орієнтування на місцевості.

Музикою, яку слухав, був переважно рок (українські, російські виконавці, європейські та американські рок-групи).

Любив зустрічатися з друзями.

18 вересня 2014 року на 21 сесії Чернігівської обласної ради було прийняте рішення «Про порушення клопотання про присвоєння звання «Герой України» Брую Миколі Віталійовичу, посмертно». Чернігівською обласною державною адміністрацією 12. 04. 2016 за № 09-29/1841 було внесене подання на ім'я Президента України про присвоєння звання Герой України Брую М. В. (посмертно).

Питання про присвоєння звання Герой України М. В. Брую (посмертно) було розглянуто та в межах компетенції підтримано Комісією державних нагород та геральдики на засіданні 5 липня 2016 року.

Указом Президента України № 270/2015 від 15 травня 2015 року за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі нагороджений орденom «За мужність» III ступеня (посмертно).

На будинку ЗОШ № 21 м. Чернігова, де навчався Микола, була встановлена пам'ятна дошка.

Спогади класної керівниці Єрмоленко Валентини Володимирівни

Навчаючись у школі, Микола завжди був старанним учнем, вихованим, дружелюбним юнаком. Мав лідерські здібності, міг повести за собою.

У той же час юнак був романтиком, ніжною, чутливою людиною. Хто довго спілкувався з ним, знав, що він ніколи не підведе, то була людина високої чесності. І одночасно незлобний, захоплений природою, любив читати книжки, займатися спортом. Цікавився історією своєї країни, тож і вибрав навчання в Чернігівському національному педагогічному університеті імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Історія. Психологія».

Юнак із повною самовіддачею робив усе, що йому доручали: організовував спортивні змагання, прибирання пришкільної території, збирання макулатури і металобрухту. Брав участь у шкільних КВК, конкурсах, олімпіадах.

Любив бути першим, любив себе стверджувати, не боявся висловлювати власних думок. Завжди був відкритим до спілкування. Щира усмішка була візитівкою Миколи.

Спогади Іванова Олега – бойового товариша

Первое знакомство произошло в Гончаровске и первое впечатление не обмануло. Сразу же нашли общий язык и общие интересы, как человек он был очень хороший. Потом были выезды на блокпосты по области и мы тоже были вместе, и так до того страшного дня.

Как о человеке могу сказать, что он самый надёжный, ответственный, порядочный, внимательный и просто отличный друг. Всегда помогал ребятам в трудную минуту, даже когда находились в Луганском аэропорту отдал свой телефон, чтобы я поговорил с женой, а сам пошёл нашёл у ребят, чтобы позвонить домой, а это не каждому дано, как человеку. Когда моя жена рожала, он вместе со мной и моей дочуркой был рядом, всячески подбадривал её, так как мама была в больнице, и обещал моей дочке, что мы покатаемся на танках и обязательно приедем и Коля познакомит с Полинкой и они будут самыми лучшими подружками.

В зоне АТО был мастером по постройке блиндажей. Среди ребят была хорошая репутация, неоднократно рисковал своей жизнью ради ребят. Так во время обстрела нашёл и вывел с поля боя контуженного и ничего не понимающего парнишку, который после бомбёжки потерял ориентацию и направлялся в сторону границы с Россией. Николай не побоялся за свою жизнь, это говорит только о том, что он мужественный, героичный. Даже в последнем бою он ценой собственной жизни спас раненого товарища.

Могу сказать одно, что я горжусь, что у меня есть (именно есть, он для меня останется живой в моей душе и сердце) такой боевой брат и друг, о котором я буду помнить всегда. Коля ценой своей жизни спас все отделение, он был **НАСТОЯЩИМ КОМАНДИРОМ**.

Спогади Данилович (дівоче прізвище – Мессе) Світлани – однокласниці

Можно много чего написать о Коле: о том, каким он был хорошим и светлым человеком, как он всегда за нас всех беспокоился и как всегда помогал. Но я хочу вспомнить о том, каким он был патриотом и как любил страну и народ. А главное, как нам его не хватает и как нам всем больно осознавать то, что его больше нет с нами. Но я верю в то, что он сейчас находится на небесах и наблюдает за всеми нами и помогает нам.

Пошуковий загін 9-А класу: Беліч Софія, Воловик Ілля, Косьміна Анастасія, Лисенко Олена Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 21.

Керівниця пошукового загону – Єрмоленко Валентина Володимирівна, учителька історії Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 21, м. Чернігів Чернігівської міської ради Чернігівської області.

Коваль
Юрій Миколайович
17. 01. 1980 – 26. 07. 2014

Народився 17 січня 1980 року в селі Ярославці Бобровицького району Чернігівської області.

Закінчив Ярославську середню школу та Київське регіональне вище професійне училище будівництва № 26 за спеціальністю «електрогазоварник».

28 травня 1998 року був призваний до лав Збройних сил України на строкову службу. Службу проходив у м. Дзержинську (нині – Торецьк) Донецької області у внутрішніх військах.

Під час проведення першої черги мобілізації 19 березня 2014 року був призваний до лав Збройних сил України.

В АТО воював у складі 2-ї механізованої роти механізованого батальйону 1-ї окремої танкової бригади.

Загинув під час виконання бойового завдання у ході знищення блокпостів ворога 26 липня 2014 року біля села Красне Сорокинського (Краснодонського) району Луганської області (район Луганського аеропорту).

Похований 2 серпня 2014 року в селі Ярославці Бобровицького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Чернігівська обласна рада на XXI сесії шостого скликання 18 вересня 2014 року прийняла рішення про порушення клопо-

тання щодо присвоєння Юрієві Ковалю звання «Герой України» (помертно).

У пам'ять про Юрія Коваля в травні 2015 року на будівлі Ярославської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів встановлена меморіальна дошка, а в центрі села – пам'ятний знак.

Спогади сина Максима

Тато мене дуже любив. Ми з ним часто їздили по гриби та на ставок ловити рибу. Я дуже сумую за своїм татом. Мій тато – найкращий у світі.

Спогади класної керівниці Дубини Тетяни Миколаївни

Загальний розвиток Юрія Коваля був високий. Багато читав художньої літератури. Особливий інтерес виявляв до роботи в групах. Був товариським. Критично ставився до власних вчинків і відверто про це говорив. Особливістю його характеру й поведінки була врівноваженість. Протягом навчання в школі виявляв активність у громадській та суспільно корисній роботі. Організовував екскурсії до лісу, любив збирати гриби, подорожувати. Серед однокласників користувався авторитетом.

Пошукова група учнів 8 класу Ярославської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Керівниця пошукової групи – Поддубна Ніна Володимирівна, учителька історії, Ярославська ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

**Рудник
Артем Юрійович**

12. 09. 1989 – 27. 07. 2014

Народився 12 вересня 1989 року в місті Чернігові.

У 2004 році закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 17. Навчався добре, охоче брав участь у позакласних шкільних заходах. Учителі відзначають, що Артем був дуже дисциплінований, не боявся брати на себе відповідальність за свої вчинки. Мати Артема згадує, що в десятирічному віці

хлопець сам зібрався до дядька в село, для чого йому довелося здолати 50 кілометрів на велосипеді. Отже, наполегливістю Артем відрізнявся ще з дитинства. Любив спорт – займався тайським боксом та айкідо, їздив верхи на конях. Був дуже товаришким.

У 2007 році закінчив Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту за спеціальністю «штукатур, облицювальник-плиточник, маляр».

Проходив строкову службу в армії в м. Золочеві, а після служби здобув освіту в Чернігівському навчально-курсовому комбінаті корпорації «Укрбуд» за спеціальністю «електрозварювальник». Працював за фахом на чернігівській ТЕЦ.

Мобілізований до Збройних сил України в березні 2014 року. В АТО – у складі 41-го батальйону територіальної оборони «Чернігів – 2».

Загинув 27 липня 2014 р. на блокпосту біля селища Новоіванівки Попаснянського району Луганської області. За свідчення-

ми побратима, який перебував із ним на блокпосту, снайпер поцілив Артемові в голову. Побратими згадували, що весь ранок блокпост обстрілювали з окупованих територій. Коли постріли припинилися, Артем подзвонив дружині о 8 год. 45 хв. і повідомив, щоб чекала його через три дні вдома, йому командування надало двотижневу відпустку. Невдовзі після розмови о 9 год. 30 хв. у нього поцілив снайпер, смерть настала миттєво. Артем Рудник став першим, хто загинув у своєму батальйоні.

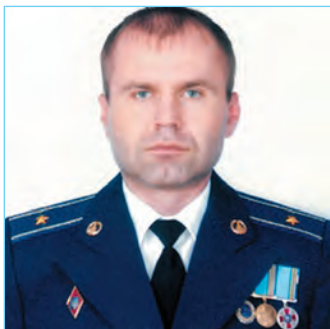
Похований 29 липня 2014 року в місті Чернігові.

У пам'ять про Артема Рудника 4 грудня 2015 року на будівлі Чернігівської загальноосвітньої школи № 17 установлена меморіальна дошка.

Пошукова група ЗОШ № 17, учні 8-9 класів.

Керівниця – Єгорова Ганна Петрівна, учителька історії чернігівської загальноосвітньої школи № 17 I-III ступенів Чернігівської міської ради м. Чернігів.

Деркач Сергій Павлович

11. 12. 1973 – 30. 07. 2014

Народився 11 грудня 1973 року в місті Івано-Франківську в сім'ї військового.

Закінчив середню школу № 12 у місті Прилуках та Прилуцьке медичне училище, після чого вступив до Харківського військового університету на спеціальність «Метеорологічне забезпечення».

Від червня 1998 року проходив службу в Збройних силах України на офіцерських посадах.

30 грудня 2013 року майора С. Деркача призначили на посаду заступника командира 3-го танкового батальйону по роботі з особовим складом 1-ї окремої танкової бригади (сmt Гончарівське).

30 липня 2014 року Сергій Деркач разом із водієм роти матеріально-технічного забезпечення В. Моїсеєнком автомобілем доставляли набої та продукти харчування на блокпост під Луганськом. Біля села Шишківського Слов'яносербського району машина потрапила на замаскований фугас і підірвалася. У результаті вибуху здетонували боєприпаси, що їх перевозили в автомобілі. Обидва воїни загинули миттєво.

Похований 1 серпня 2014 року в місті Прилуках Чернігівської області.

Указом Президента України

№ 708/2014 від 8 вересня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Сергія Деркача в серпні 2014 року на будівлі Прилуцької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 12 установлена меморіальна дошка.

Спогади одногрупниці Сергія Павловича по навчанню в Прилуцькому медичному училищі – Алли Миколаївни

Не можу згадати жодного негативного випадку, пов'язаного із Сергієм. Хлопець завжди був позитивним, інтелігентним, вихованим, начитаним, надійним і в той же час, веселим, відвертим, компанійським. Ніколи нікого не залишав у біді, не зраджував. На нього завжди можна було покластися. Із Сергієм можна було говорити на будь-які теми, адже він мав добре серце, був вразливим, як ніхто інший умів відчувати чужий біль і вчасно приходив на допомогу.

Після закінчення училища Сергій ніколи не забував тих, із ким навчався. Коли приїздив додому в Прилуки, завжди знаходив вільний час, щоб зустрітися із колишніми одногрупниками. Кожного разу приходив до нас у амбулаторію. Запрошував до себе в гості, кликав у ліс збирати гриби та ягоди, ділився своїми радощами та проблемами. Він дуже любив свою сім'ю: дружину та двох доньок; завжди розповідав про них із особливою ніжністю, любов'ю та гордістю.

Постійно приїжджав на зустрічі випускників медичного училища, розповідав про цікаві випадки зі своєї служби, про нових бійців, які були в його підпорядкуванні.

Дуже засмутився, що не зміг приїхати на останню зустріч випускників. І все сподівався, що наступна зустріч обов'язково відбудеться за його участю.

Останній раз ми спілкувалися з ним телефоном у червні 2014 року (він уже був у зоні АТО, не міг говорити довго та де перебуває). У кінці розмови якось із сумом сказав, що, мабуть,

уже не зустрінемося. Я намагалася його якось підбадьорити, говорила, що він помиляється. На жаль, все так і сталося.

Сергій так і не встиг зустрітися з нами. А зустріч випускників усе ж відбулася, але без нього, і дуже сумно, що вона відбулась за таких тяжких обставин.

Я вважаю, що саме завдяки таким воїнам, як він, які палко люблять свою родину, своїх друзів, свою країну, ми можемо почувати себе захищеними, тому повинні пишатися Сергієм і таким, як він. Бути вдячними батькам, які виховали та виростили із звичайних юнаків справжніх чоловіків. Світла пам'ять усім загиблим героям!

Спогади про Сергія Павловича вчительки англійської мови Тамари Сергіївни

Дуже важко писати про таку молоду людину в минулому часі. Я викладала в Сергія англійську мову. Із перших уроків відзначила для себе, що це дуже вихована дитина. Згодом я познайомилася з його батьками. Вони приділяли багато уваги вихованню сина, тому Сергій і був порядним, чесним, відповідальним учнем. Якось я попросила хлопців із його класу допомогти в кабінеті. Вони пообіцяли. Після уроків прийшов Сергій та ще один учень. Ми все зробили, і я була їм дуже вдячна. Хотілося б подякувати мамі за такого сина. Побажати їй здоров'я, терпіння й сили пережити таке велике горе.

Члени гуртка військово-патріотичного виховання «Юні Музеєзнавці»:

Воробйов Юрій Станіславович, Дементєв Андрій Юрійович, Єнгалічев Кирило Володимирович, Єрмакова Марина Олександрівна, Гунько Катерина Сергіївна, Зав'ялова Софія Олексіївна, Ігнат'єв Богдан Германович, Ігнат'єв Михайло Германович, Коростель Вікторія Вікторівна, Сапожжик Анастасія Тарасівна.

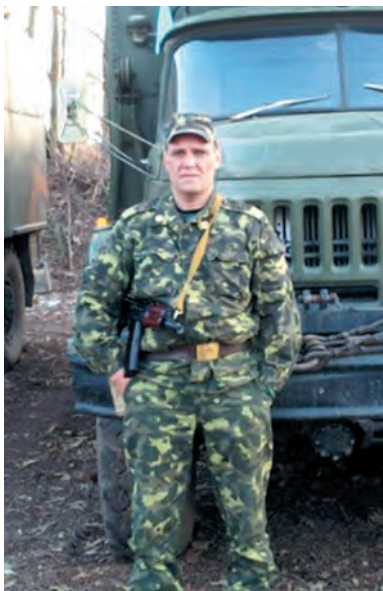
Керівниця – Кобзиста Людмила Борисівна, Прилуцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 12 Прилуцької міської ради Чернігівської області, м. Прилуки.

**Моїсеєнко
Володимир Миколайович**

28. 01. 1974 – 30. 07. 2014

Народився Володимир Миколайович Моїсеєнко 28 січня 1974 року в місті Ангарську Іркутської області (Російська Федерація). Коли йому було 6 років, після тяжкої хвороби померла мама, і хлопець потрапив до інтернату. Через деякий час його всиновило подружжя українців і привезло з Росії до Іржавця. Щось там не склалося у стосунках з прийомними батьками, і ті залишили хлопця напризволяще. Та світ не без добрих людей.

Першим руку допомоги сироті простягнув Олександр Мо-

роз, який на той час працював заступником директора в Ічнянському ПТУ. Він влаштував хлопця на навчання до цього закладу. У Прилуцькій автошколі за направленням від військкомату вивчився на водія, потім пішов служити до лав Збройних сил України.

Небайдужі люди завжди приходять на допомогу тим, хто цього найбільше потребує. Так сталося і у Володиному житті. 18 років він прожив у Галіча Дмитра Миколайовича, якого називав своїм батьком. Той хлопця і до армії проводжав, і на роботу допоміг влаштуватися. Працював Володимир Моїсеєнко на залізничному переїзді у Гужівці, потім в Іржавецькій школі кочегаром, охоронником.

Одружився, ростив сина.

Коли над нашою державою нависла чорна хмара війни і 19 березня 2014 року було оголошено мобілізацію, Володимир пішов добровольцем захищати Батьківщину та свою родину. Служив водієм у Першій окремії танковій бригаді.

У зоні АТО доставляв продукти та боеприпаси на блокпости Збройних сил України. 30 липня 2014 року під час виконання бойового завдання поблизу села Широкине Луганської області його автомобіль підірвався на міні. Сорокарічний сержант Володимир Моїсеєнко загинув, захищаючи незалежність та територіальну цілісність України.

За особисту мужність і героїзм, виявлені під час виконання військового обов'язку, в умовах, пов'язаних з ризиком для життя в АТО, Моїсеєнко Володимир Миколайович Указом Президента України нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Історико-краєзнавчий гурток «Джура», пошукова група: учні 9 класу.

Керівниця – Хоменко Олена Вікторівна, вчителька історії Іржавецької загальноосвітньої школи I-III ступенів, село Іржавець, Ічнянський район.

Ковтун
Станіслав Григорович
04. 03. 1986 – 31. 07. 2014

Народився 4 березня 1986 року в селі Атюші Коропського району Чернігівської області. Закінчив Чернігівський ліцей з посиленою військовою підготовкою (2003 р.), продовжив здобувати фах військового в Харківському інституті танкових військ, де отримав диплом із відзнакою та ступінь бакалавра.

Був активним учасником Майдану. До проведення першої хвилі мобілізації добровольцем-контрактником пішов до Збройних сил України (14. 03. 2014 р.; в/ч А1126). У складі 25-ої Дніпропетровської високомобільної повітряно-десантної бригади і воював на сході: брав участь у багатьох операціях; виконував обов'язки гранатометника; в останні дні свого життя замінив

пораненого командира танка. 29 липня 2014 року нагороджений пам'ятним знаком «За війську доблесть».

31 липня 2014 року в жорстокому бою за місто Шахтарськ загинув смертю героя. Обставини загибелі: чотири доби тримали бій під мінометним вогнем. На п'ятий день навалилися на блок-пост, на засідку. Станіслав виліз по пояс із танка, щоб поміняти короб на СВТ, стрічку з патронами. Уже поставив, перезарядив, збитою до кісток рукою, і в цей час у шию поцілів снайпер. Поранення було смертельним. Своїми діями Станіслав урятував життя екіпажа танка. За особливу мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі Указом Президента України від 14 листопада 2014 року Ковтун Станіслав Григорович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня посмертно.

Похований у рідному селі Атюша. На честь Станіслава Ковтуна встановлено меморіальну дошку (04. 12. 2014 р.); відкрито пам'ятний знак (25. 07. 2015 р.); перейменовано школу (14. 08. 2015 р.).

Спогади матері Тамари Петрівни Ковтун про сина

Герої не вмирають... І це правда. Вони живуть поруч із нами, у наших серцях, пам'яті. Життя сина, як у калейдоскопі, прокручується перед очима і вранці, і ввечері, а особливо вночі, коли не йде сон.

Пригадую його ще малесеньким немовлям, яким він був спокійним, неплаксивим. Подорослішав – став кумедним, нешкодливим. Від 3-річного віку мріяв стати льот-

чиком. Активно займався спортом, став призером чемпіонату України з бойового самбо, здобув срібну медаль з гирьового спорту на чемпіонаті України серед вищих військових закладів. Гирю вагою 24 кг Станіслав піднімав 135 разів, а пудову гирю – 245! Він надзвичайно любив природу. Писав патріотичні вірші. Усе своє недовге життя, здавалося, він ніби поспішав прожити, ніби відчував, що йому недовго залишилося. Посадив дерево і не одне, народив сина Остапа, от тільки не встиг виростити і дому свого збудувати. У рідній Атюшівській школі хотів набрати групу учнів для заняття спортом. Та знову ж таки не встиг...

Валентина Терещенко, близька знайома родини Ковтунів, витираючи сльози, розповідає: «Славик був таким правдолюбом. Він завжди казав: «Якщо не я – то хто? Я хочу, щоб мій син жив у такій країні, яка повинна бути».

Різновікове дитяче об'єднання «Калиновий світ».

Керівниця – Карацюба Валентина Миколаївна, педагог-організатор, ЗНЗ Атюшівська школа І – ІІІ ступенів імені Станіслава Ковтуна, село Атюша, Коропський район.

Мансуров Андрій Сергійович

10. 07. 1989 – 03. 08. 2014

Старший сержант, командир танка 2-го танкового взводу 1-ї танкової роти 1-го танкового батальйону 1-ї окремої гвардійської танкової бригади, учасник антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях.

Народився Андрій Сергійович 10 липня 1989 року в місті Куп'янську Харківської області. Андрій був третьою дитиною в багатодітній сім'ї. Після закінчення школи, у 2006 році, вступив до Первомайського професійного ліцею, де здобув професію електрогазозварника. У 2007 році був призваний до лав Збройних сил України на строкову службу, яку проходив у 169-му навчальному центрі в селищі Десні Козелецького району.

Від 2008 року Андрій Сергійович підписав контракт на проходження військової служби в 1-й окремій гвардійській танковій бригаді у смт Гончарівському. У 2012 році він вступає заочно до Житомирського військового інституту ім. С. Корольова Національного авіаційного університету на факультет геоінформаційних і космічних систем, напрямок підготовки – радіотехніка.

На початку весни 2014 року Андрій був одним із перших, хто вирішив відстоювати суверенітет та цілісність нашої держави на сході України. Бойовий шлях на сході України він розпочав в м. Щасті Луганської області. На своєму «Булаті» Андрій Сергійович разом із товаришами пройшли та зачистили с. Веселу Гору, відстоювали Луганський аеропорт, с. Григорівку. Опісля об'єдналися з батальйоном «Айдар» та просунулися далі – с. Лутугине, Вергутьський поворот.

З серпня 2014 року танк Андрія Сергійовича підірвався на

протитанковому фугасі біля села Красного Яру Жовтневого району Луганської області. Поховали Андрія Сергійовича 6 серпня 2014 року в селищі міського типу Гончарівському Чернігівського району. В Андрія залишилися дружина та двоє дітей.

8 вересня 2014 року Указом Президента України № 708/2014 за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України Мансуров Андрій Сергійович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Також посмертно нагороджений нагрудним знаком від організації «Побратими України» від 18 листопада 2016 року № 620 «За оборону Луганського аеропорту» та нагрудним знаком (№ 0090) 1-ої окремої гвардійської танкової бригади.

Спогади дружини Мансурової Тетяни Вікторівни

Андрій був дуже доброю та щирою людиною. Він дуже любив своїх батьків. Пригадую, як Андрій розповідав, що він ніколи не сідав вечеряти, поки батьки не повернуться додому. Здається, він не знав втоми та знаходив у собі сили і для служби, і для донечок (що не лягали спочивати, не дочекавшись татка), і для улюбленого хобі – рибальства. Він був майстром із ловлі сомів. У цьому йому не було рівних. Мав золоті руки і серце. Полюбляв куховарити і з радістю готував для всієї сім'ї. Для мене Андрій посадив клумбу із улюблених троянд.

Займався спортом, брав участь у змаганнях із лижного біатлону. Пам'ятаю, як чоловік з гордістю ніс додому, здавалося б, звичайні папірці – грамоти та подяки, але для нього було дуже важливо, щоб сім'я ним пишалася.

Він був завжди привітний, усміхнений, зовсім не конфліктний.

У моєму серці він залишиться назавжди.

Спогади старшого сержанта Костенка Володимира

Андрій був дуже хорошою людиною і товаришем по служ-

бі. Він був веселим і життєрадісним... Кажуть «Господь забирає найкращих» – ці слова саме про Андрія!!! Не хочеться згадувати про Андрія як про загиблого, бо він завжди залишиться в наших серцях. Дуже сумно втрачати хороших людей, а друзів – удвічі важче.

На службі Андрій характеризувався як відповідальний сержант, що знав свою справу та сумлінно виконував накази командирів. На його відповідальні плечі командири могли покласти будь-яке завдання, тому неодноразово заміняв командира взводу. І на службі, і в особистому житті Андрій Мансуров був тією людиною, на яку завжди можна було покластися, хто б з нас не попросив допомоги, він завжди намагався її надати, ніколи нікому не відмовляв.

Коли нас направили в зону АТО, Андрій не відмовився, а поїхав із нами, бо вважав, що треба захищати свою державу і свій дім.

Коли згадую про нього, на устах з'являється усмішка, тому що в моїй пам'яті він залишився позитивною людиною з добрим серцем.

Пошукова група Центру туристично-краєзнавчої творчості.

Керівниця – Борисенко Наталія Сергіївна.

Нагорний Сергій Михайлович

17. 09. 1991 – 03. 08. 2014

Старший солдат, механік-водій танка 1-ої окремої гвардійської танкової бригади, учасник АТО в Донецькій та Луганській областях.

Народився Сергій Михайлович 17 вересня 1991 року в місті Чернігові. Після закінчення Чернігівської загальноосвітньої школи № 20 вступив до Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту, де здобув професію «маляр-штукатур».

Любив відпочивати на природі, захоплювався риболовлю.

У 2010 році призваний до лав Збройних сил України на строкову службу. Після демобілізації працював охоронцем. У жовтні 2013 року пішов служити до лав Збройних сил України за контрактом. Службу проходив у 1-й окремій гвардійській танковій бригаді 8-го армійського полку на посаді механіка-водія танка.

3 серпня 2014 року танк Сергія Михайловича підірвався на протитанковому фугасі біля села Красний Яр Краснодонського району Луганської області. У результаті вибуху Сергій Михайлович загинув.

Удома у Сергія залишилися дружина і син.

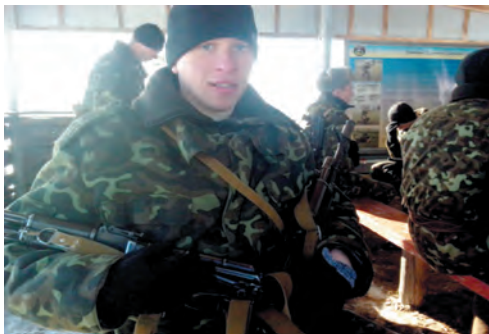
Поховали Героя в селі Слабині Чернігівського району.

8 вересня 2014 року Указом Президента України № 708\2014 за особисту мужність і героїзм нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). А за оборону Луганського та Донецького аеропортів нагороджений орденом від організації «Побратими України» від 28 грудня 2016 року № 622.

У рамках Всеукраїнського літературно-мистецького свята «Седнівська осінь-2015» Слабинській територіальній громаді було передано гіпсовий бюст Сергія Нагорного.

Спогади дружини Галини Володимирівни

Він був доброю людиною, завжди всім допомагав, завжди всміхався. Його колеги по роботі з магазину «Сільпо» згаду-

ють його як дуже гарну людину, яка завжди з усмішкою і жартами вирішувала всі конфліктні ситуації. Сергій ріс сам, його мама померла, коли йому виповнилося 14 років. Із батьком він спілкувався завжди.

Його захопленням були риболовля, а також відпочинок на природі. Сергій дуже любив дітей та дуже радів, коли я повідомила, що в нас буде дитина. Він завжди грався та займався з донькою мого брата. Я та Сергій познайомилися в магазині «Екомаркет» на Кільцевій, де я працювала. Ми зустрілися після того, як Сергій відслужив строкову службу. Коли Сергій був на роботі, повідомили, що йому треба прийти до військкомату. Коли я дзвонила йому на фронт, він завжди казав, що все нормально, щоб я не хвилювалася, але я чула, що їх обстрілюють десь дуже близько, і моє серце відчувало біду...

Спогади вчителів Сергія Михайловича

Учителі в школі казали, що Сергій був тихим, скромним і завжди усміхненим. У житті, навіть коли його хтось ображав, він робив вигляд, нібито він нічого не помічав і все переводив на жарти. Сергій швидко вирішував складні ситуації. Він усім допомагав і був слухняним учнем.

Пошукова група гуртка Центру туристично-краєзнавчої творчості.

Керівниця – Горошко Анна Юріївна.

**Александренко
Сергій Миколайович**

02. 06. 1979 – 09. 08. 2014

Народився 2 червня 1979 року в селі Олбині Козелецького району Чернігівської області.

Навчався в Олбинській загальноосвітній школі, яку закінчив у 1996 році, і вступив до Остерського будівельного технікуму.

У грудні 1997 року був призваний на строкову службу до Збройних сил України. Демобілізувався в 1999 році та продовжив навчання в будівельному технікумі, який закінчив у 2001 році.

Свою трудову діяльність розпочав у Чернігові на підприємстві «Чернігівводоканал» слюсарем-ремонтником. Від 2005 року працював охоронцем у ТОВ «Інтергаз-Охорона» в місті Києві. Від березня 2011 року – слюсарем із ремонту автомобілів в ПАТ Дарницький завод ЗБК, а далі – ТОВ «Автобудкомплекс-К». Із цього підприємства 19 березня 2014 року мобілізований на військову службу.

Був веселим, товаришким, стриманим, урівноваженим. Був гарним товаришем, захоплювався спортом. Одруженим не був.

9 серпня 2014 року під час виконання бойового завдання в ході ударно-

пошукових дій у районі села Новосвітлівки Луганської області колона, у якій перебував старший солдат Александренко Сергій Миколайович, потрапила під обстріл терористів, які здійснюють збройний опір силам Антитерористичної операції із систем залпового вогню БМ-21 «Град». Унаслідок обстрілу Сергій Миколайович отримав тяжке поранення, не сумісне з життям. Знайдений 18 серпня 2014 року на полі бою.

Похований 22 вересня 2014 року в селі Олбині Козелецького району.

Указом Президента України № 270/2015 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Нагороджений нагрудним знаком «За оборону Луганського аеропорту» (посмертно).

Спогади друга Анатолія М'якоти

Ми були знайомі з дитинства, разом вирости в селі Олбині, що на Чернігівщині. Це я забрав його на роботу до Києва. Сер-

гій був справжнім лідером, завжди досягав поставлених цілей. Збирався три роки тому одружитися, але його дівчина загинула в автокатастрофі. Видно, не судилося... На повістку він відреагував спокійно, а тому поїхав у зону АТО без зайвих вагань. Йому видали автомат і кулемет. Сергій влучно стріляв, бо, як і батько, був мисливцем. Сергій телефонував мені двічі на тиждень, а під час останньої розмови сказав, що сидить в окопі, їх заливає дощ, бракує їжі.

9 серпня разом із хлопцями він повертався на блокпост. Їх розстріляли з гранатомета, шансів вижити не було. Сергій казав, що вони спочатку воювали в місті Щастя, а у свідочстві про смерть значиться село Весела Тарасівка... як інколи жорстоко жартує доля.

Спогади сестри Олени Богдан

Малим Сергій ріс доброю та тихою дитиною, любив своїх друзів, рідних, старався допомогти старшим і захистити слабших. Любив природу, узимку міг годинами спускатися з гірки на санчатах або лижах. Улітку – пограти з хлопцями у футбол чи ловити рибу за селом. Коли подорослішав, став надійною підтримкою для своїх батьків, допомагав по господарству: посадити город, нарубати дров, заготовити сіно худобі чи випасати корови за чергою. Із батьком ходив на полювання і завжди брав із собою улюбленого собаку Бурана.

Та понад усе любив свою Батьківщину, бо ця любов була прищеплена з дитинства. Його дідусь, Александренко Микита Федорович, був учасником Другої світової війни, мав багато нагород за мужність, і внук дуже пишався героїчним дідом та хотів бути схожим на нього, тому і пішов захищати свою країну. Він завжди казав, що чоловіки повинні захищати рідну землю та свій дім, щоб окупанти одного дня не прийшли додому. На жаль, не судилося Сергію повернутися живим, його не стало 09. 08. 2014 року, але сьогодні він з нами, у пам'яті рідних, друзів, знайомих.

Спомин старости села Олбин Грищенко Людмили Олександрівни

Біль від втрати нашого земляка, Сергія Миколайовича Олександренка, у громаді відчутний і досі. І цей біль уже ніколи не вщухне. Загинув молодий чоловік, повний життя і надій, гарний син у батьків та мужній воїн України, який пішов захищати нас із вами на схід країни, щоб не пустити окупантів у наше село Олбин. Хотів, щоб діти спокійно ходили до школи, а ми жили в мирній та квітучій країні... Пішов воювати і загинув, загинув за нас із вами. Вічна йому пам'ять, а батькам низький уклін за сина героя.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна – директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

Дейнега Сергій Валентинович

11. 09. 1972 – 09. 08. 2014

Народився 11 вересня 1972 року в місті Бобровиці Чернігівської області.

У 1979 – 1987 роках навчався в Бобровицькій середній школі № 2. Відзначають, що в школі виявив достатній рівень знань, мав здібності до математичних наук, був активним учасником шкільних справ, брав участь у художній самодіяльності.

У 1990 році закінчив ПТУ № 16 м. Києва за спеціальністю столяр. Після навчання працював у колгоспі імені 40-річчя Жовтня (нині – ТОВ «Світанок»).

У 1990 році призваний до лав Радянської армії, проходив службу в Приморському краї (м. Шкотово-27), берегова морська охорона. У 1991 – 1993 роках служив у Збройних силах України.

Працював на підприємстві «Броварський завод пластмас».

Під час проведення другої черги мобілізації 20 червня 2014 року був призваний до Збройних сил України. У зоні АТО – у складі 1-ї окремої танкової бригади.

Загинув у результаті артилерійського обстрілу 9 серпня 2014 року поблизу селища Маринівки Шахтарського району Донецької області.

Похований 15 серпня 2014 року в місті Бобровиці Чернігівської області.

Указом Президента України № 873/2014 від 14 листопада 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Сергія Дейнегу у вересні 2015 року на будівлі Бобровицької загальноосвітньої школи № 2 встановлена меморіальна дошка.

Спогади однокласниці Ляшенко Тетяни Олександрівни

У кожної людини свій життєвий шлях, хтось його проходить легко, рівною стрічкою, а хтось тернисто, зате залишає після себе добру пам'ять. Таку пам'ять залишив після себе мій однокласник Сергій Дейнега.

Разом із ним ми навчалися з першого класу. Сергій закінчив 8 класів і пішов зі школи. Уже далеке шкільне дитинство пам'ятається не досить чітко. Але окремі спогади приходять, коли згадуєш Сергія.

У класі він не був бешкетником, не був і відмінником. Любив математику, і було видно, що цариця всіх наук дається йому. На контрольних із алгебри та геометрії я частенько поверталася назад (Сергій сидів за мною), щоб звірити відповіді, а то й просто підглянути. І ніколи, ніколи Сергій не відмахувався, завжди пошепки щось підказував. Тільки тепер, у дорослому віці, розумієш, що то були перші паростки душевної доброти, прояви співчуття до того, кому потрібна допомога.

Про таких, як Сергій, кажуть – добра душа. Ми перетиналися з ним доволі часто, коли закінчили школу. Я працювала вихователькою у дитячому садку, а Сергій вів туди двох хлопчаків, яким став рідним батьком. Було видно неозброєним оком, як він по-справжньому любить цих дітей.

Остання наша зустріч була на залізничну вокзалі в Бобровиці. Ми з чоловіком підвозили Сергія додому. Усю дорогу говори-

ли про зустріч однокласників (наближалася 25 річниця нашого випуску). Сергій дуже жваво обговорював час, місце зустрічі, згадував, кого бачив після школи, кого ні. Зустріч однокласників пройшла в червні 2014 року без нього. Сергій уже воював. За здоров'я Сергія, за його успішне повернення додому ми піднімали келихи в той вечір. У липні того ж року однокласники знову зібралися разом, але вже для того, щоб провести Сергія в останню путь...

Відчуття втрати немає. Є відчуття того, що він привітається на автобусній зупинці, посигналить, проїжджаючи на машині. Відчуття того, що він тут із нами, просто довго не трапляється на очі...

Спогади першої вчительки Герасименко Лідії Анатоліївни

Сергійко у свої сім років був не по-дитячому серйозним. Завжди охайний, зібраний, уважний, працьовитий, наполегливий – це все йому допомагало в навчанні. Навчався добре. Із друзями вмів ладити, мав організаторські здібності. Любив гумор, уміло читав гуморески Павла Глазового.

Обов'язок догляду за меншим братиком брав на себе: відвести в садочок і забрати із садочка, гратися і доглядати за ним удома. Знаходив час допомагати мамі по господарству. Сергійко зростав на радість мамі люблячим сином.

Маю почуття гордості, що брала участь у вихованні світлої та прекрасної людини, досвідченого воїна, мрійника, хорошого сина, люблячого батька.

На жаль, ідуть найкращі... Спи спокійно, Сергійку. Ти завжди в наших думках та серцях. Герої не вмирають!

Пошукова група учнів 9-11 класів Бобровицької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2 Бобровицької районної ради.

Керівниця пошукової групи – Адаменко Тамара Анатоліївна, учителька історії Бобровицька ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2 Бобровицької районної ради.

Титаренко
Сергій Миколайович
08. 08. 1992 – 09. 08. 2014

Сергій Титаренко народився 8 серпня 1992 року в місті Мені Чернігівської області.

1 вересня 1998 року Сергій пішов до першого класу Менської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Т. Г. Шевченка.

У вересні 2007 року Сергій почав навчатися на водія вантажних автомобілів. 29 червня 2009 року він закінчив Менську загальноосвітню школу імені Т. Г. Шевченка та отримав посвідчення водія вантажних автомобілів (категорія «С»).

1 вересня 2009 року вступає до Сосницького професійного аграрного ліцею. У 2010 році закінчує ліцей, отримує посвідчення електрозварювальника.

У 2011 році був призваний до лав Української армії водієм вантажних автомобілів. У 2012 році закінчив службу. У цьому ж році влаштувався на роботу в магазин «Лагрос» водієм.

19 березня 2014 року прийшло повідомлення про набір до армії. Сергій потрапив до І призову. Від березня до липня 2014 року пройшов курс навчання на навідника гаубичної самохідної установки.

У липні 2014 року його було відправлено на схід України.

9 серпня 2014 р. потрапив у підрозділ, у якому охороняв дорогу, що вела до аеропорту Луганська. Сергій загинув, виконуючи свій громадянський обов'язок біля смт Челюскінець унаслідок попадання снаряда в гаубичну самохідну установку. У

Сергія була пошкоджена артерія. Він помер на руках у лікарів у кареті медичної допомоги.

Указом Президента України № 270/2015 від 15 травня 2015 року «за особливу мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» Сергій Титаренко нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Наказом Всеукраїнської спілки учасників бойових дій в АТО «Побратими України» нагороджений нагрудним знаком «За оборону Луганського аеропорту».

6 грудня 2014 року на фасаді Менської ЗОШ I-III ступенів ім. Т. Г. Шевченка відкрита меморіальна дошка .

Як пригадує **перша вчителька Раїса Антонівна Зінченко**, у класі Сергій був найдрібнішою дитиною. Було, як зніме портфель з плечей, то і руку треба було згинати, щоб той по дорозі не волочився. Був тихий, робив усе повільно, не поспішаючи. Ідучи до школи, усе роздивлявся, усе над чимось розмірковував. Через це часто спізнювався на перший урок. Дуже любив уроки математики й природознавства. Часто дивувався учительку неординарними запитаннями.

Сидів на уроках тихо, наче й не слухав пояснення вчителя, а завдання виконував швидко. Раз – і витягнув розв’язок задачі з-під парти.

Зі спогадів класної керівниці Петрунько Ніни Миколаївни

5 липня 2014 року відбулася зустріч випускників 2009 року. Сергій, хоч і був у війську, але зумів приїхати на зустріч лише на одну добу.

Завше усміхнені сині очі були засмученими. Вони спалахували вогником радості, коли однокласники пригадували щось цікаве зі шкільного життя.

Сергій розповідав про своє солдатське життя. Розмірковуючи над ситуацією, що склалася в державі, висловив побажання, аби

скоріше скінчилася ця клята війна, бо вже забрала життя багатьох людей.

На пропозицію класної керівниці залишитись в армії (бо дуже вже йому пасувала військова форма) відповів, що його мрія – це бути водієм, бо дуже любить автомобілі, дорогу та рух. В альбомі під назвою «Чого я хочу через 5 років» висловив побажання зустрітись з усіма однокласниками через 5 років. Цілу ніч вони бродили містом, фотографувалися. А коли зійшло сонце, завітали на територію рідної школи, покаталися на «вертушках» біля входу, сфотографувалися на фоні центрального входу. Сергій розпрощався з усіма. Пообіцяли одне одному дзвонити, писати у ВК. Перед від'їздом Сергій пообіцяв своїй сестричці, що наступного року, на її випускному, він буде в неї за особистого шофера. Виконає всі її забаганки, відвезе, куди захоче.

Не судилося здійсненню мрій, обіцянок, надій...

Автори роботи – пошукова група у складі учнів 11 класу Менської ЗОШ I-III ступенів імені Т. Г. Шевченка: Лазаренко Катерина, Повітко Альона, Литвин Давид.

Керівниця групи – Петрунько Ніна Миколаївна, учителька української мови та літератури Менської ЗОШ I-III ступенів імені Т. Г. Шевченка.

Грановський Андрій Олександрович 16. 08. 1971 – 13. 08. 2014

Народився 16 серпня 1971 року в місті Остер Козелецького району Чернігівської області в родині військового. Мав сестру та брата. У 1973 році родина виїхала до Німеччини на нове місце служби батька, тому в 1978 році до першого класу Андрій пішов у німецькому місті Ратенов. У 1979 році родина повернулася в Радянський Союз, і хлопчик продовжив навчання у Деснянській середній школі, де закінчив 8 класів. Після школи вступив в професійне училище в Катюжанці.

Закінчив Деснянську (Козелецький район) загальноосвітню школу. У 1988 році одружився і в цьому ж році народилася донька Ольга.

У 1989 р. призвали в армію. Навчання проходив в м. Одеса, а через півроку був направлений на службу в с. Рауховку Одеської області.

У 1991 році мобілізувався та через рік повернувся на службу в смт Десна.

У 1994 році народився син Олексій.

Станом на 2014 рік – старшина, інструктор взводу 300-го навчального танкового полку 169-го навчального центру Сухопутних військ Збройних сил України (се-

лище Десна Козелецького району Чернігівської області). В зоні АТО з 14 липня 2014 року. Спочатку служив у селі Степанівка, а далі Костянтинівка, Артемівськ, Дебальцево і Нікішино. Поряд з Нікішино знаходився курган Гостра Могила, де Андрій загинув 13 серпня 2014 року. Він був поранений у голову уламком від «Граду», загинув миттєво. Цього ж дня його привезли в Десну – це був його день народження, йому мало б виповнитись 43 роки.

Похований 16 серпня 2014 року в місті Острі Козелецького району.

Указом Президента України № 892/2014 від 27 листопада 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (по-смертно).

У пам'ять про Андрія Грановського в жовтні 2015 року на будинку, де він мешкав, у смт Десні Козелецького району встановлена меморіальна дошка.

У військовій частині, де проходив службу Андрій Олександрович, перейменовали підрозділ на його честь.

У 169-му навчальному центрі Десна на День Незалежності у 2016 році було відкрито меморіал на честь 4-х загиблих воїнів, серед яких є і Андрій Грановський.

Згідно із рішенням сесії Остерської міської ради від 19 лютого 2016 року вирішено перейменувати одну з головних вулиць – вулицю Фрунзе на Андрія Грановського.

Спогади Грановської Ніни Вікторівни, дружини Андрія

Його батько був військовим. У 1978 році мій чоловік пішов у перший клас у м. Ратенов (Німеччина). Андрій був життєрадісним, прямолінійним, щирим, не кривив душею. Вів активний спосіб життя, часто виїжджав на природу. Завжди говорив правду. Відповідальний та пунктуальний. Казав: «Краще я підожду, ніж щоб мене ждали». На нього завжди можна було покластися.

В армії був у перших рядах. Від 2003 р. водив «Урал-4217». Любив свій «Урал» і називав його «ласточка». За першим покликом пішов до війська. Це було 14 липня 2014 року. Він міг і не йти в першу хвилю, бо в мене II-га група інвалідності і він був єдиним годувальником. Після АТО збирався йти на пенсію. Спочатку вони 30 днів були в Городні, жили в лісі, без наметів, потім їх перекинули в Охтирку. Андрій ніколи не скаржився, завжди казав, що все добре. В АТО він був водієм санітарної машини, а його командиром РТГ був Москалець Едуард Михайлович.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

Мірошніченко Петро Олександрович

01. 01. 1985 – 13. 08. 2014

Мірошніченко Петро Олександрович народився 01 січня 1985 року в м. Білій Церкві Київської області в сім'ї військовослужбовця.

Батько, Мірошніченко Олександр Петрович, – військовослужбовець. Мати, Мірошніченко Ніна Семенівна, – фармацевт. У травні

1985 р. сім'я переїхала до селища Гончарівського на нове місце служби Олександра Петровича. Тут родина Мірошніченків проживає й донині. Від 1991 до 2002 рр. Мірошніченко Петро Олександрович навчався в Гончарівській ЗОШ I-III ст. За період навчання в школі зарекомендував себе як добросовісний і старанний учень. Брав участь у суспільно корисній праці, спортивних змаганнях, художній самодіяльності.

У 2002 році вступив на навчання до Чернігівського кооперативного технікуму, який закінчив 2005-го року, здобув спеціальність бухгалтера. Від квітня 2003 року – служба в Збройних силах України. 5 місяців служив у 169 навчальному центрі 300-го показового полку в селищі Десна. Здобув спеціальності командира тан-

ка. Потім була служба в І-й окремій танковій бригаді, що дислокується в селищі Гончарівське.

У жовтні 2004 р. Мірошниченко Петро демобілізований. Опанував кілька робітничих професій. Працював різноробчим.

Призваний до війська 19 березня 2014 р., у першу хвилю мобілізації Петро Олександрович був призваний до армії. Служив у складі І-ї окремої танкової бригади Збройних сил України. 13 серпня 2014 р. під час масованого обстрілу біля села Новогаївки Луганської області Мірошниченко Петро Олександрович загинув.

Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно), нагрудним знаком І-ї окремої танкової бригади та нагрудним знаком «За оборону Луганського аеропорту».

На стіні Чернігівського кооперативного технікуму відкрито меморіальну дошку, присвячену Мірошниченко Петру Олександровичу, який загинув у зоні АТО, захищаючи незалежність та суверенітет України.

Спогади мами Ніни Семенівни Мірошниченко

Ріс Петя веселим і доброзичливим хлопчиком. Завжди мав багато друзів, поважав дорослих. Сусіди згадують його добром, бо ніколи не проходив мимо, не промовивши до них теплого слова. У сім'ї був люблячим сином і добрим помічником мамі із батьком. Працювати за спеціальністю не довелося. А набуті робітничі професії давалися легко. Усяку роботу виконував добросовісно, за що й поважали люди та довіряло начальство.

Удома також виконував усю чоловічу роботу. Захоплювався Петя риболовлю, уболював за столичне «Динамо». Часто разом із братом їздив у Київ на міжнародні матчі. А ще його цікавила історія України. Виховувався наш син, можна сказати, у патріотичній сім'ї. Його обидва діди боролися за рідну землю в роки Другої світової війни. Мали багато нагород. Ми з чоловіком «пройшли» Афганістан. Крім цього, за плечима батька, Олек-

сандра Петровича, ще були Нагорний Карабах і Чорнобиль. У нас у роду не заведено ховатися за чужими спинами.

Коли 19 березня 2014 р. Петю призвали в армію, він був щасливим. В останній раз бачила його у своїй квартирі з речовим мішком за плечима. Високий, здоровий, красивий... Я побажала йому швидше повертатися додому живим і здоровим. На що він відповів, усміхаючись: «Обов'язково, мамочко! Але я не буду поспішати, бо хочу встигнути все зробити». Прислав додому фотографії. На одній був напис: «Я знову в армії!».

Спогади класної керівниці Ємельянової Ніни Василівни.

Тяжко згадувати про Петрика, не віриться, що його вже немає, але й забути цю веселу, життєрадісну дитину неможливо. Вперше ми зустрілися напередодні початку навчального року. До мене підійшов чорнявий, фізично розвинений та доброзичливий п'ятикласник, якого звали Петро Мірошниченко. Хлопчик гарно вчився, був вихований, серйозний, з веселою іскринкою в очах, що підкреслювало його дитяче щастя й радість. Він носив окуляри і тому сидів за першою партою, багато читав, а потім розповідав прочитане друзям, а ще любив математику та історію. Однокласники говорили: «Наш професор». Петрик любив брати участь у художній самодіяльності класу, виконував різні за характером ролі у гумористичних інсценізаціях, діти його любили і поважали. Швидко пролетіли шкільні роки. Після закінчення 10 класу потрібно було в класній кімнаті зробити ремонт, і я хотіла звернутися до батьків, але хлопці завірили мене, що все зроблять самі. Я вагалася, чи можна їм довірити розкрутити та помити вікна, але вони все гарно і охайно зробили та ще й підлогу пофарбували. Після закінчення школи, зустрічаючись зі мною, Петро завжди питав про здоров'я та мої справи, чи не потрібна допомога. Я пишаюся своїм учнем, який виріс не тільки гарною людиною, чесним, роботящим, чуйним, а ще й патріотом своєї країни.

Вічна та світла пам'ять йому назавжди.

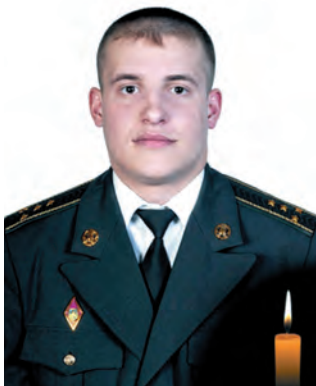
Спогади побратима Влада Якубовського

На наші позиції сунула техніка противника. Ворог був уже близько, та Петро заспокоїв нас і підбадьорив: «Ми ж сюди воювати приїхали». Разом з Іваном Данильчуком ми зайняли свої місця у танку. Був бій. Все гуркотіло, навколо рвалися снаряди, але сепаратисти відступили під нашим натиском, втративши два БТри. Завдяки цьому бою в живих залишилося кілька десятків бійців. Ми вистояли...

Пошукова група Гончарівської гімназії.

Керівниця – Ємельянова Ніна Василівна.

Бондаренко Валерій Миколайович

15. 10. 1989 – 14. 08. 2014

Народився 15 жовтня 1989 року в селі Попівка Новгород-Сіверського району Чернігівської області.

Валерій ріс допитливим, розумним і здібним, тому батьки вирішили віддати його до школи в неповні шість років. Навчався він добре. Завжди поспішав до школи, бо дуже любив математику, фізику. Він цікавився технікою. Умів відремонтувати й мотоцикла, і трактора. А влітку всі механізовані роботи лягали на його плечі. Він орав, косив, возив, нікому не відмовляючи. А у вільний час майстрував братикові санчата, вирізав мамі дощечки для кухні чи підставки для квітів. Ще дуже любив Валерій читати книжки, але найбільше вабила хлопчика військова справа. Син обожнював батька. Він був для нього зразком у всьому, було дуже важливо, що батько – не тільки вчитель захисту Вітчизни, а й офіцер запасу. За приклад був і хрещений – кадровий військовий. Валерій мріяв і собі вдягнути військову форму, стати офіцером.

Після закінчення Попівської середньої школи у 2006 році вступив до Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, яку закінчив за спеціальністю «бойове застосування та управління діями підрозділів, частин, з'єднаннями сухопутних військ».

Після закінчення академії Валерій одружився. Молоде подружжя вирушило починати своє спільне сімейне життя за місцем призначення чоловіка – у Яворів.

Від 2010 року служив у місті Яворові Львівської області в 24-ій окремій механізованій бригаді. На початок АТО був командиром роти у званні капітана.

Загинув 14 серпня 2014 року під час мінометного обстрілу біля села Новосвітлівки Луганської області.

Похований 16 серпня 2014 року в селі Попівці Новгород-Сіверського району.

Указом Президента України № 593/2014 від 15 липня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Справжній захисник

Світлій пам'яті воїна АТО Валерія Бондаренка Халепа Валентина Андріївна присвятила вірш

Герої не вмирають

Ось сниться сон: в одну чарівну мить
в нічному небі місяць почорнів.
А місяць той – то її син, її надія, поміч і опора.
То її син в серпневу теплу ніч,
вже майже на світанку,
Був вбитий ворогом.
І зупинилась мить. І зупинився час.
Бо ворог вбив не просто її сина,
Він вбив Героя України,
Що йшов на смерть заради нас.
Бій був страшний, горіли БТри,

Горіли танки й плавилась броня...
А там, у тому місці,
Куди ми провели його в останній путь,
Так тихо і спокійно...
І лише стяг блакитно-золотавий
Молитвою шумить, співає колискову,
Ту пісню, що не встиг він
Донечці своїй Елінці доспівати.
Його нема... Але до нього кожен день ідуть.
Немає ні хвилини, миті,
Щоб ми могли його забуть.
Його нема... І він не встиг
Коханій квіти всі подарувати.
Його нема... І він не встиг
матусі рідній все сказати.
А серце мами рветься із грудей:
О Господи! Чому так рано?
Заради кого?— Та заради нас із вами,
Щоб вільно в світі ми жили,
Щоб гуркіт бомб до нас не докотився,
Щоб спали ми спокійно,
Йй добрі снились сни.
Його нема... Але він буде жити,
він буде місяцем з небес світити.
Він завжди з нами. Всі те знають.
Герої вічні! Герої не вмирають!

*Члени пошукової групи – учні пошукового загону «Пам'ять»
Печенюгівського навчально-виховного комплексу: Заспенко Аліна,
Путра Дмитро, Шабетя Олександр, Ковригіна Роксолана, Риковська
Світлана.*

*Керівниця пошукової групи – Федорова Любо Олександрівна,
учителька історії Печенюгівського навчально-виховного комплексу.*

Музика
Роман Петрович
03. 06. 1976 – 16. 08. 2014

Народився 03 червня 1976 року в с. Любечанинів Козелецького району Чернігівської області в сім'ї колгоспників. Став першою дитиною в багатодітній родині. З 1983 по 1992 р. навчався в Остерській школі імені Ю. Збанацького. Після школи навчався в Ніжині і працював трактористом у рідному селі.

У 1994 році призваний до армії. Службу проходив в м. Бердичів Житомирської області. Після армії працював в Остерському військовому лісгоспі. Потім займався ремонтом автомобілів, створив своє СТО.

Одружений, мав двох доньок.

Загинув 16 серпня 2014 р. під час обстрілу з БМ-21 «Град» у ході пошуково-ударних дій в районі села Красне Краснодонського району Луганської області.

Похований в селі Виповзів Козелецького району.

Указом Президента України № 838/2014 від 31 жовтня 2014р., *«за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі»*, нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертвено).

Зі спогадів Музики Лідії Євтихіївни, матері:

«В Романа було раннє дитинство. Він швидко спочатку навчився говорити, а потім зразу зробив свої перші кроки. В 4 роки в сільському клубі розповідав на святах вірші. Був уважний, кмітливий. Коли копали картоплю, із соняшника будував

різні халабуди. У школі вчився добре. Працював у колгоспі трактористом. В армії за нього дуже добре відгукувались. Проходив службу в Житомирі в танковому полку. Закінчив службу старшим сержантом. У колі своєї сім'ї був дуже дружелюбним, турботливим. Женився. Почав з нуля свій бізнес. Народилися двоє чудових діточок...»

Спогади Музики Олени, дружини:

«Мій Ромка був найкращим чоловіком і батьком... Людиною з величезним сонячним серцем. Так як він умів любити світ, життя, людей, сміх, сім'ю, своїх дітей... В цьому була його сила: в любові і прощенні. Хоча характер мав м'який, ображати просто не вмів... Я називала його Ромашка... Хотів щоб у нас було все. І все найкраще... Був дуже спонтанний, міг подзвонити: «Кнопка, я купив катер!» і телефон випав з моїх рук. Мріяв і втілював свої мрії у життя... Свою роботу любив і віддавався

їй весь, часто забуваючи поїсти і навіть поспати... Всі машини в селищі і поза ним були «наші», бо він їх ремонтував. Укладав душу в усе, що робив. Гроші ніколи не мали значення для Ромки. ...Після його трагічної загибелі мені телефонували сотні людей і всі їхні спогади об'єднувала одна фраза «я не пам'ятаю Рому похмурим» і «не можу згадати про нього нічого поганого». І я не можу... Він дав мені все. Життя. Кохання. Дітей. Свободу. Цілий світ. Лише сам пішов... Лишивши смс в телефоні «я хочу любити вас і бути поряд з вами все життя...»

Спогади сестри Тетяни:

«Сама незабутня історія: в 3 класі поспорив з однокласником, хто раніше прийде в школу і зліпить сніговика. Батьки були в ніч, він будить мене і каже «ходім скоріше, бо запізнимося» в 5 ранку. Метрів 20 сугроби, пішли в школу. Батьки приходять з ферми, нас нема. Знайшли по слідах, мокрих і погнали додому. Так перед школою ще встигли і поспати. А як Рома подорослішав, то одного разу вирішив угнати татів грузовик, щоб з хлопцями поїхати до сусіднього села на дискотеку. А мене поставили на «стрільці», щоб стерегла, аби не прокинулись батьки. Потім він почав працювати на тракторі. Я дуже ним пишалася і мені була цікава його робота. Коли він пішов в армію, ми зрозуміли, що таке брат і сестра... писали листи, казали, як любимо один одного. Як повернувся, стали ще дружніші. Рома був справжній старший брат. Нікому не давав мене ображати. Рома завжди пробував щось майструвати своїми руками, до армії крутив у селі дискотеку. Якби не він, дискотеки в селі не було б... він був справжній захисник! Мене ніхто не ображав навіть коли він закінчив школу, бо всі хлопці знали, чия я сестра...»

Спогади тещі Любові Михайлівни:

«Рома прийшов в нашу родину на початку 2006 року. Він був доброю, порядною людиною, поважав нас як батьків і ми прийняли і полюбили його як сина. Він дуже кохав свою дружину, нашу донечку Оленку. Згодом у них народилося дві дочечки, кращого татуся важко собі уявити. Ми з батьком радувалися за них. Рома був турботливий і уважний до всіх, на 8 березня, всім чотирьом жінкам дарував квіти і приносив прямо в ліжко, а ще вмів смачно готувати і пригощати. Рома мав багато друзів і захоплювався машинами, все про них знав і ремонтував власними руками. Я і зараз бачу його мозолясті руки. Любив життя і спішив жити. Коли Рома загинув, було таке відчуття болю, ніби вивали шмат серця з грудей, ми до цих пір не можемо змиритися з втратою дорогого та рідного нашого Ромчика.

Світла йому пам'ять».

Спогади Михайла Бабець, товариша по службі:

«Ромка дуже сильно любив свою сім'ю і дружину. Він все переживав, як будуть вони, якщо з ним щось станеться... Веселий позитивний хлопець. Як у фільмі «Всегда говори да». Завжди допомагав, міг і поїсти на всіх приготувати, буржуйку завжди першим розтоплював як стояли у Миргороді... Ми дуже добре дружили. Незважаючи на різницю у віці. Дуже легко і весело було з ним... Він був дуже сміливим. Справжній був друг і в серці навіки лишився зі мною...»

Пошукова група по створенню Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

**Полегенько
Дмитро Павлович**
27. 03. 1988 – 18. 08. 2014

Народився 27 березня 1988 року в місті Чернігові. Закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 14, у 2006 році – Чернігівський професійний ліцей деревообробної промисловості № 6 за спеціальністю «столяр-різьбяр по дереву та бересті». З 2006 по 2007 рік проходив строкову службу в м. Луганську.

Працював в одному з будівельних гіпермаркетів міста Чернігова.

24 квітня 2014 року добровольцем вступив до лав Збройних сил України.

В АТО – у складі 13-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-1».

Загинув 18 серпня 2014 року в бою в районі с. Макарового Станично-Луганського району Луганської області.

Похований 21 серпня 2014 року на алеї Героїв кладовища «Яцево» міста Чернігова.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У 2016 році на Чернігівській СШ № 14 відкрита меморіальна дошка, присвячена Полегеньку Д. П.

Спогади матері Полегенько Надії Дмитрівни

Ми часто їздили до рідних у мальовниче село Свердловку Коропського району. Там дуже гарна природа, ліс, гриби, Десна – гарна та велична, мов завітчана травами та квітами дівчина. Вона запрошувала до теплої води завзятих рибалок. Діма змалечку захоплювався риболовлю, мав вудку, наживки та відерце для риби, а головне – величезне бажання рибалити. Поки риба ловилася, маленький Діма милувався красою природи, а вдома розказував, що його вразило понад усе. Увечері повертався засмаглий сонцем, вимитий річкою, із рибою у відерці. Ми її разом чистили, смажили і частували рідних. Усі їли та дякува-

ли маленькому Дімі. Ставши дорослим, продовжував ходити на риболовлю і радувати маму рибою.

Діма хотів зробити ремонт у квартирі, розказував мені, що і де буде стояти, а потім зазбирався в дорогу, треба було захищати країну на Сході. Виходячи останній раз із дому сказав: «Мамо, приїду і обов’язково зроблю капітальний ремонт і навіть меблі зроблю сам». І я вірила, що так буде, бо син завжди дотримував слова, мав золоті руки і працював у гіпермаркеті «Вена» скла-

дальником меблів. Чекала, та не знала, що не буде ні ремонту, ні нових меблів, бо не буде сина...

Спогади хрещеної матері Галини Михайлівни Мазун

Я прожила 65 років і ніколи не думала, що мені випаде на долю проводити свого хрещеника на війну, а потім зустрічати його в труні.

Діма в дитинстві був у нас кожних вихідних, ріс на моїх очах, і я раділа за Надію Дмитрівну, що має такого гарного сина, опору в житті.

Якось Діма сказав мені, що мріє зустріти добру та чуйну дівчину, одружитися, мати діточок і щоб матуся була поруч із ними. Своє майбутнє бачив щасливим, бо попереду було все життя, але попереду була війна, яка забрала в матері єдиного сина, а в мене — хрещеника.

Спогади однокласника Максима Мініча

Із Дімою ми були однокласниками, товаришували з дитинства, бо ще й жили в одному будинку. Разом ходили купатися на річку, рибалити, разом у дворі грали у футбол, а ще ділилися планами на майбутнє. Коли вирости, нас разом призвали на строкову службу. Хотіли служити в одній частині, та не вийшло, але це не заважало спілкуватися нам далі. Після армії кожен працював за своєю спеціальністю, та дружба продовжувалася. Коли почалися буремні події на Сході і Дімі прийшла повістка, він міг не йти у військкомат, бо повістку засунули у двері, і він

за її отримання не підписувався, але він сказав: «Піду. Хтось же повинен захищати країну». І пішов...пішов назавжди, простий український хлопець, який став нашим захисником та героєм. Я завжди буду згадувати його як гарного друга, добру та відповідальну людину, а ще патріота своєї країни.

Спогади друга дитинства Андрія Мазуна

Ми з Дімою росли як брати, бо він був хрещеником моєї матері, і я добре пам'ятаю його дитинство і юність. Він мав багато захоплень: футбол, риболовля, читання пригодницької літератури, а ще – комп'ютер. Він купив собі ноутбука і годинами мандрував інтернетом, читаючи цікаву для себе інформацію, а потім ділився зі мною враженнями. Дуже любив природу, своє село Свердловку, куди ми часто їздили до родичів на відпочинок. Якось я запропонував піти ввечері до клубу, Діма зразу кинувся готуватися, виправ штани, сорочку, потім усе випрасував і пішов чистим та акуратним, таким вимогливим до себе був завжди. Біля клубу зустріли товариша зі скутером, Діма попросив покататися – і вже за хвилину курява зробила свою справу. Та ще й штани порвав...

Він був справедливою та відповідальною людиною. Одного разу побачив свого не зовсім тверезого товариша, що лежав під деревом, і почав підіймати його, щоб відвести додому, бо було холодно і той міг замерзнути, а той, нічого не розуміючи, ударив Діму в обличчя та зламав носа. На його місці інша людина не захотіла б більше знати такого товариша, а він пробачив йому, а трохи скривлений ніс нагадував нам про Дімину людяність та чуйність. Мій друг був мирною людиною, та коли отримав повістку, без вагань зібрався в дорогу, інакше вчинити не міг. Я впевнений, що і в АТО Діма був таким же, як у мирному житті: справедливим, добрим, чесним, сміливим та мужнім і загинув як герой. Тепер у своєму житті я рівняюсь на нього, подумки шукаю поради і вдячний долі, що в моєму житті був такий справжній друг.

**Вірш написаний до урочистого
відкриття меморіальної дошки на СШ № 14**

Дімочка, Дімуля,
Єдиний синуля,
Мамина ти радість
І спокійна старість.
Мріялось – весілля,
Потім новосілля,
Так хотілось радості,
Матері у старості.
Доживать з синочком,
Мати онуків під бочком,
Жити і радіти,
Як всі люди на світі.
Та не так все склалося,
Як душі бажалося,
Бо війна на Сході,
Горе у народі.
Журиться матуся
За загиблим сином,
І, схиля голівоньку,
Тужить Україна.

Людмила Житнікова

Інформація надана рідними загиблого та громадською організацією «Єдина родина Чернігівщини».

Куц Геннадій Володимирович

02. 06. 1991 – 19. 08. 2014

Народився 2 червня 1991 року в Чернігові.

Закінчив загальноосвітню школу в селі Ковпита Чернігівського району та Чернігівський професійний будівельний ліцей № 18 за спеціальністю «плиточник-штукатур».

В АТО у складі 1-ї окремої танкової бригади – сержант, командир танку.

Був поранений 18 серпня 2014 року під час обстрілу поблизу селища Новосвітлівки Луганської області. Помер 19 серпня у військовому шпиталі.

Похований 22 серпня 2014 року в селі Ковпиті Чернігівського району.

Указом Президента України № 838/2014 від 31 жовтня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Геннадія Куца в серпні 2015 року на будівлі Ковпитської загальноосвітньої школи та в жовтні 2015 року на будівлі Чернігівського професійного будівельного ліцею № 18 установлені меморіальні дошки.

Одна з вулиць села Ковпита названа іменем Геннадія Куца.

У рамках Всеукраїнського літературно-мистецького свята «Седнівська осінь-2015» Ковпитській територіальній громаді було передано гіпсовий бюст Геннадія Куца.

*Пошукова група Центру туристично-краєзнавчої творчості.
Керівники – Митькевич Валентин Михайлович, Железняк
Христина Михайлівна.*

Джу́жа Руслан Михайлович

02. 12. 1990 – 20. 08. 2014

Народився 2 грудня 1990 року в селі Озерянах Бобровицького району Чернігівської області.

У 1996 році пішов навчатися до Максимської ЗОШ I-II ступенів, старші класи закінчив у Морівській ЗОШ I-III ступенів.

У 2010 – 2012 роках проходив строкову службу.

Повернувшись додому, працював завідувачем сільського

Будинку культури, а потім – охоронцем.

Призваний до Збройних сил України весною 2014 року. В АТО – командир 1-го відділення 2-го взводу 1-ї роти 13-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-1».

Загинув 20 серпня 2014 року в результаті мінометного обстрілу блокпоста в районі села Камишного Станично-Луганського району Луганської області.

Похований 23 серпня 2014 року в селі Максим Козелецького району Чернігівської області. До відпустки він не дожив кілька тижнів. Ховали Руслана в закритій гробі.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Спогади про Джужу Руслана матері (Руданенко Олени Станіславівни)

Опорою у моєму житті був мій син Руслан: добрий, привітний, життєрадісний. Він умів підтримати у важку хвилину і дати пораду. Очі завжди випромінювали радість, доброзичливість. Постійно ділився хорошими новинами, а погані ніколи не розповідав, щоб мене не засмучувати. Найбільше любив своїх сестричок Женю та Катрусю, бо був їм за батька. Якось Катруся потрапила до лікарні і їй потрібно було зробити операцію. Він, не роздумуючи, переслав кошти зі словами: «Мамо, рятуй сестричку, щоб була здорова. А я приїду за два тижні у відпустку». Аж не судилося. Сестрички дивляться на фото і згадують свого брата, який загинув за Батьківщину. Я дуже пишаюся своїм сином...

Зі слів брата Рубаненка Станіслава

Мій брат Руслан був доброю, чуйною, сміливою людиною. Шанував сестер та братів, поважав друзів та родичів. Дуже лю-

бив природу і порибалити в затишному місці біля річки. Ніколи не відмовляв у допомозі чужим людям і своїй родині. Коли прийшло повідомлення з військової частини, що треба йти захищати країну, не розмірковуючи пішов. Його відмовляла мати, друзі, брати, але він нікого не слухав...

Спогади класної керівниці Дорошко Наталії Василівни

При спогаді про Джужу Руслана відчуваєш невимовне тепло і вдячність. Людина. Учень. Воїн. Згадуючи його як свого учня, бачиш світлі, допитливі, але якість зажурені очі, пшеничного кольору волосся, завжди непокірне, вигоріле на сонці.

Дуже допитливий, сором'язливий на уроці, він перетворювався на перерві на невгамовного, жвавого, веселого ватажка. Його бажання багато знати і вміти відчувалося завжди й у всьому. Щирим, відвертим поглядом він дивився на світ і безмежно любив життя.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

**Міхнюк
Олег Іванович**

27. 10. 1965 – 20. 08. 2014

Народився 27 жовтня 1965 року в селі Малій Дівиці Прилуцького району Чернігівської області.

Закінчив Малодівицьку середню школу 1983 року. Після закінчення школи поїхав уступати до Рязанського повітряно-десантного військового училища. Але під час вступної кампанії не вистачило балів.

Цього ж року вступив до Київського політехнічного інституту на радіотехнічний факультет.

Після закінчення I курсу 29 жовтня 1983 року був призваний до лав Збройних сил СРСР. Пройшов вишкіл у навчальному підрозділі 7-ї гвардійської повітряно-десантної Червонопрапорної ордена Кутузова дивізії (Прибалтійський ВО, Литовська РСР) в м. Гаджюнай, отримав звання сержанта й був направлений в Афганістан.

Від 4 березня 1984 року служив у 56-й окремій гвардійській десантно-штурмовій бригаді в Афганістані. Був заступником командира 3-го десантно-штурмового взводу 7-ї роти.

31 травня 1984 року під Гардезом був тяжко поранений.

21 травня 1985 року отримав друге поранення під час проведення операції в Мараварській ущелині.

Кавалер двох орденів Червоної Зірки та медалі «За відвагу».

Від 1986 року навчався в Київському професійно-технічному училищі, де отримав спеціальність машиніста баштового крана, згодом – у Київському політехнічному інституті на вечірньому відділенні.

Трудову діяльність розпочав машиністом баштового крана тресту «Будмеханізація» Київміськбуду.

У 1988 – 1990 рр. О. І. Міхнюк – викладач початкової військової підготовки та фізичного виховання СШ № 172 м. Києва.

У 1990–1991 рр. працював комсоргом Центру реабілітації для воїнів-інтернаціоналістів «Лісова поляна», від 1991 року – начальник медико-соціального відділу УСВА.

Від 1994 року – заступник голови Правління Київської обласної спілки воїнів-інтернаціоналістів, а від 1995 – заступник голови УСВА.

У 1997 році виступив ініціатором створення Всеукраїнського дитячого патріотичного об'єднання «Майбутнє України».

У 1998 році був призначений заступником голови УСВА з питань медико-соціальної реабілітації та військово-патріотичного виховання молоді, де відпрацьовував шляхи співробітництва з органами виконавчої влади щодо виконанню Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» стосовно ветеранів війни та сімей загиблих.

Активно займався громадською роботою. За плідну працю з патріотичного виховання молоді був нагороджений орденами «За мужність» III ступеня (1999) та II ступеня (2004).

Активний учасник Революції Гідності. Сотник 8-ї «афганської» сотні самооборони Майдану. Міністром оборони України був нагороджений іменною вогнепальною зброєю.

Від квітня 2014 року пішов добровольцем до 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар», командир «афганської» роти.

Загинув 20 серпня 2014 року під час мінометного обстрілу біля селища Новосвітлівки Сорокинського (Краснодонського) району Луганської області.

Похований 23 серпня 2014 року в місті Києві на Лук'янівському військовому кладовищі.

Указом Президента України № 660 від 21 серпня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державно-

го суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі, високопрофесійне виконання службового обов'язку» нагороджений орденом «За мужність» І ступеня (по-смертно).

Указом Президента України № 494 від 21 серпня 2015 року «за виняткову мужність, героїзм і самопожертву, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» присвоєно звання Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка».

У пам'ять про Олега Міхнюка в жовтні 2014 року та в лютому 2015 року на будівлях Малодівицької загальноосвітньої школи та Міжрегіонального професійного вищого училища автомобільного транспорту (Київ) установлені меморіальні дошки.

Іменем Олега Міхнюка названі вулиці в Чернігові та в селі Малій Дівиці.

На честь Олега Міхнюка в Києві проводиться Всеукраїнський турнір зі стрільби з лука «Київські вогні», а в Борзнянському районі Чернігівської області – учнівський футбольний турнір «Шурави».

Зі спогадів матері Міхнюк Ганни Іванівни

Олег – звичайний сільський хлопець. Він нічого не боявся змалку. Пам'ятаю, якось поїхали ми по гриби. Йому тоді було 3 – 4 роки. Повзе вуж, а він бере лозинку і так по траві шелестить та й каже: «Не бійся, мамо». Швидко стемніло, бо ж поїхали після роботи, а не знаємо, де мотоцикл поставили. Ми туди, сюди, хтозна-де. Темнота, нічого не видно. А Олег бере мене за руку й каже: «Пішли, мамо!» Батько його в один бік, а він у другий – і таки ж привів до мотоцикла.

Допомагав нам завжди. Як почав ходити вже в старші класи, сам у хаті топив. Батько, було, настроїть йому все, приходимо з роботи, а в хаті тепло. А син на печі лежить і книжки читає. Наче уроки вчить, а сам покладе книжку прочотну і читає. Я оце загляну: «А це що таке? Учи уроки!». А він мені: «Та я трошки ще».

Господарська дитина, що казати. Любив із батьком час проводити. Усе в техніці вдвох – мотоцикла лагодили, Олег ключі подавав.

Дуже страшно було, коли в Афганістан пішов. Ми ж нічого не знали – не сказав, жалів. Не знали, аж поки вперше поранений був. Та й то написав, що на Боткіна захворів. Я тоді їздила до нього. А вдруге навіть не сказав, де лікується, щоб я й не їхала. І на Майдані поранений був, добре, що швидко одужав. Не сказав, що пішов на передову й останнього разу. Я дізналася про це за тиждень до його смерті. Здогадувалася, що не може він не піти туди, де однодумці гинуть, але відганяла від себе такі думки.

Для мене він був найкращим сином. Ніколи не сперечався, називав тільки «мамулічка». Останнім часом у квітах кохався. Усе на дачу їх возив. Додому їздив із Києва.

Пошукова група Малодівицької ЗОШ І-ІІІ ступенів, вихованці гуртка «Юний краєзнавець»: Ромець Сніжана (9 клас), Степаненко Маргарита (9 клас).

Керівниця гуртка – Покатович Вікторія Михайлівна, учителька української мови та літератури Малодівицької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів, смт Мала Дівиця.

Уткін
Олександр Анатолійович
07. 11. 1970 – 20. 08. 2014

Командир 3-го відділення 1-го взводу спеціального призначення 3-ї роти спеціального призначення 2-го батальйону спеціального призначення в/ч №3027 Північного ОТО НГУ, старшина резерву.

Народився 7 листопада 1970 року в селі Подище Прилуцького району Чернігівської області, проте його раннє дитинство минуло в селищі Прогрес Мен-

ського району Чернігівської області.

Від дитячих років доля підготувала Олександрові тяжкі випробування. Уже в 6 років у зв'язку із сімейними обставинами він разом зі своєю сестрою Іриною потрапив до дитячого будинку.

У 1977 році, у віці 7-ми років, уступив до 1-го класу Чернігівської школи-інтернату, звідки в 1978 році був переведений до школи-інтернату м. Городні Чернігівської області, де здобув восьмирічну освіту. 9-й та 10-й класи Олександр навчався в Чернігові.

У 1988 році був призваний до лав Збройних сил СРСР. Строкову службу проходив у Естонії. Служив сапером. Під час служби був поранений.

Після демобілізації здобув професію будівельника. Йому довелося попрацювати будівельником-висотником, охоронцем, деякий час служив у одному зі спецпідрозділів СБУ.

Проживав і працював у місті Славутічі.

Із початком неоголошеної війни на Сході України добровольцем пішов до лав резервістів батальйону «Донбас».

Загинув Уткін Олександр Анатолійович 20 серпня 2014 року під час подій у районі Іловайська, а саме в с. Грабське Амвросіївського району Донецької області. Похований у селі Киселівці Менського району.

Указом Президента України № 892/2014 від 27 листопада 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Зі спогадів рідної сестри Ірини Анатоліївни Уткіної

Мій брат був усебічно розвинутою особистістю. Мав чимало талантів, які намагався реалізувати. Ще в шкільні роки займався танцями, боротьбою, різьбленням, скульптурою по дереву, чеканкою, футболом.

Навчався добре. Найбільше любив українську та російську мови та літератури. Математичні дисципліни давалися тяжче.

Навчаючись у старших класах, вирішив готувати себе до служби в армії. Його мрією було стати «десантником», тому займався парашутним спортом. У його активі було 10 стрибків із парашутом. Та за станом здоров'я (плоскостопість) мрії не судилося здійснитися. Служив у армії. Після демобілізації здобув професію будівельника.

Саша мав дуже багато друзів. Його життєвим кредо була російська приказка «Не имей сто рублей, а имей сто друзей». Мав підвищене почуття справедливості, за яке він готовий був на все.

А от із створення власної сім'ї не склалося.

Проживав і працював у місті Славутичі, а останнім часом його домівкою було місто Кролевець Сумської області. Не судилося здійснитися ще одній мрії: брат придбав будиночок у лісі біля ставка (оскільки обожнював ліс і риболовлю) і планував

переїхати туди на постійне місце проживання, та війна внесла свої корективи...

Із початком неоголошеної війни на Сході України добровольцем пішов до лав резервістів батальйону «Донбас». Тут він очолив розвідувальне відділення. Навчав молодь військової справи.

За свій дар лікувати опорно-руховий апарат і передбачати майбутнє отримав позивний «Калдун» і наголосив на тому, що писати слід саме через «а», оскільки таке написання нагадує його рідний край із усіма особливостями вимови.

Олександр був віруючою людиною, знав дуже багато молитов, із собою завжди носив молитовник і хрестик, хоча охрестили його лише у віці 20-ти років.

Та, на жаль, вищі сили не втримали брата вдома і не вберегли його від страшного буття війни. Він без роздумів відбув у зону проведення АТО, як тільки для цього з'явилася потреба і можливість. На моє запитання: «А воно тобі треба?» Саша однозначно відповів: «Я не хочу, щоб те, що відбувається на Донбасі, прийшло на Чернігівщину».

Зі спогадів однополчанина, журналіста Євгена Шевченка

Ось як описує трагічну загибель Олександра однополчанин:

«...У мікроавтобусі, який вивозив поранених із Іловайська, їх було дев'ятеро: вісім бійців батальйону «Донбас» і молодий солдатик Збройних сил. Вони не здогадувалися, що кільце навколо міста вже зімкнулося. Вони їхали, а на них уже чекали...

Два взводи російських десантників, які влаштували ту засідку, підпустили їхню «Тойоту» якнайближче й відкрили шквальний вогонь зі стрілецької зброї та гранатометів. Троє бійців із позивними «Калдун», «Арт» і «Румун» загинули одразу. Інші під градом куль вистрибнули з машини, яка вже перетворилася на решето, і, відстрілюючись, утекли в лісосмугу....»

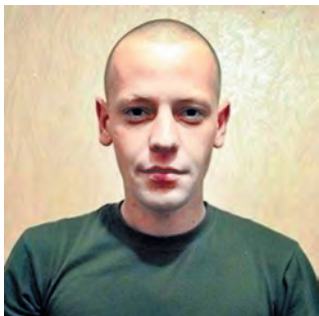
Друзі й однополчани згадують «Калдуна» як доброзичливу, щедру, життєрадісну людину, надійного бойового товариша, вірного друга, який завжди готовий прийти на допомогу. З його

вуст ніколи не сходилa усмішка і лише перед своєю останньою поїздкою, сідаючи в авто, він із сумом промовив: «Я так стомився, я так хочу додому...»

Автори роботи: вихованці гуртка «Джура» Киселівської ЗОШ І-ІІІ ступенів: Гончаров Сергій, Євус Іван, Васько Максим, Оліфіренко Віталіна, Лях Дмитро, Олещенко Олеся, Громиченко Дарина, Ігнатовський Олександр, Кугук Роман, Малетич В'ячеслав, Ходько Ярослав, Ходько Олександр.

Керівник пошукової групи – Степанюк Григорій Улянович, учитель історії Киселівської ЗОШ І-ІІІ ступенів.

**Андрейченко
Максим Павлович**

30. 09. 1992 – 22. 08. 2014

Народився 30 вересня 1992 року в місті Мені Чернігівської області.

У період від 1999 до 2010 року навчався в Менській ЗОШ І-ІІІ ст. імені Т. Г. Шевченка.

Під час навчання в школі зарекомендував себе як старанний, серйозний, товариський, розсудливий, тактовний учень. Максим був справжнім другом, який завжди допомагав і не залишав у біді.

Улюбленим захопленням юнака був комп'ютер. Тому свій вибір майбутньої професії та навчального закладу Максим пов'язав саме з комп'ютером.

Після закінчення школи вступив до Конотопського політехнічного технікуму Сумської області за спеціальністю «технік-конструктор». Здобув вищу освіту в Конотопському інституті Сумського державного університету.

Від 21 серпня 2013 року поступив на контрактну військову службу в 1-у окрему танкову бригаду (смт Гончарівське Чернігівського району) механіком-водієм танка.

Загинув під час виконання бойового завдання у районі селища Біле Лу-тугинського району Луганської області 22 серпня 2014 року внаслідок попадання снаряда в танк.

Похований 28 серпня 2014 року в місті Мені.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Наказом Всеукраїнської спілки учасників бойових дій в АТО «Побратими України» нагороджений нагрудним знаком «За оборону Луганського аеропорту».

6 грудня 2014 року на фасаді Менської ЗОШ I-III ступенів ім. Т. Г. Шевченка відкрита меморіальна дошка.

Зі спогадів матері Людмили Андріївни Андрейченко

Майже в семирічному віці Максим пішов до першого класу. Наприкінці дев'яностих кожного вечора вимикали світло, Мена опускалася в морок. У кімнаті запалювали свічку, відгортали доріжку й крейдою писали на лінолеумі літери, готуючи Максима до школи. Навчання давалося швидко, пам'ять хлопчик мав гарну. Одну тільки літеру «о» він ніяк не міг запам'ятати, тому мама порівнювала її з бубликом, так цю літеру школярик і називав у першому класі.

У технікумі ще на першому курсі Максим написав гарну курсову роботу, на останньому її зарахували як дипломну. Під час служби в Гончарівському його інколи просили відремонтувати комп'ютер чи встановити потрібну програму, він із радістю відгукувався на прохання.

Коли Максим уклав контракт на військову службу, то товариш кликав його до зв'язківців, але Максим став механіком-водієм. Чоловік, який у армії ремонтував танки, не міг зрозуміти, чому синові до душі припала саме ця військова спеціальність. Хоча хлопець сам ще в п'ятому класі розбирав та збирав велосипед. Я коли вперше побачила розібраний велосипед, то заспокоїла себе тільки тим, що чоловік скоро з роботи прийде та полагодить, але результат перевищив усі мої сподівання: син усе зробив сам.

Зі спогадів першої вчительки Валентини Іванівни Василенко

Коли вперше зустрілася з Максимом, мене вразив його погляд, не по-дитячому серйозний. Усі дітки бігали по шкільному подвір'ю, галасували, а він стояв осторонь і спокійно спостерігав за всією цією метушнею. Здавалося, що це не першокласник, а доросла людина. Навчався наполегливо. Ніколи нікого не ображав, а, навпаки, ставав на захист.

Учень був мужнім та терплячим до болю. Пригадую такий випадок. Пролунав дзвінок із уроку. Всі вибігли з класу. Максим спокійно йшов коридором. Раптом із сусіднього приміщення рвучко відчинилися двері й залізною ручкою дуже сильно вдарили його по голові. Кров ураз залила обличчя, одяг.

А хлопчик не зойкнув і не заплакав. Увесь час, поки йому надавали першу допомогу, лише кривився, не зронивши ні сльозинки. Цей випадок запам'ятала на все життя. Тоді я подумала: мужня дитина, із цього хлопчика буде справжній чоловік. І, як виявилось, не помилилася.

Хлопець був дуже серйозним і в усьому проявляв себе так, немов старший за своїх однолітків на кілька років. А в житті склалося інакше: Максим назавжди залишиться молодшим за них. І житиме серед нас, поки пам'ять про нього живе в наших думках і серцях. Вічна пам'ять Герою!

Зі спогадів класної керівниці Щипун Юлії Михайлівни

Було в Максима улюблене хобі – комп'ютер. За ним він проводив увесь свій вільний час. Тому й майбутнє навчання та роботу Макса всі пов'язували з комп'ютером.

Після закінчення школи випускники часто приходили до мене додому. Приходив і Максим. Останній раз – 8 березня 2014 року, коли на Сході України вже розпочиналися сутички. За півроку він дуже змінився. Переді мною вже стояв не юнак, а змужнілий, підтягнутий молодий чоловік, який і мислив по-іншому. Розповідав, що спочатку було важко, не побайдкуєш,

не поспиш досхочу. Але зараз задніх намагається не пасти, хоче покинути заочне навчання в Конотопському інституті та влітку вступати до військового училища. Максим був за натурою своєю цивільною людиною, рішення хлопця пов'язати життя з армією здалося неймовірним.

Коли розпочалася повномасштабна війна, я кожного дня заходила на сторінку «ВКонтакте», перевіряла, чи є нові записи. Статус Максима «ВКонтакте» «Да здравствует новый день!!!» уразив до глибини душі. Це було напередодні його загибелі».

Зі спогадів командира екіпажу Володимира Клименка

Із Максимом я був знайомий від вересня 2013 року, коли він уклав контракт і розпочав службу. Був час, коли ми служили в різних ротах. Але влітку 2014 року, коли на Сході розпочалися активні бойові дії, я, Коля Лущик та Максим Андрейченко ввійшли до складу одного екіпажу. Хлопці були справжні професіонали.

У червні особовий склад бригади та техніку завантажили на залізничний потяг та відправили до Луганської області. Перше місце дислокації – Щастя. Для посилення піхоти три екіпажі приєднали до 128-ої бригади, що розташовувалася під містом Металіст. Там сепаратисти постійно обстрілювали наші позиції з мінометів та «Градів». Ми відстрілювалися. Так тривало два-три тижні.

Згодом отримали наказ про зміну позицій. Попереду село Леніно, згодом Григорівка, селище Біле і злочасні Зайці.

У Зайцях створювали новий блокпост. Раптово розпочався обстріл із боку противника гарматами Д-30. Ми з Колею були в машині, Максим ззовні. Снаряд уцілив у машину. Микола загинув на місці, його розірвало. Я вискочив із машини і впав, отримав поранення в голову та руку, Максим – у ноги та серце, але залишався живим. Нас підхопила піхота, яка стояла з нами на блокпосту. Надали першу медичну допомогу. Макс укололи

два уколи знеболювального, третій не кололи, боялися, що не витримає серце.

Зупинили «Газель» та відправили до госпіталю, але на той час він змінив місце розташування, про що нас не повідомили завчасно. Максим не доїхав до нього, помер у мене на руках. Медики сказали, що хлопець отримав поранення, не сумісне з життям, помер унаслідок кровотечі.

Андрейченко Максим був справжнім професіоналом, надійним товаришем і чудовою Людиною.

Автор роботи – Внукова Алла, учениця 11-Б класу Менської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Т. Г. Шевченка.

Керівниці – Щипун Юлія Михайлівна, учителька історії та правознавства Менської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Т. Г. Шевченка, Лазаренко Ніна Олександрівна, учителька української мови та літератури Менської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Т. Г. Шевченка.

Лущик Микола Григорович **(22.05.1976 – 22.08.2014)**

Народився 22 травня 1976 року в селі Тютюнниця Корюківського району Чернігівської області. Доброзичливий хлопчик зростав у мирі, гармонії, оповитий любов'ю і теплом родинного вогнища. Дисциплінований і відповідальний з дитинства. Микола був звичайним хлопцем, любив рибалку, збирати в лісі гриби та ягоди, а найбільша мрія – стати трактористом і вирощувати хліб. Його мрія збулася після закінчення Тютюнницької восьмирічної школи, бо в 1993 році він вступив до Дігтярівського аграрного училища, де здобув професію «тракториста, слюсаря та водія».

Закінчивши навчання, повернувся в рідне село і пішов працювати до місцевого сільгоспспідприємства. Працював не довго, бо прийшов час служити в лавах Збройних сил України. Після закінчення служби знову повернувся в рідне село

З 1997 по 2004 рік працював у Корюківському держлісгоспі.

З 2004 року по 2011 був працівником ТОВ «ВУД ІНДУСТРІ».

З 2011 року і до дня мобілізації працював в ДП «Корюківський лісгосп».

19 березня 2014 року Микола був призваний на військову службу в першу хвилю мобілізації, він пішов не вагаючись, бо розумів чітко – Батьківщині потрібен захист. Після навчальної військової підготовки в Гончарівському в червні 2014 року був направлений в зону АТО навідником 3-го танкового взводу 1-ої танкової роти 1-го танкового батальйону 1-ї окремої гвардійської танкової бригади. Микола захищав цілісність своєї Батьківщини на території Луганської області.

22 серпня 2014 року під час мінометного обстрілу Лу-

щик Микола Григорович загинув біля смт Біле Лутугинського району Луганської області.

Похований 28 серпня 2014 року в с. Тютюниця Корюківського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 270/2015 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» Лущик Микола Григорович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У 2015 році в пам'ять про Миколу в селі Тютюниця встановили меморіальну дошку та його іменем назвали вулицю, де він проживав.

23 березня 2019 року біля адмінбудівлі Корюківського лісового господарства була закладена алея імені працівника лісового господарства Миколи Лущика – загиблого воїна АТО, який віддав життя за Свободу і Незалежність України.

Спогади матері Лідії Іванівни Лущик

Микола був молодшим серез трьох моїх синів. Хлопчики росли дружніми та роботящими. Найменшенький був змалечку спокійним, чесним та доброзичливим хлопчиком. Діти любили гратися у війну, робили собі дерев'яні автомати і захищали нас від ворогів. Чи могли ми тоді подумати, що вже дорослими діти

підуть зі справжньою зброєю захищати свою країну. Старші сини одружилися, а Микола жив зі мною, був гарним хазяїном, любив мене і всю важку по господарству роботу робив сам.

Одного дня принесли з військкомату дві повістки Віктору і Миколі, і брати в один день поїхали з дому в зону АТО. Віктор повернувся, а Микола, разом з побратимами, навічно пішов на Небо, загинув за Батьківщину. Я пишаюся своїм сином і хочу, щоб люди пам'ятали його і всіх загиблих на цій російсько-українській війні.

Спогади командира танкового екіпажу Володимира Клименка.

Улітку 2014 року, коли на сході розпочалися активні бойові дії, ми з Миколою Лушиком та Максимом Андрейченком увійшли до складу одного танкового екіпажу. Хлопці були справжніми професіоналами. Згодом ми отримали наказ про зміну позиції. Попереду села: Леніно, Григорівка, Біле і злощасне село Зайці. У Зайцях облаштовували новий блокпост, та раптово розпочався обстріл з боку противника Д-30. Ми з Миколою були в машині, Максим – зверху на броні. Снаряд вцілив у машину, і Микола загинув миттєво, Максим дістав

поранення у ноги та серце ...він теж загинув. Я встиг вискочити з машини і впав, отримавши поранення в голову та руку.

Нас підхопила піхота, яка стояла з нами на блокпосту. Мені надали першу медичну допомогу.

В пам'яті бійців Микола назавжди залишиться чесним, хоробрим та відважним. Він був відмінним навідником бойової машини і його професійні навички не один раз рятували життя екіпажу. Низький уклін йому за це...

Спогади односельців

У серцях друзів та односельців Микола залишився завжди усміхненим, не по роках мудрим чоловіком. Він був завжди готовий прийти на допомогу друзям та сусідам. Обірвалось життя молодого хлопця, обірвались і мрії на майбутнє, не встиг створити сім'ю, в батьківській хаті, де був господарем, залишилася старенька мати, а два старших брати втратили рідного меншого брата.

Поховали Миколу на кладовищі рідного села Тютюниця.

Попрощатися з Героєм зішлись сотні людей: друзі, знайомі, побратими, однокласники та односельці.

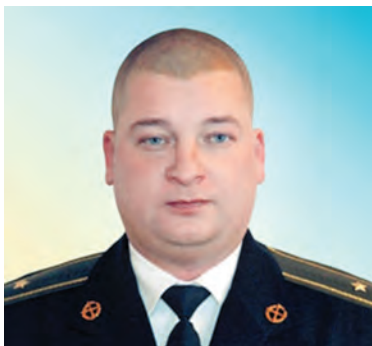
За сумлінну працю в ДП «Корюківський лісгосп» Миколу

Лущика нагороджено знаком кращий лісівник України (по-смертно).

Світла пам'ять про Героя буде вічно жити в наших серцях!!!

*Герої не вмирають
Вони стають ангелами...
Капає, капає, капає кров,
Постріл лунає знов і знов,
Очі закрилися, зблідли вуста,
В небо злітає душа молода.
Хлопці на руки його підняли,—
Друже, не здайся, тримайся, живи,
Ледь посміхнувшись, він тихо шептав,
Я Батьківщину свою захищав.
Сльози не витримав зрілий боєць,
Синку, тримайся, іще не кінець,
Та хлопець не чує, лине до хмар,
Життя за Вкраїну поклав на вівтар.
Слава Україні!!!*

Шепелюк Олексій Борисович

19. 05. 1977 – 25. 08. 2014

Народився 19 травня 1977 року в місті м. Спаськ-Дальній Приморського краю.

У 1994 році закінчив Ніжинську середню школу № 3. Після закінчення навчання вступив до

Харківського військового університету.

Від 1998 року проходив військову службу командиром зенітно-ракетної батареї зенітного ракетно-артилерійського дивізіону у складі 51-ої окремої гвардійської механізованої бригади Сухопутних військ Збройних сил України, яка базувалась у Володимирі-Волинському.

Під час військової служби на Волині проживав у Нововолинську.

Разом із іншими бійцями бригади брав участь у відсічі збройній агресії Росії. Підрозділ майора Олексія Шепелюка воював у боях під Іловайськом.

Після взяття Іловайська Олексій Шепелюк дістав завдання увійти до групи підсилення підрозділів Збройних сил на передовій. Група зенітників прибула на передову в розташування батальйонної групи, але саме в цей час через кордон перейшли озброєні підрозділи російських військ, які відразу ж відкрили вогонь на ураження по українських військових. Підрозділи українських військ швидко опинилися в оточенні, а їхня бойова техніка була виведена з ладу. За цих умов Олексій Шепелюк разом із іншим офіцером – командиром зенітно-ракетного дивізіону Олексієм Кондесюком – прийняли рішення: щоб не потрапити в полон, піти на прорив оточення. Але під час виходу з оточення підрозділ українських військ потрапив у засідку.

Більшість групи прориву дістала тяжкі поранення, у тому числі й командир підрозділу Олексій Кондесюк. Олексій Шепелюк спробував урятувати бойового побратима, але під час

наближення до свого товариша сам дістав тяжкі поранення. Офіцерів оточила група з 12 російських десантників. Не бажаючи здаватись у полон, українські офіцери підірвали себе гранатами разом із путінськими вояками.

Оскільки тіло Олексія Шепелюка не було знайдено, тривалий час його вважали зниклим безвісти. Полеглий герой був похований як невідомий у Дніпрі, і лише 13 липня 2015 року Олексій Шепелюк був ідентифікований за аналізом ДНК.

Після ідентифікації полеглий воїн був урочисто перепохований у Ніжині 18 липня 2015 року.

Удома в Олексія Шепелюка залишилися батьки, дружина та п'ятеро дітей.

Указом Президента України № 553 від 22 вересня 2015 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Олексія Шепелюка у вересні 2015 року на будівлі Ніжинської гімназії № 3 встановлена меморіальна дошка.

Пошуковий загін учнів 8-В класу Ніжинської гімназії № 3: Дубовик Дарина, Журко Іван, Остапенко Максим, Острянюк Кароліна.

Керівниця – Штайнеккер Оксана Володимирівна, учителька історії I категорії Ніжинської гімназії № 3, м. Ніжин.

Шкляр Ігор Володимирович

13. 09. 1986 – 25. 08. 2014

Шкляр Ігор Володимирович народився 13 вересня 1986 року в смт Короп Чернігівської області.

У 2004 році закінчив Коропську середню школу. Ще в школі здобув професію тракториста-машиніста.

Після закінчення школи був призваний до лав Збройних сил України, де служив у внутрішніх військах міста Житомира. Під час строкової служби в армії Ігор здобув спеціальність стрілка, помічника гранатометника.

Після армії повернувся у рідне містечко. Кілька років працював охоронцем у корпорації «Проун», а останнім часом – на СТО механіком. Тягу до техніки мав неймовірну.

18 березня 2014 року, як почалися бурхливі події на сході, Ігор пішов працювати в Коропський райвійськкомат. А 16 травня 2014 року зібрав речі і поїхав до військового навчального центру «Десна». Від того часу батьки його бачили лише раз – 10 червня перед відправкою до зони бойових дій.

Служив Ігор спочатку при штабі в Боброві на Харківщині, потім під Артемівськом. Із телефонним зв'язком проблем не було, доки не перевели під Дебальцеве у військову частину ПП 3137. Про свій перевід Ігор матері взагалі нічого не хотів зізнаватися, але та дізналася правду від чужих людей.

Коли Ігореві давали 10-денну відпустку, солдат додому не поїхав, казав матері: «Я у Короп приїду тоді, коли на війну повертатися вже буде не треба». Ті дні невикористаної відпустки Ігор вирішив провести з користю.

Хотів Ігор спробувати себе в роботі водія БТР, бо до цього часу був помічником гранатометника, та вже не судилося...

У кінці серпня, а саме 17 серпня, вояки перебралися на іншу позицію, та не встигли закріпитися, як почався мінометний обстріл. Солдати кинулися шукати укриття. Ігор ускочив у траншею, але його рішення стало фатальним. У цей час рів накрило вогнем... Ігор отримав дуже тяжкі поранення в голову, живіт і ногу. Він серед тих, хто тоді на варті зазнав найтяжчих травм.

Витягли Ігоря звідти ще живим. Його доправили спочатку в Дебальцеве, потім у Бахмут, де надали медичну допомогу, наскільки це можливо в тих умовах. Лікували його у військових госпіталях Харкова і Києва, лікарі навіть давали шанс на одужання, але...

Урятувати солдата так і не змогли. 25 серпня 2014 року, не виходячи з коми, Ігор помер від тяжких ран. Поховали його в Коропі на Михайлівському кладовищі.

На стіні Коропської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Т. Г. Шевченка при вході у приміщення встановлена меморіальна дошка з портретом Ігоря. Провулок і вулицю Щорса, на якій проживав солдат, перейменували: тепер вони звуться іменем Ігоря Шкляра. 4 серпня 2015 року Указом Президента України № 311/2015 Ігор Шкляр був посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Згадує класна керівниця Галина Василівна Голоवेशко:

Пам'ятаю, взяла п'ятий клас. А Ігор Шкляр серед дітей був таким маленьким, невисоким зростом і дуже-дуже скромним. Було, що скажеш йому – відразу почервоніє. Встає відповідати і дуже хвилюється, а не дай Боже, сказав щось неправильно – щоки миттю червоніють. Ігор мав гарний, розмірений, чіткий почерк. Як зараз бачу – сидить на середньому ряду на передостанній парті. Хоч і вчився посередньо, але за уроки переживав. Любив фізкультуру, мав добрі оцінки з цього предмета – і десять, і одинадцять. Був веселим, з почуттям гумору, завжди усміхненим. Дружив з хлопцями, доброзичливо ставився до дівчат, ніколи не цурався дитячого товариства. За сім років, поки їх учила, не пам'ятаю, щоб він хоч раз за щось розсердився. До 11 класу юнак змужнів – став широкоплечим, середнього зросту. А ще він ніколи не хитрив і не лукавив.

Учителі пригадують випадок, коли діти писали творчу роботу. Ігор, як і всі учні, викладав послідовно свою думку, розвиток сюжету... Писав, писав твір, перегортає вчителька сторінку – а там одна фраза: «Вибачте, а далі я не прочитав». Ось таким чесним і щирим хлопець був у всьому. Мені завжди здавалося, що Ігор житиме довго і добре, у нього буде чудова сім'я, бо він був настільки спокійним, саме такі бережуть сім'ю, своїх рідних, цінують людей, що поряд. Але не встиг ні сім'ю створити, ні дітей народити. Здавалося, усе в нього ще попереду, виявилось, не попереду...

Зі спогадів Дениса Юрченка, друга дитинства:

Коли кажуть «справжній друг» – то це про таких, як Ігор. І це не просто гарні слова в пам'ять про Ігоря. Знаю його з дитинства. Він мешкав по сусідству з моєю бабусею, у якої я часто бував, тож дружили з Ігорем змалку. Виросли ми. Більшість юнаків тяжіють до техніки. І ми з Ігорем – не витяток. Та на відміну від нас, Ігор «хворів» технікою. Мопеди, мотоцикли, машини. І він не просто любив покататися. У нього вистачало терпіння

днями її ремонтувати. Бувало, нам, хлопцям, уже кортить скоріш погасати, а Ігор все «крутить» свій мотоцикл. Кажемо: «Скільки можна, гайда з нами, все одно краще заводського не зробиш». А він – ні, сидітиме ремонтуватиме. Цілісінький день. Стільки в нього було терпіння і бажання, щоб його техніка була в ідеалі.

Вирізнявся Ігор з-поміж інших і тим, що мав дуже добру душу, спокійну вдачу і був завжди з посмішкою на обличчі. Як не старався згадати хоч один-єдиний випадок, коли Ігор сердився, злився на щось чи на когось, не пригадав.

Якось переглядав записи відеореєстратора. На відео – Ігор живий. Ідемо з ним у своїх справах. Говоримо, сміємося... І так усю дорогу. Мав він почуття гумору, з ним завжди було легко і просто. Бувало, попросиш щось допомогти, ніколи не відмовить, не скаже: «Не можу, немає часу». Приїде, виручить, допоможе. Він був надійною і порядною людиною, яка ніколи не підведе і не підставить.

Ми продовжували підтримувати зв'язок, коли Ігор був у зоні АТО. Бувало, по телефону спілкувалися, інколи – в соцмережі. Хотілося його почути, підтримати там, на лінії вогню. Про війну Ігор розповідав не так уже і багато. Востаннє з Ігорем говорив за три дні до його смертельного поранення. А в день трагедії бачив, що Ігор заходив на сторінку в соцмережі, написав повідомлення йому, запитував, як він там? А ввечері страшна новина – Ігор тяжко поранений... Ми надіялися на диво, але...

Юрій Петрович КИРИЧЕНКО, командир другого відділення другого взводу другої роти 41-го батальйону територіальної оборони, Бобровицький район:

Війна... Згадати про неї є багато чого, та мало що можна роз-

казати дітям. Бо війна – це смерть. У нашому взводі вона першим забрала Ігоря Шкляра. Сказати, що дуже вже близько знав Ігоря, не можу. Чому? Відразу ж запам'ятовуються ті, хто порушують військову дисципліну. У мене як у командира взводу жодного разу за час служби до Ігоря не було ніяких зауважень, претензій, нарікань. Він добросовісно виконував покладені на нього обов'язки, ніколи ні на що не скаржився. Терпляче ніс свою службу. Серйозний, надійний, відповідальний до будь-якої дорученої йому справи. Якщо коротко: Ігор був дуже гарним солдатом. Дуже шкода, що «був»...

Вечір 17-го серпня 2014-го... Такого ми ще тоді і не бачили. По наших позиціях відкрили вогонь на той час із невідомої для нас зброї. Відверто кажучи, ми спочатку і не зрозуміли, чим по нас стріляють. Виявилось, то були «Гради». Перший «Град» – і перший тяжко поранений Ігор. Снаряд розірвався зовсім поруч біля нього. Як завжди, хочеться вірити у диво, але його не сталося... Тяжко втрачати своїх бійців, а ще тяжче – рідним, які живуть із незагоєною раною на серці.

Микола Васильович Мачача, побратим, військовослужбовець другого відділення другого взводу другої роти 41-го батальйону територіальної оборони, м. Корюківка:

Говорити про втрати завжди важко. Боляче, що про Ігоря доводиться згадувати у минулому часі. Ми з ним були з першого дня служби. Скажу відверто, гарний був побратим, такий спокійний і добрий за вдачею хлопець, життєрадісний, оптимістичний, завжди з ноткою гумору, любив Ігор жартувати. Я ніколи не бачив, щоб він пив чи курив. Як боєць – сильний, фізично підтягнутий, серед нас його ніхто «на руку» не міг здолати. Але його здолала війна, на жаль...

Того фатального дня ми змінили місце дислокації: приїхали до села Малоорлівка. Розвантажили машини. Відпочивали. Почало темніти. Аж тут – обстріл. Із «Градів». Ми – ховатися, хто куди. Коли вогонь ушух, почали потихеньку збиратися до купи,

дивитися, чи всі на місці, чи всі живі. Може, тільки через півгодини помітили: Ігоря серед нас немає. Кинулися шукати. Ігор був тяжко поранений, без свідомості. Він опинився найближче до епіцентру вибуху. Як могли, надали йому першу допомогу, викликали свою «швидку»... Ми надіялися дуже, що виживе, але... Лікарі тоді говорили, що від отриманих осколкових поранень Ігор би вижив, але бійця, пошматованого осколками, відкинуло ще й ударною хвилею. Постраждала дуже голова, удар об щось міцне був настільки сильним, що шансів вижити майже не давав. А 25 серпня почув страшну звістку: Ігоря не стало. Він – перша втрата у нашому взводі. Правду кажуть, війна забирає найкращих. Забрала й Ігоря. На похороні свого побратима не був, якраз потрапив із пораненням до шпиталю. Приїздив на могилу Ігоря згодом, час від часу буваю у Коропі. Підтримує зв'язок із мамою Ігоря – Надією Миколаївною. Своїм обов'язком вважаю підтримати морально маму полеглого бійця, засвідчити їй шану і повагу, що виростила гарного сина, і хочеться, щоб мама знала, що світла пам'ять про її сина, про нашого гарного побратима серед нас, бійців, що йшли дорогою війни разом із Ігорем, жива і буде жити.

Матеріал записано зі слів матері героя Надії Миколаївни Шкляр.

Пошуково-дослідницьку роботу здійснювала Білоус Людмила Вікторівна – педагог-організатор Коропської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Т. Г. Шевченка, смт Короп.

**Брешинський
Володимир Олегович**

17. 01. 1983 – 26. 08. 2014

Народився 17 січня 1983 року в Норильську Красноярського краю (РФ).

У дитинстві залишився сиротою (батьки загинули в автомобільній катастрофі), виховувався бабою та дідом.

Закінчив Михайло-Коцюбинську гімназію. Працював на Чернігівському цегельному заводі № 3.

Мобілізований до лав Збройних сил України 28 квітня 2014 року до складу 13-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-1».

18 серпня 2014 року був тяжко поранений у ході боїв у Луганській області. Помер від ран 26 серпня 2014 року в Київському військовому шпиталі.

Похований 29 серпня 2014 року в селищі Михайло-Коцюбинське Чернігівського району.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Володимира Брешинського у травні 2015 року на будівлі Михайло-Коцюбинської гімназії була встановлена меморіальна дошка, а у вересні 2015 року в селищі Михайло-Коцюбинське відкритий пам'ятний знак.

Одна з вулиць Михайло-Коцюбинського названа іменем Володимира Брешинського.

Пошукова група музеєзнавчого гуртка «Слава» Центру туристично-краєзнавчої творчості на базі Пакульської ЗОШ І-ІІІ ступенів.

Керівник – Сусула Ігор Володимирович.

Коворотний Сергій Володимирович

12. 12. 1977 – 26. 08. 2014

Народився 12 грудня 1977 року в селі Колісниках Ніжинського району Чернігівської області.

Закінчив Колісниківську загально-освітню школу (1993) та Ніжинський професійний ліцей побуту та сервісу за спеціальністю «слюсар».

Після строкової залишився на військовій службі. Закінчив із відзнакою школу прапорщиків у місті Котовську Одеської області.

Військову службу проходив у смт Десна Козелецького району Чернігівської області. Спочатку був водієм-механіком танка. За досконале знання військової техніки був призначений на посаду механіка-інструктора і отримав військове звання прапорщик. Навчав молодих бійців водіння танків. Був учасником бойового параду в м. Києві на честь Дня Незалежності України. Його танк ішов одним із перших у колоні.

Станом на 2014 рік – старший прапорщик, інструктор із водіння танків 169-го Навчального центру Сухопутних військ Збройних сил України (селище Десна Козелецького району Чернігівської області).

У зоні проведення АТО перебував від кінця червня 2014 року у складі зведеної групи. Загинув під час бою 26 серпня 2014 року поблизу села Новосвітлівки Сорокинського (Краснодонського) району Луганської області.

Похований 12 вересня 2014 року в місті Шостці Сумської області. У нього залишилися дружина та син.

Указом Президента України № 282 від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у за-

хисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо).

У пам'ять про Сергія Коворотного в лютому 2015 року в Шостці на будинку, де він мешкав, та у квітні 2015 року на будівлі Колісниківської загальноосвітньої школи встановлені меморіальні дошки.

«Про нього неможливо нічого поганого згадати. Він був дуже спортивний, відповідальний, мужній, добрий, – **розповідає вдова героя Оксана Коворотна**. – Так сталося, що виростив Сергія рідний дядько. Ми досі спілкуємося, хоча мого чоловіка вже немає в живих. Саме Олексій Семенович надихнув Сергія обрати військову спеціальність. Дядько в нього багато років пропрацював у ДАІ в Києві, – продовжує Оксана. – Незважаючи на те, що він був військовим, Сергій дуже любив квіти. У нього в квартирі було більше квітів, ніж у мене дома. І всі вони дуже гарно приймалися. У нього була дуже легка рука».

Пошуковий загін «Пам'ять», учні 8-9 класів Колісниківської ЗОШ І-ІІ ст. Ніжинської районної ради: Ткаченко Ангеліна, Ученко Тетяна, Гайдук Данило.

Керівниця: Гайдук Віта Сергіївна, вчителька української мови та літератури Колісниківської ЗОШ І-ІІ ст.

Тищенко
Андрій Іванович
10. 07. 1976 – 28. 08. 2014

Народився 10 липня 1976 року в місті Улан-Уде (Бурятія, Російська Федерація) у сім'ї військовослужбовця, там же пішов до 1 класу.

У 1984 році родина Тищенко перейшла до НДР за місцем батькової служби, а в 1989 році повернулася до СРСР, а саме в селище Десна, де батько Андрія отримав нове місце служби в 169 окружному навчальному центрі для підготовки молодших фахівців танкових військ.

16-річний Андрій прийшов на навчання в 10 клас Деснянської середньої школи. Після її закінчення вступає до професійно-технічного училища міста Чернігова на спеціальність «фотограф». Після закінчення ПТУ був призваний на строкову службу до лав Збройних сил України. Після звільнення змінив кілька професій та зупинився на військовій службі за контрактом у ЗСУ, служив у 169 Навчальному Центрі. У 2006 році одружився, згодом народився син Борис. У 2013 році брав участь у подіях Революції Гідності, після чого вирішив вступити до добровольчого батальйону Національної гвардії України.

Уперше відбув до зони проведення АТО в травні 2014 року. Солдат Тищенко А. І. виконував службу в зоні АТО як водій БТР.

Після закінчення першого відрядження отримав відпустку, після якої знову поїхав на схід України. 28 серпня 2014 року солдат Тищенко А. І. загинув у районі села Комісарівки Луганської області під час виконання службово-бойових завдань зі звільнення населених пунктів Донбасу від терористичних угруповань.

Похований 1 вересня 2014 року в селищі Десна Козелецького району Чернігівської області.

За проявлену особисту мужність, стійкість та рішучість під час виконання військового обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя, солдат Тищенко Андрій Іванович, стрілець Національної Гвардії України, нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно), Указ Президента України від 27. 11. 2014 року № 892/2014.

У пам'ять про Андрія Тищенка в жовтні 2015 року на будинку, де він мешкав у селищі Десна Козелецького району, установлена меморіальна дошка.

Гурток «Музейна справа».

Керівники пошукової групи – Паньок В. П., Половецька С. М., Деснянська гімназія, смт Десна, ОТГ Деснянська.

Джевага
Сергій Олександрович

28. 09. 1971 – 29. 08. 2014

Народився 28 вересня 1971 року в місті Прилуках Чернігівської області. Із самого дитинства був спокійним та слухняним хлопчиком. Ріс допитливим та працелюбним, чим і радував батьків.

У 1988 році закінчив Прилуцьку середню школу № 2 зі срібною медаллю. Саме тут він розкривається як особистість, як талановитий математик, геній, як називали його однокласники, йому були підвладні будь-які математичні завдання. Брав активну участь у різних шкільних заходах. Неодноразово був учасником олімпіади з улюбленого предмета. Нагороджений за активну участь у житті піонерської дружини, суспільному житті школи, мав безліч грамот за активну участь в трудових чвертях. Здавалося, немає жодного завдання, яке було б йому не під силу.

Сергій був дійсно лідером та авторитетом серед учнів школи, його поважали та знали як веселу, життєрадісну людину, але в той же час він був і справедливим та чесним однокласником, який не дасть нікому порушити дисципліну на уроці, коли вчитель вийшов із класу, чи списати домашнє завдання, не тому що він жадібний, а тому що вважав це «ведмежою послугою», яка нікому не принесе користі. Протягом усього шкільного життя Сергій відвідував гурток із боксу та отримав обласну грамоту за перше місце в змаганнях із цього виду спорту.

Маючи колосальний багаж знань із точних наук та можливість вступити до вищого навчального закладу за цим напрямком, обирає військове училище в місті Коломні Московської області, бо ще з дитинства хотів бути військовим, мріяв стати

льотчиком, уважав, що це найбільш правильний вибір професії для нього. На жаль, Сергій Олександрович не має можливості закінчити училище через стан здоров'я, тому повертається до рідних Прилук, одружується, на світ з'являється син Олександр. Основним місцем роботи був Прилуцький центр електрозв'язку, де Сергій працював на посаді електромеханіка, там і зарекомендував себе як дисциплінована, відповідальна людина. Його поважали та цінували всі, адже Джевага відстоював правду та боровся за кожного, хто попадав під скорочення чи потребував допомоги, саме він був серцем та совістю всього робочого колективу.

Паралельно з роботою навчався в Київському державному університеті телекомунікацій (заочна форма навчання).

Із початком розгортання протестних акцій Євромайдану Сергій Олександрович не стоїть осторонь, починає активно займатися волонтерством, збирає кошти та ліки для людей, які потребували допомоги. Згодом отримує диплом бакалавра та вступає до магістратури, але не закінчує навчання, адже вважає першочерговим своїм обов'язком захистити рідну землю. Після здачі чергової сесії, 16 червня 2014 року, не повідомивши про своє рішення близьким та рідним, вступає до Національної гвардії за контрактом на добровільне перебування в резерві військової частини номер 3027. Але цього для нього як патріота країни було замало, і на його проханням 17 липня 2014 року вступає до служби в рангу солдата батальйону спеціального призначення НГУ «Донбас», де пробув 41 день. Весь цей час він постійно підтримував зв'язок зі своєю родиною.

Ранком 29 серпня 2014 загинув під час виходу «зеленим коридором» із Іловайського котла. Їхав у «Газелі» у складі автоколони батальйону «Донбас» по дорозі з села Многопілля до Червоносілляського, зазнав смертельного поранення. Загинув разом із товаришами «Бризом» та «Детройтом». Помер на руках побратима.

Тіло до сьогодні не знайдене та не ідентифіковане. Факт за-

гибелі встановлено рішенням Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області від 7 травня 2015 р.

Указом Президента України № 176/2015 від 25 березня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо).

Зі спогадів однокласника Александрова Сергія

Якщо коротко охарактеризувати Джевагу Сергія – то це була людина з загостреним почуттям справедливості. Коли ми почули страшну звістку про його загибель, хтось із однокласників сказав, що не здивувався, тому що саме Сергій пішов добровольцем захищати наш спокій. Це було його життєвою позицією: завжди першим приходити на допомогу слабшому, на допомогу тому, хто її потребував. Він ніколи не залишався осторонь будь-яких проблем.

Якщо потрібно було комусь чимось допомогти – Сергій, не замислюючись, віддавав останнє. Якщо щось розпочинав робити – завжди доводив справу до кінця. Ніколи не ставив власні інтереси вище колективних.

Це була людина, яка б ніколи не захворіла на страшну «хворобу», яка стала епідемією для сучасної України, – корупція. Такі люди, як Сергій Джевага, просто не продаються!

Зі спогадів однокласниці Жукової (Дзюбенко) Світлани

Я добре пам'ятаю Сергія. Він відрізнявся від усіх однокласників надзвичайними математичними здібностями. Найважчу задачу, яка була нам не по зубах, він розв'язував за кілька хвилин.

Був небагатослівним, завжди заглибленим у себе. Не любив давати списувати, хоча й ніколи не відмовляв. Я це добре знаю, бо всі роки навчання сиділа за ним на одному варіанті. Я гуманітарій, а він – математик, тому я завжди чекала на контрольній

рятувальної шпаргалки. Була впевнена: зробить свій варіант, а тоді дасть і мені переписати.

Сергій різко сприймав несправедливість і завжди відстоював правду. Ніколи не брехав, та й не вмів цього робити. На все мав свою думку, не боявся її висловлювати.

Коли почалися події на Майдані, часто бачила його в Прилуках із жовто-блакитною стрічкою. Так він висловлював свою солідарність із Майданом. А коли дізналася, що Сергій пішов добровольцем на Схід, то не здивувалася: це була його позиція і по-іншому він не міг.

Зі спогадів учительки української мови та літератури Мальованої Ольги Іванівни

Сергій Джевага закінчив нашу школу в 1988 році. Він добре навчався, посідав призові місця на олімпіаді з математики, користувався повагою й авторитетом серед своїх товаришів, вирізнявся серед однокласників такими рисами характеру, як простота й скромність, доброта й чуйність, ніколи не стояв осторонь загальних проблем.

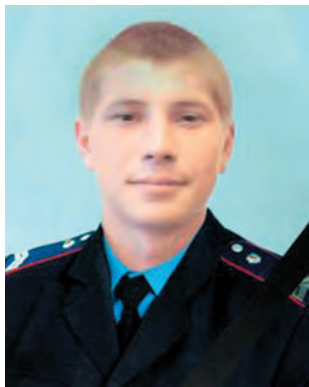
Коли біда прийшла на рідну землю, добровільно став до лав захисників Вітчизни. Ризикувати життям міг лише справжній патріот.

У підступному бою під Іловайськом його життя обірвалося. Сергій назавжди залишиться в нашій пам'яті, у наших серцях як справжній герой і захисник.

Учні військово-патріотичного гуртка Прилуцької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2: Горбач Анастасія, Новак Юлія, Гордієнко Олена – учениці 11-го класу, Копичай Яна, Гнатієнко Дарія – учениці 10-го класу.

Керівниця – Сизенцова Т. Л., заступниця директора з виховної роботи Прилуцької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2.

Єсипок
Андрій Анатолійович
04. 01. 1994 – 29. 08. 2014

Народився 4 січня 1994 року в багатодітній сім'ї в селі Вільховець Борщівського району на Тернопільщині. Батько, Анатолій Миколайович, працював у колгоспі, а мати займалася вихованням дітей. Із чотирьох дітей Андрій був наймолодшим.

Навесні 1995 року сім'я переїхала до Нового Бикова на Чернігівщину, в рідне батькове село. У 2000 році Андрій уступив до першого класу Новобиківської ЗОШ I – III ступенів. На уроках він був завжди уважний, спокійний та врівноважений. За це його любили і поважали однокласники.

Дома Андрій був незамінним помічником для мами, бо був найменшим і найближчим для неї. І коли у 2011 році закінчив школу, то рік був дома, доглядав за хворою мамою, що перенесла тяжкий мікроінсульт. Це ще більше зблизило їх, він став найдорожчою для неї дитиною. Своєю вже дорослою розсудливістю часом просто дивував усіх членів сім'ї. До нього зверталися за порадою старші діти і навіть сам батько. Родина постійно відчувала матеріальні труднощі, працював лише батько, старші діти навчалися.

Навесні 2012 року Андрія призвали на військову службу, яку проходив у Житомирській області. Далі пов'язав свою долю з міліцією. Був молодшим сержантом міліції, міліціонером батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Миротворець» ГУ МВС України в Київській області.

Військові дії на Сході України не пройшли поза увагою Андрія. 29 травня 2014 року він відбув у зону АТО в Донецьку область.

Загинув 29 серпня 2014 року під час виходу з Іловайського котла.

Похований 14 вересня 2014 року в селі Новому Бикові Бобровицького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 747/2014 від 29 вересня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Андрія Єсипка в жовтні 2015 року на будівлі Новобиківської загальноосвітньої школи встановили меморіальну дошку. Рішенням виконкому Новобиківської сільської ради одна із вулиць названа на честь загиблого.

Спогади першої вчительки Стужної Оксани Олексіївни

У кожної людини своя дорога життя. Хтось її проходить легко, рівною стежкою, а хтось тернистою – та залишає після себе

добру пам'ять. Таку пам'ять залишив після себе Андрійко Єсіпок.

Я навчала Андрійка в початкових класах, була його першою вчителькою. І для мене він назавжди в пам'яті моїй залишиться маленьким, усміхненим Андрійком із великим почуттям гумору. Цьому хлопчикові в спадок від батьків передалися велика працелюбність, повага до старших, порядність, відповідальність. Він був завжди готовий прийти на допомогу вчителю, однокласникам.

Пам'ятаю, як, готуючись до свята, він сам висловив бажання зіграти одну з головних ролей у казці. Свого Сірка зіграв блискуче.

Із фотографії дивиться на мене усміхнений хлопчик, не знаючи тоді, що стане для нас Героєм.

Спогади групи однокласників (Колесник В., Хандуся Б., Дмитриченко Н.)

Що нам найбільше запам'яталося зі шкільного життя про однокласника Андрія? Це насамперед його душевна простота.

Ми навчалися в класі, де була оформлена Кімната пам'яті. Напередодні 64-ї річниці від Дня Перемоги поновлювали стінди. Андрій виявив високу активність, узявши найбільшу кількість рушників для прання. Він ніколи не стояв осторонь від класного життя, був завжди активним і відповідальним.

Пошукова група «Подвиг» учнів 8 класу Новобиківської ЗОШ І–ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Керівниця пошукової групи – Кривченко Людмила Миколаївна, учителька історії, Новобиківська ЗОШ І–ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Жайворонок Богдан Сергійович

24. 06. 1982 – 29. 08. 2014

Народився 24 червня 1982 року в місті Києві.

У 1999 році закінчив ЗОШ І-ІІІ ступенів у селі Гордіївці Канівського району Черкаської області. Закінчив Дарницький технічний ліцей міста Києва. Разом із родиною переїхав до міста Остра Козелецького району. У 2001 – 2003 роках проходив строкову військову службу.

Після закінчення служби працював у компанії з виготовлення та ремонту дверей.

24 липня 2014 року прийнятий на службу в органи внутрішніх справ на посаду міліціонера 4-го взводу 4-ї роти батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Дніпро-1».

Загинув 29 серпня 2014 року під час виходу з оточення поблизу селища Новокатеринівки Старобешівського району Донецької області.

2 вересня 2014 року тіло Богдана Жайворонка разом із тілами 87-и інших загиблих в Іловайському котлі перевезено до запорізького моргу. Був тимчасово похований на цвинтарі міста Запоріжжя як невідомий солдат. Тіло героя ідентифіковано за результатами ДНК-експертизи.

Похований у місті Дніпрі (Краснопільське кладовище, ділянка № 79).

Указом Президента України № 873 від 14 листопада 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Зі спогадів матері Богдана Юлії Валентинівни

Мій син хазяйновитий, роботящий, добросовісний, активний. Мав сильний чоловічий характер. Не хворів. Не любив фотографуватися, але любив сам фотографувати.

Народився в Києві, навчався добре. Ходив до школи № 141 на Русанівці. Потім ми переїхали до Канівського району Черкаської області, де Богдан закінчив 11 класів і вчився в технікумі. Потім переїхали до Остра. У 2000 році пішов в армію. Після армії відкрив свою будівельну фірму. Приватне підприємство «Лечимдвери» в Києві. У 2010 році переїхав в Остер, але працював у Києві.

Був на Майдані. Потім пішов добровольцем у добровольчий батальйон «Дніпро-1». Загинув у Іловайському котлі 28. 08. 2014р.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

Ус
Артем Володимирович
30. 08. 1994 – 29. 08. 2014

Артем Ус народився 30 серпня 1994 року. Навчався в Марковецькій ЗОШ I – III ступенів Бобровицького району. У всьому слугував гарним прикладом для інших.

Відрізнявся щирістю, добросовісністю, брав активну участь у громадському житті, займався спортом.

У 2011 році вступив до будівельного коледжу, який закінчив у березні 2013 року, а вже 25 квітня розпочалася його армійська служба у військах МВС. У квітні мав повернутися додому, до батьків, у яких був єдиною дитиною. Та в Україні загострювався неспокій, і Артем Ус записався добровольцем у Національну гвардію, пройшов курс відповідної військової підготовки.

25 серпня 2014 року старшого солдата відправили в зону АТО. Його життя обірвалося за день до 20-річчя. 29 серпня 2014 року був смертельно поранений у голову осколком міни в районі міста Комсомольського (Старобешівський район Донецької області). Там підрозділ Артема займався підготовкою «коридора» для виходу з оточення під Іловайськом підрозділів ВСУ і добровольчих батальйонів.

Юнак, який мріяв з дитинства стати військовим, загинув смертю хоробрих. Посмертно Указом Президента України № 873/2014 від 14 листопада 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Спогади учителів Марковецької ЗОШ І-ІІІ ступенів

Так, він захистив Україну, захистив, бо був мужнім, справжнім патріотом своєї землі. Ус Артем... Скромний, порядний, чесний. Таким пам'ятаємо нашого колишнього учня ми, учителі Марковецької школи. Він міг не поїхати тоді в те пекло війни, але поїхав туди, на Схід його кликав святий обов'язок воїна. «Хто ж, якщо не я?» – думав хлопець.

Ус Артем навчався в нашій школі від 1 до 11 класу. У початкових класах він завжди сидів на першій парті, бо був невисокого зросту. Маленький, спокійний хлопчик постійно підіймав руку на уроках, любив читати, малювати. Пригадую його біляву голівку, схилену над зошитом, у якому він старанно виписує букви та перші приклади. Артем любив уроки трудового навчання, тому що виготовляти аплікації та вишивати – його улюблені заняття. З початкових класів хлопець почав захоплюватися футболом і весь вільний час проводив на стадіоні.

Серйозність, відповідальність завжди виділяли його серед однокласників. Навіть у визначенні своєї майбутньої професії він рівнявся на дядька, який також обрав військову справу. Тому хлопець мріяв служити рідній Вітчизні в лавах армії. Адже любові до України Артема навчали в Марковецькій школі його вчителі, а вдома – його батьки. І він не підвів. Ми пишаємося такими учнями – справжніми патріотами, героями.

Пам'ять про Артема

Якби то знати, то сказала б: «Не віддам!»

Він говорив: «Піду, бо сам бажаю!»

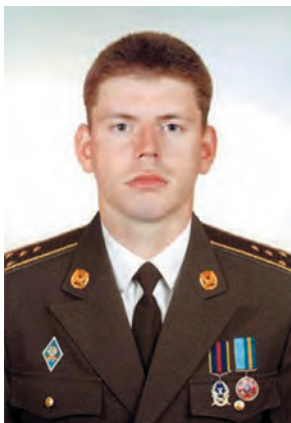
*Ніщо біди тоді не сповіщало,
І не хотілось вірити диким снам,
Що не діждеться мама свого сина,
Що не обніме, не віддасть тепла,
У Комсомольську східному загинув,
Поблизу Іловайського котла.
І не побачить усмішки ясної,
Очей, де мужність в юності зросла,
Щоб дарувати час стрімкий любові
Красивій дівчині з волошкою біля чола.
Лежить солдат – могила в квітах тоне,
А рідні тонуть з квітками в сльозах.
Артем! Ти будеш героєм навіки
У наших душах і серцях.*

Односельчанка Надія Харченко

Пошукова група учнів 8 класу Марковецької ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради

Керівниця пошукової групи – Шевченко Галина Олексіївна, учителька історії, Марковецька ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради

**Бондаренко
Володимир Олександрович**

15. 12. 1975 – 31. 08. 2014

Народився 15 грудня 1975 року в місті Києві.

1993-1998 – курсант факультету військової підготовки при Київському міжнародному університеті цивільної авіації.

Від 1998 року – військовослужбовець 169-го Навчального центру Сухопутних

військ ЗСУ. Був начальником служби пального і мастильних матеріалів різних підрозділів центру.

Учасник Антитерористичної операції в складі зведеної групи 169 навчального центру ЗСУ.

Загинув 31 серпня 2014 року в бою під Дебальцевим Донецької області в результаті вибухової травми. За словами Юрія Зубрицького, заступника начальника 169-го навчального центру, військовослужбовці вели розвідку та відстежували вогневі позиції

ворожих «Градів» на Донеччині біля Дебальцевого: «Хтось їх помітив і передав інформацію. Почався бій, першими загинули капітан Бондаренко В. О. і ст. сержант Савченко Ю. Б., також була обстріляна група, що прийшла на підмогу».

Сімейний стан: батьки, брат, дружина, донька, син від першого шлюбу.

Прощання із загиблим відбулося 3 вересня 2014 року в смт Десна. Похований 3 вересня 2014 року в Києві.

Указом Президента України № 838/2014 від 31 жовтня 2014 року «Про відзначення державними нагородами України» «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» капітан Бондаренко В. О. нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

20 лютого 2016 р. нагороджений пам'ятним нагрудним знаком м. Києва «Герой Киянин» (посмертно).

Пошукова група 9-А класу Деснянської ЗОШ I – III ступенів.

Керівниця пошукової групи – Гаєва Весняна Володимирівна, заступниця директора з виховної роботи Деснянської ЗОШ I – III ступенів, смт Десна, Деснянська територіальна громада.

**Савченко
Юрій Борисович**

06. 05. 1989 – 31. 08. 2014

Народився 6 травня 1989 року в селі Великий Загорівці Борзнянського району Чернігівської області.

У 2007 році закінчив Велико-загорівську ЗОШ I–III ступенів. Зі слів учителів навчався добре, багато читав, користувався повагою та авторитетом серед однокласників та педагогів. Любив спорт, постійно

брав участь у спортивних змаганнях та змаганнях із військової підготовки. Неодноразово Юрій та його команда посідали призові місця в шкільних та районних змаганнях. Брав участь у художній самодіяльності та громадському житті класу та школи.

Після закінчення школи у 2007 році Юрій Борисович вступив до Чернігівського вищого професійного училища «Побутового обслуговування». У 2008 році здобув професію «слюсар-електрик з ремонту електроустаткування».

У цьому ж році вступив до Броварського професійного ліцею на спеціальність «Кухар-кондитер», але не закінчив його, бо 3 листопада 2010 року був призваний Борзнянським РВК Чернігівської області на строкову військову службу до лав Збройних сил України.

Від 2010 року продовжив службу за контрактом у 169-му Навчальному центрі Сухопутних військ України (селище Десна Козелецького району Чернігівської області).

Загинув під час ворожого обстрілу 31 серпня 2014 року біля міста Дебальцевого Донецької області.

Похований 3 вересня 2014 року в селі Великий Загорівці Борзнянського району Чернігівської області.

Юрій Борисович був одружений. У нього залишилися дружина Олеся Миколаївна, син Богдан.

Указом Президента України № 838/2014 від 31 жовтня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (по смерті).

У пам'ять про Юрія Савченка у квітні 2015 року в селі Великій Загорівці та в жовтні 2015 року на будинку, де він мешкав у селищі Десна Козелецького району, установлені меморіальні дошки.

Зі спогадів сестри Марини Савченко про свого брата Юрія

Для мене Юра був не тільки старшим братом, а ще й другом. Він завжди міг підтримати у важку хвилину, дати гарну пораду, найбільше любив свою родину. Не дай, Боже, хто образить когось із його сім'ї – він ніколи не мовчатиме. Був життєрадісним, дуже любив свою дружину, із нетерпінням чекав народження дитини. Дуже хотів сина і завжди говорив, що його дитина ніколи не ростиме без батька. Любив займатися спортом, ще в школі посідав призові місця на спортивних змаганнях, завжди казав, що після закінчення школи служитиме в армії у смт Десна і залишиться на контракті. Юру завжди поважали й у селі, де він жив, і в Десні, де служив. Мав гарне почуття гумору, бувало, когось із друзів або з рідних сумно, то він міг розвеселити гарним жартом. Вільний час проводив із дружиною, дуже любив рибалити. На кожні вихідні вони виїжджали до річки на риболовлю. Писав вірші. *Ось один із них:*

*Я счастлив, это правда,
Когда с тобой иду.
Я счастлив, это правда,
Когда за руку тебя держу.*

*Я только, ты послушай,
Хочу тебе сказать.
Я только, ты послушай,
Тебя хочу обнять.*

Юра ніколи не забував своїх близьких, завжди вітав їх зі всіма святами. Він був чудовим сином, братом, чоловіком і був би найкращим батьком, але...

Ми дуже його любимо і дуже за ним сумуємо.

Координатор експедиції «Герої не вмирають» Пилипенко О. М.

**Титок
Дмитро Миколайович**

06. 04. 1987 – 31. 08. 2014

Народився 6 квітня 1987 року в селі Карпилівці Козелецького району Чернігівської області.

У серпні 1990 року разом із родиною переїхав до смт Десна, де у вересні 1994 року пішов до 1-го класу Деснянської школи.

У 2004 році вступив до Чернігівського кооперативного технікуму. Закінчив його у 2007 році, здобувши юридичну освіту.

31 липня 2007 року Дмитро пішов на контрактну службу в 718 автомобільний батальйон 169 Навчального центру Сухопутних військ ЗСУ. Станом на весну 2014 року – інструктор із водіння взводу забезпечення навчального процесу роти забезпечення навчального процесу окремого навчального автомобільного батальйону.

14 липня 2014 року в складі тактичної групи відбув у зону АТО для захисту територіальної цілісності та суверені-

тету нашої держави. Воював біля населених пунктів Костянтинівка та Дебальцеве.

Загинув 31 серпня 2014 року біля міста Дебальцевого Донецької області. Разом із Дмитром загинули майор В. Бондаренко, старший сержант Ю. Савченко та сержант О. Шелепаєв.

Похований 3 вересня 2014 року в селі Лутаві Ко-

зелецького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 838/2014 від 31 жовтня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Дмитра Титка в жовтні 2015 року на будинку, де він мешкав у селищі Десна Козелецького району, установлена меморіальна дошка.

Пошукова група учнів 9-А класу Деснянської ЗОШ І-ІІІ ст. Деснянської ОТГ.

Керівниця – Гасва Весняна Володимирівна, заступниця директора з виховної роботи Деснянської ЗОШ І-ІІІ ст.

**Андрієць
Олег Анатолійович**

23. 04. 1973 – 01. 09. 2014

Народився 23 квітня 1973 року в селі Вертіївці Ніжинського району Чернігівської області.

У 1990 році закінчив Вертіївську середню школу. Навчався в Полтавській філії Київського військового інституту управління та зв'язку.

Після закінчення училища був направлений для проходження подальшої військової служби в місто Одесу до 26-го прикордонного загону Південного регіонального управління Державної прикордонної служби України.

Загинув 1 вересня 2014 року в районі села Саханка Новоазовського району Донецької області. Прикордонний наряд на автомобілі «УАЗ» у районі села Саханки вступив у бій із загonom ворога. Противник у складі піхотної групи, підсиленої двома БТР, закріпився з боку міста Новоазовська. Прикордонники викликали підкріплення та до його приходу стримували натиск ворога. Під час бою О. Андрієць загинув, троє прикордонників отримали тяжкі поранення.

Похований 4 вересня 2014 року в місті Одесі.

Указом Президента України № 747/2014 від 29 вересня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Олега Андрійця в червні 2015 року на будівлі Вертіївської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Одна з вулиць Вертіївки названа іменем Олега Андрійця.

Спогади друга дитинства, однокласника Пінчука Станіслава Олексійовича

Я знаю Олега від 4 класу і навчався з ним до закінчення школи в 1990 році. У нас був дружний, сильний у навчанні клас. Міцна дружба єднала Олега Андрійця зі мною, Бабком Станіславом, Савченком Валерієм, Лозяном Федором. Ми часто готувалися разом до уроків у шкільній та сільській бібліотеках, були допитливими, про все хотіли знати. Наші запитання інколи шокували вчителів.

Нам було цікаво не тільки вчитися, а й разом проводити свій вільний час. Мені запам'яталися вечори, КВК, ярмарки, військово-спортивна гра «Зірниця».

Олег із задоволенням готував цікаві запитання на КВК, любив виконувати ролі різних літературних героїв. Разом ми прикрашали сцену і готували різні декорації.

Назавжди запам'яталися виїзди на природу на конях, на лижах, на велосипедах.

Із класною керівницею Козіною Ларисою Борисівною ми відвідали музей Великої Вітчизняної війни, парк Слави у місті Києві.

Олег був справжнім другом: ніколи не підводив товаришів, був справедливим, чесним, веселим. Із ним ніколи не було сумно.

Спогади вчительки української мови та літератури Вертївської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені М. П. Кирпоноса Горбатенко Галини Іванівни

Від дня нашої останньої зустрічі з Олегом минуло 6 років. Переді мною стояв усміхнений, симпатичний чоловік у білому костюмі. Він привітався, подарував квіти і подякував за те, що вчили і виховували. Хоч він мав уже звання майора і відповідальну посаду, але переді мною стояла сонячна, життєрадісна дитина, із якою ми зустрічалися на уроках протягом 6 років.

Хлопчик на уроках був завжди зосереджений, допитливий

і дисциплінований. Домашні завдання завжди були виконані. Якщо виникали якісь проблеми і він не міг підготуватися до уроку, завжди попереджав. Хлопчик жвавий, рухливий, веселий. Ніколи не впадав у відчай. Ми часто проводили літературно-тематичні вечори. Олег був одним із найактивніших учасників. Він запам'ятався мені у ролі Лавріна з «Кайдашевої сім'ї» Івана Нечуя-Левицького, а також у ролі офіцера-панича з Шевченкової «Катерини». Він прекрасно зіграв роль Бонавентури з п'єси «Сто тисяч» Івана Карпенка-Карого.

Під час зустрічі однокласників у 2010 році Олег розповідав про службу, пишався обраною професією, гордився своєю сім'єю, показував світлини дружини та донечки. Цього вечора Олег не минув жодного танцю. Був надзвичайно веселий.

Зі школи запам'ятався мені він своєю природною вихованістю, ніколи не називав товаришів на прізвисько, а дівчаток називав лагідними іменами. Зі старшими був увічливий, слухняний, не відмовлявся від доручень і добросовісно їх виконував.

У моїй пам'яті Олег залишиться сонячною, доброзичливою, щиросердною людиною. Він є гідним прикладом для учнів рідної школи.

Пошуково-дослідницька група «Пам'ять», учні 9-го класу: Гавриленко Яна, Сидень Богдан, Зоценко Дарина, Шейкін Вікторія.

Керівниці пошукового загону – Носач Валентина Олександрівна, заступниця директора з виховної роботи та Веклич Валентина Олексіївна – учителька історії Вертіївської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені М. П. Кирпоноса, Вертіївська об'єднана територіальна громада Ніжинського району Чернігівської області.

Женжеруха Володимир Михайлович

22. 09. 1972 – 01. 09. 2014

Народився 22 вересня 1972 року в мальовничому селі Юрківці Звенигородського району Черкаської області.

У 1974 році разом із батьками переїхав до селища Десна Чернігівської області.

Закінчив загальноосвітню школу в смт Десна Козелецького району. У 1990 році вступив до СПТУ № 28 у м. Києві.

12 березня 1993 року був зарахований на строкову військову службу на два роки. Від 21 грудня 1993 року проходив службу за контрактом у 169 НЦ. 12 березня 1995 року призначений на посаду старшини роти прапорщиком при школі прапорщиків військової частини. 14 лютого 2000 року був призначений старшим інструктором із водіння в 300 навчальному полку. Від 20 жовтня 2001 року до 27 лютого 2014 року – інструктор із водіння взводу, роти та батальйону забезпечення навчального процесу.

Від 19 червня 2014 року брав безпосередню участь у проведенні антитерористичної операції на території Донецької та Луганської обл., відповідно до наказу МОУ № 330 від 14. 08. 2014 року та постанови Кабінету Міністрів України.

Під час обстрілу героїчно загинув 1 вересня 2014 року біля селища Георгіївки Лутугинського району Луганської області.

Удома залишили-

ся дружина (Женжеруха Світлана Леонідівна, продавець) та дві донечки (Надія – 2004 р. н., учениця 7 класу Деснянської ЗОШ I-III ступенів, активна учасниця шкільних справ, захоплюється музикою, вокалом, та Анастасія – 2001 р. н., учениця 10-Б класу Деснянської ЗОШ I-III ступенів, активна учасниця шкільних справ, президент дитячо-юнацької організації «Дружба», займається хореографією). Вони дуже люблять, цінують і пишаються своїм батьком.

Похований Женжеруха Володимир Михайлович 23 червня 2015 року в смт Десна.

Указом Президента України від 17. 07. 2015 року № 136/2015 «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлений у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, та вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» третього ступеня (помертно) № 294315.

Спогади доньки

Мій тато Женжеруха Володимир Михайлович народився в мальовничому краї на Черкащині. Із дитинства був моторною, веселою та доброю дитиною. Підростаючи, він ставав спокійнішим і більш допитливим юнаком.

У шкільні роки любив фізику, особливо, коли проходили розділ «Механіка». Із механікою він і вирішив пов'язати своє життя.

Тато пішов служити до армії, де вірно пропрацював 22 роки.

Усього, що він знав про техніку, танки, навчив його батько і мій улюблений дідусь Женжеруха Михайло Володимирович. Мій дідусь був одним із найкращих механіків і свої знання передавав моєму татові.

Я дуже пишаюся своїм татом, адже для мене він найкращий!!!

Пошукова група «Патріот», учні 7 класу.

Керівниця – Миронова Лідія Миколаївна, учителька зарубіжної літератури Деснянської ЗОШ I – III ступенів, селище Десна Деснянської селищної ради Чернігівської області.

Ротозій
Дмитро Віталійович
29. 09. 1993 – 01. 09. 2014

Народився 29 вересня 1993 року в місті Городня Чернігівської області.

У 2010 році закінчив Городнянську гімназію. Потім продовжив навчання в Чернігівському вищому професійному училищі № 15.

У 2011 – 2012 рр. проходив військову службу в лавах Збройних сил України.

Знову мобілізований до лав Збройних сил України 20 березня 2014 року.

Старший сержант, командир танка 7-ї роти 3-го взводу військової частини В 1688 (1-ша окрема танкова бригада, селище Гончарівське Чернігівського району).

Учасник тяжких оборонних боїв за Луганський аеропорт улітку 2014 року.

Загинув 1 вересня 2014 року під час проведення розвідки шляхів виведення танків, підірвавшись на розтяжці в районі селища Георгіївки Лутугинського району Луганської області. Там і був похований уперше. У січні 2015 року останки бійця обміняли і перепоховали на Дніпропетровщині. Спокій у рідній землі він знайшов лише через рік після загибелі. Був упізнаний за експертизою ДНК. Похований у місті Городні Чернігівської області.

Указом Президента «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» на-

городжений орденом «За мужність» III ступеня (помертено).

24 березня 2016 року матері героя – Ларисі Іванівні Муравко – в облдержадміністрації урочисто вручили орден «За мужність» III ступеня, який Дмитро Ротозій отримав помертено.

Спогади Муравко Лариси Іванівни – матері Ротозія Дмитра

Коли розпочалася перша хвиля мобілізації, мій Дмитро, тільки-но отримавши повістку, пішов до військкомату. Розпочалися нелегкі й довгі години, дні, місяці чекання повернення сина, дзвінків від нього. На той час відбувалися повномасштабні воєнні дії на Луганщині, куди й прибув мій син. Як йому там було, він мені не зізнавався, весь час розповідав, що в нього все добре, щоб я не хвилювалася.

Востаннє ми мали телефонну розмову з сином 29 серпня 2014 р., а вже наступні три дні він не виходив на зв'язок. Я зрозуміла: сталося лихо. Ми почали пошуки. Дзвонили у військову частину в Гончарівськ. Там повідомили, що наша дитина пропала безвісти. Ми їздили в Чернігів, самостійно вели пошуки. Безкінечні листи, дзвінки давали надію, що син живий.

Потім дійшла звістка, що прізвище Дмитра Ротозія значиться в списку полонених. Ми жили надією, весь рік не припиняли пошуків.

Зі спогадів побратимів дізналися, що 1 вересня Діма пішов у розвідку й підірвався на розтяжці. Разом із ним загинув Володимир Жинжируха, а Дмитро Сидорчук був тяжко поранений і довго лікувався у Київському військовому госпіталі.

Спочатку тіло сина було поховане під Георгіївкою на Луганщині. У січні 2015 р. останки тіла переховали на кладовищі в Дніпрі.

Про загибель сина знаю зі слів Саші Головка та Влада Прибульського, які разом із Дмитром були в складі бойового танка, що його син називав «Моя ластівка».

У пам'яті побратимів Дмитро залишився кмітливим, хоробрим, стриманим у словах і діях бійцем.

Я пишаюся, що виростила гарного сина. Він був добрим, чуйним, найбільше переживав і хвилювався не за себе, а за своїх рідних.

Діма був працелюбним, допомагав по господарству, брався за будь-яку роботу, я ніколи від нього не чула: «Не хочу, не буду!»

Син був товариським, мав багато друзів, умів підтримувати розмову, моє серце й досі болить, не може змиритися, що немає його поруч.

Автор пошуково-дослідницької роботи Масибут Олена Валеріївна, учениця 11-В класу Городнянської районної гімназії Городнянського району Чернігівської області.

Керівниця – Полякова Ольга Миколаївна, учителька історії Городнянської районної гімназії.

Безгубченко
Сергій Борисович
07. 01. 1989 – 04. 09. 2014

Народився 7 січня 1989 року в селі Сухополова Прилуцького району Чернігівської області.

У 1995 році вступив до 1 класу Сухополов'янської загальноосвітньої школи I-III ступенів, яку закінчив у 2006 році. Під час навчання в школі проявив себе як активний та сумлінний учень. Брав участь у спортивному та культурному житті школи.

У 2007 році був призваний на строкову службу до лав Збройних сил України. Після закінчення служби працював у різних сферах господарської діяльності.

Призваний до Збройних сил України 19 березня 2014 року до 1-ї окремої танкової бригади (сmt Гончарівське Чернігівського району).

Загинув у ніч із 3 на 4 вересня 2014 року біля села Дмитрівки Луганської області під час обстрілу з РСЗВ «Град».

Похований 9 вересня 2014 року в селі Сухополова Прилуцького району.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій

присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (по-смертно).

У пам'ять про Сергія Безгубченка в жовтні 2015 року на будівлі Сухополов'янської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Зі спогадів однокласників:

Тоня Шинкаренко:

Із Сергієм ми навчалися 9 років. І хоч у класі нас було 13 хлопців і 13 дівчат, він перевагу у дружбі віддавав дівчатам.

Душа компанії – ось таким він і запам'ятався. Веселий і добрий.

Сергій Буймістер:

Усі хлопці нашого класу були дуже дружними. Часто після уроків ми всі йшли грати у футбол. Сергій був активним, ніколи не підводив.

Таня Цегеля:

Ми із Сергієм сиділи за однією партою і він завжди мені в усьому допомагав. Пам'ятаю, як ми чергували у класі, він підносив відро з водою. Ніколи ні в чому не відмовляв.

Пошукова група гуртка «Пам'ять».

Керівниця – Гайдаєнко Лідія Олександрівна, педагог-організатор Сухополов'янської загальноосвітньої школи I-III ступенів, с. Сухополова Прилуцького району.

Шик Олександр Геннадійович

01. 07. 1981 – 04. 09. 2014

Народився 1 липня 1981 року в місті Чернігові. Навчався в Чернігівській загальноосвітній школі № 29.

Мама померла 2006 року, виростав із вітчимою. Працював будівельником, проживав у гуртожитку, був неодружений, захоплювався рибальством.

Призваний до Збройних сил України в березні 2014 року. В АТО – у складі 1-ої окремої танкової бригади (селище Гончарівське Чернігівського району).

Загинув під час обстрілу з російських РСЗВ «Смерч» у ніч із 3 на 4 вересня 2014 року в селі Дмитрівці Новоайдарського району Луганської області.

Разом із Олександром загинули солдат Сергій Безгубченко та солдат Володимир Ющенко.

Похований 9 вересня 2014 року в місті Чернігові на кладовищі «Яцево».

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Олександра Шика та Андрія Іщенка в грудні 2015 року

на будівлі Чернігівської загальноосвітньої школи № 29 установлена подвійна меморіальна дошка.

Член пошукового загону Зразкового музею «Доблесті та слави Чернігівщини» – Бабич Яна, учениця 11-В класу ЗНЗ І-ІІІ ст. № 29.

Керівниця – Каштур Людмила Олександрівна, керівниця шкільного Зразкового музею «Доблесті та слави Чернігівщини», учителька історії Чернігівської ЗОШ І-ІІІ ст. № 29, м. Чернігів Чернігівської міської ради.

Ющенко Володимир Михайлович

24. 09. 1991 – 04. 09. 2014

Ющенко Володимир Михайлович народився 24 вересня 1991 року в місті Чернігові.

У 2006 році закінчив 9 класів Чернігівської загальноосвітньої школи № 33 та вступив у Чернігівський професійний ліцей деревообробної промисловості № 6 за спеціальністю «столяр». Закінчив ліцей у 2009 році. Ще навчаючись у ПТУ, Володя почав працювати в гіпермаркеті «Вена» на складанні меблів (2009-2010 р.)

20 квітня 2010 р. Володимир був призваний до лав Збройних сил України, де почав службу в 1-ій окремії танковій бригаді в смт Десна, а потім був переведений у Білу Церкву, звідки його було демобілізовано.

Повернувшись до цивільного життя, Володимир продовжив працювати в гіпермаркеті «Вена».

19 березня 2014 року Володимир Ющенко був призваний на перепідготовку до Збройних сил України. В АТО брав участь як рядовий 1-ої окремої танкової бригади (с. Гончарівське Чернігівського району). Про те, що Володю відправили у зону АТО, батькам він не повідомив.

4 вересня 2014 року в першій половині дня бойовики почали обстріл позицій першої окремої танкової бри-

гади ЗСУ в селі Новоайдарівського району Луганської області із важких РСЗВ «Смерч». Перший же реактивний снаряд підбив танк з екіпажем, у якому був Володимир, а коли наші танкісти почали евакуацію з танка, другий снаряд розірвався поруч – наші танкісти загинули. Разом із Володимиром загинули солдат Сергій Безгубченко та старший сержант Олександр Шик.

Ющенко В. М. похований 11 вересня 2014 року в місті Чернігові на кладовищі «Яцево».

Указом Президента України №270 від 15 травня 2015 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Із спогадів класної керівниці Зеляк А. Г.

Багато дітей навчається в нашій школі, і кожна дитина особлива. Зазвичай запам'ятовуються активні – ті, що руку підносять щоразу, і ті, що дисципліну порушують майже щодня. Але є такі, які залишають про себе пам'ять тиху й теплу, як літня ніч. До таких належить наш колишній учень Вова Ющенко. Це була тиха, спокійна, доброзичлива дитина. На будь-які прохання допомогти відгукувався безвідмовно. З усіма був у дружніх, доброзичливих стосунках. Зі старшими був ввічливий та чемний. Сором'язливість та скромність в гармонії з рішучістю стати на захист слабкого – основні риси Володимира.

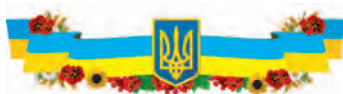
Саме з таких виростають у майбутньому справжні патріоти.

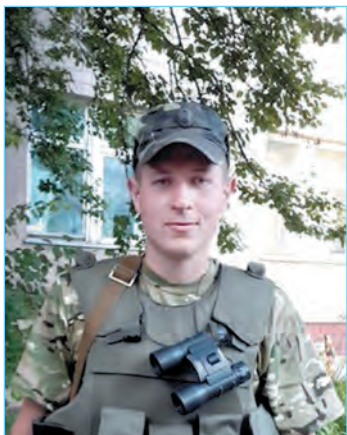
Із спогадів колег по роботі

Володя мав багато друзів. Він був щирою, врівноваженою, порядною людиною. Незважаючи на юний вік, користувався авторитетом серед колег по роботі, відгукувався на всі прохання про допомогу. Він дуже ретельно ставився до виконання своєї роботи, за що завжди мав позитивні відгуки від замовників.

Дослідницьку роботу проводили учні 10А класу ЗНЗ № 33 м. Чернігова.

Керівниця – Шурига Оксана Миколаївна, учителька історії, та класна керівниця Ющенко В. – Зеляк Алла Григорівна.

Яковенко
Денис Олександрович
09. 04. 1989 – 04. 09. 2014

Народився 9 квітня 1989 року в селі Чаган Семипалатинської області (Казахстан). У 1994 році батька (технік-електрик авіаційного обладнання) переводять в Україну. Сім'я переїжджає в Ніжин.

Від 1995 до 2006 року навчався в Ніжинській ЗОШ I-III ступенів № 7.

На жаль закінчити, не вдалося – продовжив навчання в ПТУ № 35 за спеціальністю «автослюсар». Протягом усього року наполегливо готувався до вступу у ВНЗ.

У 2007 році склав іспити і вступив одразу в два виші: до Ніжинського аграрного інституту й до Чернігівського державного технологічного університету. Обрав Чернігівський виш, факультет «Електронні пристрої та системи».

Навчання не закінчив. Через рік вирішив змінити місце навчання – став студентом Слов'янського коледжу Національного авіаційного університету.

Провчився півроку та повернувся додому. Навчатися далі бажання не було.

У 2009 – 2010 роках проходив строкову службу у внутрішніх військах у м. Павлограді.

Працював барменом у кав'ярні м. Ніжина, пізніше барменом у суши-барах м. Києва, охоронником у гіпермаркеті.

Від перших днів Майдану допомагав протестувальникам: спочатку возив їжу, одяг, а потім приєднався до групи парамедиків.

10 травня 2014 року добровільно пішов на військову службу за частковою мобілізацією. Готувався в навчальному центрі

«Десна». Там і опанував навички снайпера-розвідника.

Воював у складі 41-го батальйону територіальної оборони Збройних сил України «Чернігів-2».

Від початку подій в Іловайську Денис за власної ініціативи перервав відпустку і 28 серпня 2014 року відбув у район проведення АТО.

Загинув 4 вересня 2014 року в ході бою біля міста Дебальцевого, село Малоорловка Донецької області.

Похований 6 вересня 2014 року в місті Ніжині (Троїцьке кладовище).

Указом Президента України № 311 від 4 червня 2015 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Дениса Яковенка в травні 2015 року на будівлі Ніжинської загальноосвітньої школи № 7 та Ніжинського професійного аграрного ліцею встановлені меморіальні дошки.

Зі спогадів мами – Яковенко Лідії Георгіївни

Денис був спокійним, врівноваженим і навіть дуже впертим... Інколи переконати його в чомусь, змінити його наміри було просто неможливо.

Про його участь у подіях Майдану я дізналася з телебачення. Одного разу увімкнула телевізор і побачила, як якийсь хлопчина надавав допомогу пораненому міліціонерові, захищаючи його від розлюченої юрби. У тому хлопчині впізнала сина. Уже через кілька хвилин почула рідний голос. Він не хотів, щоб я хвилювалася...

Навіть коли йшов доброволь-

цем в АТО, передзвонив за 30 хв. до відправлення потяга. Сказав, щоб не хвилювалася, що йде добровольцем, що нема сенсу кудись бігти чи щось робити, бо він уже у військкоматі, за півгодини вирушають...

Потім була «Десна» – і ми з батьком щовихідних їздили до нього. Спочатку йому там не подобалося. Хотілося чогось більшого... Коли умовив керівництво зарахувати його до розвідки – аж розцвів. Був наче окрилений.

Про відправлення в зону проведення АТО теж дізналися в останню мить. Потім він, звісно, телефонував по кілька разів за день, завжди бадьорим голосом, запевняв, що усе гаразд, що їм нічого не треба, усе в них є. Де саме перебуває? Ніколи не говорив... завжди щось вигадував... Я дізнавалася про місцеперебування сина від керівництва військкомату, знайомих, волонтерів. Чули, що хлопцям на фронті щось необхідне – збирали, купували, відправляли... Чи отримає це все Денис? А яка різниця. Вони там усі – наші.

Коли приїхав додому у відпустку, про АТО говорив мало, неохоче... Урізалось в пам'ять, як одного разу сказав : «Мам, а в людини такий білий череп...» Одного разу під час бою рятував хлопців. У одного була скальпована рана. Тоді, якби не зусилля Дениса, якби не його навички, хлопців уже б ніщо не врятувало. А так їх встигли довести до госпіталю... Не даремно ж мав позивний «Медик»...

Після відпустки нізащо не хотіла його відпускати... А він прийшов і сказав: «Мам, там наших стріляють!» І поїхав... перервав відпустку... і повернувся на Схід. Серцем відчувала щось страшне, але всіляко відгонила від себе погані думки.

Його загибель залишила більше запитань, ніж відповідей. Хлопці-побратими розповідали, що того страшного дня вони лишень повернулися із завдання, тільки злізли з машини, як їх накрило вогнем. Його наче тягло в саме пекло. На всі запитання «Ти куди?!» була лише одна відповідь: «Мені треба туди!». Після обстрілу довго не могли знайти трьох бійців, серед них і

Дениса. Тому чутки були різні: одні в телефонній розмові повідомили, що живий, здоровий, десь поряд, інші – що поранений, але живий... Лише потім прийшла страшна новина... тому й вірити до останнього не хотіла, що загинув...

Він був без бронежилета... Чому? Не знаю, і ніхто не знає... Та він і не врятував би сина. Чому? Удар прийшовся зі спини... в голову ... в спину... А бронежилет Дениса був на спині без захисної пластини. Денис витягнув її, аби мати змогу постійно тримати біля себе медикаменти, щоб вчасно надавати допомогу побратимам.

4 вересня він загинув, а мав у цей день лише повернутися в частину... якби добув відпустку повністю...

Запитань багато, а чи знайдуться відповіді – не знаю...

Виконавці – Сардак Яна Сергіївна, учениця 10 класу ЗОШ № 7, м. Ніжин.

Керівниця – Сардак Надія Олексіївна, заступниця директора з виховної роботи ЗОШ №7.

Богуш
Андрій Васильович
18. 03. 1977 – 05. 09. 2014

Народився 18 березня 1977 року в місті Чернігові.

У 1992 році закінчив Чернігівську загальноосвітню школу I-III ступенів № 5. Протягом 1992 – 1995 років навчався в Чернігівському професійному ліцеї деревообробної промисловості № 6 за фахом «столяр-краснодеревщик». Від 1995 до 1996 року проходив військову службу. У 2005 році закінчив Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці. Працював на виробництві меблів, очолював меблеве підприємство. Активний учасник Революції Гідності.

Улітку 2014 року пішов добровольцем до 24-го добровольчого батальйону територіальної оборони «Айдар», де увійшов до складу 2-ї роти «Захід». Отримавши військове звання солдата, обіймав посаду водія-електрика польової лазні роти забезпечення, боєць зведеної групи «Термінатора». За свою зовнішню схожість із представниками білоруського народу, а саме: русяве волосся та блакитний колір очей – серед побратимів отримав позивний «Білорус».

Загинув 5 вересня 2014 року поблизу села Весела Гора Слов'янсько-сербського району Луганської області. До колони вийшли люди з українським прапором, коли машини зупинилися, відкрили вогонь із за-

сідки з кулеметів. Про смерть сина матір загиблого дізналася від російських вояків. Вони зателефонували Людмилі Миколаївні з Андрієвого мобільного і повідомили сумну звістку. Вона певний час не вірила, сподівалася, що її син живий, можливо, у полоні. У результаті процесу впізнання та проведення ідентифікації офіційні представники влади оприлюднили список загиблих та підтвердили Людмилі Миколаївні загибель сина.

Похований 12 вересня 2014 року в місті Чернігові.

Указом Президента України № 282 від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно), а також нагрудним знаком «За оборону Луганського аеропорту» (посмертно), відзнакою «За вірність присязі» (посмертно).

Солдат Богущ А. В. героїчно відстоював цілісність та державний суверенітет України, брав участь у боях у складі зведеної піхотної групи «Термінатора» в районі с. Металіст біля Луганська, пожертвувавши при цьому життям в ім'я України.

У ніч з 4 на 5 вересня 2014 року зведена піхотна група «Термінатора» в складі 11 осіб за наказом командира 24-го Окремого штурмового батальйону ЗСУ «Айдар» Мельничука С. П. висунулася з місця постійної дислокації в м. Щастя Луганської області в напрямку м. Луганська на посилення групи «Бороди», що в складі п'яти осіб залишилася утримувати позиції в районі с. Весела Гора, звідки нещодавно відступили 12-й Київський територіальний батальйон та 1-а окрема гвардійська танкова бригада.

Об'єднавшись о 24.20, групи перебували на по-

зиціях, аж доки з поста «Ротор» в районі с. Металіст біля Луганська приблизно о 06.30 відступила ротна група 80-ї окремої аеромобільної бригади на 6-ти БТР-80 і 2-х танках Т-72, що пристали до них під час відступу. Через деякий час на позиції прибув командир батальйону «Айдар» Мельничук і віддав наказ групі «Термінатора» зайняти пост «Ротор». Група з честю виконала і це завдання, зачистивши околиці с. Стукалова Балка і давши бій передовим загонам банд проросійських терористів, що здійснювали в цей час наступ. При цьому група проявила вірцеву доблесть, виучку та героїзм.

Озброєна лише особистими автоматами АК-74 плюс РПК Скиби та РПГ-7 Пархоменка, група відважно утримувала пост аж до того, як на позиції повернулася ротна група 80-ї аеромобільної бригади на тих самих 8-ми одиницях бронетехніки. Група «Термінатора» допомагала десантникам утримувати пост, доки туди не прибула група «Грізлі» в складі 12 осіб, що довела «Термінаторові» наказ Мельничука на відхід і посилила їх під час маневру. Відходячи на двох вантажівках і одному легковику, групи потрапили в засідку, яку влаштували в районі гольф-клубу терористи на бронетехніці. Боячись наших бійців, бандити підступно підняли українські державні прапори на своїх БМП, а після того, як дізналися, що мають справу з «Айдаром», ударили з вогнеметів «Шмель». Не маючи прикриття бронетехніки, наші групи загинули майже повністю, здебільшого згорівши заживо. Із групи «Термінатора» вижило лише 2 бійці. Українська сторона втратила 41 чоловіка загиблими та пропалими безвісти. Після трьох днів переговорів, 8 вересня, українська сторона змогла забрати тіла 33 загиблих.

Серед них був чернігівець Андрій Богуш. Того дня Чернігівщина втратила ще одного з найкращих та найсміливіших синів України.

Спогади Людмили Миколаївни Богуш

Богуш Андрій ріс спокійною, слухняною дитиною, був чуйним та співчутливим. Він завжди допомагав батькам по госпо-

дарству. Коли в 1983 р. народилася менша сестра, Андрію на той час було шість, він запропонував назвати її Катею, у той час як батьки хотіли їй дати ім'я Лариса. Проте Андрію все-таки вдалося настояти на своєму. Із часом, коли батьки затримувалися на роботі, то Андрій сам доглядав за молодшою сестричкою. Він їй дуже любив та опікував. А коли вона пішла до школи, то Андрій завжди проводжав Катю на навчання та забирав зі школи додому. Від того часу в них склалися гарні стосунки.

Андрій п'ять років навчався гри на баяні, відвідуючи заняття музичного гуртка при Палаці піонерів. Його керівником була Галковська Надія. А під час проходження військової служби освоїв гітару.

Із дитинства мріяв бути водієм, полюбляв їздити з татом машиною в село до дідуся з бабусею. Тому після завершення навчання в школі він закінчив водійські курси при військкоматі. Військову службу проходив при МВС у Запорізькій області в с. Біленьке, охороняв в'язницю.

Після закінчення школи він спочатку хотів здобути професію кухаря, але з часом змінив свою думку і пішов навчатися до ліцею деревообробної промисловості за фахом «столяр-краснодеревщик». Навчання проходило успішно, адже Андрій, як говорять, мав золоті руки. Це, мабуть, він успадкував від дідуся, котрий був теслею. Освоївши основи оброблення деревини, Андрій започаткував власну справу.

Він завжди мав гарний настрій та був налаштований на те, що все буде добре, тому і всіх навколо налаштовував відповідно.

Колектив гуртка «Історичні постаті української держави»: Бисьмак Валерій (11-А клас), Письменна Катерина (11-А клас), Сергієнко Владислав (11-А клас).

Керівниця – Грабовець Альона Іванівна, педагог-організатор, Чернігівська загальноосвітня школа І – III ступенів № 5, м. Чернігів.

**Власенко
Дмитро Миколайович**

25. 10. 1990 – 05. 09. 2014

Народився 25 жовтня 1990 року в селі Старій Басані Бобровицького району Чернігівської області.

Навчався в Старобасанській ЗОШ I-III ступенів та технічному коледжі в місті Києві, де потім працював на одному з авторемонтних підприємств слюсарем.

У 2009 – 2010 роках проходив строкову військову службу. Певний час працював у Старобасанській загальноосвітній школі-інтернаті слюсарем.

Мобілізований до лав Збройних сил України 19 березня 2014 року Бобровицько-Носівським військовим комісаріатом.

В АТО перебував у складі механізованого батальйону 1-ї окремої танкової бригади (сmt Гончарівське).

5 вересня 2014 року близько 13.00 взвод молодшого лейтенанта Калиновського П. О. кількістю 25 військовослужбовців, а також кілька військовослужбовців 1-ї танкової бригади (серед яких був Дмитро Власенко) в районі с. Шишкового (3-4 км західніше н. п. Металіст Луганської обл.) після двогодинного бою здійснив відхід у західному напрямку. Командир взводу Калиновський П. О. разом із тяжко поранилим Малашняком А. В. (поранення в стегно), ще трьома бійцями свого взводу та трьома військовослужбовцями 1-ї окремої танкової бригади близько 19.00 – 20.00 біля н. п. Крута Гора попав у засідку. Після перестрілки їх було взято в полон. Дмитро Миколайович Власенко був розстріляний бойовиками разом із іншими трьома військовослужбовцями.

До серпня 2015 року вважався зниклим безвісти. Тіло було

ідентифіковано за результатами ДНК-експертизи в серпні 2015 року.

Перепохований 16 вересня 2015 року в селі Старій Басані Бобровицького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 9 від 16 січня 2016 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Дмитра Власенка у вересні 2016 року на будівлі Старобасанської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Спогади побратима Олександра Шамича

Нас забрали ще 19 березня 2014 року. Спочатку ми думали на 10 днів, потім на 45. А воно затяглося. Пройшли військову науку під час навчань у Гончарівському, Городні, Ріпках у складі першої окремої танкової бригади. Дмитро Власенко разом із Юрієм Ковалем та хлопцями з Носівки, Борзнянщини, Чернігова пройшли всі етапи воєнного пекла. Воювали в Дмитрівці, Вільхівці, Трьохізбенці, Щасті, обороняли Луганський аеродром. Були, як гарматне м'ясо.

4 вересня я був тяжко поранений у голову й ребра. Три місяці лікувався у військовому госпіталі, переніс операцію. І там дізнався, що 5 вересня перестав відповідати на дзвінки Дмитро. Це дата імовірної загибелі.

Спогади класного керівника Лапи Володимира Валерійовича

Я був класним керівником Дмитра Власенка. Мене зразу вразив його зріст. Це був кремезний, дужий юнак, завжди з доброю усмішкою на вустах. Від нього віяло прагненням прийти на допомогу однокласникам і класному керівникові. Він завжди виконував усі доручення. Був порядним, чесним, відвертим, від-

повідальним. Його любили друзі. Ним пишалися батьки. Я відвідував його на блокпосту в Городні. Уперше побачив Дмитра у військовій формі. І тоді я зрозумів, що це справжній захисник нашої держави. Не думав, що бачу його востаннє.

Пошукова група «Джерело» Старобасанської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради: Гончар Ярослав (11 клас), Шамич Ігор (11 клас), Примаць Клавдія (10 клас), Липчак Наталія (9 клас), Примаць Ярослава (9 клас).

Керівниця пошукової групи – Савченко Раїса Борисівна, учителька історії Старобасанської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

**Лоскот
Євгеній Олександрович**

22. 06. 1983 – 05. 09. 2014

Народився 22 червня 1983 року в селищі Десна Козелецького району.

У 2000 році закінчив Деснянську загальноосвітню школу.

Після закінчення школи проходив військову службу в 101-й бригаді охорони Генерального штабу Міністерства оборони України в місті Києві.

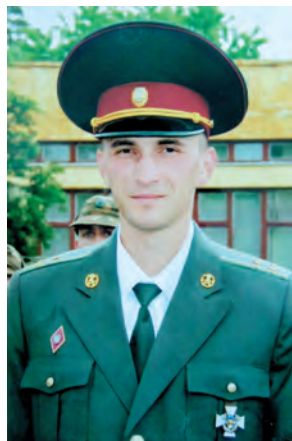
Від 2002 до 2006 року навчався в Одеському інституті Сухопутних військ на факультеті загальновійськової підготовки. У 2006 – 2011 роках проходив службу у в/ч 1048 (Навчальний

центр Сухопутних військ «Десна») на посаді командира взводу. Звільнився у 2011 році за власним бажанням.

Активний учасник Революції Гідності. 20 січня 2014 року отримав поранення в обличчя гумовою кулею, довго лікувався. Член ВО «Свобода».

Мобілізований до лав Збройних сил України 21 березня 2014 року за власним бажанням.

Направлений Козелецьким військкоматом для проходження служби до 1-ї тан-

кової бригади, що дислокується в смт Гончарівському Чернігівської області, на посаду заступника командира розвідувальної роти з технічної частини.

Учасник боїв з оборони Луганського аеропорту та населених пунктів Луганської області влітку 2014 року.

Загинув у бою з переважаючими силами ворога 5 вересня 2014 року поблизу села Шишкового Слов'яносербського району Луганської області. У бою був тяжко поранений, не бажаючи здаватися в полон, підірвав себе гранатою. Вважався зниклим безвісти.

Рештки героя були виявлені пошуковцями місії «Евакуація-200» («Чорний тюльпан») 22 червня 2015 року на місці його загибелі. Тіло офіцера було ідентифіковано за результатами ДНК-експертизи 2 вересня 2015 року.

Похований 9 вересня 2015 року в селищі Десна Козелецького району.

Указом Президента України Петра Порошенка від 23.08.2017 року за виняткову мужність, героїзм і самопожертву, виявлену у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність присязі присвоєно звання Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка».

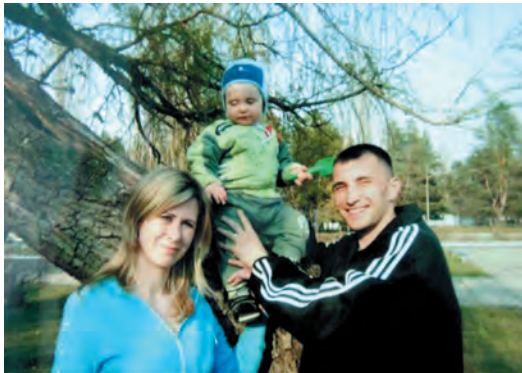
Залишилися батьки, брат, дружина та син 2010 р. н.

Одна з вулиць Козельця названа іменем Євгена Лоскота.

Спогади дружини Тетяни Лоскот

Я дуже часто згадую Женю, бо він був не тільки гарним чоловіком і батьком, він ще був справедливою, чесною і доброю людиною.

Одного гарного та сонячного дня задзвонив телефон, і я почула: «Привіт, привіт моя кохана!», це був голос Жені, ніжний і спокійний. Він розпитував про Тарасика, про мої справи, і я відчувала, що він дуже скучив за всіма нами,

бо ніяк не хотів прощатися, ніби відчував, що розмовляємо в останній раз. Мені було дуже тривожно на душі, хотілося все кинути і бігти туди, до нього, а вночі пролилася кров мого коханого чоловіка і його не стало.

Женя був дуже люблячим і турботливим чоловіком і татком, підтримкою матері, таким він і залишився в моїй пам'яті назавжди. Тарасик підростає і пишається своїм татом Героєм. Ми разом переглядаємо світлини і відео, де Женя веселий, радісний і головне живий, а коли приходимо до його могили, я завжди згадую перший рядок його улюбленої пісні «Чом ти не прийшов?» і мовчу, бо знаю відповідь, чому Жені серед нас немає...

Мій син «Кіборг Луганського аеропорту»

У дитинстві спокійний, доброзичливий, товариський. Навчався самотійно, абсолютно без мого контролю. Один з учителів сказав: «Не розумію, як самий спокійний хлопець міг таке зробити?»

Хлопець з типового військового містечка, мабуть, героїка військової справи прийшла йому з дитинства, а його військовою

мрією став Одеський інститут сухопутних військ. Три роки під-
ряд уперто складав іспити і таки будучи уже солдатом строкової
служби в 101 бригаді охорони вступив на факультет загально-
військової підготовки Одеського інституту. Він відчував себе
щасливим, навчався із задоволенням. Після закінчення інститу-
ту говорив: «Я б ще навчався років чотири». То були кращі роки
його курсантської юності. Всі чотири роки навчання сина ми
дуже тісно листувалися, мабуть, я встигла багато передати йому
своїх думок і почуттів. Він був справжнім, чесним, порядним і
ставав дорослішим – відповідальним і патріотичним.

Коли одружився, то став хорошим чоловіком і прекрасним
батьком. Він був щасливий зі своєю сім'єю. Але політичні зміни
в країні внесли свої корективи в наше життя. В армії проходили
процеси згортання боєготовності розвалу армії. Не очікувано
для мене мій син прийняв непохитне рішення звільнитися з ар-
мійських лав. Женя прагнув створити для своєї сім'ї краще жит-
тя, мати перспективи розвитку, покладався на свої сили молоді,
активної, освіченої людини. Ще до початку Революції Гідності
Женя став членом ВО «Свобода» – це було його національне пат-
ріотичне покликання. Він багато читав історичних матеріалів
про українську державу, про боротьбу нації за самовизначення.
На моїх очах ставав дієвим, активним патріотом. Майже кожен
суботні дні з купою «свободівських» газет стояв в центрі Десни,
їздив у Козелець на будівництво церкви Українського патріарха-
ту. Дуже хотів, щоб суспільство змінилось на краще. Тому коли
розпочалася Революція Гідності, Женя став активним учасни-
ком – з першого і до останніх днів. «Він був завжди попереду
і вів за собою», – так сказав про нього побратим по Майдану
Віктор Іванович Тишковець. Поранення гумовою кулею в об-
личчя отримав ще 20 січня 2014 року, а 18 лютого 2014 року
вважав своїм другим днем народження. А ще я знаю, що коли їх
в Маріїнському парку обстрілювали снайпери, то свою захисну
каску віддав побратиму набагато старшого віку. Для всієї нашої

сім'ї події на Майдані пов'язані зі страшними тривогами. Тоді мій син не беріг себе, але зберіг його Бог!

Революція Гідності закінчилася перемогою народу України. Було дві неділі щастя і надії на те, що все буде тепер добре. Але розпочалися події в Криму, стало зрозуміло, що попереду багато біди, що війна прийшла в Україну.

Утримати сина я не могла. Женья добровольцем прийшов у воєнкомат. Повістка надійшла на 25 березня, а він уже був 21.03.14 р в Гончарівській 1 танковій. В нашій родині не було ніякого сумніву і ніяких ілюзій – ми чітко знали, що це війна з історичним ворогом і на порозі не «братній» народ. На той час мало хто це розумів, тому воювати не були готові. Мій син знав., тому і готував підлеглих військових з повною відповідальністю. Про те, як він тримав своїх бійців-розвідників, багато хто розповідав. Він прагнув бачити в своїх арміях професіоналів військової справи, які є патріотами, готовими захищати свою державу.

У травні і на початку червня 2014 р. загострилися події в Луганську і в Луганському аеропорту. Тому для підсилення оборони було створено команду добровольців, в яку і потрапив мій син. Разом з військовими 80-ї Львівської бригади, 24 бригади були і вони з 1 танкової. 04.06.2014 року літаком з Ніжинського аеропорту доставлені в Луганський аеропорт. Багато хто з хлопців розповідав про ті дні : «Ми проклинали його за те, що заставляв рити окопи. Але потім, коли нас обстрілювали з градів і атакували танками, ми відбивали атаки і всі залишилися живими». Вадим Власенко пригадував: «Товариш капітан вирив окоп у два рази більший, ніж ми з товаришем, він був у ньому постійно, навіть уночі. А коли розпочався обстріл, я забув, що вирив свій окоп і 50 метрів під обстрілом летів до Жені. «Чому ти прибіг, у тебе є свій окоп?» – сказав Женья. Але, мабуть, солдату відчувалось безпечніше біля свого командира. А ще потім Вадим привіз свою медаль і подарував Тарасику, сину мого сина. «Вона повинна бути у вас, я живий – це його заслуга».

Вадим пригадував, що коли, за наказом командування залишали аеропорт, виїжджали останньою машиною в другій колоні уже під ранок. Одному військовому сильно травмувало ногу, Женя колов йому обезболювач, перев'язував рану, тому вони відстали і доганяли останню колону. Чудом залишилися живі. Хлопці розповідали, що розвідротою була виявлена і знищена колона російської техніки. За знищення цієї колони росіяни оскаженіли і почали мстити. «Нас обстрілювали 15 градусів, було видно як вдень», – згадують бійці. Були пообіцяні всім учасникам цієї операції дострокові звання. З того часу вони називали мого сина «майор». Але майорських погон він так і не встиг приміряти.

Мій син пройшов бої від Луганського аеропорту в ряді населених пунктів: Лутугіно, Новосвітлівка, Жовте, Раївка, Хрящувате. Я знаю, що коли були в Лутугіно, моєму сину подзвонила жінка мого віку, подруга по Майдану, яка спасла йому життя 18 лютого 2014, і просила знайти 20-річного сина її знайомої, бо він один у матері. «Де я його знайду? Тут місиво!» – сказав Женя. Але знайшов і відправив подалі від запеклого бою. А ще він був серед тих добровольців, що збирали останки наших 49 загиблих військових із збитого літака 14 червня 2014.

Хлопці розповідали про терикон між Лутугіно і Сабовкою, Женя ходив у розвідку, піднімався на цей терикон. Зібрані дані передавав 1 танковій і батальйону «Айдар». Шестеро бійців добровільно відстрочили свої відпустки, прикривали його відхід. Як він там був без води і їжі майже чотири доби на страшній жарі, кожному мить ризикуючи своїм життям – страшно уявити.

Пройшовши такі випробування, він здатен був воювати з ворогом до останнього подиху. А нам, своїй сім'ї, приїхавши у відпустку з 9 по 19 серпня, ні одним словом не проговорився де він був і що пережив. За ті дні, що був удома, віднайшов можливість фінансово допомогти пораненому товаришу, організував волонтерську допомогу для закупівлі двох приладів нічного бачення. Прилади згодом були передані в АТО молодшому брату, а потім товаришам, які теж воювали на сході. Коли закінчилася

відпустка, швидко зібрався і навіть не дозволив мені й дружині його провести, дуже поспішав. Він поспішав туди, де був потрібний Україні.

У кінці серпня Іловайські події сколихнули фронт. Було всього: і паніки, і героїзму. 1 танкова бригада, відчуваючи нездатне керівництво, почала покидати свої позиції. Невеликі підрозділи військових були покинуті на крайніх блокпостах і опорних пунктах. Коли з'явився зв'язок, Женя у товариша з «Айдару» спитав: «Де всі?» Мій син відмовився відступати. Твердо вирішив виконувати поставлене завдання по обороні до кінця. З великою гіркотою він сказав своєму другові, з яким на той час були в різних бойових командах: «Всі боягузи і зрадники. Я залишився один». Остаточоно прийняв рішення не відступати, мій син підійшов до військових з 22 батальйону територіальної оборони Харкова, які ще залишались, і спитав: «Драпать будете?» Так появились нові військові побратими. Своєму товаришу свободівцю Віктору Лаврінчуку він по телефону сказав: «Тут нормальні хлопці, я лишаюся».

1-ю танковою було залишено дуже багато зброї, боеприпасів, техніки. Спочатку хлопців разом з моїм сином було шестеро. У них було два танки і БМП. Переговоривши з офіцером Фортуним про подальші події, Женя сказав: «Я трохи посплю, бо три доби не спав». Поспав мій син дві години, за цей час прийшов майор Степанченко і в своє підпорядкування забрав два танки і двох солдат-танкістів. Це була для мого сина гірка досада. Ось так і стало четверо «залишенців». Як самі потім говорили: «Три мушкетери і Дартан'ян – Фортунний Костя, Бондаренко Женя, Піддубний Віталій і мій син Лоскот Євгеній».

Уже потім мені Костя розповів, як усе було, як тікали. Під'їхала бортова машина, всіх, хто був, загрузились із своїми «рюкзаками», прибігли другі, щоб поміститися, викинули речі, прибігли треті, викинули перших і других. А коли всі від'їхали, стала мертва тиша: «Наші від'їхали, а ті ще не прийшли». Ми сіли і плакали. «Невже і мій син плакав?» – запитала я, – Він

же дзвонив нам в ті дні, говорив бадьорим голосом, сміявся». – «Так дійсно, це була хвилина великої досади і сорому за своїх, а потім ми просто виконували свою роботу».

Хлопці відремонтували щеплення в БМП, окопались, приготувалися до спротиву.

5 вересня 2014 року десь о 12.00 почули гул танків, але з тієї сторони, куди повинні були самі відступати. Було прийняте рішення піти в розвідку на Веселу Гору як стратегічну висоту. Відправились Фартушний і Бондаренко, а Женья з Віталієм залишилися на позиції. На Веселій Горі хлопців обстріляв снайпер, а потім накрили шквальним вогнем. По рації вони викликали мого сина, що вивіз їх з-під обстрілу. Ризикуючи своїм життям, Женья приїхав на БМП за ними. В цей час вийшли «сепаратисти» з колоною техніки. Миттєво було прийняте рішення атакувати. «Якщо ми цього не зробимо, то загинемо ми і ті, хто тут ще залишався». Женья керував БМП, хлопці вели вогонь з гранатометів. Було зроблено три атаки, а коли скінчились боеприпаси, Женья давив техніку ворогів гусеницями, «сепаратисти» розбігались по полю як зайці – слова Кості. Коли від'їхали з поля бою, було пряме попадання в БМП, і машина збавила хід, загорілася протитанкова керована ракета на БМП. Хлопці вибрались з машини, а Женья поїхав далі. Через деякий час вони обоє почули вибух, башта підлетіла на 200 метрів. Костя впевнений, що це Женья підірвав БМП, щоб не дісталась ворогу. Так і розійшлися їхні шляхи... Віталій і Костя вийшли до своїх, Бондаренко потрапив у полон і через два місяці був обміняний – щасливо повернувся додому.

Пізно вночі того ж дня десь о 23 годині мій Женья подзвонив товаришу – айдарівцю Андрію Лебедю. Сказав, що живий, цілий. Домовились, що вранці перепливе річку Сіверський Донець, айдарівці зустрінуть. Та цього не судилось... З інформації «сепаратистів» його помітив місцевий житель у районі закинутої ферми і видав ворогові. Спочатку мій син був поранений снайпером, а потім за ним прийшли 20 чоловік російських

ГРУшників. «Он вышел на наше подразделение и принял с нами бой, он погиб. Документы сданы в штаб», – такі слова по телефону 12 вересня були сказані моєму молодшому сину кимось з тієї сторони.

Щоб не здаватися в полон, мій Женья підірвав себе гранатою. Він шокував і спантеличив їх словами : «Русские не сдаются! Слава Україні!!!» Підірвавши себе гранатою ще залишався живим. Через чотири дні перед відходом на свою територію росіяни застрелили мого сина в упор. Стріляли в затилок, не дивилися в очі – вхід і вихід кулі, лопнутий череп.

З 9 по 23 вересня офіцер Української армії лежав на пустирі не захоронений, роздертий собаками. І тільки потім був прикопаний і закиданий камінням під якоюсь стіною.

У мого сина в різні бойові часи були позивні: «Локоть», «Дамба-22», «Майор», а вороги називали – «скажений укроп», «бешений капітан».

Результат подвигу тих небагатьох «залишенців» величезний: змогли захистити місто Щастя, з його ТЕЦ, яке забезпечувало електроенергією всю Луганську область, не дали ворогу пройти далі в глиб країни, дали змогу відійти українським підрозділам на безпечні позиції, а значить зберегли їм життя. «Краще я, ніж вони, там сім'ї, діти, їх багато», – казав Женья. Ворог стримав наступи на добу, і за цей час 92 бригада під керівництвом Ніколюка В. Д. стала на позиції 1 танкової бригади. Честь українського війська була врятована.

Рівно рік ми шукали нашого Женю. 9 вересня 2015 року заховоронили з почестями у нас у Десні.

Велика державна нагорода Золота Зірка Героя України знайшла нашого героя на День Незалежності України 2017 року. Він 44 Герой України! В районному місті Козелець названа вулиця іменем Євгенія Лоскота.

Багато достойних слів сказано бойовими побратимами моєму сину.

Сергій Маленко: «Це офіцер, який не один місяць обороняв

Луганський аеропорт, обороняв опорні пункти, не зробив ні одного пункту назад».

Побратими свободівці : «Він справжній українець! Він не здався, він йшов вперед, він боровся.»

Олег Тягнибок назвав мого сина одним з кращих розвідників української армії: «Те, як він служив ходять легенди. Весь фронт знав про нього, про його подвиг. І не тільки в той момент, коли він врятував десятки, а, можливо, й сотні жителів. Не плачте, рідні. Вашим сином повинна пишатися вся Україна, весь світ!!!» І світ пам'ятає і гордиться такими синами України. Мій син серед тих Українських героїв, що вшановані світовою спільнотою: Андрій Матвієнко, Олег Сидор, Сергій Табала, Георгій Тороповський, Сергій Свищ, Ігор Гольченко, Микола Колосовський, Ігор Брановицький і ЄВГЕНІЙ ЛОСКОТ.

А ще моя сердечна подяка хорошій українській дівчині, випускниці Козелецької гімназії – Юлії Андряник за душевну прозову діалогію «Був у матері син». Це вона зібрала нас усіх влітку 2017 р., нас – людей, об'єднаних спільною бідою великої втрати, ми називаємось тепер Громадське об'єднання «Єдина Родина», щоб знову і знову підставити один одному дружнє плече, розрадити біль сердець та донести до суспільства, що «ми є народ, якого правди сила ніким звоєвана ще не була!»

Пошукова група 9-А класу Деснянської ЗОШ І – ІІІ ступенів.

Керівниця пошукової групи – Гаєва Весняна Володимирівна, заступниця директора з виховної роботи Деснянської ЗОШ І – ІІІ ступенів, смт Десна. Деснянська територіальна громада.

**Норенко
Андрій Петрович**

28.08.1980 – 05.09.2014

Народився 28 серпня 1980 року в м. Дніпропетровську в родині службовців. Згодом родина переїхала в с. Росошенці Полтавської області, де вони прожили шість років. Батьки Андрія працювали у південно-українській геодезичній експедиції. У зв'язку з професійною діяльністю батька родина часто змінювала місце проживання

У 1986 році сім'я переїхала в Магаданську обл., Анадерський р-н, с. Озерне, де Андрій навчався в місцевій школі, а закінчив 9-ть класів у с. Росошенці Полтавської області. В тому ж році вступив на навчання в Дніпропетровське професійне училище на спеціальність повар-кулінар. Практику поваром проходив на річковому пароплаві «Тарас Шевченко», де і залишився на три роки працювати. У 2000 році в м. Херсоні знайомиться зі своєю першою дружиною і одружується, якийсь час проживає в м. Херсоні. У 2001 році народився син Кирило та життя у подружжя не склалося, і в 2003 році він переїхав в м. Ужгород та відкрив свою власну справу – кафе. У 2004 році знайомиться зі своєю другою дружиною Софією Керечанин, і вони їдуть жити в м. Дніпропетровськ до батьків Андрія. У 2007 році в них народився син Андрійко, названий на честь батька. Андрій Норенко завжди мріяв побудувати великий будинок, мати дружню родину і бути господарем на своїй землі, тому у 2007 році родина переїхала в с. Ярославку Бобровицького району Чернігівської області, де він здійснив свою мрію – побудував гарний будинок, займався господарством та ростив сина.

Коли почалася російсько-українська війна, без вагань пішов захищати Свободу і Незалежність України. Служив водієм-меха-

ніком механізованого батальйону в/ч 1688. Військовослужбовці цього батальйону забезпечували достойну відсіч противникові, утримували лінію оборони, контролювали стратегічні об'єкти, залізничний вузол (головне сполучення між Російською Федерацією та

Україною) і дорогу на підступі до Луганського аеропорту.

5 вересня 2014 року поблизу села Шишкове Слав'яносербського району Луганської області відбулося бойове протистояння з російськими окупантами, тоді загинуло багато українських військових. Андрій разом з побратимами виходив з оточення в сторону міста Щастя, та під час обстрілу біля Крутої гори загинув.

Похований майже через рік 18.08.2015 року на Краснопільському кладовищі м. Дніпра. Довгий час вважався зниклим безвісти, знайдений за експертизою ДНК у грудні 2017 року. Мама, Валентина Дмитрівна, весь цей час чекала сина і сподівалася, що Андрій живий, може, десь у полоні..., та не судилося.

Указом Президента України за № 98/2018 від 6 квітня 2018 року Норенко Андрій Петрович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Слава Герою! Шана та низький уклін його батькам.

Спогади матері Норенко Валентини Дмитрівни

У дитинстві Андрійко був дуже спокійною та слухняною дитиною. Не маючи змоги відвідувати дитсадок, з трьох років він знаходився зі старшим братом, якому було шість років, і я завжди була впевнена та спокійна за своїх дітей, вони були дуже самостійні. Ця самостійність стала основою його характеру на

все життя, він виріс гідною та відповідальною людиною. Вчився добре, коли вчився на Чукотці, був найкращими учнем у класі, вчителі ставили його в приклад іншим дітям. Стосунки між вчителями та дітьми були теплі та дружні, адже через багато років Андрій розповідав про своїх друзів та однокласників. Життя на Чукотці згадував як найяскравіші спогади дитинства і мріяв дружині і сину обов'язково показати ті краї. Коли родина сина переїхала в с. Ярославку і збулася його мрія мати свій дім, таким щасливим ми ніколи його не бачили. Дім вони побудували разом з батьком, який був для Андрія прикладом у житті, порадиником у всіх справах, а ще вони були друзі. Син мав велике господарство та великі плани на майбутнє та, незважаючи на те, що в нього була маленька дитина, не закінчена робота по облаштуванню житла, в лиху годину для країни, без вагань, пішов захищати свій народ. Андрій не був військовозобов'язаним та це не стало йому на заваді. Втративши сина, я пережила величезне горе, адже загибель сина привела до смерті і батька – серце не витримало, і я одночасно оформлювала два свідоцтва про смерть рідних мені людей. Душа матері ніколи не змириться з смертю сина, та я пишаюся своїм Андрієм, бо він вчинив, як справжній чоловік – ціною свого життя захистив свою родину і всіх людей від окупантів.

Спогади дружини Софії Керечанин

Андрій був чоловіком моєї мрії, за що я вдячна долі, яка дала змогу прожити хоча і недовгий час, та щасливим подружнім життям. Де б ми не проживали, у нього було багато друзів, які його поважали та цінували, бо він завжди підтримував

кожного і не залишався осторонь. Для мене, як для дружини, дуже важливим було ставлення чоловіка до сім'ї, ми з сином були для нього найдорожчими, бо він був найкращим батьком у світі, якого і зараз безмежно любимо синок Андрійко і я. А ще Андрій поважав та любив своїх батьків і допомагав їм, чим міг. Мій чоловік мав уподобання, займався рибальством, мисливством, ходив у ліс по гриби, а ще – різьба по дереву, всьому що знав, навчав свою дитину. Односельці його поважали за спокійний і доброзичливий характер, зверталися за допомогою, бо він, за що не брався, все доводив до кінця. Про нього в селі і досі згадують як про чесну та порядну людину. Коли він прийняв рішення іти на війну, я відмовляла його, бо залишалася з маленькою дитиною і великим господарством, на що він сказав: «Я не піду, інший не піде, то хто буде вас захищати? Я хочу спокійно дивитися в очі рідних і односельців, що виконав свій військовий обов'язок».

Ми з сином кожного вечора згадуємо про тата, про щасливе життя та плани на майбутнє, яким не судилось збутися. У нашому серці він завжди з нами, ми його безмежно любимо і ніколи не забудемо, бо він найкращий батько та чоловік.

Спогади командира 2 механізованої роти Котика Петра Ярославовича, позивний «Коршун»

Андрій Норенко на початку квітня 2014 року в складі 2 механізованої роти був відряджений з метою несення служби на блокпостах у Чернігівській області, бо тоді була велика загроза вторгнення ворога через Чернігівську область. За ввіреною йому бойовою машиною слідкував, своєчасно її обслуговував та підтримував у бойовій готовності. Під час проведення заходів бойового злагодження він виявив потяг до техніки, та за його власною ініціативою був призначений механіком-водієм БМП-1.

Згідно з наказом командира частини, разом з особовим складом 2-ї механізованої роти був направлений у зону проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей. Виконував бойове завдання по обороні Луганського летовища, на блокпосту у населеному пункті Сабівка Луганської області. Далі разом зі своєю бойовою машиною виконував бойове завдання біля населеного пункту Шишково Луганської області. В ході двогодинного бою вся бойова техніка та його бойова машина були знищені, особовий склад опорного пункту опинився в оточенні. Приймавши рішення виходити з оточення до своїх в 3-4 км західніше населеного пункту Металіст Луганської області, солдат Норенко А.П. та солдат Власенко Д. Н., несучи на собі пораненого, потрапили у засідку. Приймавши бій з силами противника, усі героїчно загинули.

Побратими Андрія, командири та товариші по службі завжди гарно відгукувались про нього як про спокійну, тиху, врівноважену людину. Він сумлінно ставився до виконання поставлених завдань. Був фахівцем своєї справи. Завжди готовий прийти на допомогу. Всі ми сумуємо з приводу загибелі Андрія Норенка.

Світла пам'ять Герою.

Спогади директорки Ярославського ЗЗСО І-ІІІ ступенів Смаги Ольги Миколаївни

Учителі та учні нашої школи пам'ятають Андрія Петровича Норенка як гарного і турботливого тата. Він часто бував у школі, на святах і заходах. Я зверталася до нього за допомогою, коли треба було зробити ремонт у школі, і він завжди допомагав. Робив навіть ремонт труб опалення. Його синок Андрійко був відмінником і дуже пишався своїм татком. В школі є стенд «Пишаємося Героями», присвячений Андрію Петровичу. В селі Ярославка його поважали, часто зверталися за допомогою і порадою, бо багато чого вмів, знав та був відкритий людям.

Ми всі сумуємо, що війна забрала життя порядної і світлої людини.

Вічна слава Герою!

Степанченко
Дмитро Андрійович
24. 05. 1970 – 05. 09. 2014

Майор, заступник командира механізованого батальйону в роботі з особовим складом 1-ї Окремої гвардійської танкової бригади.

Народився Дмитро Андрійович 24 травня 1970 року в місті Уссурийську в сім'ї військовослужбовців. Закінчив Новосибірське вище

загальновійськове командне училище Сибірського військового округу й у 1993 році склав військову присягу на вірність народу України. Військову службу проходив у 169-у Навчальному центрі командування Сухопутних військ смт Десна та І Окремій гвардійській танковій бригаді. Працювати з особовим складом військових підрозділів, виховувати любов до військової справи, відповідальність та гордість за виконання обов'язку – було справою офіцерської честі, покликанням життя.

Від 29 липня 2014 року Степанченко Д. А. (військовий позивний «Овод») був призначений командиром бригади для утримання лінії оборони на опорний блокпост «Вергунський Роз'їзд» (м. Луганськ) і здійснював командування підрозділами 12 ОМПБ (м. Київ, в/ч 2277) і військовослужбовцями механізованого батальйону в/ч В1688. Його підрозділ забезпечував достойну відсіч противникові, утримував лінію оборони, контролював стратегічні об'єкти: залізничний вузол (головне сполучення між Російською Федерацією і Україною) і дорогу на підступі до Луганського аеропорту.

5 вересня 2014 року Степанченко Дмитро Андрійович загинув під час бою, командуючи зведеним підрозділом 1 ОТБр та 3 БТрО «ВОЛЯ» м. Львів поблизу села Шишкове Слов'яносербського району Луганської області.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» Дмитра Андрійовича нагороджено орденом Богдана Хмельницького III ступеня та присвоєно військове звання «підполковник» (помертно).

26 років присвятив чесному та відданому служінню Батьківщині

(зі спогадів дружини – Лариси Степанченко)

Степанченко Дмитро Андрійович і в мирний час був відданий військовій справі. Про нелегкі офіцерські будні знав із дитинства, змінюючи разом з батьками військові гарнізони. Військова служба стала сімейною гордістю, традицією поколінь і головною віссю життя. Кожне поставлене завдання він намагався виконувати досконало – це було справою офіцерської честі. Так само незаперечно він прийняв наказ відбудувати на Схід, займати опорні пости в першій лінії оборони, відбивати щоденні обстріли, налаштовувати на перемогу бійців... і мовчати..., мовчати про те, що всього за 12 км в окупованому Луганську живуть батьки, рідні. Усім у коротких телефонних розмовах говорив переконливо, що несуть звичну чергову варту в безпечному тилу, яким пізніше виявляться палаючі під обстрілами околиці м. Щастя. Війна жорстока і несправедлива! Не залишав поранених, допомагав, як міг, особисто, не відійшов із позицій, він до кінця залишався зі своїми бійцями. Сам – росіянин, склав присягу на вірність Україні і залишився вірним їй до кінця. Життя занадто коротке... Дмитро Андрійович – щасливий батько і чоловік, головна його життєва цінність – сім'я. Тому найвища нагорода для нього – наша любов і незгасна пам'ять. Він із нами в ранкових променях сонця, у синій тиші ночі, в ажурному плетиві морозних візерунків, у подихах весняного вітру і важких вересневих серпанках... Життя має інший вимір... і цінувати потрібно кожен мить.

Останній бій командира (зі спогадів старшого солдата Олійника Ю. М.)

Після виснажливого маршу рота із сорока двох вояків на трьох БМП прибула в укріплений табір біля селища Весела Гора. Особовому складу підрозділу поставили завдання протягом кількох днів утримати рубіж оборони і забезпечити передислокацію артилеристів. Настав час, коли машини, навантажені паливом, боєприпасами, продовольством, а також реактивні установки нарешті почали рух.

Солдати та сержанти стояли біля окопів та бліндажів і проводжали колону поглядами. А самі думали про завтрашній день. Що він їм принесе? Адже попереду – ніч і невідомість. Ніщо не порушувало нічну тишу, але спокою не було. Нарешті настав п'ятий вересневий ранок. Близько 11 години 05.09.2014 року з спостережного поста надійшла доповідь про наближення колони бронетехніки та автомобілів з тильної сторони блокпоста до с. Шишкове. Колона зайшла в село та містила в своєму складі: 3 танки, 2 БМП-1, вантажний тентований автомобіль з особовим складом, ЗіЛ-131 з ЗУ-27 на кузові та позашляховик марки «Геер». Наші солдати все зрозуміли і уважно подивилися один на одного, ніби запитуючи: «А ти готовий до бою?» Майор Степанченко Д. А. подав команду до зайняття оборони, а через кілька хвилин всі почули його голос: «По місцях! До бою!» Для себе він вибрав саму першу позицію «Джoker», де були молоді бійці. В цей час впритул до спостережного поста під'їхав позашляховик марки «Геер» з людьми в машині, які відкрили вогонь по позиції спостережного поста. Особовий склад блокпоста відкрив вогонь у відповідь. Зразу після від'їзду автомобіля колона бронетехніки регулярних військ Російської Федерації розгорнулася у бойовий порядок та почала обходити з різних сторін, відкривши щільний вогонь. Військовослужбовці на блокпості намагалися з СПГ уразити найближчий танк противника. Після обстрілу СПГ з танка змінили позицію та почали обстрілювати танк з РПГ-7В. Ворог підійшов близько і вів щільний вогонь.

Бій тривав близько двох годин. Кулі падали як дощ на соняшниковому полі. Почали детонувати боеприпаси, що примусило ворога відступити. Після чергового попадання танкового снаряду в блокпост осколок від снаряда завдав смертельного поранення майору Степанченку Дмитру Андрійовичу.

У війни свої закони. Це був його останній бій. Ми пам'ятатимемо його завжди рішучим, відважним і разом з тим турботливим і добрим. Він був справжнім командиром! І таким ми будемо пам'ятати його завжди!

*Військові будні майора Степанченка Д. А.,
в/ч А1815, смт Гончарівське*

*Пошукова група Центру туристично-краєзнавчої творчості.
Керівниця – Железняк Христина Михайлівна.*

Хуторний
Юрій Миколайович
08. 10. 1981 – 05. 09. 2014

Народився 8 жовтня 1981 року в селі Ярославці Бобровицького району Чернігівської області.

У 1998 році закінчив Ярославську середню школу. Від 1 вересня 1998 до 30 червня 1999 року навчався в Київському професійно-технічному училищі № 26, здобув спеціальність «електрозварник».

Від 10 листопада 1999 до 13 листопада 2001 року був призваний до лав Збройних сил України на строкову службу. Службу проходив на флоті в м. Севастополі старшим матросом на кораблі «Чернігів». Після закінчення служби працював у м. Києві за фахом.

Призваний до лав ЗСУ 19 березня 2014 року під час проведення першої хвилі мобілізації. Проходив службу в 1-й окремії танковій бригаді.

7 липня 2014 року був направлений для виконання заходів антитерористичної операції на Сході. Разом із іншими побратими трьома танковими колонами пробивалися через оточення сепаратистів до Луганського аеродрому. Від 26 липня 2014 року захищав Луганський аеродром.

Поранений 29 серпня 2014 року в результаті артилерійського обстрілу з установок «Смерч» розташування бригади поблизу села Дмитрівка Луганської області.

Юрій Хуторний отримав тяжкі поранення горла й черевної порожнини. Побратими БТР-ом довели Юрія в Новоайдар, де хірург зробив операцію. Юрій був у тяжкому стані – і його відразу направили в реанімацію, але 5 вересня 2014 року о 19.45 у військовому шпиталі міста Харкова він помер.

Похований 9 вересня 2014 року в селі Ярославка Бобровицького району.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертню).

У пам'ять про Юрія Хуторного в травні 2015 року на будівлі Ярославської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка, а в центрі села – пам'ятний знак.

Спогади матері Хуторної Галини Олександрівни

Юра був майстром на всі руки: що побачив, усе вмів зробити. Не цурався жодної роботи. Усе робив своїми руками. Усе в хаті й надворі нагадує про Юру. У будинку, у всіх кімнатах зробив ремонт: порівняв стіни, стелю, поклеїв сучасними шпалерами. Купив за власні кошти плазмовий телевізор, відеотехніку, сучасні меблі. Розділив довгу веранду на три частини: вітальню, кухню, ванну кімнату. Провів газ і воду в будинок. Сам змонтував усю сантехніку, зробив підлогу з підігрівом.

Юра завжди дарував нам дорогі й такі потрібні для господарства подарунки. На 50 років подарував бензопилу, на 55 – бензокосарку. А коли з'явилися племіннички, то Юра за один день побудував їм велику гойдалку, все зі свого матеріалу. Каже:

«Підростуть, то нехай гойдаються». Був дуже чистолюбивим і охайним. Одружитися не встиг. Як почну говорити про весілля, то він віджартовувався: «На свою квартиру ще не заробив, а як зароблю, тоді й одружуся». Як призвали в армію в березні 2014 року – відразу пішов захищати рідну Батьківщину.

Спогади вчительки музики Буряк Світлани Володимирівни

Юра був відповідальний, щирий, чесний, «душа компанії». У школі й після закінчення був активним учасником художньої самодіяльності. Пам'ятаю, як він кумедно грав ролі в КВК і гумористичних виставах. Там, де Юра, там завжди сміх і радість. Він ніколи нікого не ображав, увічливий як зі старшими від себе за віком, так із меншими. Любив всілякі новинки, винаходи.

Спогади товариша Чустіля Олександра

Хороший був товариш, ніхто про нього в селі не скаже погане слово. Юра був дуже щирим, не скупим. Приїде було з Києва, накупить шоколадок, цукерок і йде до мене щосуботи, бо в мене двоє хлопчиків, які вже й виглядають дядю Юру.

Спогади побратима Чустіля Леоніда

Був вірним і надійним товаришем. У відпустку міг піти сам раніше, але всіх хлопців пропускав. Говорив, що їм потрібніше додому, у них сім'ї. Усім завжди допомагав. Був управним солдатом, усе вмів робити. Міг навіть наготувати різних страв, побалувати нас і зеленим борщем, і сирниками.

Пошукова група учнів 8 класу Ярославської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Керівниця пошукової групи – Поддубна Ніна Володимирівна, учителька історії, Ярославська ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Шанський
Андрій Миколайович
27. 06. 1979 – 05. 09. 2014

*Біографія, складена мамою Андрія
Раїсою Олександрівною Шанською*

Сьогодні 27 червня 2016 року... 37-й рік від дня народження мого сина Андрія... Але Андрію завжди буде 35 років... Його прекрасне молоде життя забрала війна, від якої він захищав свою Батьківщину...

Андрій Миколайович Шанський народився 27 червня 1979 року в селищі міського типу Мирному Тельманівського району Донецької області (у пологовому будинку села Гранітного, яке зараз на «лінії розмежування»).

Народившись у степових краях Донбасу, у родині офіцера внутрішніх військ МВС, він із раннього дитинства мріяв бути «лісовичком»...

У грудні 1982 року наша родина переїхала до нового місця служби батька – міста Коростеня Житомирської області. До 1986 року Андрій відвідував дитячий садок, у якому був улюбленцем як вихователів, так і інших дітей.

1 вересня 1986 року пішов у перший клас Коростенської загальноосвітньої школи № 7. 1991 року разом із родиною переїхав у Чернігів, до нового місця служби батька.

У 1991 – 1994 роках навчався в Чернігівській загальноосвітній школі № 12, активно займався спортом, тренуючись у боксерській школі та в секції греблі на байдарках та каное місцевої ДЮСШ, проте улюбленим його заняттям був гурток юннатів.

1994 року, закінчивши дев'ятий клас, Андрій вступив до Малинського лісотехнічного технікуму, що на Житомирщині. Зі слів керівниці групи, Таїси Сергіївни Ковальчук, був дитиною «на дві

голови вищою у вихованні» за своїх однокласників, а в усіх починаннях – завжди був першим.

28 лютого 1998 року він закінчив навчання і був направлений на роботу у Чернігівський держлісгосп – егерем у Красилівське лісництво (с. Красне), де він підгодував не одну дику тварину в скрутні зимові часи та власноруч посадив не один гектар лісу, який нині росте, прикрашає і збагачує нашу українську землю...

Улітку 1998 року Андрій вступив на заочне навчання (одразу на третій курс) до Львівського державного лісотехнічного університету на факультет з підготовки інженерів лісового господарства. Під час навчання працював майстром, у подальшому – помічником лісничого Славутицького лісництва. У червні 2002 року закінчив університет, а 10 листопада того ж року був призваний на строкову військову службу до лав внутрішніх військ МВС України, яку проходив у окремій бригаді спеціального призначення «Барс» (в/ч 3027).

Вихований, освічений, урівноважений, тактовний – Андрій був добрим прикладом для інших солдатів-строковиків. У листопаді 2003 року він прийняв рішення служити в «Барсі» за контрактом – ця частина стала для нього справді рідною і дорогою. Обіймав посади інструктора-стрільця та командира розвідувальної групи розвідувальної роти.

8 липня 2005 року прапорщик Шанський відбув на терени колишньої Югославії у складі Спеціального миротворчого підрозділу МВС України міжнародних поліцейських сил Місії ООН у справах Автономного краю Косово (UNMIK). Виявив себе досвідченим, добре підготовленим до виконання службових обов'язків правоохоронцем, беручи участь у спеціальних операціях із перекриття контрабандних шляхів транспортування наркотиків і вогнепальної зброї на території Косово та їх вилучення, а також у бойових операціях із затримання особливо небезпечних злочинців, ескортування вибухонебезпечних предметів, VIP-персон, охорони важливих об'єктів адміністрації Місії ООН. В екстремальних ситуаціях завжди діяв рішуче й швидко, добре володів прийомом самозахисту, постійно працював над підвищенням свого

професійного рівня, був дуже вимогливим до себе. Брав активну участь у спортивному та громадському житті підрозділу, зокрема, навесні 2006 року здобув медаль за участь у «Данському марші» – започаткованому колегами з Данії випробуванні, 25, 2-кіломе-

тровому марш-кидку гірською місцевістю, який перетворився на своєрідну традицію «косовських» миротворців.

22 жовтня 2005 року на базі СМП МВС України у м. Приштіні відбулася урочиста церемонія «медального параду», під час якої Андрій був нагороджений медаллю ООН «На службі миру».

3 липня 2006 року, після повернення з Косово, де йому було присвоєно чергове військове звання «старший прапорщик», Андрій продовжив службу в «Барсі» на посадах командира взводу забезпечення військового стрільбища роти бойового забезпечення та заступника командира роти спеціального призначення. 20 лютого 2007 року йому було присвоєно первинне офіцерське звання «молодший лейтенант». Командування та колеги згадують про Андрія зі щирою повагою як про енергійного й авторитетного молодого офіцера, що досконало володів англійською мовою, мав чималий службовий досвід і чудові кар’єрні перспективи. Андрій був відзначений багатьма відомчими нагородами, серед яких відзнаки МВС України «За відзнаку в службі» I та II ступенів, відомча заохочувальна відзнака МВС України – медаль «10 років внутрішнім військам МВС України», пам’ятна відзнака МВС України – медаль «15 років внутрішнім військам МВС України», нагрудні знаки ВВ МВС України «За зразкову службу» I та II ступенів, ювілейні нагрудні знаки на честь 10-річчя та 15-річчя бригади спеціального призначення «Барс».

Узимку 2013 – 2014 рр., обіймаючи посаду офіцера штабу бригади, він брав участь у охороні громадського порядку під час подій Революції Гідності.

У середині квітня 2014 року в складі зведеного загону Північного оперативно-територіального командування Національної гвардії України Андрій виїжджає в триденне відрядження в м. Донецьк. На той час екстремісти вже розхитували політичну ситуацію, а населення готувалося до так званого «референдуму». Відрядження затягнулося до 10 травня 2014 року, за цей час «барси» 11 разів були змушені протидіяти екстремістськи налаштованим «мирним шахтарям»...

У червні Андрій був переведений із рідної бригади до Північного територіального командування НГУ, де він обійняв посаду старшого офіцера відділення організації служби з охорони громадського порядку.

1 вересня 2014 року він мав піти у відпустку, але 31 серпня у складі зведеного загону ОТО він знов виїхав на Донбас. Нам, батькам, які з нетерпінням чекали на сина, Андрій сказав, що їде на два тижні до навчального центру «Старе», бо «всі на Сході і немає кому тренувати бійців» (це було сказано настільки переконливо, що повірити в неправдивість цих слів було неможливо). Дружині Марічці сказав, що їде на пару днів у Маріуполь, «владнати деякі службові питання»...

У Маріуполі підрозділ отримав завдання, і вони вирушили повз місто Волноваху, через села Старогнатовку, Нову Ласпу, Гранітне – у бік селища Тельманового. Гранітне – місце, де він народився, зустріло Андрія вороже: гвардійці були змушені кілька разів змінювати місце дислокації, бо місцеві жителі «підпрацьовували» у ворога, корегуючи артилерійський вогонь на позиції українських воїнів.

Подолавши наполовину підірваний міст через річку Кальміус, підрозділ НГУ вирушив до Тельманового. На підступах до селища, близько 16.00 5 вересня 2014 року колона авто- та бронетехніки, у складі якої перебував Андрій, потрапила під зосереджений вогонь з двох боків. У «голові» колони запалав БТР,

кулі й осколки зрешетили кабіни та кузови новеньких вантажівок «КрАЗ», від куль снайперів у перші ж хвилини бою полягли командир роти капітан Лаврінченко П. та водій солдат О. Звінник, по «хвосту» колони бойовики відкрили вогонь із гранатометів та мінометів. Але гвардійці, попри те, що більшість із них були зовсім юними строковиками, не спасували – прийнявши бій і відкривши вогонь у відповідь, вони пішли в атаку, змусивши противника відступити. 28 бійців вирвалися з «вогневого мішка» (16 із них дістали поранення), прикриваючи побратимів, загинули капітан А. Шанський, молодший сержант Ю. Спащенко та солдат М. Кобринюк...

Воїни, Захисники, Герої – вони загинули за годину до підписання в Мінську мирної угоди...

Андрія проводили в останню путь 9 вересня в Чернігові – той день міська влада оголосила скорботним. Серед багатьох людей, які прийшли на панахиду та похорон, щоб ушанувати полеглого офіцера й висловити співчуття його рідним, були друзі, бойові побратими-гвардійці, керівники місцевих органів влади та Управління МВС у Чернігівській області, громадські активісти, а також багато місцевих жителів, хоч і не знайомих із Андрієм та його родиною, проте небайдужих до їхнього горя...

Указом Президента України № 838/2014 від 31 жовтня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» капітан Андрій Миколайович Шанський нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Наказом командувача Національної гвардії України № 130 о/с від 17 листопада 2014 р. йому присвоєно чергове військове звання: «майор» (посмертно).

Офіцер – у найвищій розумінні!
Коханий, Син і Побратим, і Брат,
Ти крок зробив на захист Батьківщини,
Цим кроком захистивши свій народ...

Сьогодні ти в почесній варті Бога,
Оберігаєш всіх нас Ангела крильми...
Ти з нами, ти назавжди разом з нами,
Страшна печаль, що ми не бачимо тебе...

Від люблячої і невтішної родини

Наша Україна втратила свого прекрасного сина, у якого попереду було прекрасне світле майбутнє і абсолютно мирні плани, бо після служби в армії Андрій мріяв повернутися працювати в лісництво. Ростуть ліси, посаджені Андрієм, радіють життю врятовані ним солдати, світить сонце, яке він так любив, залишилася вдовою молода дружина, осиротів батьківський

дім, де в шафі висить новенька форма інженера лісового господарства, яку Андрій уже ніколи не одягне...

УКРАЇНО!!!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!!!

ПАМ'ЯТАЙМО СВОЇХ СЛАВНИХ СИНІВ, ЯКІ ВІДДАЛИ СВОЄ ЖИТТЯ ЗА НАШУ ВОЛЮ І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ!!!

ГЕРОЯМ – СЛАВА! СЛАВА! СЛАВА!

Учні загальноосвітньої спеціалізованої школи фізико-математичного профілю № 12, м. Чернігів: Литвиненко Олександра, Тубан Кароліна, Трофименко Марія, Силенок Альона, Носко Альона, Федоряк Вікторія, Бурдело Євангеліна.

Керівниця музею і гуртка «Панянки» – Товстоліс Ірина Іванівна.

Близнюк
Володимир Володимирович
28. 08. 1988 – 06. 09. 2014

Народився 28 серпня 1988 року в місті Чернігові в сім'ї військового льотчика.

Закінчив Чернігівський колегіум № 11.

Хлопчик ріс спокійним, розумним, кмітливим і добрим. Володя завжди був серед найкращих. Він цікавився всім, що його оточувало, брав участь у різноманітних заходах, мав багато друзів. Його любили й учителі, і друзі, а він відповідав за це повагою, щирістю, готовністю прийти на допомогу.

Володя був талановитою людиною: успішно навчався в музичній школі № 2 в класі гітари та бояна, добре грав у шахи,

малював, виконував головні ролі в п'єсах англійською мовою в шкільному драматичному гуртку, часто був переможцем у спортивних змаганнях і творчих конкурсах. Його наполегливість і працьовитість вражали навіть дорослих.

Строкову військову службу проходив у 5-й окремій Слобожанській бригаді внутрішніх військ МВС.

Потому працював бригадиром у приватній фірмі, водночас здобував фах юриста, заочно навчався на випускному курсі чернігівської філії Московського державного відкритого університету – Українсько-Російського інституту.

Учасник Революції Гідності.

Був мобілізований 21 квітня 2014 року. Старший солдат, стрілець-гранатометник 13-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-1».

Загинув 6 вересня 2014 року внаслідок мінометного обстрілу біля селища Станиця Луганська Луганської області.

Похований 9 вересня 2014 року в місті Чернігові.

Указом Президента України № 103/2016 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У листопаді 2014 року була відкрита меморіальна дошка на колегіумі № 11, а 3 жовтня 2017 року на Чернігівському музичному коледжі ім. Л. Ревуцького.

Спогади матері

«Скажу Вам що мій хлопчик був таким вродливим і талановитим, що я змалечку трусилась над ним, боялась (хвилювалась) за його життя. А коли у квітні 2014 року Володя пішов добровольцем на Схід, у мене пропав страх, таке відчуття, що ми ось і дочекалися свого призначення.

Володя народився 28.08.1988 року в м. Чернігові. Його поява подарувала нам велику радість і щастя. Немовлям Вовка був таким спокійним. Його бабуся, моя мама, казала, що таких малят не буває на світі – це дар Божий.

Вовчик підростав та ставав сміливим, швидким, веселим і дуже добрим.

У 1995 році Володя пішов у перший клас школи №11 м. Чернігова. Наш хлопчик дуже гарно навчався і брав участь у різноманітних заходах, які тут проходили. Прагнув, щоб батьки пишалися своїм сином. Приведу такий приклад з його дитинства – в першому класі Вовчик за вечір вивчив вірш Сергія Михалкова «А что у вас?» і наступного дня зайняв перше місце на міському конкурсі.

Він змалечку був наполегливий і працьовитий. У 14 років мій син вирішив вступити до військового ліцею, але не добрав необхідні бали. Володя не здався і в наступному році подав документи до музичного училища імені Левка Ревуцького. 15-тирічні абітурієнти ходили на іспити з батьками і вчителями, а мій хлопчик успішно здавав усе сам, здивувавши цим навіть директора училища Суховерського В. М. І поступив, доказавши всім, що *над поразками сміються, а не плачуть!*

Так потихеньку прийшла до мого хлопчика юність. За характером у ті роки він був безшабашним та мав багато друзів. У свої 19 років Володя поспішив до військкомату і попросився в спецназ. Він проходив службу в військах внутрішніх справ м. Харкова. Там він захопився стрільбою, рукопашним боєм та зізнався, що музикою займався для того, щоб здивувати своїх батьків. Його мрією стала служба в силових структурах.

У 2008 році він вступив до університету на юридичний фа-

культет. І тут навчання давалось йому дуже легко. І ось він шостий останній рік в університеті... але МАЙДАН зупиняє всі плани.

Володя поспішає у військомат.

21 квітня 2014 року наш син їде на військову базу в смт Десна, а вже 9 травня у складі 13-го батальйону вирушає на Схід боронити нашу державу від кривавих лап агресора. Навіть цей його перший крок до АТО – вже ГЕРОЇЗМ! Тому що він ішов у повну невідомість, ке-

руючись лише прагненням захистити свою Батьківщину.

У моїй душі з'явилася неймовірна гордість за сина, і він це відчув та намагався бути справним бійцем, який прагнув всьому навчитися, освоїти доступні види зброї. А перед загибеллю просив сапера навчити його саперній справі. Син завжди прямо і твердо висловлював свою думку при обговоренні різних військових питань. Був мужнім і безстрашним. Наша родина підтримувала його посилками і розмовами по телефону.

Улітку почалася Луганська спека, і наші хлопці страждали без води. Під час руху по 40-50°C спеки у бронезилеті зі зброєю та додатковим боєкомплектom у рюкзаку розхід питної води у людей, як розхід палива у танку. А у нього була тільки батькова фляга для води 0,75 л, а у деяких хлопців взагалі нічого.

Коли за плечима наших бійців були вже штурми і утримання блокпостів біля м. Сватове та м. Щастя, у серпні 2014 року найкращих з 13 БТО відправили на штурм Станиці Луганської. Володя розумів, що як гранатометник може бути корисним і ви-

зався на операцію, незважаючи на втому. Що це була за операція, можна було тільки здогадуватися... хлопці йшли у повну невідомість... вони мали повернутися на ранок, а пропали на 10 діб – і весь цей час з ними не було зв'язку.

Коли я знову почула голос свого хлопчика – мені хотілося кричати від щастя, а у нього після пережитого за цей час настільки змінився голос, що я його не впізнала. Нема вже того дзвоника, мій син ніби погас... І він як дорослий почав питати: «Чи є у тебе кошти на хліб, їжу та речі першої необхідності? Може, слід сходити, як і інші, за допомогою до влади? А ще, матусю, коли я повернуся, нам дадуть земельну ділянку, але ж ти без мене не ходи, МИ ВДЯГНЕМО ВИШИВАНКИ ТА ПІДЕМО РАЗОМ. На свій день народження у відпустку я не поїду, оскільки весь час піде на дорогу додому та назад, а побути вдома так і не встигну, тому чекайте мене на початок сесії 09.09.2014 року». Ніхто з нас і уявити не міг, що цей день стане похороном мого ясноокого.

«Ой там у Станиці
Батальйон стоїть,
Він за Україну іде боронить.
Він за Україну, він за рідний край,
Кращих із найкращих посилає в рай».

Ці рядки стали роковими для мого хлопчика – з п'ятьох бійців, заступивших на чергування в Станично-Луганській адміністрації 06.09.2014 року, У ПЕРШИЙ ДЕНЬ ПЕРЕМИР'Я, тільки у мого Володі обірвалося життя... Під час штурму адміністрації почався обстріл, старший солдат Близнюк В. В. відкрив вогонь у відповідь – за кілька годин його знайшли мертвим з вогнепальним пораненням грудної клітини, він помер від втрати крові. В його речах я знайшла записку:

«Тим, що зробив, любов я виміряю
І коли останній час проб'є,
Повинен знати я, що я вмираю
Віддавши все до крапельки тобі –
Моя Україна!»

Прочитавши ці рядки, я дала собі слово нищити і надалі наших ворогів однаково зброєю чи словом до останнього свого подиху. Я продовжу справу свого сина, який бажав лише одного – захистити свою Українську землю. Я пишаюсь тобою, мій хлопчику, і кожного дня дякую, що ти в мене є. Так, є! Бо у Бога всі живі.

– Мій сину! Ти як справжній чоловік просто брав і робив. Ти просто встав і пішов рятувати наші кордони, бо був щирим і справжнім до останнього подиху. Вічна тобі пам'ять!

«Любив тебе життя, любов'ю кровною,
Я не нахлібник твій,
Я на землю прийшов не втіхи брать –
Я віддавать любив».

Члени гуртка «Пам'ять»: Ковальова Світлана, 11-А, Риждова Олександра, 11-А, Бєлєванцев Олексій, 8-А, Ковальова Катерина, 8-В.

Керівниця – Адамович Тамара Миколаївна – завідуєча Зразковим музеєм «Історія школи», Чернігівський колегіум №11, м. Чернігів.

Буряк Анатолій Миколайович

05. 06. 1968 – 06. 09. 2014

Народився 5 червня 1968 року в селі Володькова Дівиця (Червоні Партизани) Носівського району Чернігівської області.

У 1975 році пішов до 1 класу Червонопартизанської ЗОШ № 1, яку закінчив у 1984 році. Любив біології, хімію, був у центрі всіх подій шкільного життя. Активним, життєрадісним, чесним, справедливим запам'ятали його однокласники. За громадську роботу завжди отримував грамоти та подяки. Уже в ранньому шкільному віці почав писати вірші. Більше тягло до гумору. Свої віршовані рядки він зберігав у пам'яті. Рідко записував, та й часу на це не було.

Продовжив навчання в Київській сільськогосподарській академії за спеціальністю агроном. Навчання давалося дуже легко, бо виріс на землі, любив її всім серцем.

У 1986 році Анатолія призвали до лав Радянської армії. Він проходив службу в м. Лузі Ленінградської області.

Від 1992 до 2007 року працював головним агрономом у колгоспі імені Куйбишева, а від 2007 року – керівником Шатурського відділення сільськогосподарського підприємства «Агропрогрес» Ніжинського району.

Від червня 2009 до червня 2010 року – заступник директора з науково-дослідної роботи та виробництва Ніжинського агротехнічного інституту. Від липня 2010 року обіймав посаду керуючого в Лосинівському відділенні сільськогосподарського підприємства «Агропрогрес».

19 березня 2014 року був призваний до лав Збройних сил України та направлений до 1-ї окремої танкової бригади

(смт Гончарівське). На фронті воював у складі 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар».

Загинув 6 вересня 2014 року поблизу міста Щастя Луганської області.

Пізно ввечері з 10 на 11 вересня домовину з тілом привезли у Володькову Дівицю. А другого дня з ним прощалося село, представники громад і колективів, де працював, навчався Анатолій Буряк, його друзі й бойові побратими.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

У пам'ять про загиблого в зоні АТО односельця Буряка Анатолія Миколайовича з ініціативи учнівського та педагогічного колективів, за сприяння сільського голови Павленка М. П. та коштами місцевого підприємця В. М. Вовкогона виготовлена й відкрита меморіальна дошка на фасаді школи.

Анатолій був справжнім романтиком і писав ліричні та гумористичні вірші, які так і не встиг зібрати в збірку. Згодом, уже після загибелі батька, його мрію здійснить

донька Тетяна, яка за сприяння друзів та знайомих Анатолія Миколайовича видасть збірку його віршів «Ти був, ти є, ти будеш знову...», до якої ввійшли й гумористичні, і щирі поетичні рядки про рідне село й друзів, про дружину, про любов до України, до землі.

Спогади про Буряка Анатолія Миколайовича

Труш Станіслав, однокласник

Анатолій був душею компанії. Його любили за правду, за гостре слово, вміння підтримати, поділитися усім, що мав. Він був учасником усіх масових заходів, сам складав сценарії виступів, був режисером. Скільки репетицій ми проводили в гуртожитку! На все в Толика вистачало часу, енергії, сили. Крім того, кожної суботи він їхав додому, допомагав мамі по господарству. Приїжджав із повною валізою домашніх продуктів, яких вистачало лише до вівторка.

Циганок Василь Петрович, колишній керівник Шатурського відділення «Агропрогрес»

Анатолій Миколайович, як людина, був відвертим, чесним, доброзичливим. Любив працю, міг залишатися на роботі до пізньої ночі. Для нього не існувало невирішених питань, із ним можна було досягти успіху. Як товариш був вірним у дружбі. Поважав думку інших, але й мав свою власну. Багато читав, підвищував свій фаховий рівень, ніколи не зупинявся на досягнутому. Його поважали в колективі. І тому, коли я вирішив залишити цю роботу, без вагань запропонував її саме Анатолію.

Закалюжний Володимир Іванович, керівник Носівського відділення «Агрікор-Холдинг»

Мені не один рік довелося працювати поряд із Анатолієм Миколайовичем Буряком. Що я можу сказати: це людина справи, його слово ніколи не розходилося із ділом. Професіонал, високоосвічений фахівець, добросовісний у роботі, уміло організовував свою команду. У колективі зарекомендував себе як чесний, порядний, із почуттям гумору, доброзичливий чоловік. Його любили всі, він був душею компанії, завжди вмів щось вигадати, зацікавити. Хороший сім'янин, чоловік, батько й дідуся.

Із розповіді 2-х бійців, військових побратимів капітана Буряка, які вижили в страшному бою 5 вересня 2014 року на ділянці Металіст – Щастя

Нашому батальйону «Айдар» було поставлене завдання висунутися на блокпост у районі повороту на Стукалову Балку траси р. Щастя – сел. Металіст і дочекатися там танкістів і десантників. Одночасно з підходом танків і БТР-ів десанту почався артобстріл із боку Луганська, який тривав 1,5 години. Командир наказав вивести машину і відігнати на 500 м у лісосмугу.

Проїхавши поворот на Кольорові Піски, через 1-1,5 км ми під'їхали до блокпоста, на якому майорів український прапор. Командир групи вийшов із машини і підійшов до постового. На питання постового: «Хто такі?», відповів: «Ми – «Айдар». «Айдар!» – крикнув вартовий, і одночасно весь блокпост відкрив вогонь по машині наших бійців. Ми стали вискакувати з вантажівки. Кузов вибухнув і спалахнув через прострелений бензобак й детонувальні боеприпаси. Багато наших бійців були поранені й отримали опіки. Ми бігли в лісосмугу й у соняшникове поле. Один із поранених дістався до бійців 80-ї бригади, які колоною йшли з Металіста, й розповів їм про те, що трапилося. Десантники рвонули нам на допомогу, вступили в бій: підбили танк і БТР противника, зруйнували споруди блокпоста і пройшли далі в напрямку р. Щастя... За 2 години починалося оголошене перемир'я.

У цьому бою під час переправи через річку Сіверський Донець і загинув наш бойовий побратим Буряк Анатолій Миколайович.

Пошукова група учасників Євроклубу «Яблуко» Володьководівської ЗОШ І-ІІІ ст.

Керівниця – Симоненко Валентина Анатоліївна, заступниця директора з виховної роботи.

Рябий Віталій Вікторович

02. 05. 1989 – 07. 09. 2014

Народився 2 травня 1989 року в місті Чернігові. У ранньому віці втратив батька. Від самого дитинства захоплювався воєнною справою.

Закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 28 та Чернігівський коледж економіки і технологій.

Активний учасник Революції Гідності.

Від 17 квітня 2014 року проходив військову службу за контрактом у в/ч №1688 (1-а окрема танкова бригада, с. Гончарівське Чернігівського району).

В АТО служив у складі 1-ї окремої танкової бригади.

Отримав тяжке поранення в ході боїв біля міста Щастя Луганської області. 7-го вересня 2014 року Віталій Рябий із товаришем, прикриваючи відхід основної тактичної групи неподалік мосту через річку Сіверський Донець, вступили в бій із розвідувально-диверсійною групою ворога. РДГ була ліквідована, але Віталій Рябий отримав тяжке поранення. Цього ж дня йому зробили складну операцію, та це не допомогло, стан поранено-

го різко погіршився— і Віталій помер у лікарні міста Щастя Луганської області

Похований 12 вересня 2014 року в місті Чернігові.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року

«за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо).

У пам'ять про Віталія Рябого в травні 2015 року на будівлі Чернігівської загальноосвітньої школи № 28 встановлена меморіальна дошка.

Йому було 25 років, і дома не дочекалася єдиного сина мати, рідні та наречена.

Спогади матері Тетяни Василівни

Я пригадую, як маленький Віталік грався принесеною діду-сем гільзою від снаряда, це була улюблена Віталікова іграшка, бо мріяв стати військовим. Він мав ваду очей і вже переніс у дитинстві дві операції, і я думала, що військовим він ніколи не буде. Ставши дорослим, коли проходив першу військову медичну комісію, у військкоматі лікар сказав, що без третьої операції на очах його не візьмуть до армії, і син погодився на третю операцію заради того, щоб стати військовим. Віталій хотів подати документи до вищого військового навчального закладу, але я була проти, бо розуміла, що військова професія хоч і почесна та ризикована, але він у мене був єдиним сином. Та свою мрію Віталій усе-таки здійснив, підписавши контракт на службу в Збройних силах України.

Хочу сказати, що він був патріотом своєї країни, не байдужим до тих подій, що відбувалися, хотів будувати нову країну і для цього вступив до Конгресу українських націоналістів, а пізніше, із початком агресії російських

військ на Донбасі, долучився до вишколів у Першій Чернігівській сотні та відбув у квітні 2014 року воювати за незалежність своєї країни. Син загинув, я як мама з утратою єдиного сина пережила велику трагедію, та мені дає сили жити думка, що мій син прийшов у це життя воїном, а, виконавши свою місію на Землі, пішов у інші світи героєм. Я дякую долі, що вона дала мені такого сина і пишаюся ним.

Спогади друга та товариша Івана Лута

Віталік – мій найкращий друг. Він завжди був стриманим, справедливим та позитивним. Під час спілкування з ним ми отримували багато цікавої та корисної інформації, яку потім часто використовували в житті. Із його ініціативи я захопився одним з видів активного відпочинку – стайколом. Віталік був мужнім та надійним товаришем, із яким не страшно й у бій піти.

Спогади Валентини Новіченко

Я добре пам'ятаю маленького, тендітного, із кучерявим світлим волоссям хлопчика. Він був веселою та ніжною дитинкою, і я гадки не мала, що Віталік виросте сильним та мужнім воїном. Коли приходила в теплий та затишний дім своєї найкращої подруги та її маленького сина, дивувалася, що вже тоді маленька дитина цікавилася військовою справою, бо іграшки, малюнки були на військову тематику, а вірш «Бородино» Лермонтова він читав із захопленням та знав повністю напам'ять. Життя показало, що з маленького хлопчика виріс захисник Вітчизни.

Учениця 11-А класу Алексейченко Таїсія.

Керівниця – Кужельна Світлана Валентинівна, учителька історії Чернігівської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 28 Чернігівської міської ради Чернігівської області, м. Чернігів.

**Баран
Сергій Петрович**
17. 10. 1970 – 09. 09. 2014

Народився 17 жовтня 1970 року в селі Богданівці Ніжинського району Чернігівської області.

Закінчив загальноосвітню школу в селі Перемога Ніжинського району (1987) та Ніжинське професійно-технічне училище за спеціальністю «механізатор». У 1988 – 1990 роках служив в армії в Туркменістані. Був поранений.

Після служби в армії повернувся до рідного села. Працював механізатором у

КСП імені Прядка. Одружений. Разом із дружиною Наталією виховували трьох дітей: В'ячеслава, Владислава та Яну.

Мобілізований до лав Збройних сил України 28 квітня 2014 року в складі 13-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-1».

19 серпня 2014 року був тяжко поранений під час обстрілу із «Градів» позицій підрозділу в Луганській області.

Перебував у Харківському військовому госпіталі, потім був переведений до міста Львова. Через 21 день після поранення, попри всі намагання лікарів врятувати життя пораненому, його серце не витримало, і 9 вересня герой пішов із життя.

Похований 11 вересня 2014 року в селі Богданівці Ніжинського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Сергія Барана 25 грудня 2014 року на будівлі Перемозької загальноосвітньої школи та в селі Богданівці на будинку, де він мешкав, установлені меморіальні дошки.

Зі спогадів Галини Рубан, сестри Барана С. П.

Час неблаганний. Уже минуло більше 2 років, як перестало битися серце мого брата, Сергія Петровича Барана з Богданівки. Чи то зла доля так розпорядилася, аби він не зустрів свого 44-річчя, чи то Господь за всі його гарні вчинки і добре серце благословив Сергія ще молодим у Небесний рай?..

Так сталося... Страшна війна забрала життя сина, брата, батька. Веселий, добрий, чесний – він не міг вчинити по-іншому, не міг сховатися від подій, що точилися довкола. Коли батьки дізналися, що син вирушає на Схід, запитали: «Чому ти?» Він помовчав, а потім сказав: «Якщо не я, то хто? Хто захистить вас, дружину, дітей, Україну? Я стоятиму на варті вашого спокійного сну».

Я молилася. Молилася щодня, кожну вільну годину й хвилину. А Сергій, як завжди, говорив, що в нього все гаразд. Скаржитися на щось, на когось було не в його характері.

Коли пораненого Сергія відправили в госпіталь до Львова, ми поїхали до нього. Я стисла руку брата, а моє серце немов хтось стис лежцатами. Я дивилася та не вірила, що переді мною наш Сергій, мій найкращий і найрідніший у світі старший брат, який змалку був мені за няньку, учив бути доброю, не проходити повз заплакане дитя чи стареньку бабусю, не допомігши...

Я не встигла сказати, як я його любила, не встигла подякувати за все, а найбільше – за те, що він у мене був, мій старший брат – надійний, добрий і завжди справедливий.

Святкуючи Новий рік, Сергій завжди йшов спочатку привітати батьків, а потім повертався до молоді. Коли я виходила заміж, він у дарунок намалював картину з Ісусом і ягнятами в полі. Тільки зараз я розумію, що це мій талісман, що з цією картиною Сергій подарував мені щасливу долю. Він завжди турбувався, аби в мене все було гаразд. Такі моменти життя ніколи не забуваються. Тільки тепер розумієш, що ця втрата – назавжди, що вона безповоротна й вічна.

Через 21 день після поранення Сергій, не приходячи до тями, помер. Тяжке горе й страшне випробування випало на нашу родину. Самі ми не впоралися б. Від імені всієї сім'ї хочу подякувати небайдужим людям, які підтримали морально, допомогли матеріально, розділили біль утрати.

Сергій віддав своє життя за мирну Україну, за нас із вами.

Вічна слава герою. Слава Україні! Героям слава!

Члени шкільного євроклубу «Лінгва»: Петрик Олексій, Карпенко Владислав, Багмут Богдан, Гора Аня – учні 10 класу.

Керівниця – Костюченко Оксана Іванівна, заступниця директора з виховної роботи Перемоської ЗОШ І-ІІІ ступенів, село Перемога Ніжинської районної ради Чернігівської області

**Лобода
Вадим Михайлович**

03. 09. 1983 – 12. 09. 2014

Народився 3 вересня 1983 року в місті Чернігові.

У 1998 році закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 14. Був старанним учнем, виконував сумлінно обов'язки, мав багато друзів, займався в туристичному клубі «Норд», брав участь у змаганнях, туристичних походах, подорожував із гуртківцями країною.

Потім було навчання в Чернігівському професійному будівельному ліцеї № 18 за спеціальністю «електромонтажник».

Від 2001 до 2003 року проходив службу у Внутрішніх військах МВС України.

28 квітня 2014 року призваний за мобілізацією до лав Збройних сил України у складі 13-го батальйону територіальної оборони.

Загинув 12 вересня 2014 року біля селища Городище Біловодського району Луганської області.

Похований 15 вересня 2014 року на алеї героїв кладовища «Яцево» в місті Чернігові.

Указом Президента України № 76 від 1 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У 2016 році на Чернігівській СШ № 14 відкрита меморіальна дошка, присвячена Вадиму Лободі.

Спогади батька Лободи Михайла Івановича

Після строкової служби у Збройних силах України Вадим пішов працювати водієм у Чернігівську обласну лікарню, пізніше в приватну структуру охорони «Гранум Безпека» в місті Києві, де працював до квітня 2014 року, але, як і всі хлопці його віку, мріяв про військову службу.

28 квітня був призваний Чернігівським міським військкоматом в АТО. За час перебування в зоні АТО двічі був поранений, лікувався в Чернігівському та Харківському шпиталях, а після лікування повертався на передову до побратимів. 12 вересня 2014 року загинув, я і досі не можу в це повірити, бо Вадим дуже любив життя, мав багато планів на майбутнє, а життя тільки починалося.

Спогади рідної тітки Катерини Іванівни

Вадим у шкільні роки був хлопчиком жвавим та допитливим, любив природу, риболовлю, а понад усе любив мандрувати та пізнавати світ. Із п'ятого класу почав відвідувати туристичний гурток «НОРД», тренуватися до змагань, ходити в походи по мальовничих та героїчних місцях Чернігівщини. Я пам'ятаю, із яким захопленням він розповідав про подорож до Густинського монастиря та Тростянецького дендропарку, а особливо про водний похід на байдарках по річках Сейм та Десна. Часто згадував та розповідав мені про пісні біля вогнища, друзів, учителів.

У цьому ж році вони здійснили похід у Карпати, де краса гір та річок вразила його на все життя. Вадим розказував, що хоче пов'язати майбутнє з туризмом та мандрями, пізнавати інші країни та людей, і ніхто не міг передбачити, що військові події на Сході країни так рано обірвуть життя хлопця...

Я запам'ятала його молодим, усміхненим, гарним, повним надій на майбутнє.

Спогади класної керівниці Славіної Любові Григорівни.

Пам'ятаю Вадика як слухняну і допитливу дитину. Я була класною керівницею від п'ятого класу, вела математику, згодом – креслення, та Вадиму більше подобалися предмети гуманітарного циклу. Навчався добре. Із учителями був чемним, з однокласниками дружив, мав спокійний та веселий характер. Я вела туристичний гурток «Норд», у якому хлопчик був одним із найактивніших членів та мав багато друзів. У 1998 році закінчив 9-В клас і вступив на навчання до Чернігівського професійного ліцею № 18.

Усі вчителі та учні школи № 14 дуже сумують за втратою Вадима Лободи, вірного друга, товариша, щирого та надійного, який не покинув би у складну хвилину. Світла йому пам'ять.

Вірш присвячений Вадимові Лободі до урочистого відкриття меморіальної дошки на СШ № 14.

Ти такий усміхнений,
Дивишся з світлини.
Хлопчик наш веселий,
Звуть тебе Вадимом.
Ні, не звуть, а звали,
Бо тебе немає,
Полетів до брата й мами,
Де зірка палає.
Мама зустрічає,
Сина обіймає,
Крильми захищає,
До серця пригортає.
На Землі сумують
Батько й тьотя Катя,
«Єдина родина»
І всі гості в хаті.
Що прийшли сьогодні
Пом'януть Вадима,
Рідного синочка,
Воїна й Людину.

Людмила Житнікова.

Інформація надана рідними загиблого та громадською організацією «Єдина родина Чернігівщини».

Сергієнко Ігор Володимирович

22. 05. 1984 – 22. 09. 2014

Народився 22 травня 1984 року в місті Сновську Чернігівської області.

У 2001 році закінчив Городнянську ЗОШ I-III ступенів № 2.

15 травня 2014 року мобілізований.

В АТО – у складі 41-го батальйону територіальної оборони Чернігівської області «Чернігів-2».

Солдат-кулеметник 1 стрілецької роти 41 батальйону територіальної оборони.

14 вересня 2014 року отримав поранення в живіт під час бою під Малою Орлівкою. Із тяжким пораненням у живіт був доставлений до Артемівська, де йому зробили операцію, перевезли до шпиталю в Харків, а звідти у стабільно тяжкому стані був направлений до військового шпиталю в Києві. 22 вересня 2014 року в день Феодосія Чернігівського помер від ран у шпиталі міста Києва.

Похований 24 вересня 2014 року в місті Городні

Чернігівської області. Залишилася дружина та п'ятирічна донька Аліна.

У пам'ять про Ігоря Сергієнка в травні 2015 року на будівлі Городнянської загальноосвітньої школи № 2 встановлена меморіальна дошка та пам'ятний знак на міській Алеї Героїв.

Спогади класної керівника Дудко Валентини Михайлівни про Сергієнка Ігоря

Я була класною керівницею Ігоря від 5 до 11 класу. У моїй пам'яті він залишився спокійним, увічливим, непримітним учнем, із середнім рівнем навчальних досягнень, надійним у плані виконання роботи на закріпленій за класом території, чергування по класу. Тут його не треба було контролювати, робив усе добросовісно. Мабуть, саме ця робоча жилка і закріпилася за ним, бо працьовитість – це була його визначальна риса й у повсякденному дорослому житті.

Працював газоелектрозварювальником у ПП «Лепень» приблизно 8 років. Молодий робітник виявився дуже перспективним. Його вироби підкреслювали його здібності.

Ніколи не спізнився на роботу, хоча й жив спочатку в селі Вокзал – Городня, пізніше в місті Городні. У сніг і дощ летів на велосипеді і завжди за десять-восьма був на роботі.

Сперечатися міг тільки на робочі якісь теми. Усе робив дуже якісно. За день міг виготовити ворота з усіма деталями. Міг запропонувати краще та конструктивніше рішення, ніж поставлене завдання.

Мудрував над верстатами, сам вирішував, як їх сконструювати, а далі втілював свої задуми в життя. Не маючи спеціальної освіти, добре знався на електриці, комп'ютерних програмах.

Він мав золоті, майстровиті руки. У місті багато виробів, куди вклав свою працю Ігор: лавочки, альтанки, торгові ятки, якір – герб нашого міста Городні. Любив жартувати, вітати колеги по роботі зі святами власноруч виготовленими виробами.

Любив і поважав батьків, менших брата і сестру. Кохав дру-

жину, до нестями любив донечку, яка дивиться на світ татковими оченятами. Ні з ким не мав конфліктів або суперечок. Мирний був, а війна забрала. Забрала його першого.

Пошуково-дослідницький загін «Краєзнавці» Городнянської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2: Горлова Марина, 10-А клас, Заровна Алла, 11-Б клас, Матвієнко Яна, 10-А клас, Прус Марина, 9-В клас, Семак Владислав, 10-Б клас, Скрипко Тетяна, 9-Б клас, Терещенко Анастасія 8-Б клас.

Керівниця пошуково-дослідницького загону – Колешко Анна Вікторівна, педагог-організатор Городнянської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2 Городнянського району Чернігівської області.

Чередніченко Денис Ігорович

23. 04. 1985 – 26. 09. 2014

Народився 23 квітня 1985 року в місті Чернігові. У 1992 році пішов до першого класу Чернігівської спеціалізованої школи № 2, але в середині третього класу був переведений до Чернігівської ЗСШ ФМП № 12 у зв'язку з переїздом. Закінчив школу у 2002 році. Навесні наступного року був призваний до лав української армії у повітряно-десантні війська в 45-у Аеромобільну бригаду міста Болград Одеської області. Після закінчення строку служби працював охоронцем на ВАТ «Чернігівське Хімволокно», а згодом – у приватному бізнесі зі встановлення металопластикових вікон. Захоплювався історичним фехтуванням. Був активним учасником фестивалів таких, як «Коровель», «Сіверські вікінги» та інші. Також захоплювався інтелектуальними настільними іграми та їхнім розпрацюванням. Але найбільшим його захопленням був страйкбол – командна гра, в якій «бій» ведеться маленькими кульками з точних копій бойової зброї. Прикметною рисою гри є чесність. Адже влучення від 6 мм кульки не залишають слідів на камуфляжі й захисних окулярах (які обов'язкові в цьому виді спорту).

Дуже багато читав. Навіть на війну взяв із собою свою улюблену книжку Дж. Р. Р. Толкіна «Во-

лодар перстнів». Був учасником Революції Гідності, бо дуже хотів, щоб його країна нарешті стала сильною і квітучою. На Майдані охороняв Будинок профспілок. Познайомився з Сергієм Нігояном, був у захопленні від цієї людини і коли той загинув, для Дениса наче світ перевернувся.

Коли почалася війна, відразу записався добровольцем до лав Збройних сил України, але лише з 31 липня 2014 року був призваний до 169-го Навчального центру Сухопутних військ «Десна». Оволодів спеціальністю кулеметника. Воював під Дебальцевим біля селища Орлово-Іванівки Шахтарського району Донецької області на опорному пункті № 2 «Могила Гостра» в роті спеціального призначення. Був призначений командиром відділення другого блокпоста «Панама». Часто ходив у розвідку. Проявив себе мужнім, рішучим, винахідливим, сміливим бійцем, гарним стратегом, добрим побратимом.

26 вересня 2014 року під час перемир'я о 9. 00 по блокпосту несподівано розпочався мінометний обстріл. Денис на той час був у бліндажі, але побачив, як п'ятьох його товаришів накрило

мінометним вогнем. Вогонь був настільки рясним, що вони не могли навіть голови підняти. Він вискочив із бліндажа та почав закидати хлопців у окоп. Їх врятував, а себе не встиг – у метрі від нього розірвалася міна, його тяжко поранило. Шансів вижити не було. О 9. 30 Дениса не стало. Він був похований 1 жовтня 2014 року в місті Чернігові на алеї Героїв кладовища «Яцево». Без сина залишилася мати, без коханого – наречена. Указом Президента України від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» Дениса Чередніченка нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). У пам'ять про Дениса 26 вересня 2015 року на будівлі Чернігівської загальноосвітньої спеціалізованої школи № 12 урочисто встановлена меморіальна дошка.

Зі спогадів матері Чередніченко Марини Михайлівни

У Дениска було дуже багато друзів, але обирав він їх дуже ретельно. Він часто казав мені: «Ти ж знаєш, мамо, що я завжди віддаю перевагу якості над кількістю. Тож нехай у мене буде лише один друг, але він буде надійним». Тому всі друзі в Дениса були справжніми. І з часом їх ставало все більше. Дениско завжди турбувався про мене. Навіть коли пішов до армії, то просив своїх друзів навідуватися до мене, щоб я не почувала себе самотньою. І хлопці старанно виконували його прохання. Але зізнався мені про це Дениско лише згодом. І коли він пішов воювати, то також просив друзів, щоб турбувалися про мене, допомагали мені, не залишали одну. І доки був живий, завжди питав, чи приходив хто-небудь до мене. Його друзі і зараз не залишають мене одну, турбуються, допомагають, бо обіцяли Денисові.

Зі спогадів друга дитинства Андрія Кохана

Денис був для мене другом дитинства, якого не бачиш багатьох років, але усвідомлення того, що він є, зігріває, як шапка в

рюкзаку в холодну погоду, а точніше можливість її у будь-який момент одягнути... Нещодавно (!!!) я дізнався, що Дениса не стало. Усвідомлення того, що ми в будь-який момент можемо зустрітися, зігрівало мене, а його вже не було серед нас майже два роки...

Зі спогадів першої вчительки Марченко Ольги Миколаївни

Денис завжди був життєрадісним, цікавим і дуже-дуже творчим. Якщо казати про навчання – воно давалося Денисові дуже легко. Він любив уроки читання, математики, а особливо любив уроки образотворчого мистецтва і трудового навчання, бо там він міг розкрити свій творчий потенціал. Денис гарно малював, писав красиві твори... Діти в класі любили Дениска і товаришували з ним. Він був як сонечко, обігрівав усіх і своєю усмішкою ніс якийсь заряд, і коли люди дивилися на нього, настрій змінювався, бо хлопчик завжди був щирий, справедливий і чесний... Коло захоплень Дениса було широким. Навіть у початковій школі він дуже цікавився життям динозаврів. Він про динозаврів знав усе. Він мав особливість самостійно здобувати знання. Якщо його щось цікавило, ґрунтовно до цього ставився, сам усе вивчав. Денис був таким пошуковцем, що міг би стати вченим. Він також міг би стати письменником, бо в Дениса була творча уява, він міг би стати художником, бо в нього був талант від Бога, але ким би він не став, він завжди був справжньою людиною...

Зі спогадів друга і однокласника Олексія Ольховика

Денис відрізнявся насамперед щирістю, своєю відвертістю стосунків із друзями і надзвичайністю цих стосунків, а саме те, що жодних конфліктів він не допускав, а будь-які конфлікти між своїми друзями, і навіть просто знайомими і однокласниками, гасив. По суті, якщо можна так висловитися, Денис був справжнім миротворцем від природи, від народження, від Бога. Те,

що Господь наділив його такими надзвичайними якостями, він не згасив за роки своєї юності, а навпаки виростив і став справжнім Чоловіком із великої літери...

Зі спогадів друга і капітана страйкбольної команди Віктора Кошевого

Це виняткова особистість – Денис. Його не можна розділити, особисто для мене, окремо як гравця, як члена команди, як просто мого друга. Це комплексно така гарна людина, яка в усьому досягала найвищого рівня. Він у найкоротші строки міг навчитися всього. Тобто, він прийшов до нас і вже через тиждень-два показував найкращі результати. Це людина надзвичайно наполеглива в усіх його захопленнях. А захоплень у нього було надзвичайно багато... Він стільки нам допомагав, що навіть зараз є відчуття його присутності... Це людина, яка могла знайти виправдання кожному. Це його риса характеру. Навіть якщо його ображали, він не ображався, він знаходив порозуміння і вибачав багатьом людям, яким, можливо, навіть не варто було вибачатися... Його неймовірна правдивість поєднувалася з його розумінням людей. Він був одним із найкращих... Ще в нас у команді є така традиція: коли ми організовуємо якусь подію, ми згадуємо про Дена. Тобто, приїжджають до нас гості з інших регіонів, проводим ми якусь гру, у нас обов'язково є хвилина мовчання, якою ми вшановуємо пам'ять про нашого Героя Денчика і тих усіх, хто не повернувся.

Зі спогадів командира опорного пункту № 2 «Могила Го-стра» підполковника Кубайчука Василя Борисовича:

Денис із перших днів зарекомендував себе з якнайкращого боку. Я відразу розгледів його командирські якості і призначив його командувати другим відділенням. Я завжди знав, що другий пост можна і не перевіряти, бо там усе добре. Денис завжди все контролював, навіть на шкоду собі і відпочинку. Навіть коли в нього була зміна відпочинку, він не відпочивав, а брав свою ку-

леметну стрічку (бо він одночасно був і кулеметником), чистив патрони, перечищав зброю, приводив до ладу. Він був одним із найкращих бійців мого підрозділу і, на жаль, він загинув... Не раз Денис зі мною ходив у розвідку, не боявся. Я також завжди з охотою брав його, бо знав, що він надійний товариш, на якого можна покластися... Завдяки таким людям, як Денис, в Україні відкрилася нова сторінка історії, сторінка нового етапу незалежності нашої держави, становлення Європейської держави...

Зі спогадів друга Віталія Комара

Це була гармонійна, чудова людина, яка не вписується в наш цинічний світ. Таких людей треба берегти. За такими людьми майбутнє. Ось таких Денисів залишити – і вони все зможуть побудувати. І якщо ще хтось таких людей знає, ви їх бережіть, бо вони повинні залишитись – за ними майбутнє... А для мене він просто залишився там, залишився на вічному бойовому чергуванні, у тривалому відрядженні. Так воно легше і для мотивації, мабуть, правильніше, як зараз сприймають Небесну Сотню. Героїв треба сприймати з позитивом, тому що вони йшли, і Денис ішов не для того, щоб за нього потім мстилися, а для того, щоб ми побудували нарешті щось гарне для своїх дітей, нормальну країну, нормальне майбутнє. Він туди пішов, щоб зробити щось хороше для своєї країни, для нас із вами, і ми повинні цьому відповідати, не можна допустити, щоб це було даремно. Він туди пішов сам і своїм прикладом показав, що треба щось робити. Хочемо чогось хорошого – уперед і робимо!

Учні загальноосвітньої спеціалізованої школи фізико-математичного профілю № 12, м. Чернігів: Литвиненко Олександра, Тубан Кароліна, Трофименко Марія, Силенок Альона, Носко Альона, Федоряк Вікторія, Бурдело Євангеліна.

Керівниця музею і гуртка «Панянки» – Товстоліс Ірина Іванівна.

Приходько Олександр Валентинович

15. 09. 1994 – 27. 09. 2014

Народився 15 вересня 1994 року в селі Виповзові Козелецького району Чернігівської області. Після закінчення Деснянської ЗОШ I–III ст. проходив військову службу за контрактом.

Вірний військовій присязі, він перейшов із території тимчасово анексованої Автономної Республіки Крим на материкову Україну. Старший солдат 1121-го навчального ракетно-артилерійського дивізіону 169-го Навчального центру Сухопутних військ України (селище Десна Козелецького району Чернігівської області).

Загинув 27 вересня 2014 року під час обстрілу блокпоста українських військ із РСЗВ «Град», гранатометів, мінометів і танків біля села Малої Орловки Шахтарського району Донецької області. Разом із Олександром загинули М. Озеров та Д. Чередніченко.

Похований 30 вересня 2014 року в селі Виповзові Козелецького району після прощання в «Десні».

Указом Президента України № 365/2015 від 28 червня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Наказом командира військової частини А-3435 за самовіддані, рішучі дії, стійкість і мужність, виявлені під час участі в антитерористичній операції, прізвисько старшого солдата Приходька О. В. занесене до Книги Пошани частини (посмертно).

У пам'ять про Олександра Приходька 14 березня 2016 року на будівлі Деснянської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Одна з вулиць села Виповзова названа іменем Олександра Приходька.

Спогади матері

Саша був дуже спокійною і врівноваженою людиною, любив порядок у всьому, речі були завжди акуратно складені. Він завжди виконував свої обіцянки, цінував у людях чесність і порядність, за це його поважали друзі, яких було багато. Саша любив свою родину, піклувався і оберігав нас. Він був дуже добрим, любив людей і тварин, часто приносив додому бездомних котів і собак, нагодує, обігріє. Допомагав усім, хто цього потребував, мене любив і цінував, дома не цурався ніякої роботи. Мріяв стати професійним військовим, офіцером, вступити до вищого військового навчального закладу, щоб захищати рідну землю і народ, бути вірним військовій присязі. Свою обіцянку він виконав.

Зі спогадів класної керівниці Калашник З. М.

Сашко був скромною, навіть сором'язливою людиною. Маючи проблеми зі здоров'ям, не користувався можливістю поскаржитися, піти з уроків. Навпаки, якщо я помічала, що йому зле, й пропонувала піти додому, відповідав: «Не звертайте уваги, усе минеться!».

А яку перемогу над своєю сором'язливістю він здобув, коли взяв участь у гумористичній сценці на шкільному новорічному вечорі! Про його мужність на той час знали лише ми. А ще знали, що Сашко – ніколи не відмовиться допомогти. Чого б це йому не коштувало: часу, здоров'я, перемоги над собою. Таким і пішов захищати Україну. Пішов у Вічність!

Пошукова група 9-А класу Деснянської ЗОШ І – ІІІ ступенів.

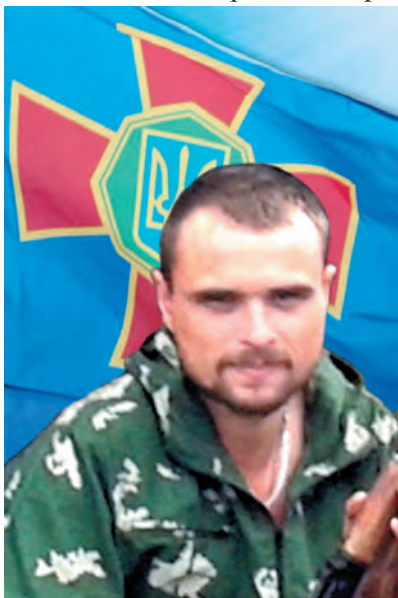
Керівниця пошукової групи – Гаєва Весняна Володимирівна, заступниця директора з виховної роботи Деснянської ЗОШ І – ІІІ ступенів, смт Десна. Деснянська територіальна громада.

Кононович
Іван Миколайович
23. 10. 1987 – 01. 10. 2014

Народився 23 жовтня 1987 року в м. Чернігові. До 2003 року навчався в Чернігівському ліцеї № 22, а після 9-го класу вступив до ПТУ № 15, яке закінчив у 2006 році за спеціальністю «монтажник». Після трагічної загибелі матері юнак опікувався своїм батьком-інвалідом.

Іван вступив до лав Збройних сил України добровольцем і 25 квітня 2014 року був зарахований у батальйон оперативно-го призначення резервістів імені Героя України генерала Сергія Кульчицького Київської бригади I відділення I взводу III роти Національної гвардії. 19 серпня 2014 року вже вдруге був відправлений у зону АТО.

Загинув Іван Кононович 1 жовтня 2014 року в районі міста Дебальцевого Донецької області приблизно о 17 годині. Здійснюючи обхід території, прилеглої до блокпоста, він потрапив на заміновану ділянку. Після вибуху військовослужбовці 2 батальйону оперативно-го призначення столичної конвойної бригади одержали осколкові поранення. За висновками штабу в/ч 3066, стрілець I відділення I взводу 3 роти, солдат резерву Іван Миколайович Ко-

нонович помер на місці від отриманих проникних осколкових поранень із ураженням легень та серця.

Іванів батько не дочекався сина, який мав піти на ротацію за 4 дні. Кононовича Івана поховали в Чернігові 4 жовтня 2014 року. На відспівування до Катерининської церкви прийшло багато чернігівців. Україна поховала ще одного свого героя...

Указом Президента України від 27 листопада 2014 року № 892/2014 «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У 2015 році на Чернігівському ліцеї № 15 була установлена меморіальна дошка герою.

14 жовтня 2016 року нагороджений народною відзнакою, орденом «Лицарський Хрест Добровольця».

Спогади побратимів, друзів, однокласників

Андрій – боєць батальйону Нацгвардії імені генерала Кульчицького, Іванів побратим:

«Справжній друг, мужній воїн, дуже радів життю, завжди був у гарному настрої. Більше нічого говорити...»

Боєць батальйону Нацгвардії імені генерала Кульчицького, Іванів побратим:

«Не довезли Івана до лікарні. На розтяжку нарвались із Ванею. У нього позивний був «Псих». Завжди хотів влаштовувати «піротехнічні шоу» для сепаратистів, був відчайдушний, завзятий».

Ірина Березинець, волонтер:

«Ідуть найкращі. Ті патріоти, які щиро вірять у майбутнє своєї неньки-України. Іван – один із них».

Кононович Микола Іванович, батько:

«Був дуже спокійний, нікого не ображав. Мав багато друзів. Збиралися в нас удома, пили чай із млинцями. Любив екстрим, мав II розряд із парашутного спорту. Це було його справжнє захоплення.

Любив рибалити, їздити в село на мою батьківщину. Завжди мені допомагав по господарству. Колись у селі треба було заладати дірку в паркані. Робота ця не проста. Я вирішив допомогти та запропонував свою допомогу. На це почув у відповідь: «Іди, не заважай». Іван усе зробив сам.

Коли почав працювати, завжди виявляв турботу. Отримає зарплатню – то мені куртку купить, то смаколиків принесе. Любив, щоб на свята вдома було все необхідне до столу, було багато гостей, панував святковий настрій.

Коли розпочалися події на Майдані, побачив, що людей б'ють, і відразу вирішив їхати до Києва. А коли війна розпочалася, не замислюючись, пішов добровольцем. Я вмовляв його не йти, на що Іван відповів: «Батю, а хто землю мою буде захищати?» Коли приїхав додому після Слов'янська, не зізнався, що отримав поранення. Не хотів, щоб я хвилювався. Останній тиждень не міг до нього додзвонитися. Дня не було, щоб я про Ваню не згадував...»

Ірина Дейнеко, однокласниця:

«Завжди був щирий та доброзичливий. Не любив бути попереду. Не дуже любив навчатися, але другом та товаришем був із великої літери. Завжди міг підставити плече у тяжку хвилину. Ніхто не міг очікувати, що Ваня з перших днів буде на Майдані та піде добровольцем захищати нас із вами».

Тетяна Кокотюха, однокласниця:

«Я пам'ятаю Ваню чесним, увічливим, працелюбним хлопцем, який ніколи не ховався за спинами інших. Завжди боровся за справедливість, хоча іноді одержував за це «по шиї». Усмі-

хався й радів життю. Незважаючи на те, біла або чорна смуга була в його житті, Ваня ніколи не впадав у відчай. У шкільні роки він дуже хотів навчитися грати на гітарі. Звичайно, не все одразу виходило, але завдяки наполегливості та щирому бажанню юнак досяг своєї мети. Одного разу, коли до нас із подругою почали чіплятися незнайомі хлопці, Ваня не залишився осторонь. Хоча ще кілька хлопців узагалі промовчали й не підтримали нас. Він завжди захищав людей, які потребували допомоги. Мабуть, і в АТО він пішов добровольцем, аби захистити нас із вами, аби наші діти росли під мирним небом.

Герої не вмирають, вони завжди залишаються в наших серцях і спогадах із усмішкою на обличчі...»

Міненко І. П., учитель ліцею №22:

«Ваня був добрим, щирим хлопцем. Не терпів несправедливості. Завжди захищав дівчат, допомагав їм. Дружбу та чесність цінував понад усе».

Пошукова група: Каспаренко Вікторія – учениця 11-А класу, Рудік Альона – учениця 10-А класу, Докіна Анна – учениця 10-Б класу, Репіна Єлізавета – учениця 10-Б класу Чернігівського ліцею № 22.

Керівниця пошукової групи – Личманенко Тетяна Євгеніївна, учителька Чернігівського ліцею № 22, завідувачка музеєм Бойової слави ліцею.

**Костюченко
Юрій Миколайович**

17. 08. 1977 – 04. 10. 2014

Народився 17 серпня 1977 року в селі Займищі Сновського (Щорського) району Чернігівської області.

Початкову освіту здобув у місцевій школі, продовжив освіту в Щорській загальноосвітній школі I-III ст. № 1, яку закінчив у 1992 році.

Під час навчання в школі віддавав перевагу урокам фізичного виховання, трудового навчання, любив малювати та читати художню літературу. Добрий, чуйний, ніколи не залишався байдужим до чужої біди, був готовий надати допомогу тим, хто її потребував. Відзначався старанністю, любив працювати, із задоволенням брав участь у трудових десантах, мріяв про робітничу професію.

У 1992 році після закінчення 9 класів уступив до Щорського професійно-технічного училища № 7, яке закінчив у 1994 році, та здобув спеціальність «столяр-тесля».

28 листопада 1995 року був призваний на строкову службу до лав Збройних сил України. Службу проходив у Луганській області. Після повернення працював у ПСП «Промінь», ВАТ «Обрій» та на інших підприємствах у м. Щорс (зараз Сновськ).

Призваний за мобілізацією до лав Збройних сил України 20 червня 2014 року. Молодший сержант, командир танка 2-го батальйону 1-ї окремої танкової бригади.

Під час пересування бойову машину було підбито російськими терористами. Дістатися до підбитого танка українським військовим не вдалося. Загинув весь екіпаж – уродженці Чернігівщини – командир танка молодший сержант Костюченко Юрій

Миколайович із Щорського району, механік-водій сержант Кривонос Станіслав Григорович із Ічнянського району та навідник оператор сержант Кунденко Володимир Іванович із Талалаївського району.

Це сталося 4 жовтня 2014 року. Згодом українським військовим удалося домовитися з ворогом про передачу тіл загиблих героїв.

Похований 31 жовтня 2014 року в селі Займищі Сновського району.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Юрія Костюченка в жовтні 2015 року на будівлі Щорського вищого професійного училища лісового господарства встановлена меморіальна дошка.

Ім'я Юрія Костюченка занесене на Алею слави в смт Гончарівському.

Учні пошукового загону Щорської ЗОШ I-III ступенів № 1 Щорської районної ради.

Керівниця – Єрмоленко Алла Олександрівна, учителька історії Щорської ЗОШ I-III ступенів № 1, м. Сновськ Щорської районної ради, Сновський район.

Кривонос Станіслав Григорович

27. 06. 1979 – 04. 10. 2014

Кривонос Станіслав Григорович народився в селі Івангороді Ічнянського району Чернігівської області 27 червня 1979 року. Станіслав був працелюбною, доброю, чуйною людиною, завжди готовою прийти на допомогу іншим. Строкову службу юнак проходив у столиці України Києві в танкових військах. Після служби Станіслав повернувся в рідне село і продовжив працювати на тракторі. У 2003 році Станіслав одружився. Невдовзі в нього народилася донька Олександра, яка була йому найбільшою радістю та втіхою.

У березні 2014 року Станіслава мобілізували до армії на перепідготовку на два тижні. За станом здоров'я Славик міг не йти до армії, а ще й мама не радила. Відповідь була така: «Як це так не йти? Якщо не піду я, не піде другий, то хто ж буде захищати рідну землю? Та й перед друзями соромно, як це так – уникати свого святого обов'язку».

На початку жовтня 2014 року Станіслав вирушив на підмогу «кіборгам» під Донецький аеропорт. Лише дві доби воював він у селищі Пісках. Загинув 4 жовтня 2014 року в танковому бою з російськими танками поблизу Донецького аеропорту. Екіпаж Станіслава Кривоноса прикривав відхід наших двох танків. Танк загорівся від прямого потрапляння снаряда. Як згадує один з побратимів Павленко Віталій з Курені Бахмацького району: «Славик загинув зразу, а хлопці (Кунденко Володимир

Іванович з Талалаївського району та Костюченко Юрій Миколайович зі Сновського району) зіскочили з броні, але їх догнали ворожі кулі снайперів. А вже ввечері прибули ми з підмогою. Та вже сталося непоправне. Славик був душею-людиною. Шкода його».

Поховали Станіслава як тимчасово невідомого солдата на кладовищі в м. Дніпрі. Довгий час мати не знала про загибель сина, тому що похоронки ніхто не приносив. Тільки після аналізу ДНК, який переробляли двічі, зрозуміли і мати, і родичі, що це дійсно Станіслав. Перепоховали Кривоноса Станіслава на рідній землі 16 січня 2015 року.

Невдовзі на кошти місцевого мецената був споруджений меморіал на могилі героя. Усміхнене обличчя, добрі, лагідні очі дивляться в душу кожного відвідувача. 24 серпня 2015 року за сприяння депутата обласної ради Кияновського Віктора Павловича відкрита в місцевій школі меморіальна дошка Кривонові С. Г.

Станіслав Кривонос Указом Президента України № 270-2015 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Гурток військово-патріотичного виховання «Джура», учні 5 класу Івангородської ЗОШ I – III ступенів село Івангород Ічнянського району.

Керівниця гуртка «Джура» – Чередниченко Ольга Іванівна.

Кунденко
Володимир Іванович
26. 07. 1980 – 04. 10. 2014

Народився 26 липня 1980 року в селі Красний Колядин Талалаївського району Чернігівської області. Виріс третьою дитиною в сім'ї робітників радгоспу «Красноколядинський». Його тато помер, коли Володя ще був підлітком, мамі уже за 70 років.

Навчався в Красноколядинській загальноосвітній школі. Скромний, веселий, товариський, стриманий, урівноважений. Був гарним товаришем, захоплювався спортом.

У 1997 році закінчив школу і вступив до Бобровицького сільськогосподарського технікуму за спеціальністю «зоотехнік».

У 1998 р. був призваний до Збройних сил України. У 2000 р. після служби повернувся на навчання в технікум. Після навчання працював головним зоотехніком у агрофірмі «Обрій LTD» у селі Харковому Талалаївського району.

22 березня 2014 року мобілізований до лав Збройних сил України, служив командиром танка 3-го танкового взводу 9 танкової роти 3 танкового батальйону у складі 1-ої танкової бригади.

Загинув 4 жовтня 2014 року під час боїв за аеропорт міста Донецька.

Похований 31 жовтня 2014 року в селі Харковому Талалаївського району.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III сту-

пеня (помертвно), нагрудним знаком Всеукраїнської спілки учасників бойових дій в АТО «Побратими України» – «За оборону Донецького аеропорту».

У пам'ять про Володимира Кунденка в березні 2015 року на будівлі Красноколядинської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка. 14 лютого на території військової частини смт Гончарівська Чернігівської обл. на Алеї слави встановлено пам'ятник загиблому в бою за Донецький аеропорт В. І. Кунденку та його екіпажеві.

Спогади дружини Наталії Кунденко

Ми разом навчалися в одній групі і сиділи за однією партою. За час студентських років було багато чого в нас хорошого: разом їздили додому, проходили практику, весь час були разом. Із ним завжди було весело, багато знав і розповідав анекдотів, ніколи не нудьгував – це мені в ньому сподобалося. У 2002 р. у нашому житті відбулося багато хороших змін, які запам'ятаються на все життя. Закінчення технікуму, одруження, прийняття на роботу, народження сина Владислава. У серпні разом прийшли на роботу в ТОВ АФ «Обрій» LTD. Працював Володимир головним зоотехніком. До роботи ставився відповідально. Тодішній директор агрофірми В. П. Фесак подбав про житло для нас як молодих спеціалістів. У 2010 народився син В'ячеслав. Почали будувати новий будинок, підростали сини... Мріяв купити собі власний трактор. Володимир дуже захоплювався і любив риболовлю. Стільки планів було... Раптом через Харкове почали рухатися військові колони...

Востаннє з чоловіком розмовляла 3 жовтня 2014 р., час пам'ятаю і сьогодні – 15.30. Говорив, що в нього все добре, правда, голос був змучений і хриплий. Усе запитував, як я, як діти, немов відчував, що більше не питає... Номер телефону його не стираю вже два роки...

Спогади Івана Оверчука, побратима, командира танка 1-ї танкової бригади

4 – 5 жовтня 2014 (субота і неділя) були гарячими. У колоні рухалося 3 танки нашої бригади. Танк Володі Кунденка був першим. Коли в нього влучив снаряд, танк підкинуло. Яка це сила? Це ніби залізничний вагон підкинуло, а потім ударило об землю. Від удару відірвало башту, яка, падаючи назад, заблокувала в середині механіка (він згорів у танку). Через суцільні обстріли дістатися до екіпажу змогли лише згодом. Наш командир із позивним «Теща» Титарчук Володимир Іванович доставляв танка, хлопці були мертві... «Теща» добивався, щоб забрати тіла... Сам потрапив під мінометний обстріл і помер у госпіталі 17 жовтня...

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – команда військово-патріотичної гри «Сокил» («Джура») «Соколята» Харківської ЗОШ І-ІІІ ст. Талалаївського району: Лакиза Тетяна, Лилка Ярослав, Чикиш Андрій, Гонка Валентин, Савченко Леся, Савченко Олексій, Фуртат Владислав, Пугач Євген.

Керівник пошукової групи – Кравченко Людмила Петрівна, учителька української мови та літератури Харківської ЗОШ І-ІІІ ст. Талалаївського району.

**Говорущенко
Сергій Фавстович**
17. 02. 1969 – 11. 10. 2014

Народився 17 лютого 1969 року в с. Лука-Барська Барського району Вінницької області.

Закінчив школу в 1986 році. Після школи, від 1987 до 1989 року, служив у лавах радянської армії.

У 1989 році вступив на підготовче відділення Чернігівського педагогічного інституту на військову кафедру «ПВП». Після першого року навчання познайомився із Славінською Оксаною Михайлівною, із якою за рік одружився.

У 1994 році, після закінчення навчання, отримав звання лейтенанта і диплом учителя ДПЮ і фізичного виховання. За фактом роботи не знайшлося.

Працював на «Хімволокті» у воєнізованій охороні від 1994 до 2000 року, а згодом був начальником воєнізованої газорятівної служби від МНС на цьому ж підприємстві. Потім постійної роботи не було, мав тимчасовий заробіток у майстерні «Кузьма».

Призваний до Збройних сил України 24 квітня 2014 року. Старший лейтенант, начальник інженерно-позиційної служби 13-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-1».

Загинув 11 жовтня 2014 року під Оріховим Старобільського району Луганської області. Похований у м. Чернігові. Залишилася дружина, 13-річна донька Даніела і 19-річний син, із яким батько випадково зустрівся на війні, – Владислав також захищав нашу державу.

Оксана Михайлівна з повагою, гордістю, ніжністю і любов'ю згадує свого чоловіка. Він був господар, для нього родина і діти

були на першому місці. «Ми мріяли виховувати онуків, аби не війна», – говорить зі сльозами на очах дружина.

На батьківщині Сергія Фавстовича у школі, де він навчався, на річницю загибелі було встановлено пам'ятну дошку.

Говорущенко Сергій Фавстович як свідомий громадянин гідно виконав свій обов'язок перед Батьківщиною.

Автор роботи – Кравченко Богдан Сергійович, учень 9-Б класу.

Керівниця – Сарамок Дарина Олександрівна, учителька історії та правознавства, Чернігівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 7, м. Чернігів.

**Ровний
Олександр Олександрович**

29. 11. 1991 – 18. 10. 2014

Народився 29 листопада 1991 року в селі Матіївка Бахмацького району Чернігівської області. Незважаючи на складне дитинство, ріс здібним хлопчиком.

У 2007 році закінчив Матіївську ЗОШ I-II ступенів Бахмацького району. Завжди був активним у шкільних справах, небайдужим до несправедливості.

вості.

Після закінчення школи навчався у ДПТНЗ «Конотопське професійно-технічне училище» за спеціальністю «слюсар з ремонту автомобілів».

Строкову службу проходив у частині внутрішніх військ МВС у Сумах.

У 2012 році переїхав на малу батьківщину дружини – село Річки Білопільського району Сумської області. Працював у місті Сумах охоронцем банку «Форум».

Завжди був принциповою, доброю та ініціативною людиною, здобув авторитет серед друзів та знайомих.

Призваний до лав Збройних сил України в серпні 2014 року.

В АТО – рядовий 92-ї окремої механізованої бригади.

Був смертельно поранений біля села Вільхового (Станично-Луганський район) Луганської області 18 жовтня 2014 року під час обстрілу російськими збройними формуваннями позицій бригади.

Похований 21 жовтня 2014 року в селі Річках Білопільського району Сумської області. Залишилася вдовою молода дружина, сиротою – дворічний син.

Указом Президента України № 282 від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо).

У пам'ять про Олександра Ровного в жовтні 2015 року в селі Матіївці встановлений меморіальний знак.

Спогади рідної тітки Олександра Надії Федюрко

Із дитинства був життєрадісним, щедрим хлопчиком, незважаючи на те, що у нього було складне дитинство, бо ріс у багатодітній сім'ї. Як народився його син, Олександр дуже мріяв купити йому величезну іграшкову машину і говорив: «Я все зроблю для того, щоб у мого сина було краще дитинство, ніж у мене». Завжди був сильний духом. Коли призвали до лав Збройних сил України, то говорив, що ховатися не буде, а піде захищати рідну землю.

Знайомі й однокласники поважали його. Завжди всіх підтримував. Загинув за щасливе майбутнє свого сина, сім'ї і всієї України.

Спогади першої вчительки Олександра Побожої Людмили Андріївни

Саша був чуйним, скромним, працьовитим хлопчиком. Надзвичайно доброю дитиною. Був дуже відповідальним, піклувався про менших братика і сестричку. Він ходив через усе село лісом пізно ввечері по молоко для них. Був мрійником, придумував різні історії зі щасливим кінцем. Із дитинства мріяв стати звичайним трактористом і працювати на землі. Але сталося не так, як мріялося.... Тільки б жити, кохати дружину, ростити синочка, але йому судилося вмерти за Україну, стати героєм. Ми завжди будемо його пам'ятати.

Спогади мами Олександра Жанни Василівни

У нас була проста родина, ми жили в селі, до того ж родина була багатодітною – самі розумієте, що це і як. Коли народилися молодші двійнята, було складно, та Саша мені дуже допомагав. У його віці хотілося пограти у футбол, побігати з хлопцями, а він няньчився з малими. Саша – це був мій помічник, моя опора...

Навіть коли він виріс і пішов учитися, про малих не забував. Пригадую, як він, коли навчався в училищі, весь час привозив їм гостинці. Виховував їх, навчав, був справжнім старшим братом. Пригадую, як учив Толю, що не можна самому їсти цукерки, а треба ділитися з усіма. А коли траплялося, приміром, що Толя розіб'є коліно і плаче, то Саша говорив: «Ну що ти плачеш, подумаєш, коліно розбив. Ти ж мужчина, терпи, не плач».

Спогади бойового командира Олександра Скакуна Сергія Миколайовича

Він був душею компанії. Хоч він і молодший від мене на 20 років, ми з ним зразу здружилися. Я таких людей ще не стрічав. Я прожив 40 років – і це в мене вперше так було, що моментально здружився з кимось. Саша був веселий, безвідмовний, роботящий.

Більшість із нас були добровольцями, у тому числі й Саша. Наш підрозділ із 9 чоловіків був направлений на блокпост неподалік станиці Луганської. Наше завдання було перевіряти автотранспорт. Через 2 тижні ми потрапили під наш перший у житті обстріл, який для Саші став і останнім...

Сашко тоді відчергував до 12-ї години ночі, пішов відпочивати у вагончик, у якому ми жили, після нього заступив я. І тут почалося... О 01.45 почався мінометний обстріл. Це було дуже страшно, працювало по нас два міномети, перший заряд ліг десь у стороні. А другий... міна розірвалася буквально в метрі від вагончика. На той момент всередині було 6 наших хлопців, усі вони встигли вискочити, не встиг один Саня. Я не

знаю, чому так сталося, але він не встиг... Йому трохи пошкодило ногу, осколки пройшли в грудну клітину, поранення були такі, що він навіть не мучився, він загинув відразу.

Потім уранці ми викликали машину, я забрав особисті Сашкові речі, відпросився в командира і повіз Сашу додому.

Пошукова група учнів 9 класу Батуринської ЗОШ І-ІІІ ступенів: Петрук Вікторія, Койдан Антон, Лебідь Марина.

Керівниця пошукової групи – Пендюх Людмила Юріївна, Батуринська ЗОШ І-ІІІ ступенів Бахмацької районної ради, м. Батурин.

Тітарчук Володимир Іванович

08. 08. 1968 – 17. 10. 2014

Народився 8 серпня 1968 року в селі Парипси Попільнянського району Житомирської області.

Військовий у третьому поколінні. Закінчив два військових училища: Орденікідзівське загальновійськове вище командне училище (1987 р.) і Харківське вище танкове командне училище (1989 р.). У Збройних силах – до червня 1992 року. Мав військовий досвід – брав участь у миротворчих операціях у країнах Африки.

Працював в Одесі, Чернігові та Мені.

Призваний 31 березня 2014 року до лав Збройних сил України.

Воював у складі 1-ї окремої танкової бригади (сmt Гончарівське).

Спочатку служив у Гончарівському, потім – на Донбасі. На своєму танку Т-64 він кожного дня їздив у саме пекло – Донецький аеропорт. Підвозив нашим «кіборгам» набої, на броні вивозив поранених, відганяв своєю гарматою сепаратистів подалі від терміналів, де тримали оборону наші десантники. Брав

участь і в танкових боях у самому Донецькому аеропорту. Йому не раз міняли танк: після кожного бойового завдання він був як решето, увесь простріляний гранатометами, посічений уламками.

Побратими називали Володимира просто – Іванович або «Теща» (позивний), бо постійно бубонів, повчаючи молодих танкістів, і ретельно стежив, щоб вони берегли себе.

Він дуже просив під час останньої зустрічі з журналістами передати восьмикласниці Каті з Чернігова, щоб вона не переживала: танкісти отримали її листа і обов'язково виконають її прохання – виживуть і переможуть.

Першого вересня 2014 року – на святі Першого дзвоника – Володимир Іванович виступав перед учнями школи № 1 м. Чернігова. Йому аплодували стоячи. Він подарував дітям каску, привезену з АТО, він обіцяв повернутися живим. Після цього відбув у зону АТО.

14 жовтня 2014 року в районі Донецького аеропорту капітан Тітарчук В. І. був тяжко поранений під час мінометного обстрілу. Прийняв на себе багато уламків від міни, чим урятував своїх побратимів, які на той момент були біля нього. У ніч на 17 жовтня в Дніпропетровській лікарні імені І. Мечнікова помер від поранень легендарний «кіборг», 46-річний капітан Тітарчук.

Похований 22 жовтня 2014 року в місті Чернігові на кладовищі «Яцево».

Указом Президента України № 817/2014 від 21 жовтня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Володимира Тітарчука в травні 2016 року на будівлі Чернігівської гімназії № 31 установлена меморіальна дошка.

Із відеоінтерв'ю капітана Тітарчука В. І.

Мій дід воював у Другій світовій, батько був кадровим офіцером. Як же я міг сидіти вдома, а не в окопі разом із солдатами? Чесно кажучи, до 45 років я не розумів, що то є Україна. Якось узяв у сусідки почитати «Кобзаря» Тараса Шевченка. Тільки тоді я зрозумів, що то є Україна і що значить бути україн-

цем. Моя Батьківщина – то святе! Я хочу захищати її, щоб потім жити спокійно. І для мене велика честь служити в танковому батальйоні.

Я не політик і не фанат війни. Але мені приємно, що з того часу, коли я в армії, син став більше мене поважати. Раніше я йому розповідав про армію – він мене не розумів. Та коли я прийшов до нього в школу у військовій формі, з погонами, з «танками» на плечах, він пишався мною. Він також мріє стати офіцером...

Із спогадів дружини Тітарчук Ю. О.

Із Володимиром ми познайомилися у 2003 році. Він був щирим, мужнім, завжди життєрадісним та справжнім чоловіком. Через два роки в нас народився єдиний син, Володя назвав його Едуардом. Зв'язок між татом та сином був дуже міцним. Татусь укладав дуже багато любові, знань і завжди приділяв багато уваги синові. Я цим неймовірно пишалася. Володимир був батьком та чоловіком у повному розумінні цих слів.

2013 рік – розпочався Майдан. Володя відразу сказав: «Це закінчиться війною». Так і сталося. Далі анексія Криму, а потім АТО.

У березні 2014 р. Тітарчук В. І., не задумуючись, пішов до військкомату і через 2 години був уже в містечку Гончарівському. Як я його не умовляла, щоб не їхав, але відповідь була лише одна: «Это не обговаривается! Кто если не я? Прорвёмся!»

Приїзд до Гончарівського став великим шоком! Були проблеми з харчуванням, одягом та взуттям для солдатів, у казармах було холодно і пусто. Володя, дивлячись на все це, не міг залишатись осторонь. У перші ж дні свого перебування почав організовувати багато гуманітарної допомоги, де тільки міг. Робив усе для того, щоб його хлопці були забезпечені всім.

Далі АТО, Донецький аеропорт.

Телефонні дзвінки були дуже короткими, часу на розмови не було. На зворотній стороні без кінця було чути вибухи. Про

бойові дії розповідав дуже мало. Казав, що все гаразд і що все буде добре!

В останній нашій розмові 13 жовтня 2014 року досі пам'ятаю, неначе це було сказано вчора, його останні слова: «Я вас люблю! Бережи сина».....

Вічна пам'ять!

Мій вірш присвячений коханому чоловікові, батьку та синові.

ПУСТОТА

Пусто в доме нашем.
Грустно, одиноко без тебя...
С дикой болью не перестававшем
Привыкаешь жить любя!
В этом мире тебя уже нету...
Не вернёшься больше никогда!
Но любовь и боль я эту
Буду помнить и нести всегда!
Разрывается душа на части,
Хочется кричать, но смысла нет.
Надо жить мне ради твоей чести!
Сильной быть, дарить всем яркий свет!
В памяти моей и в сердце
Будешь добрым и весёлым ты всегда!
Благодарна я судьбе за солнце,
Что светило нам все те года!

Пошукова група музею «Історії рідного краю» СЗСШ № 1 з поглибленим вивченням іноземних мов м. Чернігова, учні 10-х класів: Масол Влада, Шкурко Дмитро, Фоміних Анастасія, Мо-кляк Тетяна, Закревський Павло, Шкода Ангеліна.

Керівник групи – Хитрик С. М., завідувач музею, учитель історії СЗСШ № 1 з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Чернігів.

Запека
Віктор Олександрович

02.04.1987 – 16.11.2014

Народився 2 квітня 1987 року в м. Чернігів. З дитинства мав лідерські якості та бойовий характер. Змалечку проявляв самостійність, ніколи не боявся брати відповідальність на себе. Захоплювався спортом, займався дзюдо, досяг у цьому виді спорту гарних результатів – був кандидатом у майстри спорту.

У 1994 році поступив до першого класу школи №2, де й навчався до 2003 року.

У 2003 році перейшов до гімназії №31 м. Чернігова, яку закінчив у 2004 році.

Того ж року вступає до Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка на факультет фізичного виховання, вирішивши пов'язати своє подальше життя зі спортом. За роки навчання в університеті активну участь брав у спортивних змаганнях.

Віктор завжди був самостійним, по закінченні школи працював, щоб заробити гроші на власні потреби, завжди підкреслював, що не хоче, щоб його утримували батьки, а ще й, по можливості, допомагав їм.

Працював у компанії мобільного зв'язку «Life», постійно їздив у відрядження. У 2013 році, коли почалася Революція Гідності, хотів їхати на Майдан, але не дозволяла робота.

У 2014 році, закінчивши магістратуру ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка за спеціальністю «викладач фізичного виховання», хотів піти служити до армії, але за збігом обставин потрапив до батальйону «Чернігів» УМВС України в Чернігівській області, де

й почав нести службу з вересня 2014 року.

У жовтні цього ж року батальйон «Чернігів» був відправлений на схід, у зону АТО, 6 жовтня Віктор потрапив на ротацію в смт. Станицю Луганську.

Обставини загибелі. З 14.55 по 15.20 16 листопада 2014 року озброєні бойовики переправилися через річку Сіверський Донець та обстріляли з автоматичної зброї та гранатометів патрульний автомобіль МВС батальйону «Чернігів» у районі смт Станиця Луганська. Саме в цьому автомобілі їхав

Віктор. У бою з російськими терористами Віктор отримав тяжкі поранення та втратив багато крові. Помер від ран у лікарні м. Біловодськ Луганської області.

Нагороди:

1) Указом Президента України №942/2014 від 19 грудня 2014 р., «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, високий професіоналізм, зразкове виконання службового обов'язку та з нагоди Дня міліції» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

2) Отримав звання молодший сержант міліції (посмертно).

Заступник командира батальйону «Чернігів» Віталій Костюченко розповідає, що одна з груп противника зіткнулася з нашим патрулем. Спочатку хлопців обстріляли із автоматичної зброї, а потім із гранатометів.

Якби його бійці здалися, Станицю Луганську могли б захопити. Але хлопці тримали оборону до приходу підкріплення. Тримали оборону увесьмох проти сотні! Поранені, вони відстрілювалися з останніх сил...

Рішенням парафіяльної ради Козацької Катерининської церкви за старовинними козацькими традиціями ім'я – Віктора Запеки та його побратимів, Олександра та Андрія – навечно занесені до синодика Козацької Катерининської церкви. Згідно з нашими традиціями кожний день по завершенні служби наші Герої будуть поминатися. Нас з вами не буде, а пам'ять про них залишиться назавжди.

Спогади Запеки Олени Миколаївни – матері Віктора Запеки

Віктор зростав спокійною і допитливою дитиною. З дитинства любив автотехніку. Синові виповнилося 10 місяців, батько подарував йому книжку про автомобілі. Сам міг подовгу гортати цю книжку та розглядати малюнки. Дуже рано вивчив марки всіх машин. Водійське посвідчення Віктор отримав на своє вісімнадцятиріччя. Кермував машиною відмінно і мав усі водійські категорії. У нього було своє захоплення: він збирав колекційні моделі машин.

Віктор зростав спортивним хлопчиком. Велосипед, ролики, скейт – усе було йому доступне. Дуже любив футбол, грав у нього весь час до самої загибелі. У шість років Вітя захотів займатися карате-до. Того часу таких маленьких на боротьбу не брали. Дідусь домовився з тренером, і син почав займатися із дорослими.

Заняття боротьбою відіграло велику роль у його житті. Коли секцію закрили, Вітя перейшов до тренера Маркіна і став займатися дзюдо аж до закінчення школи, став кандидатом у майстри спорту. Після школи вступив до педагогічного університету на факультет фізичного виховання.

Дідусь дуже рано навчив Вітю плавати. У сім років, перед школою, він разом із дідусем перепливав Десну туди і назад.

У житті хлопця було дуже багато спорту. За час тренувань і змагань Віктор зустрічав дуже багато хороших людей, чимало з них стали його друзями.

Він міг вирішити будь-які питання. У нього завжди було до кого звернутися, та й сам нікому не відмовляв. Вітя був паличкою-виручалочкою для всіх. Друзі зверталися до нього в будь-який час і ніколи не отримували відмови.

Віктор завжди боровся за справедливість. Не міг пройти повз, якщо когось ображають. Був такий випадок. Хлопці пішли гуляти на Красну площу, і по дорозі Вітя побачив, як б'ють якогось парубка. Не вагаючись, син кинувся тому на допомогу. Пізніше батько врятованого хлопця приходив до нас додому і дякував Віктору за цей учинок.

Син завжди був душею компанії, веселим і з почуттям гумору.

Міг із будь-ким знайти спільну мову. Від друзів ішов не по-прощавшись, за що отримав прізвисько «англієць», котре і стало йому позивним, коли він пішов захищати Батьківщину.

На фронт Вітя пішов добровільно. Друзі його відмовляли, але він нікого не слухав.

Коли я почала з ним говорити, він сказав, що не зміг бути на Майдані, тому зараз мусить відстояти Вітчизну. Університет закінчив, тепер повинен захищати свою землю. Він не дожив до ротації один день...

У суботу я розмовляла з ним по телефону і він пообіцяв, що скоро повернеться та розповість, що їли, як жили. Та так і не встиг усе розказати. Коли хлопці збираються разом, то згадують епізоди з життя з посмішкою.

Вітя прожив коротке, але насичене життя. Я можу пишати-ся ним. За життя він був люблячим сином, прекрасним другом, справжнім чоловіком і воїном.

Віктор збирався одружитися після повернення, але не встиг.

Він просто поїхав далеко і надовго. А ми будемо його завжди чекати.

Тихо поклоняясь, на войну пошли.
Землю защищать от беды.
Чтобы сюда к нам не пришел тот враг,
Чтоб не плакали мама и брат.
Ведь они не думали умирать.
Все хотели жить, не воевать.
Только так случилась та беда
И ушел сынок на века.
По тропинке ввысь, в небеса.
И бессмертным став навсегда.
Будем помнить их, вспоминать
И любовь свою к ним сохранять.

Запека Е. Н.

Пошукова група: Бардакова Ольга, 10-А клас, Кондратенко Вікторія, 10-А клас, Самусенко Вікторія, 10-А клас, Годун Анна, 10-Б клас, Грищенко Марія, 10-Б клас.

Керівниця – Кисіль Любов Миколаївна, завідувачка музею Бойової слави 60-ої армії ім. І. Д. Черняхівського, гімназія № 31 гуманітарно-естетичного профілю, м. Чернігів.

Іщенко
Андрій Васильович
25.01.1979 – 16.11.2014

Народився 25 січня 1979 року в місті Чернігові. У 1986 році пішов до першого класу середньої школи № 29. Зі шкільних предметів подобалися інформатика та креслення.

У 2000 році закінчив вище професійне училище № 15 міста Чернігова за спеціальністю «верстатник широкого профілю». Був старанним сту-

дентом, мав подяки та грамоти.

У 2010 вступив до Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, який, на жаль, не судилося закінчити. Працював у різних установах міста та області.

З 19 липня 2014 року перебував у органах Внутрішніх справ м. Чернігова. Рядовий міліції, міліціонер 1-го взводу 1-ї роти батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Чернігів» УМВС України в Чернігівській області.

Коли почалися події 2014 року, говорив, що не може бути в стороні. Його рідні не знали про те, що його відправили в зону АТО, бо сказав, що їде в Харків на перепідготовку. Знаходився у Станиці Луганській, захищаючи незалежність та територіальну цілісність України, де виконував бойові завдання, характеризувався відповідальністю та сміливістю. Завдяки своїй старанності та компетентності Андрій був призначений старшим чергової патрульної групи, в яку входило 9 чоловік. Варту несли на розідріг у Станиці Луганській.

16 листопада 2014 року озброєні бойовики переправилися через річку Сіверський Донець та обстріляли з автоматичної зброї

та гранатометів патрульний автомобіль МВС батальйону «Чернігів» та блокпост ЗСУ в районі автостанції Станиці Луганської. В бою з російськими терористами Андрій Іщенко загинув.

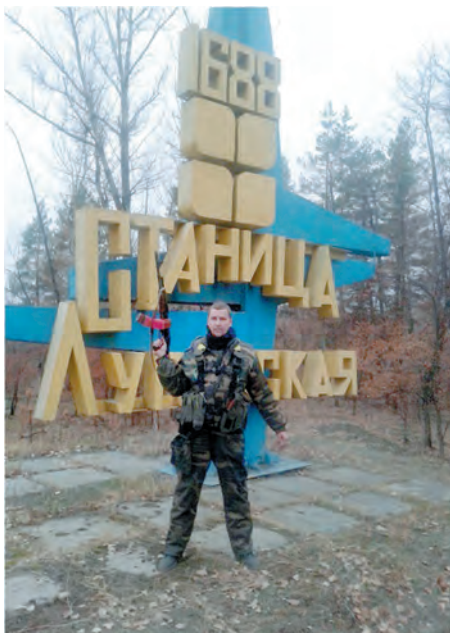
Похований 20 листопада 2014 року в місті Чернігові на алеї Героїв, після церемонії прощання та відспівування у соборі святої Катерини.

Указом Президента України № 942 від 19 грудня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, високий професіоналізм, зразкове виконання службового обов'язку та з нагоди Дня міліції» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

14 жовтня 2016 року нагороджений народною відзнакою, орденом «Лицарський Хрест Добровольця».

У січні 2015 року на Чернігівський СШ № 29 була відкрита меморіальна дошка, присвячена герою.

У Андрія Іщенка залишилися: батьки, дружина та двоє дітей – донечка Анастасія і синок Андрійко.

Спогади матері Валентини Яківни Іщенко

Минуло три роки, як немає з нами нашого Андрійка, нашої опори та підтримки. Спокійний, врівноважений, із посмішкою на обличчі, таким він і залишився в нашій пам'яті.

У школі вчився добре, йому подобалися такі предмети як

креслення та інформатика, а ще він займався спортом. Дитинство було веселе та безтурботне, грав з товаришами у футбол, займався на спортивних тренажерах, бігав у кіно. Знаходив час допомагати і вдома, був слухняним та відповідальним, тому ніколи не виникало проблем з його поведінкою. Друзів було багато, бо Андрій ніколи не стояв осторонь, не залишав друзів у біді, таким він пішов і у доросле життя: чуйним, лагідним, турботливим сином та батьком. З братом були довірливі та доброзичливі стосунки, той перший довідався про перебування Андрія на Чернігівському Майдані і у зоні АТО. Вони довіряли один одному, радилися, підтримували, як і годиться рідним братам. Коли я інколи просила, щоб беріг себе, він відповідав: «Мамо, якщо не я, то хто?», беріг нас від переживань, тому і не сказав, що на війні, про це ми довідалися, коли Андрій загинув.

Він назавжди залишиться в нашій пам'яті добрим, чуйним, лагідним, а ще мужнім і сильним воїном. Ми пишаємося сином і нашим онукам розказуємо, яким відважним та сміливим був їхній тато. Дуже шкода, що діти ростимуть без батька, а ми на старості років залишилися без сина, а ще більше болить серце, що із-за проклятої війни так рано обірвалося життя Андрія, всі його плани, надії та сподівання.

Зі спогадів бойового побратима з батальйону «Чернігів» Давиденка Костянтина

Андрій був спокійною, розважливою та доброзичливою людиною, намагався уникати будь-яких конфліктів з товаришами, ні з ким не сварився, не сперечався, але коли було потрібно висловити свою думку чи відстояти свої погляди, був твердим і рішучим. В мирному житті – успішний хлопець, мав непогану роботу, комфортний автомобіль, місяць як у нього народився син, а він пішов на війну, бо відчував необхідність захищати країну і свою родину.

Щоб заспокоїти рідних, розказував, що він на зборах під Харковом, і ті вірили, бо страшно було навіть подумати, що їх Андрій у постійній небезпеці.

Коли почалася ротація, всі дуже хотіли додому і ніхто не відмовлявся, яке ж було здивування, коли Андрій спокійно і твердо сказав, що залишається на передовій. Згодом, завдяки своїй старанності, відповідальності та компетентності, Андрія назначили старшим чергової групи, що несла варту на розі доріг в Станиці-Луганській. Саме його група першою виїхала на допомогу українським воякам. Андрій, як старший, зайняв в «Газелі» місце командира на передньому сидінні, і хлопці вирушили в свою останню подорож. Вони не розгледіли у військових терористів, які були з ознаками українських збройних сил (жовтий скотч на рукаві). Машину розстріляли, Андрій загинув першим.

Наш побратим мав не тільки гарну зовнішність, блакитноокий, з доброю посмішкою на устах, він був ще й гарним душею, тихий, спокійний і в той же час мужній, відважний, з таким і дружити легко, і в бій піти не страшно.

Спогади побратима В'ячеслава Панченка.

Коли почався наступ на Станицю Луганську, військові на блокпосту попросили у нас допомоги. Наша група складалася з дев'яти бійців. До блокпоста ми не доїхали метрів триста, бо потрапили в засідку. Спочатку нашу «Газель» обстріляли з автоматів, потім добивали з РПГ. Після прямого попадання в лобове скло автомобіль зупинився. Ті, хто сидів по праву сторону – загинули, бо загорівся правий бік автомобіля. На жаль, двох бійців ми не встигли витягти, серед них був і Андрій – вони загинули одразу.

Війна – це страшно і небезпечно, іноді смерть ходила поруч, але хлопці розуміли, що коли терористи прийдуть у рідний Чернігів, то небезпека життю буде для всіх мирних людей, а голов-

не для їхніх рідних і боронили прості українські хлопці свою землю і загинули за неї як герої.

Вірш, присвячений нашому Герою

– Синку, йди до школи, – все кликала мати, –
Знання необхідні, їх треба вивчати.
– Не хвилюйся, мамо, – відповів хлопчина, –
Все, що мені треба, ти мене навчила...
Роки пролетіли, хлопець став дорослим.
На війну призвали – воювати просять.
Воював, солдате, рук не покладавши.
В бою не здавався, навіть сил не мавши,
А в хвилину смерті тихо шепотів,
– Чом же ти, матусю, жити не навчила?
За свою країну я життя віддав!
Бо рідніш за неї нікого не знав.
Донька йде до школи і мріє про тата...
Коли він зустріне, привітає з святом:
– Таточку, татусю, я тебе чекаю,
За тебе молюся, тобою пишаюсь.
Та, на жаль, ніколи його не зустрінуть.
Нема в доньки тата, нема в матері сина...

Маценко Діана, учениця 6-Б класу ЗНЗ №29

Автор роботи – Бабич Яна, учениця 11-В класу, член пошукового загону Зразкового музею «Доблесті та слави Чернігівщини» ЗНЗ I-III ступенів № 29.

Керівниця – Кашипур Людмила Олександрівна, керівниця шкільного Зразкового музею «Доблесті та слави Чернігівщини», вчителька історії Чернігівської ЗОШ I-III ст. № 29 Чернігівської міської ради, м. Чернігів

**Найдьон
Олександр Вікторович**

07. 11. 1984 – 16. 11. 2014

Народився 7 листопада 1984 року в місті Городня Чернігівської області. У 1992 р. пішов до 1-го класу Городнянської ЗОШ I-III ст. №2, яку закінчив у 2002 р. Зразу після закінчення школи вступив до Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка на історичний факультет (спеціальність історія і психологія).

З 2003 по 2005 р. проходив строкову службу у 101-й окремії бригаді охорони Генерального штабу Збройних сил України. Від командування батьки отримали подяку за гарне виховання справжнього захисника Вітчизни, гідного нащадка військової слави нашого народу.

З 2005 по 2010 рік – міліціонер спеціального батальйону судової міліції «Грифон» ГУМВС України в місті Києві (отримав свідоцтво з відзнакою про початкову підготовку міліціонерів ППСМ).

Після закінчення педагогічного університету вступив на 2-й курс Київського національного університету внутрішніх справ на спеціальність «Правознавство».

Певний час працював на різних посадах у Городнянській ЗОШ-інтернат для дітей-сиріт (вихователем, інструктором з фізичного виховання, заступником директора в таборі «Барвінок»).

З 26 вересня 2014 року в органах внутрішніх справ. Старший сержант міліції, міліціонер батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Чернігів» УМВС України в Чернігівській області.

У зоні проведення АТО з 19 жовтня 2014 року. Загинув 16 листопада 2014 року в смт Станиця Луганська.

Похований у м. Городні Чернігівської області. Указом Президента України № 942 від 19 грудня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, високий професіоналізм, зразкове виконання службового обов'язку та з нагоди Дня міліції», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня

(посмертно).

Обставини загибелі: 16 листопада бійці батальйону «Чернігів» виїхали з місця своєї дислокації на підмогу до сусіднього блокпоста Збройних сил, де трапився прорив. Але в районі залізничного переїзду смт Станиця Луганська мікроавтобус «ГАЗель» з міліціонерами потрапив у засідку і був розстріляний диверсійною групою з автоматичної зброї та гранатометів. Двоє, Олександр Найдьон та Андрій Іщенко, загинули на місці; пізніше, в лікарні, від отриманих поранень помер Віктор Запека.

20 листопада у храмі Святої великомучениці Катерини відбулася панахида та прощання із воїнами-героями.

8 травня 2015 р. на фасаді школи, в якій навчався Олександр, відкрита меморіальна дошка.

Спогади вчительки Городнянської школи-інтернату для дітей-сиріт Мурой Світлани Олександрівни

Щоранку, заходячи до приміщення Городнянської загально-освітньої школи-інтернату, де працюю вже більше двадцяти років, мимоволі зупиняю свій погляд на стіні з портретом Героя і подумки вітаюся з ним. Він проводить мене вдумливим, підбадьорливим поглядом, і я точно знаю, що день сьогодні буде вдалим. Так, це Герой із простим українським ім'ям Сашко, як його називали діти й дорослі, котрі з ним спілкувалися й добре знали його вдачу та характер.

Олександр надзвичайно любив життя і дітей. Працюючи вихователем у дитячому позаміському таборі «Барвінок», віддавав себе до крихітки улюбленій справі. Не було дитини в дитячому таборі, яка б не поважала кмітливого і веселого Сашка. А його вигадливості не було меж. Веселий, дотепний і водночас суворий, справедливий – саме таким запам'ятали його діти й колеги. Від дітлахів часто можна було почути: «Так Сашко сказав...». А згодом, коли Олександра за досить короткий термін роботи в таборі «Барвінок» за його неабиякі організаторські здібності призначили на посаду заступника директора, діти довго не могли звикнути, що тепер він не просто Сашко, а вже Олександр Вікторович. Але пройнялися ще більшою повагою до свого наставника.

Після закриття третьої табірної зміни Олександр вирішив поновитися в органах внутрішніх справ. Він дуже пишався тим, що знову одягнув форму і захищатиме свою країну. Тому, коли постало питання про участь в АТО на сході України, він ні хвилини не вагався. Будучи справжнім патріотом, він вважав своїм обов'язком бути там, на передовій.

Прощалося з Героєм того холодного осіннього дня майже все місто. Старшокласники школи-інтернату, проводжаючи свого друга в останню путь, услали дорогу розкішними трояндами й хризантемами.

Вічна слава тобі, Герою! Герої не вмирають! Вони житимуть у віках!

Спогади вчительки історії та правознавства Городнянської ЗОШ І-ІІІ ст. № 2 Плотникової Валентини Володимирівни

Олександр – одна з неординарних особистостей нашої школи.

Як учитель історії я познайомилася з ним ще коли Олександр був учнем 5 класу. Завжди жвавий, дбайливий, гіперактивний і постійний шукач справедливості.

Із кожним роком Саша відкривався новими рисами особистості, завжди був у центрі шкільного життя в усіх його проявах: від хлопчачих стусанів до спортивних змагань і участі в КВК. Мав гарні організаторські здібності, цінував справжні дружні стосунки, був надійним другом.

Скільки пам'ятаю, сидів за останньою партою в куточку класу. Але його завжди було видно і чути. Водночас рідко можна було його спіймати на тому, що він щось не чув або не розумів, про що я кажу. Про що б ми не дискутували, він завжди аргументовано доводив свою думку, поважаючи авторитет учителя та його переконання.

Коли я дізналася, що Саша став студентом історичного факультету – відчула неприховану гордість, що, можливо, у його виборі професії був і наш учительський вплив.

Коли б ми не зустрічалися, він завжди говорив, що ми, учителі, довго його будемо пам'ятати. Хто ж знав, що ці слова стануть пророчими.

Схилимо голови перед його громадянським подвигом – покласти своє життя за незалежність України.

Вічна слава Герою!!!

Пам'яті Олександра Найдьона

Як грім у небі – і не вірить серце,
Що більше не побачимо тебе,
Що назавжди пішов, не повернешся.
Своїй країні ти віддав себе.

У будь-якій компанії душею
Ти завжди був, тебе любили всі,
Над щирими розвагами твоїми
Сміялись ми всі просто від душі.
На згадці погляд твій небесно-синій,
Дитяча усмішка, на щоках ямочки.
Душа болить, вона ж бо ще не вірить,
Що більше не зустрінемось в житті.
Але ти знай!!! Допоки б'ється серце
І доки не згаса вогонь в очах,
Про тебе згадка не переведеться –
Тепер ти в наших душах і серцях!!!
Короткий шлях, але такий об'ємний,
І кожен з нас пишається навік,
Що серед наших друзів був, напевно,
Найкращий й наймужніший чоловік.
Гнітючий біль стиска нещадно душу
Як темна ніч – від краю і до краю.
І ми самі тепер повірять мусим –
Живий навік!!! Герої не вмирають!!!

*Людмила Скрипка –
від імені шкільних товаришів*

**Воїн батальйону «ЧЕРНІГІВ» (позивний «Борець») у
пам'ять про загиблих побратимів**

О, Господи, ты упокой сердца
Всех наших братьев, что ушли навеки.
Они ведь – это облака,
И души их за нас в ответе.
Андрюха, Саня и Витёк –
Все с подвигом ушли к Небесной Сотне,
А сердце плачет и грустит,

У Господа прощення просит.
К молитве подвиг приложив,
За Україну и народ наш православный,
Господь, все согрешенья им простив,
Открыли им путь небесный славный.
Андрюха, Саня и Витёк.
Их ждали семьи, дети, мамы.
Пусть подвиг их в сердцах живет
На Украине милой, славной!
И шепчут губы: «Утверди,
Господь, нас на дороге лихолетья,
За Україну, честь земли
Даруй победу в святой битве».
И не забудет батальон
Погибших братьев наших.
Чернигов знает их в лицо —
Героев, на востоке павших...

Пошуково-дослідницький загін «Краєзнавці» Городнянської ЗОШ І-ІІІ ступенів: Горлова Марина, 10-А клас, Заровна Алла, 11-Б клас, Матвієнко Яна, 10-А, Прус Марина, 9-В клас, Семак Владислав, 10-Б клас.

Керівниця пошуково-дослідницького загону — Колешко Анна Вікторівна, педагог-організатор Городнянської ЗОШ І-ІІІ ст. № 2 Городнянського району Чернігівської області.

Рвачов
Володимир Ігорович

02. 05. 1974 – 16. 11. 2014

Народився 2 травня 1974 року в місті Янгієрі Сирдар'їнської області (Республіка Узбекистан) у сім'ї військово-службовця. Разом із молодшим братом та батьками неодноразово переїжджав за місцем батькової служби.

У 1990 році родина Рвачових переїхала на нове місце служби – 169-й окружний Навчальний центр для підготовки молодших фахівців танкових військ у смт Десну Козелецького району Чернігівської області. Шістнадцятирічний Володимир прийшов на навчання у випускний клас Деснянської середньої школи.

У 1995 році закінчив Одеський інститут сухопутних військ. Молодший лейтенант Рвачов Володимир прибув для проходження служби в 169-ий окружний Навчальний центр на посаду командира навчально-розвідувального взводу.

У 1997 році Володимир одружився з Юлією Кузьменко. У молодого подружжя народилося двоє діточок: донька Альона та син Володимир. У хвилини дозвілля батько багато часу приділяв родині, особливо полюбляли риболовлю.

Воював у складі зведеної групи 169-го Навчального центру Сухопутних військ (смт Десна).

Загинув 16 листопада 2014 року в районі села Польового Шахтарського району Донецької області (район кургану Гостра Могила). Автомобіль, у якому перебував підполковник В. Рвачов, підірвався на протитанковому радіокерованому фугасі.

Разом із Володимиром загинули підполковник М. Яжук, майор медичної служби В. Вашеняк та солдат О. Іщенко.

Похований 20 листопада 2014 року в селищі Десна Козелецького району Чернігівської області.

Залишилися батьки, брат, дружина та двоє дітей.

Посмертно присвоєно звання «полковника».

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

Гурток «Музейна справа».

*Керівники пошукової групи – Половецька С. М., Паньок В. П.,
Деснянська гімназія, смт Десна, ОТГ Деснянська.*

Яжук
Микола Петрович
19. 12. 1980 – 16. 11. 2014

Народився 19 грудня 1980 року в селі Мартинівка Жмеринського району Вінницької області.

У 1998 році закінчив Мартинівську середню школу та вступив до Харківського гвардійського ордену Червоної Зірки інституту танкових військ імені Верховної Ради України. У 2002 році закінчив інститут та здобув базову вищу освіту за напрямом підготовки «Бойове застосування та управління діям підрозділів (частин, з'єднань) Сухопутних військ» та кваліфікацію бакалавра військових наук, офіцера військового управління тактичного рівня.

Після закінчення Харківського ТІВ прибув для подальшого проходження військової служби до смт Десна Козелецького району Чернігівської області, де 21 червня 2002 року Миколі Петровичу присвоєно військове звання «лейтенант» та призначено на посаду заступника командира навчальної танкової роти з технічної підготовки 5 навчального гвардійського танкового полку. У 2004 році присвоєно чергове військове звання «старший лейтенант».

На посаді заступника командира навчальної автомобільної роти з гуманітарних питань 718 окремого навчального автомобільного батальйону пробув від 2004 до 2006 року і в цьому ж році призначений на посаду командира роти охорони 131 окремого батальйону охорони, де пропрацював 2 роки.

У 2007 році присвоєно чергове військове звання «капітан». Від 2008 до 2010 року був на посаді помічника начальника бронетанкової служби технічної частини управління 169 Навчального гвардійського центру, а потім ще рік на посаді старшого

помічника начальника бронетанкової служби технічної частини управління 169 Навчального гвардійського центру.

У 2010 році присвоєно чергове військове звання «майор». Останньою посадою в послужному списку для Миколи Петровича стала посада оперативного чергового відділення оперативних чергових 169 Навчального гвардійського центру, де він працював від 2011 року і до моменту своєї загибелі.

У 2014 році, перебуваючи в зоні АТО, Микола, проявивши мужність та героїзм, урятував людей, допомагаючи їм вибратися з танка, що палав.

За цей вчинок Указом Президента України від 27 листопада 2014 року № 892/2014 Микола Петрович був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня, а також бійцві присвоїли чергове військове звання «підполковник», але Микола так і не дізнався про цю винагороду та військове звання, оскільки загинув 16 листопада 2014 року поблизу села Польового Шахтарського району Донецької області в результаті вибухової травми, виконуючи обов'язки військової служби.

Яжук Микола Петрович Указом Президента України від 15 травня 2015 року № 270/2015 посмертно був нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня, а також від-

повідно до Указу Президента України від 19 травня 2014 року № 480/2014 Яжукові М. П. посмертно присвоєно чергове військове звання «полковник».

Похований біля свого дідуся 21 листопада 2014 року на кладовищі в селі Дубовій Жмеринського району Вінницької області.

У Миколи Петровича залишились мати Власенко Лідія Павлівна, сестра Яжук Анна Петрівна та дружина Яжук Ольга В'ячеславівна.

Микола – Людина з великої літери, він був чуйним та турботливим сином, братом та чоловіком, у нього були золоті руки, навіть не можу сказати, що він не міг зробити, він міг зробити все! Він сам будував, робив меблі, дуже гарно малював, займався ремонтом автомобілів, був гарним рибалкою! Чоловік із добрими очима та щирою усмішкою! Йому було що залишати вдома, але він не побоявся піти захищати Україну зі зброєю в руках. Його подвиг і приклад життя нехай буде для кожного з нас зразком! Коротке життя Микола Яжук прожив достойно і відійшов у Вічність Героєм. А Герої не вмирають!

Матеріали зібрані та надані дружиною Яжук (Зубченко) Ольгою, проживає в смт Десна.

Будько
Олександр Анатолійович
07. 07. 1973 – 17. 11. 2014

Будько Олександр Анатолійович народився 7 липня 1973 року в м. Гомель, у Білорусі. Батько Олександра, Будько Анатолій Йосипович, працював на риболовецькому флоті. Мати, Валентина Іванівна, – у колгоспі. Згодом родина переїхала в Україну, і вони стали жити у м. Чернігові.

З 1981 по 1989 рік Олександр навчався у середній школі № 16. Після закінчення 8 класів вступив до професійно-технічного училища, де здобув професію залізничника. Після його закінчення був призваний на строкову службу до лав Збройних сил. Служив у десантних військах.

Трудовий шлях розпочав на Південно-Західній залізниці, працював на підприємстві «Домобудівник» у Чернігові монтажником-висотником.

У 2004 році одружився з Оленою Прачук.

Олександр був гарною людиною – веселим, добрим, чуйним, завжди намагався допомогти іншим. Захоплювався спортом, особливо футболом.

Олександр був мобілізований до Збройних сил України Чернігівським міським військовим комісаріатом 31 липня 2014 року. Спочатку Олександр потрапив до 169-го Навчального центру в Десні на Чернігівщині, де проходив підготовку перед відправленням до зони АТО. Він був молодшим сержантом, командиром відділення навчального механізованого взводу. 14 жовтня 2014 року Олександр Будько був відправлений в зону проведення АТО у Донецьку область. Отримав позивний «Шустрий».

Загинув Олександр 17 листопада 2014 року. Сталося це в

районі с. Орлово-Іванівка Шахтарського району Донецької області (район кургану Гостра Могила). Саша з товаришами виїхав на пошуки машини з розвідниками, що підірвалася на фугасі. Автомобіль, в якому перебував Олександр, був підірваний протитанковим радіокерованим фугасом.

Олександр Бudyко похований 21 листопада 2014 року в Чернігові.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і професіоналізм,

виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про нього у травні 2015 року на фасаді інформаційно-технологічного ліцею № 16 м. Чернігова встановлена меморіальна дошка.

Спогади від дружини:

«Ми познайомилися у гуртожитку, на святі моєї подруги. Олександр мені здався веселою, цікавою, турботливою людиною. А згодом вирішив зробити пропозицію одружитися. Він був душа компанії, міг завжди всіх розвеселити. У нього було дуже багато друзів, яким він завжди був готовий прийти на допомогу. Його однокласники згадують, що Олександр був порядною людиною, не сховався, коли прийшла повістка. Чесно пішов служити Батьківщині. Він загинув героєм.

Олександр захоплювався різьбою по дереву. Він вирізав кухонні дошки, а потім наносив на них різні орнаменти. Також зробив різьбу герба Чернігова, але не встиг її закінчити. У нього була мрія збудувати свій дім, але і цьому не судилося збутися.

Коли в наш край пришла біда, Олександр не побоявся мобілізації і пішов захищати Батьківщину. Спочатку в смт Десна займався підготовкою солдат для відправки на війну, а згодом 17 жовтня сам туди поїхав. Він був молодшим сержантом, командиром відділення. На війні – боєць 41 батальйону. За свою жвавість і життєрадісність отримав від своїх товаришів по службі позивний «Шустрий», яким він був і в житті. Рівно за місяць 17 листопада 2014 року його життя обірвалося».

Загинув у районі Дебальцевого Донецької області, виконуючи свій обов'язок у зоні АТО. Був поранений, внаслідок чого помер. Рятуючи своїх побратимів, самі підірвалися на фугасі.

Похований 21 листопада 2014 року на цвинтарі «Яцево». Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

На будівлі школи № 16 та залізнично-дорожнього училища № 5 відкрито меморіальні дошки.

Пам'ять про героя має жити!

Валерій, товариш Олександра по службі, розповів про останній день Героя:

Підірвалася наша санітарна машина з розвідниками на фугасі. Саша з товаришами поїхали їх шукати. І там же вони теж підірвалися. Загинуло 7 чоловік за два дні. Непоправна втрата... Саша ніколи не боявся труднощів, був у перших рядах, я завжди знав: якщо він поруч – це означає надійне плече, надійний тил.

Як сказали товариші по службі, в підрозділі позивний Олександра був «Шустрий».

Пошукова група: Никипорець Юлія, учениця 10-а класу, Лоза Юлія, учениця 10-а класу, Ігнатова І. А., учителька історії.

Керівниця пошукової групи – Ігнатова І. А., інформаційно-технологічний ліцей № 16, м. Чернігів.

Лупікс Яніс Модрісович

27. 06. 1971 – 17. 11. 2014

Народився 27 червня 1971 року в селі Сувиді Вишгородського району Київської області.

Після закінчення в 1986 році Сувидівської неповної середньої школи був призваний до лав Радянської армії. Від 1992 року працював на гірничих підприємствах Краснодарського краю (РФ), у рідному селі, пекарем у Києві.

Разом із сім'єю проживав в селі Ніжинському (Григоро-Іванівка) Ніжинського району Чернігівської області.

Воював у складі зведеної групи 169-го Навчального центру Сухопутних військ (сmt Десна).

Загинув 17 листопада 2014 року під час поїздки за загиблими військовослужбовцями в районі міста Дебальцевого Донецької області. Автомобіль, у якому перебував Яніс Лупікс, підірвався на протитанковому радіокерованому фугасі.

Похований 20 листопада 2014 року в селі Ніжинському (Григоро-Іванівка) Ніжинського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 282 від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Яніса Лупікса в березні 2016 року на будинку, де мешкає його родина, у селі Ніжинському встановлена меморіальна дошка.

Зі спогадів Лупікс Вікторії, дружини

Сумно... Боляче... Сказати боляче – нічого не сказати...

Минуло більше двох років, як Яніса немає з нами. Коли йшов до військкомату під час третьої хвилі мобілізації, умовляла не робити цього, хоч і сама патріотка нашої неньки-України, але душа, мабуть, відчувала щось недобре. Він мене не слухав, тільки твердо, якимось по-чоловічому, відказав: «Не хвилюйся, кохана, усе буде добре, я повернусь. Ти зрозумій, що якщо ми не підемо боронити свою землю, то вони прийдуть до нас і будуть знущатися з наших жінок і вбивати наших дітей». Пішов...

17 листопада, в останній день його життя, розмовляла по телефону. Зателефонував о дванадцятій тридцять, я була дуже здивована, говорив, що в нього все добре, що дуже нас усіх кохає і якщо щось станеться, щоб я навчала дітей, щоб вони вирости хорошими, гідними людьми. І все... О шістнадцятій тридцять мого дорогого, любого чоловіка не стало.

Він був доброю, відвертою людиною, я б навіть сказала – людина з відкритою душею. Дуже любив мене і діток, частенько з ними ходив на риболовлю, до лісу по гриби або просто міг пограти в м'яча. У Яніса завжди знаходилася вільна хвилинка для нас.

Діткам, коли Яніса не стало, сказала, що татко на небі і звідти спостерігає за нами. Нам дуже його не вистачає, а шестирічний синок усе чекає літак, який буде летіти і скине нашого татка з неба...

Зі спогадів Іванова Дмитра, друга і бойового товариша

Познайомились ми з Янісом по дорозі в військову частину, його бажання служити Батьківщині вражало... Яніс умів чітко виконувати поставленні завдання до кінця, віддаватися робо-

ті на всі сто відсотків, при цьому був мудрим і розсудливим, а для багатьох із нас був прикладом для наслідування. Вмів бути просто другом і бойовим товаришем.

У зоні АТО працював, не жаліючи сили, для укріплення оборони і виконання поставлених бойових завдань. Брав участь в усіх бойових виходах снайперської групи, працював на кінцевий результат.

Яніс був людиною, якій можна було довіряти, для мене – справжнім другом.

Світ став гіршим після смерті Яніса, найкращі завжди йдуть першими...

Члени пошукової групи «Хоробрі серця»: Градобик Юлія, Животок Наталія, Глуценко Ярослав – учні 9 класу.

Керівниця – Костюченко Олена Анатоліївна, педагог-організатор Ніжинської ЗОШ І-ІІІ ступенів, село Ніжинське Ніжинської районної ради Чернігівської області.

Олійник
Анатолій Анатолійович
26.06.1992 – 17.11.2014

Народився 26.06.1992 року в селі Антонівці Скадовського району Херсонської області. У 2009 році закінчив Антонівську ЗОШ.

Навчався у Херсонському державному університеті на юридичному факультеті. Після другого курсу вирішує йти служити в Збройні сили України за контрактом. З 12 жовтня 2011 року він розпочав служити у Навчальному центрі «Десна» Козелецького району

Чернігівської області.

З 24 листопада 2011 року по 18 листопада 2013 року – водій автомобільного відділення автомобільного взводу підвозу матеріально-технічних засобів роти забезпечення (Навчального центру «Десна») окремого навчального автомобільного батальйону.

З 18 листопада 2013 року по 17 листопада 2014 року – інструктор навчального взводу навчальної роти окремого навчального автомобільного батальйону.

17 жовтня 2014 року Анатолій Олійник був направлений у зону АТО.

Загинув 17 листопада 2014 року внаслідок множинних осколкових поранень тулуба (вибухова травма), поблизу с. Орлово-Іванівка Шахтарського району Донецької області. Смерть пов'язана з виконанням службових обов'язків.

Похований 21 листопада 2014 року на цвинтарі с. Антонівка Скадовського району Херсонської області.

Залишилися – батьки, дружина, двоє дітей та три сестри.

Спогади матері

Толюша був пізньою, бажаною дитиною у нашій родині, нашому щастю не було меж, тато дуже хотів сина і дав йому своє ім'я. Син ріс енергійною дитиною, все хотів знати. В дитсадку був слухняним хлопчиком і все його цікавило.

У школі вчився добре, адже для цього ми приділяли багато часу, дуже хотіли виростити справжнього чоловіка, свою опору і надію в нашій старості. Ще син багато читав книжок про історію нашої держави, читав усі воєнні енциклопедії, знав про всіх полководців, малював гарну військову техніку. Ми з батьком розуміли, що синок буде військовим, а Толюші я завжди говорила, що офіцер – це зразок, приклад людини для всіх оточуючих, для цього потрібно добре вчитись, бути мужнім, відданим своїй Батьківщині, а саме головне – щоб ніколи в житті мені не було соромно за сина. Дуже боляче повертатись у минуле, говорити про найріднішого синочка, якого ми будемо любити все своє життя. Толюша допомагав нам по господарству, був домашньою дитиною, завжди все розповідав та ділився. Ми так вчили сина з дитинства. З 9-го класу займався в спортивній школі у секції

вільної боротьби, дуже хотів бути сильним та вольовим. Після школи поступив до університету, ми довго не могли звикнути, що наш син став дорослим, що кожної неділі від'їжджав на навчання, що його вже не було вдома, та раділи, що син вчиться і планує майбутнє. Завжди лагідно до мене звертався, називав «мамулькою» і я була самою щасливою мамою на світі. По закінченні 2-го курсу він приїхав додому і сказав, що хоче йти в армію по контракту. Я дуже плакала і просила, щоб він закінчив університет, але синочок ніжно обняв і промовив: «мамулько, не хвилюйся, я повинен бути там, це моє місце». Батько його теж підтримав, і з часом я змиралась, це був його вибір. Але ж хіба я знала, хіба я могла подумати, що через три роки в наш дім прийде страшне горе, коли немає бажання ні жити, ні дихати, коли дивишся на рідне дитя, торкаєшся рукою до чорного, холодного гранітного пам'ятника, бачиш очима, а свідомість і серце до сих пір не сприймають дійсність. Кожного вечора дивимось новини зі сходу, плачемо за кожним загиблим і боляче сприймаємо горе інших батьків, бажаємо живим скоріше повернутися додому. Колись і наш любий синочок, не сказавши нам, теж поїхав на схід. На мої ридання по телефону він сказав: «Пробач, мамулько, інакше я не можу». Я не вірю і ніколи не повірю, що сина вже немає, я його чекаю весь час і завжди в новинах вдивляюсь у обличчя молодих військових, а, може, колись я побачу серед них свого любого синочка.

Спогади дружини

Толя постійно кудись поспішав, таке враження було, що він не встигне чогось зробити у своєму житті, любив жартувати та постійно був усміхнений. Міг знаходити спільну мову з будь-якою людиною, спілкувався на різні теми та був дуже розумним. Завжди досягав того, чого хотів або задумав, я завжди дивувалась з цього, а потім зрозуміла, що це тому, що він постійно йшов уперед, ніколи не зупинявся, не озирався назад. Ще Толя був цілеспрямованою, відповідальною людиною, може, тому у

нього все і виходило. Він дуже любив читати, захоплювався переважно історичними книжками, з кожним днем він самовдосконалювався, не хотів і не міг залишатися на одному місці. Коли він сказав, що хоче написати книгу про своє життя і назве її «Падіння царя», чому така назва, не пояснив. Толя нікого не

боявся, з ним ми відчували себе в безпеці. Ще мріяв бути офіцером, хотів після закінчення університету поступити в військову академію, але його мрія так і залишиться нездійсненою, як і багато інших...

Толя проходив службу в смт Десна, де ми і познайомились. Приблизно рік він усіляко намагався, щоб я звернула на нього увагу, і у нього це вийшло. Якось він сказав, що бачить у мені свою майбутню дружину та матір своїх дітей, це мене дуже вразило. Наступного дня ми пішли та подали заяву, через кілька місяців ми офіційно стали чоловіком і дружиною.

У мене на той час була донька Аріна, Толя прийняв і полюбив її, як свою рідну дитину. Він дуже хотів стати батьком і коли дізнався, що я вагітна, то був дуже радісним. Після цієї новини він змінився, став ще відповідальнішим. Казав, щоб сина назвала Толею, тепер у нас є маленький Анатолій Анатолійович, але він так і не зміг побачити тата, а чоловік не зміг потримати синочка на руках. 17 жовтня 2014 року чоловік поїхав у АТО і 17 листопада 2014 загинув. Приблизно 6-ї години ранку ми з ним в останнє розмовляли, і та розмова залишиться у моїй пам'яті назавжди. Хочеться йому подзвонити, написати, але розумієш, що писати вже нікому...

Ми з ним підтримували одне одного, коли він був в АТО, то

дали одне одному обіцянку, що він залишиться вірним, люблячим чоловіком, а я вірною, люблячою дружиною. Цю обіцянку я не можу порушити й досі. Ми були одним цілим, плече до плеча, думали, що все у нас буде добре, будували плани на майбутнє, але життя вирішило за нас.

Дітям як і мені його дуже не вистачає, він назавжди залишиться у нашій пам'яті, у наших думках, серцях. Дочка й досі за ним плаче, не може дивитись та слухати все, що відноситься до військового, до АТО, вона каже, що тато ангел, і питає, коли він приїде. А син у кожному військовому шукає тата, але тато тільки на фотографіях. Ніхто не вірить, що Толі вже немає, це начеб-то дуже поганий сон, а прокинутись неможливо. Від усього цього розривається серце. Ми з ним дали обіцянку – разом і до кінця, тому, коли він загинув та коли його ховали, то моє серце було поховано разом із ним. На небі згасла його зірка, але потім замерехтіла інша – це зірка його сина. Ми знаємо, що Толя поряд, він нас підтримує, оберігає. Ми не дамо померти йому вдруge, забувши про нього, ми завжди будемо про нього пам'ятати, бо перший раз хлопці гинуть в АТО, а другий раз, це коли про них забувають, давайте цього не допустимо. Мій чоловік герой і для нас він ніколи не помре.

Записано зі слів родини.

Фото надано з родинного архіву.

Росомаха
Микола Васильович
29. 03. 1984 – 17. 11. 2014

Народився 29 березня 1984 року в селі Хорошому Озері Борзнянського району Чернігівської області в сім'ї колгоспників.

У 2000 році закінчив 9 класів Хорошеозерської ЗОШ І-ІІІ ст. та вступив до професійно-технічного училища у смт Мрин Носівського району, яке закінчив за спеціальністю «тракторист-машиніст широкого профілю». Працював у місті Києві на будівництві.

Строкову службу в Збройних силах України не проходив. Отримавши повістку під час оголошення мобілізації, з'явився у військкомат, не відмовлявся від проходження військової служби. 20 березня 2014 року призваний до лав Збройних сил України.

В АТО – у складі 1-ї окремої танкової бригади.

16 листопада 2014 року був тяжко поранений під час обстрілу в районі міста Волноваха Донецької області. Від отриманих поранень помер у госпіталі міста Пологи Запорізької області 17 листопада 2014 року.

Похований 19 листопада 2014 року в селі Хороше Озеро Борзнянського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 311 від 4 червня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо).

У травні 2015 року було відкрито меморіальну дошку в Хорошеозерській ЗОШ І-ІІІ ст. імені Героїв Крут. У тому ж році в центрі села Хороше Озеро встановлений меморіальний знак біля обеліску Слави.

Зі спогадів класної керівниці Редевич Надії Федосіївни

Микола мав товариські стосунки з однокласниками, був щирим у поводженні з однолітками та старшими, найбільше любив спортивні ігри, брав участь у шкільних та позакласних заходах.

Зі спогадів однокласників Назаренка Сергія та Самоткан Світлани

Із Колею навчалися в одному класі протягом 9-ти років. Завжди товаришували. Клас у нас був дружнім, тому ми, і Коля також, брали участь у шкільних святах та заходах. Лідером не був, але підтримував ідеї товаришів, беручи участь у житті класу.

Зі спогадів матері Росوماхи Наталії Іванівни

Мій син Коля був моєю опорою, найстаршим чоловіком у сім'ї, господарем. Він не боявся фізичної праці, до роботи був беручим. Якщо його хтось просив допомоги, то в будь-який час кидав свої справи й ішов допомагати.

Ми з ним ділилися найсокровеннішим. Коля вмів вислухати, пожаліти, підтримати... Він мав вірних друзів, які допомагали мені по господарству, коли його не було вдома.

Зі спогадів учителя історії Хорошеозерської ЗОШ І-ІІІ ступенів Володимира Васильовича Бодуна

Першого разу я зустрівся з Миколою в 5 класі. Це був хлопча невеликого зросту, чорнявий. Спочатку не розгледів його, бо він сів за останню парту, а потім він почав працювати, тоді я побачив цікавого учня.

Він був спокійний і уважний. Найбільше проявляти себе почав у старших класах, коли закінчувався формуватися його характер. До уроків готувався не завжди, але коли був готовий, то матеріал передавав дослівно. Дуже любив розповіді про Другу світову війну, переносив військові баталії в ігри на перервах. До думки товаришів завжди прислухався, але свою відстоював.

Координатор експедиції «Герої не вмирають» Пилипенко О. М.

**Васюк
Олег Олександрович**

08. 08. 1975 – 30. 11. 2014

Народився 8 серпня 1975 року в місті Остер Козелецького району Чернігівської області. Закінчив Остерську загальноосвітню школу № 1. Відслужив у лавах Збройних сил.

Від 1995 року жив і працював у Києві. Був одруженим. Мав двох синів 6 і 18 років.

15 травня 2014 року був мобілізований на військову службу Київським міськвійськкоматом та після проходження підготовки в 169 Навчальному центрі смт Десна був направлений у зону АТО.

Службу проходив у 12 Київському батальйоні територіальної оборони на посаді командира другого підрозділу охорони.

Загинув 30 листопада 2014 року під час обстрілу ворога на повороті села Дмитрівки Новоайдарського району Луганської області по дорозі до Нового Айдара.

Похований 4 грудня 2014 року в Києві на «Лісовому» кладовищі.

У пам'ять про Олега Васюка у вересні 2015 року на будівлі Остерської гімназії встановлена меморіальна дошка. Одна із вулиць міста Остра була перейменована на честь героя.

Спогади матері Васюк Ірини Петрівни

Олег був спокійним у мене синочком. Ходив до Остерського садочка, у дитинстві хотів бути індієм. Робив собі такий костюм. Любив природу, тварин, ловив рибу.

Любив Україну. І, незважаючи на всі труднощі, пішов захи-

щати неньку. Це мій єдиний синочок. Добре що ще є донечка. В АТО його всі любили і прислухалися до його порад. Він любив життя.

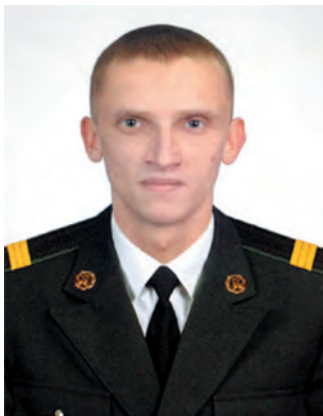
Спогади сестри Перехрест Наталії

Як старший брат, у нас три роки різниці, він завжди для мене був прикладом і гордістю. Завжди допомагав. Олег любив різноманітну музику, певний час був діджеєм, ставив музику на дискотеці.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

**Пономаренко
Олександр Васильович**

15. 11. 1986 – 04. 12. 2014

Народився 15 листопада 1986 року в селі Березовій Луці Гадяцького району Полтавської області. Закінчив Березоволуцьку загальноосвітню школу.

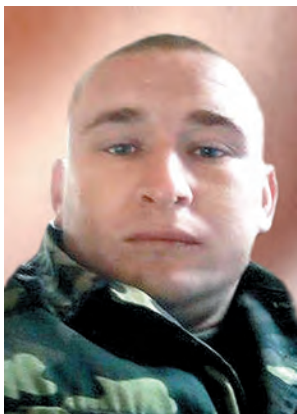
Проходив службу за контрактом у 169-му Навчальному центрі Сухопутних військ України (селище Десна Козелецького району Чернігівської області) на посаді командира відділення зв'язку. На фронті – у складі зведеної групи 169-го Навчального центру Сухопутних військ України.

Загинув 4 грудня 2014 року поблизу села Орлово-Іванівки Шахтарського району Донецької області під час мінометного обстрілу, отримавши несумісне з життям поранення в голову.

Похований 9 грудня 2014 року в селищі Десна Козелецького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 473 від 13 серпня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

**Нітченко
Роман Федорович**

06. 01. 1989 – 05. 12. 2014

Народився 6 січня 1989 року в місті Городні Чернігівської області.

Закінчив Городнянську ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2. Працював будівельником у Республіці Білорусь та РФ.

15 серпня 2014 року був призваний до лав Збройних сил України.

В АТО – у складі 93-ої окремої механізованої бригади.

Загинув 5 грудня 2014 року під час артилерійського обстрілу в районі селища Піски Ясинуватського району Донецької області (Донецький аеропорт).

Станом на 15 січня 2015 року був у списку тих, що пропали безвісти. Упізнаний за аналізами ДНК.

Похований 28 лютого 2015 року в місті Городні.

Удома лишилися батьки, дві старші сестри.

Указом Президента України № 311 від 4 червня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій прися-

зі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (померт-но).

У пам'ять про Романа Нітченка в травні 2015 року на будівлі Городнянської загальноосвітньої школи I-III ст. № 2 встановлено меморіальну дошку, а на міській Алеї Героїв – пам'ятний знак.

Спогади класної керівниці Шматок Людмили Дмитрівни

Подвиг. Над сенсом цього слова можна довго розмірковувати. Для когось подвиг – це добре вчитися, для когось – рятувати людей, допомагати іншим. Якщо звернутися до тлумачного словника, то можна визначити основне значення слова «подвиг» як «вчинок, здійснюваний у важких небезпечних умовах». Не кожен здатний на героїчний вчинок. Навряд чи вважав себе героєм Роман, коли, отримавши повістку, не вагаючись пішов до військкомату. Адже для нього захищати свою рідну землю було звичайною чоловічою справою. Тому і сказав свій рідній неньці: «Мамо, я ховатися не буду».

Хлопець ріс і виховувався у звичайній родині. Допомагав батькам по господарству, поважав старших, любив і шанував сестричок Інну та Тетяну. Роман був завжди вихований, скромний. Серед однокласників у школі користувався повагою, мав багато друзів, яким і досі не віриться, що його вже немає.

Хлопця мобілізували в третю хвилю мобілізації, улітку 2014 року. Спочатку навчався в Яворові Львівської області, місяць пробув у Дніпрі, а наприкінці вересня вже брав участь у АТО.

Роман загинув унаслідок обстрілу на Донеччині під Пісками Ясинуватського району 5 грудня 2014 року. Лідія Олександрівна, мати героя, розповідає: «Напередодні загибелі ми з ним довго розмовляли. А 6 грудня я хотіла поздоровити його зі святом Збройних сил України, а він уже не відповідав». Роман служив у 93-ій механізованій бригаді. Начальник обслуги, старший солдат. Вірний та відданий своїй Батьківщині.

6 січня 2015 року йому мало б виповнитися 26 років. Але такий 25-річний залишився навіки. Він віддав життя за майбутнє нашої України, щоб ми жили в сильній і мирній державі.

Вічна слава Герою!!!

Пошуково-дослідницький загін «Краєзнавці» Городнянської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2: Горлова Марина (10-А клас), Заровна Алла (11-Б клас), Матвієнко Яна (10-А клас), Прус Марина (9-В клас), Семак Владислав (10-Б клас), Скрипко Тетяна (9-Б клас), Терещенко Анастасія (8-Б клас).

Керівниця пошуково-дослідницького загону – Колешко Анна Вікторівна, педагог-організатор Городнянської ЗОШ І-ІІІ ст. № 2 Городнянського району Чернігівської області.

Бойко
Валентин Анатолійович
04. 08. 1979 – 08. 12. 2014

Народився Бойко Валентин Анатолійович 4 серпня 1979 року в селі Овлашах Роменського району Сумської області. У 1984 році родина переїздить на постійне місце проживання в м. Прилуки Чернігівської області. У 1986 році маленького Валентина віддали до 1 класу Прилуцької школи № 8, а в 1987 році Валентин переходить до 2 класу вже Прилуцької школи № 3. Валентин був щирим, сонячним, товариським хлопчиком із золотим чубчиком. Брав участь у шкільній самодіяльності. Він дуже любив життя.

Після закінчення Прилуцької 9-річної школи № 3 (1994 р.) навчається в Чернігівському ПТУ № 5, де здобув кваліфікацію бригадира з поточного утримування і ремонту залізничної колії і штучних споруд.

У 1997 році Валентина Анатолійовича призивають на військову службу в армію. Після служби в 1999 році Валентин вла-

штовується на роботу монтером колії в Прилуцьку філію ПРАТ «Київ-Дніпровське МППЗТ», де працював до мобілізації.

Був висококваліфікованим фахівцем своєї справи. Саме цим він завоював авторитет та повагу в колег і керівництва підприємства.

Валентин Анатолійович у 1999 році одружується з Людмилою Борисівною Дорошенко. У любові вони народили двох дітей: Інну (2000 р. н.) та Максима (2004 р. н.). Щаслива родина проживала в Прилуках.

19 березня 2014 року Валентина Анатолійовича Бойка було мобілізовано до військової частини 1688 (сmt Гончарівське Чернігівської області). Мав звання сержанта, був командиром мінометного розрахунку. Спочатку захищав Луганський аеропорт, а потім воював на Донецькому напрямку (м. Волноваха, с. Піски). Валентин Анатолійович із честю виконував свій громадянський обов'язок, був справжнім патріотом України.

Незадовго до загибелі боєць був відряджений з-під Волновахи в 93 механізовану бригаду, що утримувала позиції українського війська в районі Пісків. Його життя обірвав 152-міліметровий артилерійський снаряд, що влучив у розрахунок. Загинув 8 грудня 2014 року в селі Пісках Ясинуватського району Донецької області під час виконання свого військового обов'язку, прикриваючи термінал Донецького аеропорту. Це сталося напередодні так званого дня тиші.

Однокласниця Валентина Бойка Олена Осипчук згадує:

«Для мене Валентин Бойко завжди залишиться добрим, усміхненим, доброзичливим, готовим допомогти. Мені здається, що у нього ніколи не було поганого настрою. Для всіх нас це дуже велика втрата, ми завжди будемо пам'ятати про нашого Валентина. Я дуже пишаюсь, що мій життєвий шлях перетнувся з цією Людиною. Герої не вмирають, вони завжди залишаються в наших серцях».

Зі спогадів однокласниці Ірини Чайки

Із Валентином я знайома з 3 класу. До нашої школи, саме до нашого класу, у 1989 році прийшов руденький та кумедний хлопчик із веснянками, якого, як виявилось, звать Валентин, а ми його називали – Валік.

Валентин сидів чи то на останній чи на передостанній парті, тому що зросту він був немаленького. Та його ніколи навіть не було чути, він був тихенький хлопчик. У класному житті він брав активну участь. Де могла бути корисною його допомога, ніколи і нікому не відмовляв у ній.

Зі спогадів класного керівника Валентина Бойка, нинішнього директора ЗОШ І-ІІІ ступенів № 3 імені Сергія Гордієвича Шовкуна Олександра Миколайовича Самусенка

Готувався до батьківських зборів у 5 класі, запланував силами учнів концерт: пісні, гуморески, сценки тощо. Інсценізували пісню «Грицю, Грицю, до роботи». Дівчата були активні, талановиті, артистичні, як на підбір. Вони співали свою партію, а от на роль Гриця ніхто з хлопців не погоджувався. Після вагань згодився один – Валентин. Він добре зіграв роль Гриця. Його сонячно-золоте волосся, пухленькі щічки у веснянках, повільні рухи, український костюм (вишиванка, шаровари) особливо пасували до цього образу.

Узагалі Валентин серед учнів класу відзначався наполегливістю, працьовитістю, відповідальним ставленням до обов'язків, до роботи. Його доброта, сердечність постійно проявлялися у вчинках, у стосунках з однолітками.

Директор Прилуцької філії ПрАТ «Київ-Дніпропетровське МППЗТ» Юрій Хорт згадує:

«Сімнадцять років тому до кабінету зайшов високий, стрункий, худорлявий парубок і, назвавшись учнем Чернігівського професійного училища, попросився на практику. Він був здібним, технічно грамотним працівником, якісно, добросовісно та

вчасно виконував усі поставлені перед ним завдання, швидко орієнтувався та вміло діяв у складних обставинах. Був вимогливим до себе та підлеглих працівників. Із колегами по роботі підтримував дружні стосунки, користувався повагою серед товаришів».

Творча група Прилуцької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3 імені Сергія Гордійовича Шовкуна: Кучеренко Аліна, учениця 9 класу, Киян Анастасія, учениця 9 класу.

Керівниці – Легецька Віра Сергіївна, заступниця директора з виховної роботи, Прокопець Людмила Миколаївна, педагог-організатор Прилуцької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3 імені Сергія Гордійовича Шовкуна Прилуцької міської ради Чернігівської області.

**Лавренчук
Віктор Іванович**
07. 10. 1986 – 08. 12. 2014

Народився 7 жовтня 1986 року в місті Дьйор (Угорщина) у родині військового Івана та бібліотекарки Катерини Лавренчуків, був наймолодшим із синів. Жвавий, допитливий і привітний хлопець.

Закінчив Рудівську загальноосвітню школу (2003) та Прилуцький агротехнічний коледж.

Від 2004 до 2006 року проходив військову службу у Військово-морських силах України.

Працював на робітничих професіях у сфері будівництва.

Був ідейним націоналістом, у 2013 році вступив до ВО «Свобода», член Прилуцької міської організації. Був активним учасником Революції Гідності від перших її днів.

До Збройних сил України призваний із першою хвилею мобілізації в березні 2014 року.

Проходив службу в складі військових частин, які здійснювали охорону кордону з РФ на одному з блокпостів у північних районах Чернігівської області.

У червні 2014 року в складі 1-ї окремої танкової бригади (сmt Гончарівське) був відправлений у зону АТО.

Під час одного з боїв отримав кульове поранення.

У листопаді 2014 року Віктор Лавренчук перервав 30-денну відпустку, дізнавшись, що його військова частина передислокується в район Донецького аеропорту. Відразу прибув до місця несення служби.

Загинув 8 грудня 2014 року під час артилерійського обстрілу в районі селища Піски Ясинуватського району Донецької області (Донецький аеропорт).

Похований 11 грудня 2014 року в селі Рудівці Прилуцького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Віктора Лавренчука в березні 2015 року в Прилуцькому агротехнічному коледжі та в червні 2015 року на будівлі Рудівської загальноосвітньої школи встановлені меморіальні дошки.

Газета «Відомості Чернігівщини» (18 грудня 2014 р.)

Ще однією чорною сторінкою війни на Донбасі стане для Чернігівщини дата 8 грудня. Саме цього дня, напередодні чергового довгоочікуваного перемир'я, ворог здійснив артилерійський обстріл українських позицій у селищі Піски. Зараз там базується 1-ша танкова бригада із смт Гончарівського на Чернігівщині, прикриваючи славнозвісних «кіборгів» – захисників Донецького аеропорту. Під час артобстрілу в бліндаж, де перебували вихідці із Сіверського краю, влучив 152-міліметровий снаряд. Шестеро бійців отримали тяжкі поранення, а троє загинули.

11 грудня із героями прощалися в їхніх рідних Прилуках, Варві та селі Рудівка Прилуцького району. Разом із усією Чернігівщиною за воїнами плакало небо...

Усіх трьох загиблих героїв призвали до армії під час першої хвили мобілізації. Вони разом із побратимами побували на північному кордоні нашої держави, пройшли крізь пекло Луганського аеропорту, воювали під Щастям на Луганщині, а далі були Волноваха та Піски. І жоден із них не ховався, не відкуповувався, не тікав від свого священного обов'язку – захищати Вітчизну.

– Ми питали в сина: «Навіщо тобі їхати на війну?» А він від-

повідав: «Якщо ми сьогодні не зупинимо чеченів і «казачків» там, на Донбасі, то завтра вони прийдуть сюди до нас, а післязавтра не стане України», – розповів Іван Лавренчук, батько 28-річного Віктора.

Віктор Лавренчук після закінчення Рудівської школи навчався в Прилуцькому агротехнічному коледжі. Строкову службу проходив у Військово-морських силах України. Не терпів знущань над іншими та неправди. Тож коли в Києві почалася Революція Гідності, Віктор став одним із її активних учасників. Без вагань пішов воювати на Схід, бо бачив, що і там народ вводять в оману через брехливі ЗМІ, через підкуп. Отримав поранення, та, одужавши, знову повернувся на фронт. А в листопаді Віті дали 30-денну відпустку, аби він міг побути вдома. Та у батьківській хаті чоловік погостював лише кілька днів, адже дізнався, що його побратимів із мінометного розрахунку передислоковують до Донецького аеропорту. Перервавши відпустку, Віктор Лавренчук поїхав на Донбас, аби 8 грудня віддати там життя за Україну. У чоловіка залишився п'ятирічний син Денис...

Пошукова група Рудівської загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів: Лавренчук Владислав (9 клас), Бабак Едуард (9 клас), Кошова Вероніка (7 клас), Боровицький Віталік (5 клас).

Керівник пошукової групи – Виливок Володимир Миколайович, директор школи, учитель історії Рудівської ЗОШ І-ІІ ступенів.

**Носенко
В'ячеслав Олексійович**

10. 01. 1985 – 08. 12. 2014

Народився 10 січня 1985 року в селищі Варві Чернігівської області.

У 2002 році закінчив Варвинську загальноосвітню школу І-ІІІ ступенів № 1. Потім навчався в Чернігівському державному інституті економіки і управління за спеціальністю «правознавство».

Проходив строкову військову службу у Внутрішніх військах Збройних сил України в місті Золочеві Львівської області та місті Луганську.

Після служби в армії працював слюсарем у СТОВ «Дружба-Нова» у селищі Варві, від 2012 року – помічником бурильника 4-го розряду цеху підземного і капітального ремонту свердловин НГВУ «Чернігівнафтогаз».

19 березня 2014 року був призваний до лав Збройних сил України.

В АТО – у складі 1-ї окремої танкової бригади. 4 червня був направлений у Луганський аеропорт, 55 днів тримав оборону, був поранений. Після чого направлений для лікування до військового госпіталю, після тримісячної реабілітації повернувся на фронт.

Загинув 8 грудня 2014 року під час артилерійського обстрілу в районі селища Пісок Ясинуватського району Донецької області.

Похований 11 грудня 2014 року у Варві («Нове кладовище», І сектор, 1 ряд, № 1).

В'ячеслав був доброю і товариською людиною, яка завжди прийде на допомогу. У батьків він був єдиний син, тому з часом біль не утихає, адже був він для них опорою і світлим променем у майбутнє. Не передати ті слова болю в душах земляків, адже так тяжко змиритися зі втратою такого чистого і доброго хлопця. Вічна пам'ять Герою!

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про В'ячеслава Носенка в серпні 2015 року на будівлі Варвинської загальноосвітньої школи № 1 встановлена меморіальна дошка.

Одна із вулиць Варви названа іменем В'ячеслава Носенка.

Вихованці туристсько-краєзнавчого клубу «Ніка».

Керівник – Прима Олег Леонідович, заступник директора з навчально-виховної роботи районного Будинку школярів, смт Варва Варвинського району.

**Потієнко
Анатолій Юрійович**

13. 08. 1983 – 07. 01. 2015

Народився 13 серпня 1983 року в селі Придеснянському Коропського району Чернігівської області, від 2008 року проживав у селі Валках Прилуцького району Чернігівської області. Зростав у добропорядній селянській родині у любові до праці та повазі до батьків.

У 1998 році закінчив Городищенську неповну середню школу Коропського району. Того ж року розпочав свою трудову діяльність у рідному селі в ТОВ «Дружба».

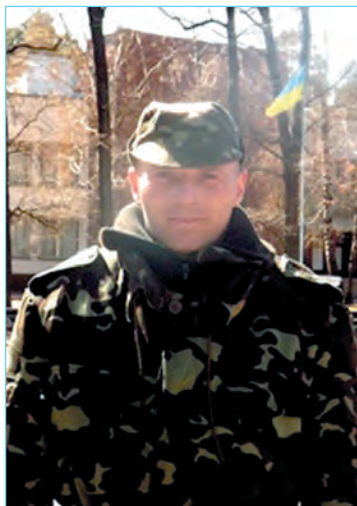
Строкову службу проходив у складі Внутрішніх військ МВС України. Після служби в армії юнак повернувся працювати в рідне село. Від 2008 року працював у селі Валках Прилуцького району в місцевого фермера.

Де б не трудився – різноробочим у фермерському господарстві (с. Боршна), у Густинському Свято-Троїцькому монастирі, в особистому селянському господарстві чи на благоустрої села, – доручену справу завжди виконував чесно, добросовісно і сумлінно.

Призваний до лав Збройних сил України Коропським районним військовим комісаріатом 31 березня 2014 року. 23 серпня 2014 року був направлений у зону АТО.

Службу проходив у складі кулеметної обслуги механізованої роти мехбатальйону 72-ї механізованої бригади.

У ніч із 7 на 8 січня 2015 під час нападу диверсійної групи на опорний пункт солдат Анатолій Потієнко загинув геройською

смертю на блокпосту біля с. Новогнатівки Волноваського району Донецької області від кулі російського снайпера.

Похований 12 січня 2015 року в селі Боршні Прилуцького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 76 від 1 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Анатолія Потієнка в березні 2015 року в Городищенській загальноосвітній школі встановлена меморіальна дошка.

Односельчанка Дячук Раїса Іванівна

Із Анатолієм ми народилися і виросли в одному селі. І так уже сталося, що долі наших родин не раз перепліталися: наші батьки разом працювали, а сестри навчалися в одному класі. І ось знову доля призначила зустріч 31 березня 2014 року. Не можу зараз згадувати без сліз той день і все, що йому передувало.

Ішла перша хвиля мобілізації. Мого молодшого брата викликали до Коропського райвійськкомату. Ховатися не став, сказав так: «Обов'язок жінок перед Батьківщиною народжувати дітей, а наш – захищати Батьківщину, жінок, дітей. Добровольцем не піду, нікого вбивати не хочу, але якщо викличуть, то від повістки бігати не буду». Викликали. На перший дзвінок з'явився. У коридорах військкомату і зустрілися з Анатолієм. Толя теж другого дзвінка не став чекати, бо вважав за слабкодухість переховуватися від мобілізації, тому й приїхав з іншого району, де проживав. І зустрілись у Коропі хлопці-придеснянці: Толя з Прилуччини і Коля з Києва.

...Ішов Толя на війну з нашої хати (хлопці заїхали за Миколіними речами), а проводжала хлопців за хвіртку та благословляла в дорогу наша мати: побувати вдома на Прилуччині вже в

нього не вийшло. Проводжала і я їх з їхньої колишньої рідної школи, де зараз приміщення Рихлівського ПОНДВ; я на той час там працювала. Вийшла на дорогу їм назустріч, а вони швиденько так ідуть, майже біжать. Дощ крапає, асфальт мокрий... Побачивши мене, почали співати і навіть марширувати, мабуть, щоб хоч трохи мене підбадьорити. Вулицею лунало «...Сомне-ня прочь, уходит в ночь отдельный Десятый наш десантный батальон». Порівнявшись зі мною, Коля додав: «А в батальйоні тільки двоє: Толя та я». Та й знову завели: «...А нам нужна всего одна победа. Одна на всех, мы за ценой не постоим...». Побажала щасливої дороги, дивилася їм услід, доки видно було.

Ще раз довелося зустрітися з Анатолієм уже в селищі Гончарівському, куди їздила відвідувати брата, возила домашніх гостей. Ще Микола попросив привезти якусь книгу, бо телевізора немає, а вечори довгі. Я їм відвезла «Они сражались за Родину». Як пізніше говорив брат, книга переходила по казармі з рук у руки, так і пішла, мабуть, воювати, ставши настільною для чернігівських воїнів. У Гончарівському Колю і Толю також відпустили зі мною у звільнення, на моє здивування: «Як?», брат відповів: «Так ми ж із Толиком тобі родичі!», – і усміхнувся.

У звільненні ми ходили та милувалися красивим сосновим лісом, говорили. Толя все згадував сім'ю, дуже турбувався про господарство: «Я тут. А хто ж їм сіна накосить на худобу?». Говорив, що дуже скучив за маленькою донечкою. Ходили гончарівськими лісовими стежками, фотографувалися на згадку.

А потім хлопців розлучили. Толя потрапив у Десну, а Коля так і залишився у Гончарівському. Потім було АТО.

І ще раз довелося побачити Анатолія.... Прилуччина. Згорьована мати, убита горем дружина, напівсирота – донька. Спогади близьких, слова подяки матері за гарно вихованого сина. Постріл над могилою як остання данина від військових – і прилучка земля прийняла одного із синів землі коропської, при-деснянського краю.

Однокласник Геза Андрій Миколайович

Тяжко згадувати дитячі роки і розуміти, що Толі з нами вже немає. У нашому класі він був єдиним учнем, що прийшов навчатися із с. Придеснянського. Своєю добротою, щирістю, відданістю зразу здобув повагу серед однокласників та старших школярів. Толя – це та людина, на яку можна було покластися, для якої обіцянка – це не порожнє слово. Він володів цінною людською рисою – умінням допомагати людям. Жодного разу я не чув від нього відмови. Толя ще зовсім юним навчився добре поратися з конем і завжди своє вміння прагнув передати своїм друзям.

У 7 класі Толик із легкістю виорював шкільні городи і вчив орати всіх охочих. Пам'ятаю, стоїть Толик біля плуга з усмішкою і повчає: ти, Олексію, неправильно на ручки тиснеш – трієчка, ти, Сашко, неправильно плуга в землю заганяєш – трієчка з мінусом, а ти, Андрію, взагалі орати не вмієш – двійка, приходить на додаткові уроки. Можна тільки уявити, яка рілля була після наших тренувань, та Толя терпляче із жартами виправляв усі наші огріхи.

Пошукова група – учительки Валківської ЗОШ І-ІІІ ступенів Прилуцької районної ради Чернігівської області: Гапон Юлія Володимирівна та Пахар Ярослава Василівна.

Керівниця – Іценко Інна Леонідівна, учителька Валківської ЗОШ І-ІІІ ступенів, с. Валки Прилуцького району.

Васюк

Микола Олександрович

14. 05. 1987 – 14. 01. 2015

Народився 14 травня 1987 року в с. Ставиському Козелецького району Чернігівської області. Навчався в Ставиській ЗОШ І-ІІІ ст. Закінчив 11 класів. Після школи працював у пожежній охороні м. Києва та охоронником у м. Києві. У 2005 році призваний на строкову службу, яку проходив у м. Борисполі. Потім жив у Новгород-Сіверському районі Чернігівської області, де працював у водному господарстві.

У березні 2014 року мобілізований на військову службу Козелецьким РВК до військової частини в селище Гончарівське. Від червня до липня 2014 року захищав Луганський аеропорт, де отримав тяжкі контузії. Потім проходив службу в 80 аеромобільній бригаді. Був снайпером.

У жовтні 2014 року контузії спричинили хворобу, лікувався в госпіталях Дніпропетровська та Києва. Помер 14 січня 2015 року. Похований 15 січня 2015 року в с. Ставицьке Козелецького району.

Спогади однокласників

Микола Васюк був дружнім товариським хлопцем. Завжди міг прийти на допомогу, взаємовиручку. Мав багато друзів та приятелів. Веселий, дотепний, був душею компанії. Любив спорт, особливо футбол. Де Коля, там і гра у футбол.

Спогади сестри Буби Інни Олександрівни

Мій брат був дуже спокійний, добрий, мав багато друзів. Закінчив Ставицьку школу, потім поїхав до Києва працювати в пожежній охороні. Любив природу, захищав рідну нашу Україну. І за першим покликом пішов на захист нашої держави.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів, Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

**Парубець
Сергій Сергійович**
10. 02. 1995 – 18. 01. 2015

Народився 10 лютого 1995 року в селі Дрімайлівці Куликівського району Чернігівської області.

Навчався в Дрімайлівській загальноосвітній школі. У 2012 році закінчив загальноосвітню школу в селі Вересоч

Куликівського району, в 2013 році – Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту. За роки навчання в школі Сергій був найкращим учнем: добрим, життєрадісним, цілеспрямованим, відповідальним, веселим, скромним, мав лідерські здібності. Завжди готовий прийти на допомогу іншим.

Мріяв про професію військового. Після закінчення 8-го класу Сергій проходив вступні випробовування до Чернігівського обласного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, але не пройшов за конкурсом.

Від 2013 року проходив військову службу за контрактом у 95-й аеромобільній

бригаді (м. Житомир) за спеціальністю «стрілець-помічник гранатометника».

Перебував у гарячих точках, таких, як Чонгар (пункт пропуску в Криму), Арабатська стрілка. Від березня 2014 року – у зоні антитерористичної операції.

Багато разів Сергій був за крок від смерті, особливо, коли терористи розстріляли перший блокпост, потім 32-й. Та пощастило вижити. Його бойові побратими згадують: «Він був дуже сміливий, завжди йшов попереду, нічого не боявся, надихав усіх...»

17 вересня 2014 року нагороджений почесним нагрудним знаком II ступеня «За вірність у військовій службі».

18 січня 2015 року біля селища Спартак Ясинуватського району Донецької області, неподалік Донецького аеропорту, колону бронетранспортерів, що рухалася, обстріляли з «Градів». Сергій загинув миттєво від осколкового поранення в голову.

Похований 21 січня 2015 року в селі Дрімайлівці Куликівського району Чернігівської області (сільське кладовище «Душівське»).

Указом Президента України № 282 від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Сергія Парубця у квітні 2015 року на будівлях Дрімайлівської та Вересоцької загальноосвітніх шкіл установлені меморіальні дошки.

Одна з вулиць села Дрімайлівки названа іменем Сергія Парубця.

Спогади про героя

Петро Мозявчук, бойовий побратим

Я родом із міста Рівного. Сергій – наш бойовий побратим і друг. Прийшов служити в армію за контрактом у вересні

2013 року. Був у гарячих точках, таких, як Чонгар (пункт пропуску в Криму), Арабатська стрілка. У зоні антитерористичної операції – від перших днів березня 2014 року. Був кулеметником. 10 лютого 2015 року йому б виповнилося 20 років. Загинув 18 січня в с. Пісках, неподалік від Донецького аеропорту. Колону бронетранспортерів, що рухалася, обстріляли з «Градів». Сергій загинув миттєво від осколкового поранення в голову. Був одним із найкращих бійців, життєрадісним, готовим завжди прийти на допомогу, відповідальним, добрим.

Олександр Гавриловський, дядько загиблого

Свідомість відмовляється повірити в те, що ми, рідні, втратили його, втратили героя. Він виріс на моїх очах. Був спокійним, урівноваженим, наполегливим, працьовитим. Мав багато планів на майбутнє. Та їх убила проклята війна.

Надія Зоценко, класна керівниця

Це був наш найкращий учень. Спокійний, урівноважений і водночас мав лідерські якості. Був створений для добра і любові, та не судилося довго пожити. Він справжній герой і його ім'я повинно бути вписане в історію України.

Крістіна Безпала, подруга

Ми просто дружили, спілкувалися. Він був душею нашої компанії, патріотом України, мріяв про перемогу над ненависним ворогом. А ще – дуже хоробрим. Запамяталося, коли приходив у відпустку, говорив, що смерті не боїться, уважав, що набагато гірше – лишитися калікою.

Пошуково-дослідницька група: Шевчук Анастасія, Клименко Олексій – учні 8 класу Дрімайлівської ЗОШ І-ІІ ступенів.

Кервниця – Скрибка Юлія Сергіївна, Дрімайлівська ЗОШ І-ІІ ступенів Куликівського району Чернігівської області.

**Баширов
Тахір Тахірович**

25. 02. 1985 – 25. 01. 2015

Народився 25 лютого 1985 року в місті Ніжині Чернігівської області.

У 2001 році закінчив Ніжинську ЗОШ I-III ступенів № 15. Навчався в професійно-технічному училищі № 35 за спеціальністю «тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, слюсар-ремонтник, водій». Тахір був товариським, увічливим учнем.

Після закінчення навчання був призваний до лав Збройних сил України. Військову службу проходив у частині А 19-01 на посаді водія другої автомобільної роти. Під час проходження служби був нагороджений грамотою за високі показники з бойової підготовки, зразкову військову дисципліну, відмінну службу.

Після служби працював у містах Києві та Ніжині.

Призваний за мобілізацією до лав Збройних сил України 28 серпня 2014 року в складі 1-ї окремої танкової бригади (сmt. Гончарівське Чернігівського району).

Загинув 25 січня 2015 року під час бою біля міста Авдіївки Донецької області, віддав власне життя заради нашого з вами спокою та миру.

Похований 29 січня 2015 року в місті Ніжині Чернігівської області (кладовище «Гуньки»).

Указом Президента України № 9 від 16 січня 2016 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Тахіра Баширова у травні 2015 року на будівлі Ніжинської загальноосвітньої школи № 15 та Ніжинського професійного аграрного ліцею встановлені меморіальні дошки.

Нагороджений нагрудним знаком № 0018 Першої окремої гвардійської та польової бригади (посмертно) за мужність та героїзм, проявлені під час виконання військових обов'язків за захист Незалежності та територіальної цілісності України під час проведення в зоні антитерористичних операцій в Донецькій та Луганській областях.

Зі спогадів мами Алли Миколаївни

«Тахір... Синочок!!!» – знову кличу свою дитину, і прокидаюся. А, прокинувшись, все згадую і згадую...

Ніби вчора був той лютневий день, коли Тахір з'явився на світ. І таким уже він виріс, як лютнева погода – непередбачуваним і непосидючим.

Любив ходити до садочка, бо там дають пельмені, а їх Тахір міг їсти щодня. Веду до садочка і кожного дня чую одне і те ж запитання: «А пельмені сьогодні будуть?» Так і проніс цю «любов» через усе своє коротке життя.

А потім була школа – навчався непогано, найбільше любив математику. Хлопець він був відвертий, чуйний, мав багато

шкільних друзів. Але була в ньому непосидючість, що ж поробиш – гаряча кров азербайджанців, що дісталася від тата.

Після школи пішов до армії. Йому навіть і на думку ніколи не спадало «відкосити» від служби. Служив у Києві, в автомобільному батальйоні. Відслужив, повернувся додому. І ось у мене вже й невістка з'явилася... Мріяв Тахір про сина, мрія здійснилася – подарував Бог синочка. Артурчик дуже схожий на татка, як дві краплинки води. Як погляну на свого внучка, так і бачу Тахіра. А згодом народилась Арінка – татова донечка. До доньки в Тахіра була особлива, ніжна, батьківська любов.

Мабуть, це і стало вирішальним у його життєвому виборі – іти боронити своїх дітей від ворога. Так мені і сказав одного дня: «Мамо, я маю захистити найдорожче – свою сім'ю і свою країну».

Як і кожна мати, я не хотіла відпускати свою кровинку, свою дитину на війну, але відмовляти не стала, бо це було рішення дорослого чоловіка, батька – рішення остаточне, зважене... Та й правий він, мій Тахір, – свою землю потрібно боронити.

Не знаю, як змогла пережити горе, біду, той розпач, що звалили на мене небеса і боляче притиснули до землі... Не знаю... Мабуть, таке воно материнське серце – його розбили в друзки, а ти збираєш уламки і живеш заради онуків, бо вони і є продовженням твого сина, а син їх так любив...

Думки, спогади, молитви... Ось і добігає ніч до ранку, уже сіріє, а я все згадую... Усе ще не вірю... Усе ще чекаю... Мій Тахір... Мій синочок...

Автор пошуково-дослідницької роботи – Ярослав Анастасія, учениця 11 класу Ніжинської ЗОШ I-III ступенів № 15.

Керівниця – Ямпольська Наталія Анатоліївна, заступниця директора з виховної роботи Ніжинської ЗОШ I-III ступенів № 15, м. Ніжин.

**Таценко
Олександр Іванович**

16. 10. 1982 – 25. 01. 2015

Народився 16 жовтня 1982 року в селі Карпилівці Срібнянського району Чернігівської області.

Після закінчення Карпилівської ЗОШ I-III ступенів проходив військову службу в лавах

ЗСУ.

Від 2002 року працював механізатором у СТОВ «Батьківщина» в рідному селі.

Мобілізований до лав Збройних сил України 14 серпня 2014 року.

В АТО – у складі 28-ї окремої механізованої бригади на посаді старшого навідника мінометної батареї.

Загинув 25 січня 2015 року в місті Мар'їнці Мар'їнського району Донецької області.

Похований 28 січня 2015 року в селі Карпилівці Срібнянського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 311 від 4 червня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Олександра Таценка в березні 2015 року на будівлі Карпилівської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Майже рік, щодня дізнаючись новини про війну на Сході і про наші втрати, про загиблих на війні жителів області, ми найбільше хвилювалися за наших земляків зі Срібнянщини, сту-

кали по дереву і загадували про себе одне найбільше бажання: щоб усі вони повернулися із війни живими, щоб сумна звістка ніколи не прийшла в наш район. На жаль, не сталося.

26 січня Срібнянщину сколихнула страшна новина – у зоні АТО загинув наш земляк із Карпилівки, старший навідник мінометної батареї Олександр Іванович Таценко. У це не хотілося вірити. Як же так?! Тиждень тому він приїжджав у відпустку до рідної сім'ї, купував подарунки, зустрічався з друзями, дякував срібнянським волонтерам за допомогу, приходив у Карпилівську школу, де вчився сам і де навчається зараз його старший син, третьокласник Владик, у дитячий садочок до меншого Олексійка, який у наступному році буде першокласником. У дитсадку попросив, щоб діти передали бійцям свої малюнки, які так зігрівають душу в умовах жорстоких буднів війни. І до всіх усміхався, жартував, ніби відчував, що бачить їх востаннє.

Осколок міни обірвав його життя в бою, на передовій. 16 жовтня цього року йому б виповнилось лише 33 роки...

28 січня у Карпилівці був небачений ще в цьому селі похорон. Більше тисячі людей зі всього району прийшли, приїхали, аби провести героя в останню путь. Серед них – народний депутат Олег Дмитренко, голова райдержадміністрації Микола Близнюк, голова районної ради Павло Кириченко, військовий комісар Срібнянського ОМВК Костянтин Глюзо, військовослужбовці Срібнянського військкомату, керівники, колеги зі СТОВ «Батьківщина», де до мобілізації Олександр працював трактористом, працівники багатьох підприємств, установ, організацій району, учні й учителі Карпилівської школи.

У центрі Карпилівки відбувся траурний мітинг. Із болем у серці, не стримуючи сліз, говорили виступальники слова вдячності Олександрові, який віддав своє життя за всіх нас, щоб захистити Україну від терористів і російських агресорів, щоб війна не дісталася нашого краю, говорили слова підтримки сім'ї, рідним.

На похорон приїхали двоє однополчан Олександра, які во-

ювали поряд із ним – старшина батареї Юрій Трегуб родом із Херсонської області та близький друг Анатолій Севастьянов родом із Хмельниччини.

– На місці Олександра міг бути кожен із нас, – сказав Анатолій Севастьянов. – Міг бути і я, такий же солдат, якого теж чекають удома двоє дітей, чи хтось інший. Але доля зробила такий вибір. Обіцяю, що до останнього стоятимемо на своїх позиціях, не здамо їх ворогу, робитимемо все, що в наших силах, аби меншим було горе та сльози батьків і дітей. І вибачайте, що так сталося, що Саша не повернувся з війни живим.

Закінчився мітинг, і полилася над Карпилівкою тужлива мелодія пісні «Пливе кача по Тисині...», яка стала реквієм-прощанням за загиблими за Україну. Траурна процесія рушила на кладовище. Поховали Олександра із салютом та всіма військовими почестями.

Розпорядженням голови райдержадміністрації 28 січня 2015 року в районі було оголошено Днем жалоби.

Сергій Бебик,
головний редактор газети «Срібняниця»,
(№ 4 від 31 січня 2015 року).

Члени експедиційно-пошукового загону «Пошук» Карпилівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Срібнянської районної ради Чернігівської області: Каленіченко Жанна – учениця 7 класу, Степаненко Юлія – учениця 8 класу, Андрієнко Іванна – учениця 9 класу, Степаненко Владислав – учень 11 класу.

Керівниця експедиційно-пошукового загону – Мазкова Зоя Іванівна, учителька історії та правознавства, завідувачка шкільним історико-краєзнавчим музеєм.

Ткаченко
Руслан Андрійович
30. 07. 1993 – 25. 01. 2015

Ткаченко Руслан Андрійович народився 30 липня 1993 року в місті Ніжині. Спочатку Руслан відвідував дитячий садочок № 13, згодом – № 9. У 2000 році вступив до першого класу ЗОШ I-III ступенів № 10 м. Ніжина, 9-ть класів якої закінчив у 2009 році.

Після школи вступив до Ніжинського професійно-аграрного ліцею, здобув спеціальність «слюсар з ремонту автомобілів, водій автотранспортних засобів, електрозварник».

21 травня 2012 р. був призваний на строкову службу, яку проходив у військових частинах А-4591, А-0669, А-2320 36-ї окремої бригади берегової оборони (с. Перевальне, Симферопольського р-ну АР Крим), був старшим навідником протитан-

кових гармат. Звільнений 25 квітня 2013 р. у військовому званні «старший матрос».

Після служби в армії повернувся додому і працював охоронцем у торговельному центрі «Метроград» м. Києва.

Під час проведення третьої хвилі мобілізації був призваний 3 серпня 2014 р. до Збройних сил України. Протягом 45-ти днів пройшов перепідготовку в м. Ужгороді.

Військову службу проходив у складі 128-ї окремої гвардійської гірсько-піхотної бригади в районі м. Дебальцевого Донецької обл. на посаді старшого навідника 1-го протитанкового артилерійського взводу протитанкової артилерійської батареї в/ч пп. В 4673. Загинув під час виконання бойового завдання 25 січня 2015 р. в зоні АТО в Донецькій обл. у м. Дружківці, смт Новогригорівка (з двома бойовими побратимами підірвалися на міні).

За бойові заслуги посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня № 296952 (Указ Президента № 282/2015 від 23. 05. 2015).

Похований у Чернігівській обл., м. Ніжин, вул. Мигалівська. 8 травня 2015 р. на фасаді ЗОШ І-ІІІ ст. № 10 була відкрита меморіальна дошка Ткаченку Русланові. За кошти батьків учнів, учителів, друзів, працівників ринку та ПП Карнаєва Д. О. на могилі Ткаченка Руслана був установлений пам'ятник.

Спогади класної керівниці Кресан Жанни Володимирівни.

Руслан був кмітливим, допитливим учнем, любив математику. Виховували хлопчика мама та бабуся. Навчаючись у молодших класах, Русланові довелося пережити пожежу (2002 р.), яка знищила будинок та практично все майно. Міська влада виділила сім'ї однокімнатну квартиру без вигод на вулиці Преображенська, 18/7. Учні та вчителі школи допомогли зібрати необхідні речі та одяг. Незважаючи на складні життєві обставини, учень залишався життєрадісним, займався спортом, відпо-

відально ставився до різноманітних доручень, завжди тактовно поводив себе із учителями, старшими, мав багато друзів серед ровесників. Працьовитий і беручкий, намагався підзаробити кошти, щоб фінансово допомогти сім'ї (після уроків розвантажував товар на колгоспному ринку, де працювала бабуся). Відчуття синівського обов'язку і відповідальності за свою родину переросло в прагнення захищати єдність нашої країни. Свій військовий обов'язок Руслан виконав гідно, і школа завжди буде пишатися своїм випускником-героєм.

Спогади бабусі Мінько Лідії Федорівни

Руслан зростав охайним, бережливим, акуратним хлопцем. Одежі в нього було небагато, але завжди чистенька, випрасувана, взуття вимите і начищене. І в кімнаті завжди був порядок. Майже щодня після занять юнак був на ринку, там торгувала бабуся Валя – моя рідна сестра та рідна бабуся Руслана, і я також. Хлопчина комусь допоможе, щось розвантажить, щось піднесе... Гроші, які заробить, не витрачав на якісь пустощі, збирав, економив, віддавав бабусі, щоб купити потрібне. Був надзвичайно працелюбним, змалечку допомагав на городі. Було, до мене прийде і питає: «А що Вам допомогти?». Було, коли й кажу: «Русланчику, та ти б пішов погуляв», а він: «Я ж єдиний чоловік у сім'ї, хто ж буде мамі й бабусі допомагати, як не я?». І руки мав золоті. За що не візьметься, усе вміє, навіть дах мені полагодив. Єдине, куди міг відлучитися, – це погуляти із хлопцями у футбол, та й то ненадовго.

Сам заробив кошти і на мобільний телефон. Часто дзвонив і обов'язково скаже: «Бабусю, я тебе люблю». Коли відслужив строкову і пішов у Київ працювати, після кожної зміни приїздив із гостинцями: то напій «Цикорій» купить, то печиво, то булочку... (його рідна бабуся Валя на той час уже померла, і Руслан із Мариною з усім – і горем, і радістю, поспішали до мене). Я його і на перепідготовку проводжала, не хотів, щоб мама плакала. Таким і запам'ятала його: лагідним, усміхненим, жартівливим.

Коли ж в АТО перевели Руслана, Марина купила йому все обмундирування, берці і каску, на бронежилет грошей не знайшлося. Незабаром він телефонує: «Солдат ішов на ротацію і віддав мені свій бронежилет. Не хвилюйтесь і не плачте за мною, усе буде добре». Ось такий він був товариський, його всі поважали і любили. Коли була можливість – телефонував: «Закінчаться військові дії, я повернуся, ось тоді заживемо. А зараз я тут потрібний, а хто ж це буде робити, коли не я?». Велике почуття обов'язку і патріотизму було в Руслана.

Два роки пройшло, як він загинув. Але й досі не хочеться вірити, що його немає. Мама Марина купила хату поблизу Мигалівського кладовища на вул. Абрикосовій, 8, щоб мати змогу частіше бувати на могилі сина. Відвідує мама і десяту школу, де свято бережуть пам'ять про випускника-героя.

Члени рою «Отамани», пошуковці гуртка «Пам'ять»: Турчин Володимир, Копиця Андрій, Крапив'янський Всеволод, Крошка Катерина, Півень Карина, Отт Євгеній, учні ЗОШ І-ІІІ ступеня № 10.

Відповідальна – Згода Валентина Миколаївна, керівниця гуртка «Пам'ять».

Білокуров Олександр Сергійович

04. 06. 1985 – 26. 01. 2015

Народився 4 червня 1985 року в місті Читі в сім'ї військових. У 2002 році закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 8. Після школи проходив строкову службу в Збройних силах України на посаді заступника командира саперного взводу.

У 2004 році у складі групи бойового розмінування займався знешкодженням вибухонебезпечних предметів і розмінуванням місцевості біля селища Новобогданівка, за що отримав статус учасника бойових дій і подяку від міністра оборони України.

У 2007 році здобув юридичну освіту в Луганському університеті внутрішніх справ, працював у відділі дізнання, потім на посаді слідчого в Печерському РВ УМВС міста Києва. Від серпня 2013 року – військовослужбовець 95-ї окремої аеромобільної бригади. У березні 2014 року бригада в повному складі була направлена в зону АТО.

Загинув 26 січня 2015 року в бою за шахту «Бутівка» в районі селища Спартак Ясинуватського району Донецької області.

Олександр до кінця свого життя залишився вірним військовій присязі і бойовому військовому братерству.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (по смерті).

Старший лейтенант Костянтин Султанбагомаєв, командир взводу

Олександр Білокуров служив в інженерно-саперній роті 95-ї бригади. Коли в боях за Семенівку взвод Костянтина Султанбагомаєва зазнав утрат, то на виконання завдань із ними виїздили бійці з інших підрозділів. Так до них і прийшов Олександр Білокуров. Швидко сформувалася нова команда, у якій кожен знав свою роботу, своє місце. Олександр уражав ерудицією, був «ходячою енциклопедією», завжди в нього можна було щось дізнатися цікавого. Він був одним із найкращих у своєму підрозділі. Не раз під час виконання бойових завдань міг знешкодити мінно-вибухові загородження противника. «Коли я брав Сашу з собою на виїзди, то я довіряв йому «свої ноги» і загалом безпеку особового складу...», – із сумом згадує Костянтин, не приховуючи сліз.

Тетяна Миколаївна Семенюк, учителька англійської мови

Я не хочу вірити, що Сашка більше немає, що він не зателефонує на День учителя. Він був гарною людиною та старанним учнем. Любив читати, дивитися фільми. Але мрійником не був. Його цікавило все навколо – машини, тварини, люди. Захоплювався технікою. Мав друзів ще зі школи, постійно спілкувався з ними, хоча вже давно закінчив школу.

Гурток «Юний краєзнавець»: Жданова Дар'я, Бурсак Ксенія, Шуба Сергій (10-А клас).

Керівник гуртка – Клопот В. М., Чернігівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 19 Чернігівської міської ради Чернігівської області, м. Чернігів.

Бригинець Олександр Валентинович

24. 07. 1992 – 29. 01. 2015

Народився 24 липня 1992 року в селі Жуківщині Козелецького району Чернігівської області.

Навчався в загальноосвітніх школах с. Бірки та м. Остер Козелецького району. Пройшов строкову військову службу.

Мобілізований до лав Збройних сил України 28 квітня 2014 року у складі 13-го батальйону територіальної оборони «Чернігів».

Загинув 29 січня 2015 року під час мінометних обстрілів взводного опорного пункту в районі міста Вуглегірська Артемівського району Донецької області. Упізнаний за ДНК-експертизою.

Похований 2 квітня 2015 року в селі Жуківщині Козелецького району.

Указом Президента України № 103 від 21. 03. 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Олександра Бригинця у вересні 2015 року на будівлі Остерської гімназії встановлена меморіальна дошка.

Зі спогадів Бригинець Олени Володимирівни, матері Олександра

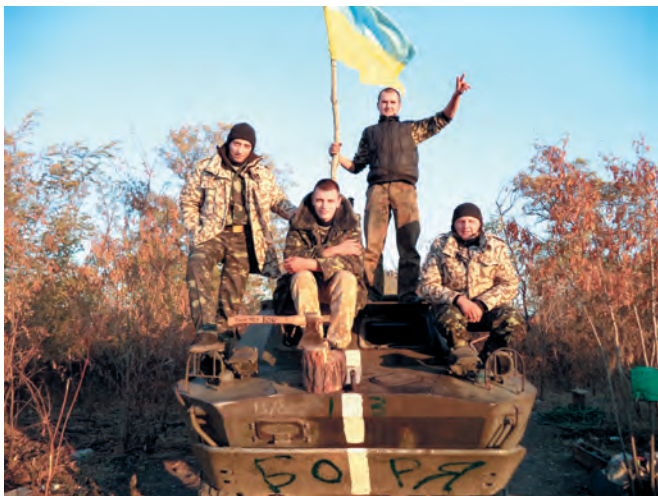
Олександр був дуже товариським хлопчиком. У нього було багато друзів, із якими він міг ділитися всім, він завжди приходив на допомогу іншим. Добре дружив із двоюрідним братом Ігорем. Любив природу, любив свій край. Із шаною ставився до старших. Його поважали за відвертість, співчутливість і товариськість. Він завжди був лідером, ніколи не стояв осторонь, завжди старався допомогти друзям.

Спогади сестри Ковбаси Аліни

Ріс Сашко веселим та непосидючим. Якось одного разу запалив соломі, а на запитання: що ти накоїв, відповів – сірники від дітей потрібно ховати. Саша любив ходити на риболовлю по маленькі карасики. По дорозі додому заходив до бабусі, яка чистила, смажила рибку, а додому приходив із приготовленою. У 2008 р. закінчив школу. У 18 років пішов до армії. Після армії вивчився та отримав права. Мріяв мати власний автомобіль.

Був із доброю душею, готовий прийти на допомогу. Коли в племінника дружина народжувала, Саша допоміг грошима. За своє коротке життя працював на молокозаводі та в цеху, де виготовляли пряники. 28 квітня 2014 р. була проведена часткова мобілізація. Команда формувалась в с. Десна Козелецького району. 9 травня 2014 р. відправили до Луганська. При одному з багатьох телефонних дзвінків мати покаржилася, що погано себе почуває, піднявся тиск. І десь приблизно через добу приїхав додому, його відпустили на кілька днів.

Він ніколи не скаржився, що погано чи страшно. Говорив: усе добре, а стріляють далеко від нас. Якось розповів, як пішов до ставка помитися та почув постріли. Біг до своїх що було духу, в одній руці був тазик, а в другій – труси. Бойові товариші, дивлячись цю картину, заходилися від сміху. У листопаді прийшов

на ротацію додому, це була зовсім інша людина, інші погляди, дорослий чоловік. Останній раз телефонував 28 січня 2015 р., і після цього зв'язок обірвався. В інтернеті випадково побачили відео, як ДНР захопили українські блокпости. На одному з постів на камеру показали 2 тіла та військовий квиток, на якому мати впізнала братову фотографію. І тоді ми зрозуміли, що його живого не побачимо. Загинув 29 січня 2015 р. Шукали 2 місяці, це були тяжкі та найдовші місяці мого життя. Побачили останній раз в морзі Дніпра, та серце не хотіло вірити, що це брат. Зробили тест ДНК, щоб остаточно переконатися. Так 1 квітня братове тіло привезли додому, а 2 квітня 2015 р. поховали.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

Лебедєв
Андрій Володимирович
(06. 06. 1980 – 29. 01. 2015)

Народився 6 червня 1980 року в Ярославлі (Росія). У 1983 році разом з матір'ю переїздить до Чернігова. Навчався в Чернігівській школі № 11, свідоцтво про 9 класів отримав у вечірній школі, а з 1996 по 1999 рік навчався у професійному ліцеї хімічної промисловості № 1 і отримав спеціальність «електромонтер високовольтних ліній». У 1999 році він був призваний до лав Збройних сил України. Служив у Національній гвардії міста Симферополя. Після демобілізації у 2001 році

працював експедитором у рідному Чернігові.

Коли почалися буремні події на Сході України, Андрій вирішив їхати воювати. 15 квітня 2014 р. він отримав повістку і відразу з'явився до військкомату. Два тижні проходив навчання в Десні (169 Навчальний центр), а 9 травня 2014 року Андрій був відправлений на Схід до Луганської області в зону бойових дій у складі 13-го батальйону територіальної оборони Чернігівської області. Воювали до початку листо-

пада. 3 листопада 2014 року 13-й батальйон «Чернігів-1» було виведено з зони бойових дій і відправлено до місця постійної дислокації у Чернігів. Два місяці воїни батальйону перебували в Гончарівську.

13 січня 2015 року Андрій знову їде воювати. І на цей раз в район м. Дебальцеве. Він кулеметник 2 взводу 1 мотопіхотної роти 13-го окремого мотопіхотного батальйону 1-ої окремої танкової бригади.

Відзначався мужністю та знанням військової справи, був вірним товаришем, який не кине у біді. Загинув 29 січня 2015 року під час танкових боїв за м. Вуглегірськ. Зранку на їх блокпост вийшов противник з набагато більшими силами; 6 танків, БТри, їхали Урали з пушками, за яким ішли 500 бойовиків, хлопці мужньо билися до останнього... Андрій загинув. До травня 2016 року Андрія Лебедева вважали зниклим безвісті, бо тіло не знайшли.

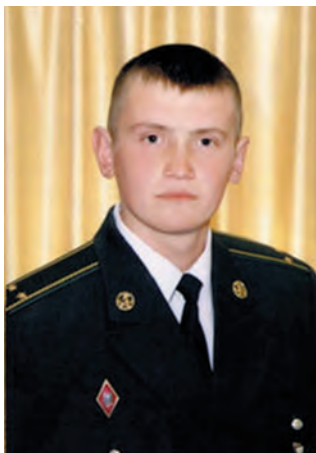
Рішенням суду в травні 2016 року Лебедєв Андрій Володимирович визнаний загиблим.

18 лютого 2017 року, у день вшанування пам'яті загиблих під Дебальцевим, мати Людмила Анатоліївна Лебедева отримала за сина пам'ятну відзнаку «За оборону Дебальцевого».

25 квітня 2018 року Андрій Лебедєв повернувся додому. Його перепоховали в рідну землю на кладовищі «Яцево» на квадраті Героїв АТО і ООС м. Чернігова.

Наказом Президента України Лебедєв Андрій Володимирович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно)

Герої не вмирають!

Пашенко Олександр Михайлович

25. 11. 1982 – 29. 01. 2015

Олександр Михайлович Пашенко народився 25 листопада 1982 року. Від 1989 до 2000 року Саша навчався в Дмитрівській середній школі. Хлопець успішно поєднував уроки із заняттями спортом. Завжди був урівноваженим, доброзичливим і відповідальним.

Зі шкільних років Олександр мріяв про армію, яка вабила його зразковою дисципліною та високим почуттям громадянського обов'язку. Тому після закінчення школи юнак став студентом Одеського інституту сухопутних військ. Здобувши вищу освіту, він за направленням розпочав свою трудову діяльність у м. Яворові Львівської області. Зарекомендував себе ініціативним, кваліфікованим, щирим патріотом своєї держави.

Від перших днів війни Саша відбув на Схід України. Біда сталася 24 січня 2015 року. Тоді в Кримському Луганської області йшли жорстокі бої. Виконуючи військовий обов'язок, капітан Олександр Пашенко отримав тяжке поранення. На лікування його відправили у Лисичанськ, а згодом транспортували до Харківського військового шпиталю, де 29 січня серце зразкового офіцера зупинилося.

Поховали мужнього капітана в Дмитрівці на сільському кладовищі. У травні 2014 року Указом Президента Олександрові присвоєно чергове військове звання майора посмертно. У вересні Олександрові Пашенку відкрито в Дмитрівській ЗОШ меморіальну дошку.

Указом Президента України від 4 червня 2015 року Олександра посмертно нагороджено орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Спогади матері Пащенко Олександра Пащенко Ольги Борисівни

Під час відпустки син приїжджав у гості. Це була така радість для нас, не могли наговоритися, надивитися. Усе розпитували про його життя, роботу. Саша завжди усміхнений, ніколи ні на що не скаржився, не нарікав. Говорив, що в нього все добре. Коли розпочалися військові дії в зоні АТО, у моє серце закралася тривога. Знаючи характер свого сина, відчувала, що Саша в перших рядах буде боронити свою Батьківщину. І не помилилася.

Спогади класної керівниці Киричок Ольги Володимирівни

Час не стоїть на місці, кожен день – нові події, нові зустрічі, нові враження. Але є таке, що застигло в часі – це постійний душевний біль. Біль від утрат. Особливо коли це стосується дітей, твоїх учнів, із якими прожив певний період свого життя, які залишили найтепліші спогади. Дуже щемить серце, коли говорю про людину вже з минулого. Саша Пащенко – це світла душа, світлий погляд і світлі помисли. Його погляд з-під пухнастих білястих вій, широко розплющених добрих очей – це те, що закарбувалося назавжди в пам'яті. Під час першої зустрічі з ним він мене вразив своєю надто недитячою серйозністю і внутрішньою дисциплінованістю. Таким він і пішов у самостійне життя. Щирий, скромний, із легким почуттям гумору, дуже відповідальний, із загостреним почуттям справедливості і при всьому цьому з твердим характером. До його думки завжди прислухалися однокласники, його поважали. Якби не став військовим, був би десь на виробництві авторитетним керівником. Перед ним відкривалися гарні перспективи, але... життя обірвалося в епіцентрі війни. Він вчинив так, бо по-іншому не міг. Це – подвиг. Дуже щемить серце.

Спогади однокласника Сергія Яснопольського

Ми були ніби брати. Разом вирішували проблеми, ділили на-
впіл перемоги та поразки, адже товаришували ще з дитячого
садочка. Пам'ятаю Олександра як позитивного чоловіка, який
завжди відстоював справедливість і допомагав людям.

Пошукова група – учні гуртка «Пошук».

*Керівник – Балашов Сергій Олександрович, учитель історії
Дмитрівської ЗОШ І-ІІІ ступенів, смт Дмитрівка Бахмацького
району*

**Колесник
Віталій Павлович**

05. 09. 1975 – 30. 01. 2015

Колесник Віталій Павлович народився 5 вересня 1975 року в селі Сухиня Бобровицького району Чернігівської області в скромній багатодітній сім'ї. Змалку мати вчила бути чесним, хоробрим, сміливим, справедливим, любити свою родину, свій рідний край.

Навчався в Сухинській восьмирічній школі від 1982 до 1990 року. Після закінчення школи здобув спеціальність «тракторист» на курсах у місті Бобровиці. Працював у своєму селі.

Від 1993 до 1995 року проходив службу в рядах Збройних сил України. За відмінну службу Колесникові В. П. було присвоєно військове звання «сержант».

Коли нависла загроза порушення територіальної цілісності неньки-України, без вагань пішов захищати її свободу та незалежність. 1 вересня 2014 року був мобілізований до ЗСУ.

Сержант Віталій Колесник був навідником міномета 13 окремого мотопіхотного батальйону 1-ої окремої танкової бригади.

30 січня 2015 року під час оборони міста Вуглегірська був смертельно поранений. Майже два місяці рідні та близькі не мали змоги забрати тіло Віталія. Завдяки волонтерам Чернігівської та Дніпропетровської областей тіло героя було знайдено та передано родичам для поховання на рідній землі.

Указом Президента України № 103/2016 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету, вірність військовій

присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (по-смертно).

Спогади голови Сухинської сільської ради Шкляревської Л. І.

Народився Віталій в порядній сім'ї. Мав 4 братів та сестру Олю. Дуже рано діти залишилися напівсиротами. Батько Павло Андрійович помер, коли Віталію виповнилось 8 років. Мама працювала дояркою, тому ще від ранніх років діти звикли виконувати домашню роботу всією дружною родиною.

У шкільні роки свій вільний від уроків та домашніх обов'язків час хлопець проводив у колгоспі. Адже змалку його приваблювала робота тракториста.

Своїй сім'ї Віталій не мав, тому залюбки тішився з дітками братів. Але найщирішим другом для нього була сестра Оля.

Стосунки з однокласниками, молоддю села завжди були приязні, товариські.

Коли Віталій отримав повістку в АТО, пішов захищати рідну Україну, родину, друзів.

Загинув Віталій Павлович 30 січня 2015 року. Ця страшна звістка сколихнула тихе село Сухиню. Не було байдужих до горя сім'ї. На похованні були присутні не лише керівники району, працівники військкомату, а й товариші, із якими патріот розділив воєнні будні, майже всі сухинці.

Море квітів, слів скорботи й подяки воїнові за гідно виконаний обов'язок перед народом та рідною Україною.

Низький уклін та величезна подяка матері, що виховала такого відважного та героїчного сина.

Автор пошуково-дослідницької роботи – Лутченко Неля Григорівна, учителька Сухинської ЗОШ I ступеня Бобровицької районної ради, село Сухиня, Бобровицький район Чернігівської області.

Онопрієнко Олександр Валерійович

09. 04. 1988 – 30. 01. 2015

Інколи так хочеться повернути час назад і переписати сторінку життя близької людини, але, на жаль, цього ніхто не може зробити. Саші Онопрієнку у квітні мало виповнитися 27 років. Ще так багато можна було б зробити! Та його життя обі-

рвалося до болю рано...

Саша навчався в Марковецькій школі від 6-го до 9-го класу. До цього – у столичній школі № 15 Голосіївського району. Олександр проявив себе як люб'язний і поступливий, не вступав у конфлікти з однолітками, завжди вселяв надію на краще і говорив: «Усе буде добре!», підбадьорював у різні моменти шкільного життя. Він брав активну участь у позакласній роботі, неодноразово виступав у КВК, концертах, на шкільних вечорах. Міг зіграти захопливо будь-яку роль: і чорта з п'єси «Вечори на хуторі біля Диканьки», і Гелю Сердючку.

Любив точні науки й мав математичні здібності. Закінчивши дев'ятий клас, дуже поспішав іти працювати, щоб допомогти мамі, сестричці та бабусі. Оскільки він був єдиний чоловік у сім'ї, то відчував свою відповідальність за них. Про що думав, мріяв, майже нікому не говорив. Основним пріоритетом для Саші була родина. Головне, щоб близькі й рідні були поруч, – говорив він і завжди їхні проблеми вирішував сам, як і годиться справжньому чоловікові.

А потім була армія. Строкову службу проходив у місті свого дитинства – Києві. Після армії знову багато працював, навіть не перебираючи роботою... Адже знав, що його підтримки чекає родина. Олександр уболівав за долю України під час Революції Гідності. Військовий обов'язок покликав на службу на Схід України. Від квітня 2014 року зарахований до Чернігівського 13-го батальйону територіальної оборони. Зарекомендував себе справжнім

бойовим товаришем. Не за віком добре розумів життя й умів цінувати кожную його хвилину. Вірив у перемогу. Мріяв створити сім'ю, але ворожа куля внесла свої корективи... Олександр Онопрієнко поклав свою голову під час слідування за маршрутом м. Дебальцеве – с. Луганське о 15.00 30 січня 2015 року.

Із ним віддали своє молоде життя ще троє бійців Чернігівського батальйону. Болить душа і сльози не допоможуть...

Спогади однокласників

Болить душа і сльози не допоможуть,
Тебе вернути ми не в силах.
Чому забрав ти його, Боже,
Чому не спас на своїх крилах?
Він був найкращий, найщиріший.
Ця посмішка, ці руки, плечі.
І точно з нас найсміливіший,
Чому нема від смерті втечі?
Чому ти, Боже, Сашку в нас забрав?
Він мав вернутись, ми чекали.
Він мріяв, щиро обіцяв,
Та небеса його забрали.
Цей біль. Ця втрата. Не по силі.
Чому не можна повернути час?
Якби ми знали, не пустили.
Він наш герой. Поліг за нас.
У пам'яті – лише найкраще,
А сльози котяться самі.
Ти – сонечко найкраще наше,
Ми – друзі, рідні всі твої.

Облакевич Яна

Пошукова група учнів 8 класу Марковецької ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради

Керівниця пошукової групи – Шевченко Галина Олексіївна, учителька історії, Марковецька ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Соломаха Олег Володимирович

24. 01. 1978 – 30. 01. 2015

Народився 24 січня 1978 року в селі Буда-Вороб'ївська Новгород-Сіверського району в селянській родині. Батьки Олега – Надія Григорівна (1957 р. н.) та Володимир Пилипович (1950 р. н.) – усе життя пропрацювали в місцевому товаристві. Вони виростили і виховали ще двох дітей: дочку Наталію та сина Михайла.

У 1994 році закінчив Вороб'ївську загальноосвітню школу І-ІІІ ступенів. Як згадують однокласники та вчителі, він був відповідальним та наполегливим, добре навчався, мав багато друзів. Завжди поспішав надати допомогу всім, хто її потребував.

Від 1996 до 1998 року проходив військову службу в Збройних силах України.

Після армії і до дня призову Олег Володимирович працював у товаристві «Промінь» пастухом, пізніше – механізатором, а потім – слюсарем на фермі.

Мобілізований 3 вересня 2014 року до лав Збройних сил України. В АТО – у складі 13-го окремого мотопіхотного батальйону.

Загинув 30 січня 2015 року під час бою за блокпост 1302 в районі міста Вуглегірська Бахмутського (Артемівського) району Донецької області.

Похований 25 лютого 2015 року в селі Буді-Вороб'ївській Новгород-Сіверського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 103 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (по смертно).

У пам'ять про Олега Соломаху в жовтні 2015 року на будівлі Буда-Вороб'ївської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

У Олега залишилась дружина Людмила 1979 р. н., донька Юлія 1999 р. н., зараз вона навчається в Новгород-Сіверській державній гімназії імені К. Д. Ушинського та син Андрій 2007 р. н., навчається в місцевій школі.

Зі спогадів матері Олега

...А він у нас от домашній за характером, нікуди не хотів із села їхати. І ми тому раділи: діти менші далеко, а Олег поруч, завжди підтримка. Він усе вмів, ніякої роботи не боявся. Олега мобілізували восени. Тим, хто радив «улизнути», він відповідав, як відрізав: «Я ж присягу давав!». Спершу навчання, а тоді, раптом якось, фронт.

В останнє ми поговорили з ним по телефону 29 січня, і я

сказала: «А, може, ти, синочку, на 8 Березня приїдеш?». Олег відповів: «Не на 8 Березня, а на твій, мамо, день народження обов'язково буду!». День народження в мене 24 лютого... Так і сталося. Тільки привезли того дня сина на отчу землю в труні...

Пошукова група: Куценко Микола, Цвіль Віталій, Ворушило Юлія, Андросенко Юлія, учні 9 класу Будо-Вороб'ївського навчально-виховного комплексу Новгород-Сіверської районної ради

Керівниця пошукової групи – Тесаловська Марія Олександрівна, учителька історії Будо-Вороб'ївського навчально-виховного комплексу Новгород-Сіверської районної ради Чернігівської області.

Старченко Павло Олександрович

18. 05. 1977 – 30. 01. 2015

Старченко Павло Олександрович народився 18 травня 1977 року в м. Старий Оскол Білгородської області (РФ).

Після розпаду СРСР родина переїхала до Чернігова, де Павло навчався в середній школі № 2, а згодом – у ЗОШ № 27.

Протягом навчання в старших класах закінчив курси екскурсоводів, займався парашутним спортом у «Клубі юних космонавтів» при Чернігівському льотному училищі (у заліковій книжці має 16 стрибків із парашутом).

У 1995 р. вступив до Харківського інституту військових льотчиків та, на жаль, перед випуском під час льотної практики отримав тяжку травму і вимушений був покинути інститут.

Від 2000 р. він працює на будівельних майданчиках Києва. У той же час активно займається самоосвітою: вивчає інозем-

ні мови (англійську та польську), закінчує різноманітні курси, активно займається спортом.

Павло неодноразово бував за кордоном, подорожував Європою авто-стопом, аналізував життєві та духовні цінності європейців. Під час цих подорожей він упевнюється в думці про необхідність розвитку України на шляху до євроінтеграції.

У 2008 році вступив до Міжнародної Академії управління персоналом на факультет «Політологія міжнародних відносин» (заочна форма), який закінчив із відзнакою наприкінці 2013 року. Але за фахом політолога-міжнародника попрацювати не встиг через події, що розгорнулися в Україні.

Узагалі, Павло завжди активно стежив за політичним життям ув Україні, був соціально активною людиною, мав власні міркування щодо поліпшення економічного та політичного становища в державі, які викладав у своїх статтях у періодичних виданнях («Україна Молода» та ін.), а також у листах-зверненнях до урядовців і політиків. Маючи освіту політолога-міжнародника, він дуже добре розумівся на україно-російських відносинах. І навіть передрікав, що Росія не пізніше 2015 р. «зайде» в Крим, про що писав у одній зі своїх статей.

Павло був учасником Помаранчевої революції 2004 р. Не стояв осторонь і під час подій 2014 р., відстоюючи інтереси українського народу на вул. Іститутській. А коли почалася війна на Сході, не чекав повістки, а пішов до військкомату, чітко усвідомлюючи, за що йде воювати. Служив у багатьох гарячих

точках АТО у складі Чернігівського 13-го батальйону територіальної оборони. Останній бій прийняв під Вуглегірськом, захищаючи підступи до Дебальцевого. Загинув 30 січня 2015 р., прикриваючи відхід свого підрозділу під час масованої танкової атаки.

Указом Президента України № 103 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Спогади матері

Це тільки сухі факти біографії, які не здатні розкрити всю глибину людської особистості. А Павло був людиною незвичайною, він був ОСОБИСТИСТЮ. Уже в дитинстві Павло вирізнявся серед дітей своєю «дорослістю», не дитячими запитаннями про навколишній світ. Уже тоді проявлялося його гіпертрофоване почуття справедливості, людської гідності і взаємодопомоги. У щоденнику в Павлика ніколи не було зауважень про незадовільну поведінку або нарікань за бійки. Та ось випадок: коли ціла ватага хлопців ображала і знущалася з дівчинки тільки за те, що вона, на їхній погляд, була товста, він, тендітний хлопча, стояв перед однокласниками один і захищав її, як міг. Тоді йому було лише 8 років, але він залишився таким на все життя. Ніколи не боявся відстоювати свою позицію, незважаючи на опонентів.

Павло в дитинстві і підлітковому віці був худорлявим, високого зросту і неспортивним хлопцем. Він любив читати, займався живописом, закінчив художню школу. Тобто, як тепер кажуть, був «ботаніком». Але в усіх школах, а Павлу довелося змінити їх аж три, однокласники його поважали і жодного разу не було якихось образ або непорозумінь.

Та коли вже Павло виріс і вступив до Харківського інституту військових льотчиків, він став активно займатися спортом, «бу-

дувати» себе, своє тіло. Він був дуже впертою людиною, у хорошому розумінні цього слова. Якщо вирішив щось для себе, то вже не відступиться. Тож досить швидко Павло перетворився на сильного і кременезного чоловіка. Та займався він не тільки своїм фізичним розвитком. Син дуже багато вільного часу приділяв самоосвіті: учив іноземні мови (англійську та польську), читав книжки з філософії, психології, історії тощо. Узагалі, Павло усе своє життя самовдосконалювався і фізично, і духовно. Можна сміливо сказати, що все, чого він досяг, – він досягнув самотужки, своєю працею і наполегливістю.

Павло любив життя і людей, поважав їх, був тактовний. Хочеться згадати один випадок. Одного разу ми були на ринку. Уже йшли додому, коли побачили стареньку бабусю, яка продавала такі собі дрібненькі не привабливі яблука. Було їх пакетів до 5-6. Люди проходили повз неї, навіть не глянувши, а вона не сміло пропонувала свій товар. Пройшли і ми, бо яблука вже купили. Тоді син каже мені: «Мамо, ти йди, я наздожену». Через 3 хвилини наздогнав, а в руках у нього були всі ті яблука, що продавала старенька. Я все зрозуміла. Адже можна було просто дати гроші бабусі й усе, та Павло розумів, що це людину може принизити або якось образити.

Ось така любов до людей «покликала» сина на Майдан 2004 р., а потім і 2014 року, а згодом і на східний фронт. Є такий вислів, який якнайкраще передає життєве кредо Павла: «Краще запалити одну маленьку свічку, ніж проклинати пітьму». І Павло запалив свою свічку!

Спогади сестри

Коли я думаю про Павла, мені перш за все пригадується наше дитинство. Від того часу залишилося багато теплих спогадів. Мій брат був не з тих, хто дразнить і ображає маленьку сестричку, я жодного разу не чула «відчепись» або «ти мені заважаєш». Навпаки, не зважаючи на різницю у віці в п'ять років, Павло часто брав мене гратися з ним та його друзями. Ми лази-

ли по деревах, розводили вогнища, досліджували закинуті садиби і уявляли себе мандрівниками або шукачами скарбів. Павло часто вигадував нам якісь справи: чи то переписувати відомі пісні на гумористичний лад, чи то зробити домашню стінгазету, чи то піти пропонувати допомогу по господарству людям у приватному секторі, щоб заробити грошей на нового хом'ячка до пари тому, що в нас уже жив. Коли нового хом'яка вже придбали, Павло все одно не полишив одну самотню бабусю, так би мовити, «узяв над нею шефство» і ще довго ходив їй допомагати безкоштовно. Тобто, з дитинства «альтруїзм» був для Павла не просто словом...

Звичайно, ми почали менше спілкуватися, коли брат закінчив школу і поїхав із міста. Але і тоді відчувалася його турбота. Наприклад, знаючи, що в нас зламався магнітофон, Павло на одну з перших свої зарплат подарував мені новий. І таких прикладів, у котрих виявлялася б його турботливість і уважність до близьких, можна було б навести безліч. Мій брат був небагатослівною людиною, ніколи не казав про свою любов до мене або матері, але це завжди відчувалось у його вчинках...

Хотілося б відмітити важливу рису характеру Павла – принциповість. Він ніколи не йшов шляхом найменшого супротиву, а чинив лише згідно зі своїми принципами і совістю, навіть тоді, коли його життя від цього тільки ускладнювалося.

Якщо ж казати про останні роки життя Павла, то мені врізався в пам'ять один із вечорів, коли брат приїхав додому у відпустку з АТО. Тоді ми з чоловіком дивилися якусь комедію, а Павло працював за ноутбуком. У якийсь момент ми з чоловіком засміялися, а Павло повернувся до нас і якимось по-доброму з легкою усмішкою сказав: «Добре вам, ви не думаєте, як змінити світ». Промовлено це було без тіні докору. У цей момент його погляд був спрямований скоріше не на нас, а вглиб самого себе... А от я вкотре відчула, наскільки сильно брат відрізняється від більшості людей, що думають про добробут свого найближчого оточення, наскільки глибоко Павла турбує майбутнє

України та й людства вцілому, з усіма його війнами, соціальними і економічними нерівностями та іншими недоліками. І що не менш важливо, його думки йшли поруч із діями. Він любив казати: «Не жалійся на свою країну. Роби свою роботу добре. Бо ти і є країна».

Спогади племінника Тимура

Мені дядько Павло запам'ятався як чуйна і добра людина, що завжди готова виручити. Він був дуже освіченим і ввічливим. Дядя Паша дуже любив тварин. І навіть привіз із АТО собаку, якого врятував від голодної смерті із зачиненого розбомбленого двору, який полишили господарі.

Спогади друга Даніеля Яблочника

Паша... нашій дружбі багато років, і здавалося б, уже все знаєш про людину, але ні. Ти постійно дізнаєшся все більше – неначе ріка перетворюється на море... Він багато чого відкрив мені, він багато кому допоміг...

Познайомилися ми в університеті. Найприємніші моменти спогадів про Друга – це коли виникала найменша проблема, а Павло вже зривався з місця і летів на допомогу... Найкращі моменти – це коли ми могли годинами говорити про рідних. Дуже подобалося, як він казав про свою сім'ю. Він ніколи не любив чимось вихвалитись. Але якщо ми говорили про сім'ю, то було приємно дивитися на блиск у його очах, коли він говорив про кожного.

Павло часто намагався підштовхнути мене до життя в той період, коли я всього боявся. Він постійно прагнув допомогти мені набуту впевненості, знайти себе.

Вихованці гуртка «Туристи-краєзнавці»: Кирильченко Єлизавета – учениця 7-А класу; Вінниченко Анастасія – учениця 9-А класу; Шкода Микола – учень 10-А класу.

Керівник – Шевель Сергій Юрійович, ЗНЗ № 27, м. Чернігів.

Томилко
Іван Миколайович
14. 04. 1986 – 30. 01. 2015

Молодший сержант, командир відділення, командир машини 1-ї мотопіхотної роти, 1-го мотопіхотного взводу, 3-го мотопіхотного відділення, 13 мотопіхотного батальйону. Націоналіст.

Народився 14 квітня 1986 року в смт Михайло-Коцюбинське в багатодітній родині, де росли ще двоє дітей – Августина (1977 р. н.) та Ніна (1983 р. н.).

Невдовзі вся родина переїздить на Далекий Схід Росії (Хабаровський край). Після повернення до України в 1998 році Іван став учнем 7 класу Михайло-Коцюбинської середньої школи. У 2003 році Томилко Іван закінчив уже Михайло-Коцюбинську гімназію і став учнем Чернігівського ПТУ № 1.

У 2004 році був призваний до лав ЗСУ в м. Львів, звідки привіз любов до всього українського. Від 2006 року розпочав роботу у Чернігівському райвідділі міліції інспектором патрульної служби.

Упродовж 2009 – 2010 рр. проходив службу в спецпідрозділі «СОКІЛ». У січні 2014 року за власним бажанням звільнився з райвідділу у зв'язку з відмовою їхати до Києва на розгін Євромайдану. Від початку російської агресії

на Сході України записується добровольцем у Чернігівському РВК, а 24 квітня стає бійцем 13-го батальйону територіальної оборони в зоні проведення АТО.

30 січня 2015 року в м. Вуглегірську Донецької області молодший сержант 1 мотопіхотної роти, 1 мотопіхотного взводу, 3 мотопіхотного відділу, командир відділення – командир машини Томилко Іван Миколайович під час виконання бойового завдання загинув у бою з російськими танками. Російські ЗМІ знімали тіло Івана та тіла його побратимів, що були засипані снігом.

Тільки після 40 днів тіло було повернуте до рідної Чернігівщини, де 15 березня відбулося поховання бійця на кладовищі в рідному селищі Михайло-Коцюбинському. Залишилася донька Мирослава від першого шлюбу (2009 р. н.).

21 березня 2016 року Указом президента України № 103/2016 нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Одна з вулиць смт Михайло-Коцюбинського названа іменем Івана Томилка.

Пошукова група музеєзнавчого гуртка «Слава» Центру туристично-краєзнавчої творчості на базі Пакульської ЗОШ I-III ступенів.

Керівник – Сусула Ігор Володимирович.

Із роду характерників
(Спогади батьків: Зінаїди Йосипівни
та Миколи Миколайовича)

Він народився навесні 1986 року. За вікнами буяв квітень, а подружжя Томилків з Михайло-Коцюбинського чекало на появу сина, продовжувача роду, бо вже мали двох чарівних донечок: Августину й Ніну.

У Михайло-Коцюбинському Томилки не затрималися через Чорнобильську аварію. Дізнавшись у 1987 році, що можна ви-

їхати на Далекий Схід, Микола Миколайович і Зінаїда Йосипівна зібралися в дорогу. Вані виповнилось близько року, коли сім'я почала обживатись спершу в Приморському краї, згодом – у Хабаровському. Дика, незаймана природа, будиночок у лісі на два входи, школа у районному центрі, що за чотири кілометри, а за друзів – прикордонники, які охороняють кордон з Китаєм – все це наповнювало дитинство хлопчика із України. Рідні й дотепер зберігають дитячий твір Івана. В ньому хлопчик планує стати прикордонником.

Очевидно, середовище, в якому ріс непосидючий та спостережливий хлопчина, визначило долю наперед. Іван змалечку любив музику. Якось приніс засніжений баян. Цей випадок стався, коли Ваня вже навчався у школі: знайшов посеред вулиці кинутий інструмент й ледь дотягнув додому. Батьки ще потім розвішували оголошення про знахідку. Він уже тоді вирізнявся спостережливістю. Міг у лісі знайти якутський ніж, рукоятка якого була зроблена не з чогось, а мамонтової кістки. А військові узагалі вважали хлопчика за свого, брали на навчання, ще дивувались, що малий так добре підмічає, хто куди поїхав і коли.

Але і шкільну освіту, й спеціальну Іван отримував уже в Україні. Сім'я повернулася до рідного селища 1998 року. Сестра Ніна й досі дивується тому, як швидко Ваня адаптувався. В гімназії не мав особливих проблем з навчанням, хоча, зрозуміло, що до того засвоював програму з російською мовою викладання. Хутко підхопив сільський говір, улився в учнівський колектив, знайшов справжніх друзів, мав перші симпатії. Словом, відчув, що він удома. Як і належить справжньому українцю, був хазяйновитим. А як він їздив на коні! Йому не треба було ні збуї, ні сідла, лиш – вітер у обличчя й воля, коли, здається, що летиш. До речі, він брав з собою помічника до школи, якщо виникала господарська потреба, тому Івана жартома прозвали завгоспом. Він дбав про чуже: і в училищі, і в армії, і на війні, зате своє роздавав легко, не замислюючись. Батьки іноді й сварили сина за цю якість і водночас пишались його готовністю допомогти. Будь-кому.

Після закінчення гімназії у 2002-му році Ваня таки дослухався до поради батька: вступив до Чернігівського училища і став майстром радіоапаратури. До речі, ця спеціальність стала у нагоді в армії. Івана призвали одразу після вручення диплому. Весь термін служби минув у чарівному місті Львів. На Західній Україні Іван вивчив багато українських пісень. Микола Миколайович із щемом у голосі згадує, що одна «Лента за лентою набої подавай» стала їх піс-

нею. Батько й син не раз виконували її за святковим столом. І хіба ж хто міг передбачити, що набої доведеться використовувати у справжніх боях? А стріляти він умів. Ще під час армійської служби Іван Томилко навчився користуватися чи не всіма видами стрілецької зброї.

Мабуть, ці навички та природна потреба охороняти, допомагати визначили його місце роботи. Іван улаштувався у районний відділок міліції, де працював у патрульній службі й карному розшуку. Звісно ж, таким він був, коли працював правоохоронцем. Підтримував порядок під час футбольного чемпіонату «Євро-2012», окрім районного відділку, деякий час служив у спецпідрозділі «Сокіл», представляв Чернігівщину на різноманітних змаганнях, завойовував призові місця.

Усе й для всіх. Можна лиш уявляти, що відчував правоохоронець, коли узимку 2014 отримав наказ їхати у Київ. Протистояння на Майдані досягало градусу кипіння, а від чернігівської

сотні у найкривавіші дні лютого стояв його рідний батько. Що було робити? Як дивитись в очі людям? Іван поклав на стіл заяву. Його довго не розраховували, однак проти себе він не пішов. До військкомату прийшов сам, як тільки Крим був анексований і стало зрозуміло, що Україну намагаються розірвати на шматки. 24 квітня 2014 року був мобілізований. Зібрав нехитрі речі, попрощався з рідними й відбув спочатку на навчання у військову частину «Десна», а у травні побачив палаючу Луганщину на власні очі.

У пеклі обстрілів Іван лишався собою: спершу пересвідчувався, що всі сховалися в бліндажі, й лише після того стрибав сам. Батьки згадують, як жіночка з Чернігова, матір Володі Близнюка, теж добровольця, довго-довго дякувала їм за сина. Іван у прямому сенсі узяв шефство і навчав хлопчину військовій справі. Навчив добре, адже, кажуть, що смерть на війні забирає найкращих. Їх забрала. У різний час і за різних обставин обидва поповнили ряди небесного воїнства. Але доки жили, вони захищали й оберігали інших, захищали свою країну, землю дідів і прадідів, землю, в якій підростатиме його донечка від першого шлюбу – Мирославка, де будуть сади навесні й чекатимуть на сина батьки.

Батьки впізнавали свого сина і помічали зміни. Ваня поспішав жити. Познайомив їх зі своєю обраницею Наталею, а на Михайла вони вдруге одружили сина. Зичили сімейного щастя, бажали тримати одне одного за руки й на золотому весіллі. Медова осінь перейшла у зиму, коли молодший сержант, командир відділення, командир машини 13-го мотопіхотного батальйону вирушив на Схід удруге. Хоча міг залишитись. Міг, але не став. Микола Миколайович згадує, як востаннє бачив сина. Він неначе став колишнім хлопчиком: пройшовся двором, попросив батька навести лад, сховати кабелі куди слід, бо поржавіє за зиму, міцно обійняв і... відмовився від дару, який пропонують не кожному і який... міг уберегти.

Скоріш за все, більшість людей сприйме оповідь батька –

що чудернацьку вигадку. Іван теж віджартувався, почувши, що таємнича зброя – заговор козака-характерника, що рятував його предків у найлютіших битвах.

Хтозна, які молитви читали наші хлопці в пекельному котлі. І чи хтось із них знав про Вуглегірськ Артемівського району до війни?

Коли вороги оточують звідусіль, здається, що на землі відкрилось пекло. Однак навіть воно буває різним: коротке (розстріл й смерть) і тривале до одуріння. Всім, хто опинився у Вуглегірську, довелося тримати оборону три доби у кінці місяця, що для них перетворивсь на «Січень тіл та душ».

Сьогодні батьки бережуть спогади як найцінніший скарб, перебирають у пам'яті, мов намистини, переповідають одне одному знову й знову. Бо в них їхній син живий. Він усміхається й обіцяє привезти подарунки... тату й мамі. Які? Слова вдячності від чужих людей. Зошит, списаний дитячою рукою, на який натрапили ніби випадково. Фотографії.. з телефону. Апарат зіпсувався й не працював, але сестра Ніна здала його в ремонт, і пам'ять відновили. Є оченята їхньої онучки, в яких вистрибують сонячні зайчики. Є Пам'ять. Не лише їхня. Пам'ять тисяч, мільйонів українців, для яких їхній син – Герой.

З рідними розмовляла Олена Печорна

Дитяче бажання

Я не боюсь висоти. Інші діти бояться, а я – ні. Просто у мене найвищий тато у світі. Вищих я не бачила, і сильніших – теж. Тато піднімав мене легко-легко, ніби я пір'інка, садовив собі на плечі й ми гуляли. Якби я захотіла, ми б зайшли на край світу. Може, навіть на Схід, про який розповідають по телевізору. Я вже доросла дівчинка, вивчила усі літери. Але все одно не розумію, що означають назви ДНР й ЛНР. Їх вигадали люди і тепер воюють.

Війна – це погано. Війна – це коли боляче. Думаю, що боляче усім людям. Усім-всім. Тоді навіть вони воюють?

Якби я могла, то спитала про це у тата. Коли він повертався з війни, то розповідав мені казки про Айдара і Айдарочку. Так звуть котика і собачку. Їм, напевно, страшно жити на війні. Але їх захищають солдати. Вони хороші. Серед них є герої. Герої – це люди, які зробили щось дуже-дуже сміливе. Мого тата теж називають ге-

роєм. Я знаю. Прочитала на дошці, яку повісили на гімназії, де я тепер учуся.

У мого тата-героя день народження навесні. Я хочу, щоб для нього спекли великого-великого торта. Ми б розставили свічки, а я допомогла тату їх задати, бо тоді здійсниться бажання. У мене є одне.

Було б добре, щоб на землі скінчилися війни. Скрізь. Назавжди. Щоб замовкла зброя. І батьки-воїни повернулися до своїх дітей.

Мій тато не зможе повернутися. Я хоч і дитина, але розумію, що на війні героїв убивають. Мій тато помер і вже не кататиме мене на плечах, не скаже, що дуже-дуже любить. У його день народження, я розповім йому свою таємницю:

«Татку, ти є, бо я тебе ПАМ'ЯТАЮ».

Шановні дорослі, будь ласка, зробіть так, щоб у світі скінчилися війни...

**Харитонов
Сергій Миколайович**

26. 03. 1969 – 30. 01. 2015

Харитонов Сергій Миколайович народився 26 березня 1969 року в м. Чернігові. У 1976 році вступив до 1 класу Чернігівської загально-освітньої школи № 3, де у 1984 році закінчив 8 класів. У цьому ж році він вступає до Чернігівського професійного училища № 5 на спеціальність «помічник машиніста». Після закінчення училища майже рік пропрацював в локомотивному депо станції Чернігів помічником машиніста, де користувався повагою серед колективу залізничників.

З 1988 по 1990 роки проходив строкову службу в лавах Збройних сил Радянського Союзу. Повернувшись додому, знову працював у депо. В листопаді цього ж року одружився, згодом у молодого подружжя народилися сини Олександр та Денис. Дітей Сергій виховував справжніми чоловіками, чесними, працьовитими і справедливими. Батько заохочував їх до навчання, обидва сини Сергія мають вищу освіту. З 1993 року він працював у ВАТ «Союзспецстрах», а з часом відкрив СТО та сам успішно займався ремонтом автомобілів. За порадами до нього звертали не тільки чернігівці, а й спеціалісти з інших областей.

1 вересня 2014 року був мобілізований до в/ч 2278, там він пройшов навчання на мінометника, мав звання сержанта і був командиром відділення. З 15 січня 2015 року знаходився в зоні АТО.

Загинув 30 січня 2015 року прийнявши бій на одному з блокпостів з переважаючими силами противника в місті Вуглегірську Донецької області. 63 дні тіло перебувало на окупованій території, поки його знайшла і забрала наша пошукова група.

Похований 3 квітня 2015 року в с. Старий Білоус Чернігівського району Чернігівської області.

Указом Президента України від 21 березня 2016 року № 103 «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» Сергій Миколайович Харитонов нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

21 вересня 2016 р. на будівлі загальноосвітньої школи № 3 міста Чернігова урочисто відкрито пам'ятну меморіальну дошку на честь випускника цієї школи Сергія Харитонова, який загинув в зоні АТО.

16 грудня 2016 р. на будівлі Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту теж урочисто відкрито пам'ятну меморіальну дошку.

18 лютого 2017 р. «Єдиний волонтерський центр» м. Чернігова нагородив Харитонова Сергія Миколайовича почесною відзнакою «За оборону Дебальцевого» (посмертно).

Залишилися без батька два сини, без коханого чоловіка – дружина, без люблячого сина – старі батьки.

Йому було 46 років.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ І СЛАВА ГЕРОЮ! ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ !

Спогади друга Заїкіна Олександра Анатолійовича

Сергія я знаю більше двадцяти років. Познайомився з ним на його ж весіллі, адже Світлана (дружина Сергія) – моя сусідка. Від того часу ми дружили сім'ями, завжди допомагали одне одному, як кажуть, були і в горі, і в радості разом. Сергій справжній був чоловік. Любив рибалити. На жаль, я ніколи з ним не рибалив, але часто слухав його розповіді про риболовлю. Нас більше об'єднували автомобілі. Так сталося, що я намагався купити машину, а на технічний огляд привіз до Сергія те авто, яке збирався купити. Сергій подивився і не лише не порадив, а навіть заборонив купувати. Так було і з усіма наступними

десь із п'ятнадцятьма автомобілями, які я привозив до нього. Одного разу він сказав: «Сашко, не хвилюйся, ти свою машину обов'язково знайдеш!» Так і сталося.

Спогади матері Харитонові Ніни Петрівни

Сергій пішов до дитячого садочка рано, десь у 10 місяців, і там він навчився ходити, говорити та правильно відноситися до однолітків. Діти тягнулися до нього і в шкільні роки, бо був доброю, чуйною та справедливою дитиною. Ці риси характеру він узяв і в доросле життя, і вже дорослі друзі часто зверталися до нього за порадою та допомогою.

Спостерігаючи, як ми працюємо на виробництві і виконуємо роботу вдома, він перейняв ці риси і з радістю допомагав нам. Пізніше із задоволенням працював у себе на станції технічного обслуговування автомобілів і вдома. Колеги цінували його за високий професіоналізм і відповідальність. Сергій згуртував навколо себе людей, яких ніколи не зраджував, був чесним і безкорисливим у стосунках. Усі ці якості виховував у синів, для яких був взірцем, бо не палив, любив чистоту і охайність, і його Саша і Денис успадкували всі ці риси.

До нас з батьком відносився з турботою та шаною, у розмовах був спокійним і розважливим. Нам дуже його не вистачає, бо він єдина наша дитина і на старості років ми залишилися самі.

Я пишаюся своїм сином і хочу, щоб його пам'ятали, бо він перед людьми чесно виконав свій чоловічий військовий обов'язок, захистив нас всіх і загинув за нас. Він вартий світлої і вічної пам'яті.

Безсмертя – це теж життя, життя у наших думках та серцях.

Спогади дружини Харитонові Світлани Станіславівни

29 січня, спілкуючись по телефону, я зрозуміла, що ситуація під Вуглегірськом, що між Горлівкою і Дебальцевим Донецької області, дуже напружена. Хоча Сергій не говорив, але з

короткої розмови закралася думка, що хлопцям важко. Почала молитися. Телефонний зв'язок із Сергієм ми втратили 30 січня. Неймовірно переживали, але сподівалися на те, що він живий. А потім... із газет довідалися, що 29 січня 2015 року саме під Вуглегірськом противник, після проведення артпідготовки із застосуванням важкої техніки та живої сили, перейшов у наступ.

Згодом стало відомо, що товариші бачили Сергія, який лежав на засніженому полі з розірваним бронежилетом, але підійти до нього не могли. Стало з газети відомо й те, що двоє із чотирьох, яких уважали зниклими безвісти, залишилися живими. Командир танкового взводу три дні пролежав на полі бою. Його врятували місцеві мешканці, допомогли дістатися в шпиталь, він утратив пальці на обох ногах, але живий! Інший був у полоні, але теж живий. Довгий час і я надіялася... Було передчуття, що контужений або поранений, а, може, місцеві жителі і його врятували...

У газеті «Вісник» від 5 лютого 2015 року були надруковані списки воїнів, що загинули на місці подій 31 січня і залишилися на території, зайнятій противником. Серед загиблих був Сергій.

Пошукова група Старобілоуської ЗОШ І-ІІІ ст. Чернігівської районної ради, учні школи: Отрошко Дар'я, Скосир Андрій, Бевз Анастасія – 9 клас.

Керівниці – Потапенко Ольга Михайлівна, заступниця директора, Паньковська Катерина Сергіївна, педагог-організатор Старобілоуської ЗОШ І-ІІІ ст.

Жеребило
Вадим Володимирович
07. 10. 1993 – 31. 01. 2015

Народився 7 жовтня 1993 року в місті Мені Чернігівської області.

У 2009 році закінчив Менську ЗОШ I-III ступенів імені Т. Г. Шевченка. Того ж року вступив до Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, після закінчення якого навчався в Київському національному технічному університеті «Київський політехнічний інститут».

Навчання у виші перервав у зв'язку з подіями на Майдані. Від першого дня був активним учасником Революції Гідності: працював біля КМДА в зеленому наметі зі звуковою апаратурою. Активний учасник протистоянь на вулиці Грушевського.

Із початком військових дій на сході України пішов у лави добровольчого батальйону «Айдар». Під час боїв був поранений, але від госпіталізації відмовився.

Загинув 31 січня 2015 року внаслідок розриву снаряда під час виконання бойового завдання з охорони ТЕС м. Щастя Новоайдарського району Луганської області.

Похований 3 лютого 2015 року на центральному кладовищі в місті Мені Чернігівської області (2 лютого 2015 року відбулося прощання із загиблим на Майдані).

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

23 квітня 2015 року на Менській ЗОШ I-III ст. ім. Т. Г. Шевченка було відкрито меморіальну дошку.

Всеукраїнська громадська організація «Спілка ветеранів та

працівників силових структур України «ЗВИТЯГА» посмертно нагородила Жеребила Вадима Володимировича відзнакою «ЗА ВІРНИСТЬ ПРИСЯЗІ».

Українська Православна церква Київського патріархату нагородила Вадима медаллю «За жертовність і любов до України».

11 березня 2017 року нагороджений народним орденом «Лицарський хрест добровольця».

Згадує Віра Михайлівна Зачеса, перша вчителька:

«Добре пам'ятаю, як мама привела Вадима в школу – маленького, непосидючого, як м'ячик, усміхненого хлопчину. Очі-вуглинки допитливо дивилися на світ.

Запам'ятався Новий рік у 1 класі, Вадимчик одягнув костюм Петрушки. Був активним, як завжди. Біля ялинки розказав складного й великого, як на його вік, вірша. Мав дуже гарну пам'ять.

Ніколи не був насупленим «бурсманчиком», завжди на вустах грала усмішка. Через свою непосидючість іноді, як і всі хлопці, робив

шкоду, але ніколи не ховався за спинами, мав сміливість зізнатися в скоєному.

А ще Вадим був надзвичайно добрим, швидким на допомогу. Яюсь, коли він навчався в 2 класі, на шкільному подвір'ї учні каталися на санчатах. Хлопці-однокласники сперечалися, хто кататиметься першим, а Вадим поставив руки в боки та й каже діловито: «Та ні! Спочатку нехай дівчата!» Був галантним, таким його виховувала мама Любов Володимирівна.

Під час відпусток із зони АТО Вадим часто заходив до школи. Не забув і про мій день народження – привітав коробкою цукрок.

Востаннє бачила Вадима на автовокзалі, проводжала свого сина на навчання, а Любов Володимирівна – Вадима на війну. Я благала: «Вадиме, ти один у мами, повинен бути опорою. Чому завжди всюди мусиш бути ти – і на Майдані, і в АТО?» А він: «Віро Михайлівно, Ви забули, чого нас учили?»

Ця картина залишилася перед очима на все життя – ми з мамою плачемо, а Вадим із вікна автобуса махає нам рукою. Як завжди, зі щирою усмішкою на вустах...»

Зі спогадів Юлії Миколаївни Іллєнко, класної керівниці

Дуже часто людина запам'ятовується за першою зустріччю. Вересень 2004-го. Я – щойно призначений класний керівник 33-х п'ятикласників. Серед них вирізнявся Вадим своєю активністю, щирістю, ерудованістю.

У жовтні, перед Днем учителя, Вадима через хворобу не було кілька днів у школі. І ось уранці відчиняю двері школи, а на зустріч – Вадим із великим букетом білих хризантем. Питаю: «Вадиме, ти хочеш привітати мене з Днем учителя?» – «Е, ні. Мені сорока на хвості принесла, що в мене з Вами в один день, 7 жовтня, день народження». Так і запам'ятався – чорнявий, промениста усмішка, білі хризантеми...

Вадим завжди мав бажання зробити комусь щось приємне. Був активним. Відвідував усі гуртки як шкільні, так і Центру дитячої та юнацької творчості. Ніколи не цурався ніякої роботи: «Не вмію – навчуся». Біля нього завжди була купа друзів. Мій син Сергій почав тут навчатися від 5 класу, нікого не знав. Вадим швидко затоваришував із ним, сиділи за однією партою. Сергій казав, що Вадим усе встигав на уроці – і вправу зробити, і покрутитися, і поговорити.

Останнього разу ми зустрілися після Вадимового поранення. Мене вразило, як швидко він змінився з маленького бешкетника на зрілого, дорослого, мужнього чоловіка.

Упродовж 2006-2009 років Вадим навчався в Менській ЗОШ І-ІІІ ст. імені Т. Г. Шевченка.

Тетяна Літвінова, однокласниця Вадима, пригадує:

«Я знала Вадима ще до того, як він перейшов до нашої школи. Ми разом відвідували гурток у Будинку школяра. Він дуже любив виступати, не боявся сцени. Навчаючись у нашому класі, частенько викидав якісь смішні «штуки». Так, одного разу перед уроком біології зачинив двері ззовні (був навісний замок). Учителька дуже здивувалася, куди ж усі поділися? Ми в класі почали сміятися. Тоді підійшов Вадим і відчинив клас. Він не помічав ніяких негараздів у житті, був позитивним, цим і при тягував, мав багато друзів.

Чим відрізнявся від однокласників? Тим, що дружив із дівчатами.

Дуже дивним було те, що Вадим, котрий ріс без тата, ніколи про це не говорив. А коли подорослішав, казав, що хоче мати родину, яку ніколи не покине. Уже тоді в ньому відчувалася внутрішня сила. Вадим був дуже відповідальним, тому він не зміг не піти на війну».

«Вадим – справжній ерудит, цікавився різними галузями знань, – згадує **вчителька української мови Галина Іванівна Петрик**. – Із задоволенням працював біля дошки, демонструючи добрі теоретичні знання, гострий розум.

Коли Вадим навчався в 7 класі, серед учнів ще не була такою популярною українська вишиванка, але він із задоволенням одягав на свята сорочку, яку вишила бабуся. Навіть у цьому проявлявся український дух.

У жовтні 2014 року Вадим востаннє завітав до нашої школи. Вразила його патріотична позиція і щира українська мова. Із оптимізмом говорив про те, що молодь повинна змінити країну, мав наміри продовжити навчання в університеті після перемоги. Вадим відмовлявся від нашої грошової допомоги: «Це не є правильно, у вас невеликі зарплати, ви там працюєте, а ми що тут?..»

– Ви бережете наш спокій, спокій країни, кожної секунди ризикуєте своїм життям, а це тобі – наша невелика вдячність.

– Ну, добре. Дякую. Коли я приїду наступного разу, то приїду до вас у школу з цукерками.

– Обов’язково, будемо дуже раді тобі. Тільки повертайся живим!»

Зі спогадів мами, Любові Володимирівни Жеребило

Під час Революції Гідності Вадим працював біля КМДА в зеленому наметі зі звуковою апаратурою, був активним учасником протистояння на Грушевського. Тут його патріотизм живився підтримкою однодумців. Коли він тримав оборону чет-

вертого поверху КМДА, навряд чи думав, що за рік триматиме оборону стратегічного об’єкта – ТЕС у Щасті.

Коли почалися бойові дії на Сході, Вадим пішов добровольцем до батальйону «Айдар». Чому його вибір припав на «Айдар»? Вадим казав: «У них найбільше втрат. Значить, вони щось роблять, а не сидять». В «Айдарі» мав позивний «Діджей», який отримав ще на Майдані.

Згадує боєць 80-ї аеромобільної бригади Тарас Личко:

«Із Вадимом познайомилися на Майдані. А потім зустрілись у липні 2014 року на Луганщині. Ми разом тримали оборону Георгіївки, частину якої контролювали сепаратисти. Тривали інтенсивні бої. Потім пішли на зачистку Лутугине (передмістя Луганська) – 27 липня 2014 року. Тоді загинуло 23 бійці, із них 13 – з «Айдару». Вадима поранили в ногу. Але під час евакуації поранених він відмовився їхати, хоча втратив багато крові. Сказав, що друзів і побратимів не кине в бою. Я змушував його,

кричав: «Ти можеш бути для нас тягарем. Невідомо, що чекає попереду». Тоді йому наклали тугу пов'язку на закривавлену ногу. І він залишився з нами, поки Лутугине повністю не зачистили.

Ми часто телефонували один одному. І коли я питав, чи був він на ротації, Вадим казав: «Хай їдуть ті, у кого дружини й діти». Якщо приходила його черга їхати у відпустку, не раз поступався місцем побратимам.

«Я не боюся вмерти за Вітчизну. Я боюся, як переживе моя мама. Бо я її дуже люблю, а я ж у неї один», – ділився зі мною Вадим. Заспокоюючи маму, він говорив: «У нас спокійніше, ніж у вас».

Він був духовною людиною. Розумів тих, хто уникає військової служби. «Вони, – казав, – ще не свідомі, але з часом дійдуть і доростуть. Насильно тягнути нікого не треба». Командир відділення розповідав, що перед боєм Вадим молився, аби не довелося нікого вбивати...»

Від вересня 2014 року диверсійно-штурмова група «Бере-та», у якій був Вадим, заступила на охорону ТЕС у м. Щасті. 31 січня 2015 року Вадим мав змінитися з чергування через півгодини. Але не встиг. Прилетів «град». Поранення виявилися несумісні з життям...

Зустрічали Героя і проводжали в останню путь як на Майдані, так і на рідній Менщині дуже багато людей із жовто-блакитними прапорами, із квітами і свічками в руках... Багато хто стояв на колінах, віддаючи останню шану...

Тепер Вадим тримає оборону в іншому, кращому місці, інакше він просто не зможе. Говорячи словами із пісні Висоцького, «...наші мертві нас не кинуть в біді, наші загиблі – стоять вартовими...» Він був і буде нашим Захисником та нашою гордістю. У пам'яті тих, хто його знав і знає тепер, він залишиться хлопцем зі щирою усмішкою та відкритим серцем, який оберігатиме своїх побратимів на передовій та друзів і рідних у тилу.

ВАДИМОВІ ЖЕРЕБИЛУ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

Сильний вітер гуде, й посивіла від снігу земля:
Не співає пісень, і не грають музики весільні.
В чорний смуток густий перелито життя журавля,
А матусеньки біль поринає в тривоги осінні.

Син пішов на війну боронити Вітчизну і дім,
У кривавих боях він присягу військову не зрадив.
У луганських степах згасли зорі його золоті,
Нижний обрій надій розстріляли снаряди із «градів».

Заболіло йому... Заболіло йому лиш на мить,
Забіліло в очах, у тумані розтанули звуки...
Невимовна печаль мамі душу і серце ятрить:
Хто зігріє теплом її стомлені працею руки?

Вже верта журавель на дитинства далекий поріг,
На колінах стоять однокласники, друзі й знайомі,
Зустрічають його з фронтових почорнілих доріг,
Й сльози горя бринять, як заграви зорі вечорові.

Ти – не вмер, ти – живий в наших думках навек і серцях.
Наче ватра, горить шлях життя вдалині між зірками.
По небесних стежках ти пішов до Святого отця
Україні світить з-поміж зір яскравіше з роками.

Ніна Трало

Автори роботи:пошукова група у складі учнів 9 класу Менської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Т. Г. Шевченка: Перепадиста Альбіна, Павлюк Анна.

Керівниця пошукової групи – Назаренко Людмила Василівна, педагог-організатор.

Кравченко Євген Анатолійович

13. 09. 1991 – 31. 01. 2015

Народився 13 вересня 1991 року в місті Чернігові. Закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 34.

У 2009 закінчив Чернігівський професійний будівельний ліцей № 18 за спеціальністю «зварювальник».

Строкову військову службу проходив у Севастополі. Нагороджений нагрудним знаком «За зразкову службу» II ст.

Після працював у ТОВ «ЧернігівТОРГ».

24 квітня 2014 року був мобілізований до лав Збройних сил України та брав участь в АТО. Звання: молодший сержант. Посада: командир бойової машини – командир відділення. 13-й окремий мотопіхотний батальйон (1-а окрема танкова бригада).

Загинув 31 січня 2015 року під час бою за блокпост 1302 у районі міста Вуглегірська Бахмутського (Артемівського) району Донецької області.

Похований 5 лютого 2015 року в місті Чернігові на кладовищі «Яцево».

Євген був добрим сином, другом та бойовим товаришем. Умів дружити, кохати, не відмовляв у допомозі іншим. Він був веселим, сміливим та щирим хлопцем.

Євген назавжди залишиться в наших серцях! Без нього залишилися мати, брат, наречена.

Указом Президента України № 103/2016 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У Музеї бойової слави захисників Вітчизни ЗОШ I-III ст. № 34 м. Чернігова є стенд, присвячений Кравченку Євгенові.

У жовтні 2015 року на будівлі Чернігівського професійного будівельного ліцею № 18 урочисто встановлена меморіальна дошка, присвячена пам'яті Євгена Кравченка, а 21 вересня 2016 року в загальноосвітній школі I-III ступенів № 34 м. Чернігова відбулося урочисте відкриття ще однієї меморіальної дошки.

Спогади матері Кравченко Людмили Олександрівни

Серце крається від думки, що сина вже нема і ніколи не буде... Ніколи не поцілує він наречену на весіллі, не візьме на руки свого первістка, не прийде з роботи додому, а я не зможу його обійняти, поговорити, порадитися чи просто подивитися в рідні очі.

У дитинстві Женечка був улюбленцем у сім'ї, схожим на дівчинку і таким сонячним, усміхненим, ніби сонячний промінчик.

Він був гарним сином, чуйним, уважним, турботливим, а ще роботящим. Умів працювати з дитинства: косив, сапав, рубав дрова, майстрував, ходив до лісу по

гриби і дуже любив рибалку. Синок завжди був підтягнутим, охайним, купував собі модні речі за свої чесно зароблені гроші. До мене ставився шанобливо, бо знав, як я його люблю. Не було жодного 8 Березня чи дня народження, щоб не привітав.

Пригадую, як він приїхав у маленьку відпустку з АТО на мій день народження, а я була на роботі і нічого не знала. Десять восьмій ранку дзвонить: «Мамо, а ти на роботі? А де саме?». Я йому кажу: «Зараз буду біля вокзалу» (я працюю кондуктором у маршрутному таксі), коли під'їхали до вокзалу, бачу, що стоїть моя дитина з великим букетом квітів і всміхається... Потім сиділи за святковим столом, і Женя розповідав про свою службу, а я дивилася на нього, слухала і пишалася сином. Ніколи не забуду цього радісного та щасливого дня народження, бо він був найкращим у моєму житті.

Тепер, коли війна забрала найдорожче, сина, залишилися спогади, світлини та світла пам'ять про нього.

Спогади побратима Андрія Хоменка

Я пам'ятаю Женю Кравченка завжди усміхненого, енергійного, з м'яким українським гумором. Його веселі вислови та примовки не ображали нас, а покращували настрій. Коли виходили на завдання, ставав зовсім іншим, зосередженим та уважним.

Під час боїв у Станиці Луганській він був лідером підрозділу, не командиром, а саме лідером, а це дорогого коштувало. Після ротації його підвищили в посаді і він отримав свій підрозділ, учив молодих бійців без будь-якої «дідівщини», поводив себе на рівних, навіть у наряди ходив частіше за інших.

Коли наша розвідгрупа залишила Вуглегірськ, було дуже багато пригнічених вояків, які вже не вірили ні в що, лише «Крава» підтримував їх своїм позитивним характером та анекдотами.

Коли Женя загинув, я вперше з дитинства плакав. У мене загинуло багато друзів, а найперше – Женя.

Спогади друга Максима Полівничого

Коли ми дізналися, що Женя загинув, нам стало страшно та жевріла надія, може, то помилка і він живий та здоровий, але, коли його привезли у труні, зрозуміли, що це сувора правда. Він був сміливий та надійний товариш, ніколи не боявся і мав по життю девіз: «Ніхто, крім нас». Женя дуже хотів додому, хотів, щоб закінчилася війна, але казав, що повертатися треба з перемогою, щоб терористи і найманці не прийшли слідом за нами в мирні міста. Він залишиться в наших серцях молодим, усміхненим та мужнім. Світла йому пам'ять.

Спогади першої вчительки Костюченко Катерини Петрівни

Пригадую маленького тендітного хлопчика з уважним поглядом. Хлопчик стоїть біля мого столу і роздивляється, як я переверію зошити. Женя вмів спілкуватися і був душею дитячого колективу. Учився старанно, був допитливим і дуже позитивним. Шкільні роки пролетіли швидко, але й після закінчення школи спілкувався з однокласниками і вчителями. Завжди привітний у спілкуванні, якщо потрібна допомога, він перший. Дуже боляче усвідомлювати, що така гарна людина так рано пішла в інший світ, мабуть, там теж треба добрі та мужні душі.

Низький уклін героєві-захиснику, який віддав життя за мир в Україні.

Пошуково-дослідницька робота групи учнів 9-В класу Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 34.

Керівниця – Подуст Ірина Дмитрівна, учителька географії Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ст. № 34, м. Чернігів Чернігівської міської ради Чернігівської області.

**Пономаренко
Микола Миколайович**

13. 05. 1981 – 31. 01. 2015

Народився 13 травня 1981 року в Корюківці в сім'ї колгоспників.

У 1987 році пішов до Милейської початкової школи. Від 1991 до 1996 року навчався в Корюківській загальноосвітній школі I-III ст. № 1. Закінчивши 9 класів, працював робітником у колгоспі імені Горького, а від 2001 року – у Корюківському лісгоспі, звідки його призвали до Збройних сил України.

Після служби Микола повернувся на роботу до лісгоспу та вивчився на звальщика лісу.

У 2009 році Микола одружився з Ларисою Стукало. У цьому ж році в молодій сім'ї з'явилася донечка Кароліна, а у 2011 році – синок Тарас.

Призваний до Збройних сил України 15 серпня 2014 року. На службу потрапив до 43-ї окремої артилерійської бригади великої потужності.

31 січня 2015 року під час обстрілу біля селища Очеретиного Ясинуватського району Донецької області снаряд улучив у самохідну артилерійську установку. Осколками було вбито командира Пономаренка Миколу. Разом із Миколою загинули старший солдат В. Воропай та старший солдат П. Антоненко.

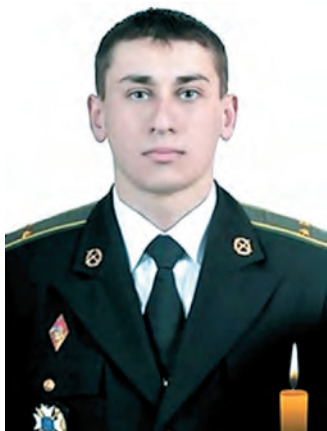
5 лютого 2015 року Миколу привезли до рідного дому, а 6 лютого Корюківка попрощалася зі своїм героєм.

Указом Президента України від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Миколу Пономаренка в серпні 2015 року в Парку пам'яті в Корюківці та в серпні 2016 року на будівлі Корюківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ст. № 1 установлені меморіальні дошки.

Автори пошуково-дослідницької роботи: Губська Людмила Володимирівна, бібліотекарка Корюківської ЗОШ І-ІІІ ст. № 1, Олексієнко Наталія Юріївна, педагог-організатор Корюківської ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 Корюківської міської ради Чернігівської області, м. Корюківка

**Стельмах
Олександр Миколайович**

08. 08. 1990 – 02. 02. 2015

Народився 8 серпня 1990 року в селі Радовель Олевського району Житомирської області. Пізніше родина переїхала до села Хомуць Брусилівського району Житомирської області. У 2005 році закінчив 9 класів загальноосвітньої школи села Хомуць, а у 2007 році – Чернігівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Від 2008 року в Збройних силах України. У 2013 році Олександр закінчив Академію сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (місто Львів) за спеціальністю «Комплекси, прилади та пристрої артилерійської розвідки».

Від 2013 року служив у 95-ій окремій аеромобільній бригаді Високомобільних десантних військ Збройних сил України (військова частина А0281, місто Житомир) на посаді командира взводу бойового управління.

Від весни 2014 року брав участь у Антитерористичній операції на сході України.

2 лютого 2015 року старший лейтенант Стельмах О. М. загинув

поблизу селища Піски Ясинуватського району Донецької області в районі Донецького аеропорту.

Указом Президента України № 282/2015 від 28 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі та незламність духу» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

5 лютого 2015 року похований на кладовищі села Хомутець Брусилівського району.

Залишилися батьки і молодший брат Сергій, офіцер поліції.

1 вересня 2015 року в селі Хомутець Брусилівського району на фасаді будівлі загальноосвітньої школи (вулиця Шкільна, 22), де навчався Олександр Стельмах, встановлено меморіальну дошку.

8 грудня 2015 року в місті Чернігові на фасаді будівлі Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою (вулиця Стрілецька, 1), де навчався Олександр Стельмах, встановлено меморіальну дошку.

Члени гуртка «Юний патріот» Чернігівського ліцею з ПВФП – ліцеїсти 10-11 класів: Оліхнович Денис, Лютко Віталій, Тищенко Дмитро, Веселовський Володимир, Кучма Богдан, Колесников Микита, Роговенко Богдан, Мостовий Євген.

Керівник гуртка – Євглевський Олександр Васильович, соціальний педагог Чернігівського ліцею з ПВФП.

Сніжок
Ігор Сергійович
06. 12. 1973 – 03. 02. 2015

Народився 6 грудня 1973 року в Куликівці Чернігівської області.

У 1991 році після закінчення Куликівської середньої школи проходив строкову військову службу. Закінчив Київський військовий вищий інститут управління і зв'язку (1997).

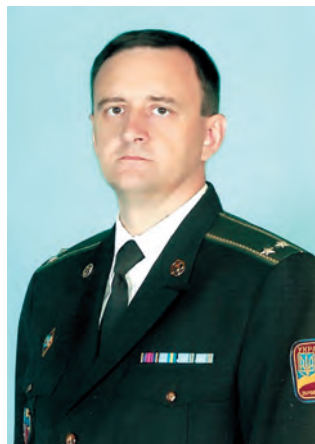
Служив на різних посадах в ЗСУ, станом на лютий 2015 року – підполковник, начальник служби військових сполучень тилу командування Сухопутних військ ЗС України. Проживав у місті Чернігові.

Загинув під час мінометного обстрілу 3 лютого 2015 року в районі міста Дебальцевого Донецької області.

Похований 5 лютого 2015 року в селищі Куликівка Чернігівської області.

Указом Президента України № 282 від 23 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Ігоря Сніжка 3 квітня 2015 року на будівлі Куликівської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Спогади першої вчительки Галина Порфирівна Клунко

Дуже добре пам'ятаю Ігоря. Чорнявий, спокійний хлопчик, не за віком розсудливий. Навіть не думала, що стане військовим. Тодішнє покоління дітей ми виховували для миру, не для війни. Учили їх толерантності, дружби, взаєморозуміння, учили їх прощати... Але не воювати... Не говорили їм про те, що доведеться

зі зброєю в руках захищати свою країну або битися з ворогами.

Спогади однокласниці загиблого Світлани Ничипоренко

Він був справжнім чоловіком, світлою людиною, патріотом своєї країни. Ми були останнім випуском радянської епохи. Клас наш – напрочуд дружній, і хоч після школи минуло більше 20 років, тісно спілкуємося й нині. Шість наших однокласників обрали професію військового, серед них – і Ігор Сніжок. Завжди спокійний, урівноважений, готовий у будь-яку мить прийти на допомогу. До сьогодні не розумію, чому в Ігоря в шкільні роки було прізвисько «Батя». Усі ці роки наші сім'ї дружили між собою, виїжджали на пікніки, до річки. Ігор із дружиною часто бував у Куликівці й обов'язково заходив до магазину, де я працюю. Останній раз він був тут на новорічно-різдвяні свята. Перед його від'їздом у зону АТО спілкувалася по телефону з дружиною Іриною. Вона й повідомила тривожну новину про від'їзд Ігоря на схід країни, додавши, що в'яже чоловікові теплі шкарпетки.

Начальник автотранспортної служби тилу командування Сухопутних військ підполковник Тимкін Олег Анатолійович

Свого колегу по службі Ігоря Сніжка знав чотири роки. Наші військові обов'язки були суміжними, тому неодноразово заміняли один одного. За час служби він проявив себе тільки з позитивного боку. Йому випала почесна місія, як і кожному громадянину України, поїхати на Схід, аби захистити свою державу від посягань агресора. Ігор був чудовою людиною, фахівцем своєї справи, мав неабиякі організаторські здібності, любив військову службу, ніколи не пасував перед труднощами.

Вихованка гуртка «Юні туристи-краєзнавці» Куликівського центру позашкільної освітиПримаченко Влада Федорівна.

Керівниця – Савенко Лариса Ростиславівна, керівниця гуртка «Юні туристи-краєзнавці» Куликівського центру позашкільної освіти, смт Куликівка, Куликівський район.

Бушнін Євген Валерійович

19. 07. 1976 – 10. 02. 2015

Євген народився в місті Дрезден (колишня НДР) 19 липня 1976 р., коли його батьки, Наталія Миколаївна та Валерій Дмитрович, працювали вільнонайманими при військовій частині радянських військ. Через два місяці (у вересні) родина повернулася на Батьківщину, до рідного міста Чернігів. У перший клас Євген пішов у 1983 р. до школи № 14. Закінчивши початкову школу, хлопчика перевели до школи № 13, де він навчався до 1989 року. У вересні цього року клас Євгена перевели до школи № 32 (це був 8 клас). Класною керівницею 8-В класу була Овсійко Людмила Семенівна. Хлопець навчався добре, особливо захоплювався історією. Активно займався в історично-краєзнавчому гуртку, керівницею якого була Коваленко Маргарита Михайлівна. Аттестат зрілості він отримав у 1993 році.

Зразу після закінчення школи Євгенові не вдалося вступити до вищого навчального закладу. Він рік пропрацював в «Укр-агропромреммаші». І в 1994 р. мрія його здійснилася – він став студентом історичного факультету ЧДПІ за спеціальністю «Історія та народознавство». Навчався охоче, особливо його зацікавила археологія: розкопки, дослідження, експедиції. Від 1995 р. і до липня 2014 року Женя бере участь в археологічних експедиціях Г. Жарова, А. Козакова, В. Коваленка. Він копає в с. Автуничах та с. Смичині Городнянського району, у містах Чернігові та Новгороді-Сіверському (на території монастиря), у с. Киселівці та с. Пушкарях Новгород-Сіверського району.

Ще одним важливим захопленням у житті Жені була музика.

Він самотужки оволодів нотною грамотою, чудово грав на гітарі. У 1990 р. Євген частий гість фанклубу Віктора Цоя. Саме в цьому клубі народилася ідея про створення неформального музичного гурту. Колектив із чернігівської обдарованої молоді назвали «Кусти». У 1994 р. до гурту входило 4 – 5 хлопців. Керівником став Галамага Сергій. Він твердить, що це був скоріше музичний проект, аніж справжній музичний гурт. В аматорській музстудії вони записали кілька музичних циклів: «Песни наших дней», «Песни настоящих ковбоев», панк-рок оперу «История болезни». Євген грав на бас-гітарі. Протягом 1995 – 1996 років цей гурт брав участь в концертних програмах міста Чернігова та області. Наприкінці 1997 р. Євген пішов із гурту. Саме в цей час він одружується з Оленою Карасташовець. 5 вересня 2014 р. Женья з музикантами повинен був грати на концерті, присвяченому творчості гурту «Beatles», але саме цього дня він отримав повістку з військкомату. Концерт відбувся, але без нього.

У 1999 році Бушнін Євген закінчив навчання в університеті і влаштувався на роботу до обласної інспекції охорони пам'яток історії та культури (сектор «Охорона пам'яток археології») на посаду молодшого наукового співробітника. Але у зв'язку з

матеріальними негараздами Євген змушений був покинути цю роботу в травні 2000 р. і влаштуватися санітаром дитячого відділення психоневрологічної лікарні. Згодом навички та досвід роботи в медицині зіграють вирішальну роль під час розподілу роду військ та виборі військової спеціальності. Але з археологією він розстався ненадовго. Протягом 2002 – 2004 років Женья працює в ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України ІА НАНУ» на посаді лаборанта.

2 березня 2001 року в родині Бушніних народжується первісток – син Микола. Микола Бушнін мріяв стати лікарем. Після закінчення 9 класу школи № 20 він здійснив свою мрію і зараз навчається в Чернігівському медичному коледжі.

Від 2005 року життя Євгена кардинально змінюється. Він починає займатися виробництвом м'яких меблів. І в цій сфері діяльності він успішно оволодіває необхідними знаннями та навичками. «Він був дуже старанним та відповідальним працівником», – так про нього говорять колишні колеги по цеху. Женья починає брати індивідуальні замовлення. Від початку 2013 року Євген працює в приватному підприємстві з виробництва меблів Кузьменка О. Саме на цьому підприємстві вони виготовляли захисні щити та флаштки для Майдану. І звичайно, Женья не міг не перейнятися ідеями Майдану. Він неодноразово відвідує Київ. А з початком воєнних дій на сході України патріотизм Євгена зашкалює. Однополчанин Жені Кудабеків Андрій твердить, що для Бушніна патріотизм був однією з головних рис характеру.

«Піти добровольцем на війну – це не було спонтанним рішенням для Євгена», – згадує О. Дробишевський (колишній колега по підприємницькій діяльності). Улітку 2014 р. Женья та його найближчий друг Сергій Сорока вирішують іти добровольцями на війну. Вони відправляються до добровольчого батальйону «Чернігів». Усе, що їм необхідно було зробити, це пройти медкомісію. Успішно проходить комісію тільки Євген. Він тримав у таємниці своє рішення від рідних та близьких, допоки все вирі-

шитись. Найважче було зізнатися у своїх планах матері Наталії Миколаївні. «А хто захистить тебе, мамо, коли вони прийдуть сюди?» – така була відповідь Євгена на питання матері, чому він. Справа в тому, що, як і багато молодих людей, Женя не хотів служити в армії (це тоді суперечило його поглядам). Йому навіть прийшлося заплатити штраф за ухиляння від військової служби. Але в час небезпеки, яка нависла над Україною, Женя приймає для себе єдине правильне рішення – йти воювати.

8 вересня 2014 року Бушнін Євген отримав воєнний квиток. Спочатку його направили до Хмельницького. І знову навчання. Незважаючи на те, що до цього часу він ніколи не тримав зброї в руках і не стріляв, навчався він легко і завзято. Євген став санінструктором 3 групи спецпризначення 12 роти спецпризначення 4 загону спецпризначення 8 окремого полку спецпризначення (це розвідка). У цьому підрозділі кожен борець повинен був справно стріляти, уміти налагодити зв'язок ще й надати першу медичну допомогу. Андрій

Кудабеков згадує, що служити в цьому підрозділі було важко. Деякі хлопці не витримували навантажень і переводилися в інші частини. Від Євгена не було жодної скарги, жодних нарікань. В «учебке» Женя пройшов курс із тактичної медицини, який організували американські спеціалісти. Він отримав сертифікат міжнародного зразка.

У грудні 2014 року спецпідрозділ, де служив Женя Бушнін, відправили до Краматорська. Доля почала відлік часу. Євген жив мріями про мирне щасливе життя, як із Андрієм Худабековим відкривають спільне підприємство з виробництва меблів.

Це сталося вдень 10 лютого 2015 року. Почався обстріл позицій (аеродром міста Краматорська), де перебував підрозділ Євгена. Хлопці почали бігти з намета в укриття, до якого було 15 – 20 метрів. Осколок від розірваного снаряда влучив у Євгена. Не допоміг і бронежилет. Солдат-доброволець Євген Бушнін загинув від поранень, несумісних із життям. Поховали Женю 14 лютого 2016 році в рідному Чернігові.

Указом Президента України № 311 від 15 червня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» Бушнін Євген Валерійович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Євгена Бушніна 18 вересня 2015 року на будівлі Чернігівського ліцею № 32 встановлена меморіальна дошка.

Памяти Жени Бушнина

Уснули горожане, погасли фонари,
А я клянусь о пламени, пылающем внутри.
И не от безнадежности теряю свой запал,
Я пал не на колени, я просто низко пал.
То зеркало в гостиной разбито на прощание,
Так вот: стекло – глаза мои,
А трещинки – отчаяние.
Граненых два стакана я горюшка отмерю.
Портрет твой в черной рамке, а я никак не верю...

13 января 2016 года, Дарья Мултанен

Виконали: Немцева Анастасія (11 клас), Самофалова Олександра (11 клас), ліцей № 32.

Керівниця – Летошко Олена Іванівна, учителька історії вищої категорії, учителька-методистка, ліцей № 32, м. Чернігів.

Терновий Дмитро Олександрович

17. 05. 1969 – 10. 02. 2015

Народився 17 травня 1969 року в м. Чернігові, де провів свої дитинство та юність. Був цілеспрямований, завжди відповідально виконував поставлені завдання. Ніколи не зупинявся на досягнутому, прагнув бути першим у всьому.

Розпочинав навчання у СЗОШ № 2. У 1981 році почав учитися в школі № 31 (тепер гімназія № 31 гуманітарно-естетичного профілю). За роки навчання зарекомендував себе активним, відповідальним учнем.

У 1986 році, закінчивши навчання в школі, вступає до Київського політехнічного інституту, після закінчення якого здобув спеціальність інженер-електрик «Акустичні прилади і системи».

Від 1998 до 2000 року навчався у Фінансово-економічному інституті при ЧДТУ за спеціальністю «облік та аудит».

Усе життя Дмитро присвятив роботі в органах внутрішніх справ України. Працював у Державній податковій службі України та міліції.

Від вересня 1997 року працював у органах податкової міліції. Уже з жовтня 2005 року почав працювати в підрозділі боротьби з корупцією в органах державної податкової служби.

Від травня 2012 року був заступником начальника відділу внутрішньої безпеки УМВС у Чернігівській області.

У 2014 році Дмитра Олександровича призначили начальником відділу внутрішньої безпеки на Донецькій залізниці Департаменту внутрішньої безпеки МВС України.

Коли постало питання їхати в зону АТО, вагань у Дмитра не було. Він хотів захищати Батьківщину, бо був справжнім патріотом, щиро любив Україну.

Обставини загибелі. 10 лютого 2015 року о 15 годині біля села Логвинове в частині «дебальцівського виступу» на трасі між Дебальцевим і Бахмутом група офіцерів МВС, які їхали на двох автомобілях, підірвалася на фугасі. Після того терористи влаштували засідку. Від вибуху Терновий Дмитро загинув на місці.

Він запам'ятався рідним та друзям справжнім патріотом, життєрадісним, відвертим та щирим. Дмитро мав дуже багато друзів, захоплювався спортом, особливо волейболом, та риболовлю.

Нагороди:

Державною податковою адміністрацією України 27. 10. 2003 нагороджений Почесною грамотою за значний особистий внесок у справу боротьби зі злочинністю у сфері оподаткування, сумлінну та самовіддану працю, відданість справі служіння українському народові.

16 травня 2011 року Терновому Д. О. було присвоєне звання полковник податкової міліції.

Нагрудний знак ДПА України «За бездоганну службу» III ступеня.

Відзнака-медаль «10 років сумлінної служби», знак «За сприяння розвитку Південно-Західної залізниці».

Відзнака-медаль «15 років сумлінної служби».

Указом Президента України № 213/2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертено).

Пошукова група: Бардакова Ольга, 10-А клас, Кондратенко Вікторія, 10-А клас, Самусенко Вікторія, 10-А клас, Годун Анна, 10-Б клас, Грищенко Марія, 10-Б клас – учні гімназії № 31 гуманітарно-естетичного профілю.

Керівниця – Кисіль Любов Миколаївна, завідувачка музею Бойової слави 60-ої армії ім. І. Д. Черняхівського, гімназія № 31 гуманітарно-естетичного профілю, м. Чернігів.

**Шелупець
Дмитро Вікторович**
04. 02. 1989 – 11. 02. 2015

Народився 4 лютого 1989 року в селищі Ріпках Чернігівської області.

У 2007 році закінчив Ріпкинську ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2. Урівноважений, життєрадісний, розсудливий, енергійний, вольовий юнак із високими моральними якостями – так про Дмитра згадують учителі.

Після закінчення Ріпкинської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2 навчався в Чернігівському професійному будівельному ліцеї № 18 за спеціальністю «столяр-верстатник деревообробних верстатів» (2007).

Проходив контрактну військову службу від жовтня 2008 року в полку зв'язку в місті Чернігові. Після розформування частини продовжив військову службу в селищі Семиполках Броварського району Київської області.

В АТО – у складі 2-го зведеного польового гвардійського вузла зв'язку Генерального штабу Збройних сил України.

11 лютого 2015 року в районі міста Дебальцевого Донецької області внаслідок обстрілу бойових позицій артилерією ворога був тяжко поранений. Від отриманих ран помер по дорозі до лікарні міста Бахмута (Артемівська) Донецької області.

Похований 15 лютого 2015 року в Ріпках Чер-

нігівської області, де проживає його мати Наталія Володимирівна.

Указом Президента України № 282 від 23 травня 2015 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Дмитра Шелупця в серпні 2015 року на будівлі Ріпкинської загальноосвітньої школи № 2 встановлена меморіальна дошка та оформлено куточок пам'яті «Герої не вмирають».

Одна з вулиць Ріпок названа іменем Дмитра Шелупця.

Зі спогадів класного керівника Мороз Т. Г.

Зовні нічим непримітний підліток. Хіба що виділявся серед однокласників високим зростом та якоюсь недитячою серйозністю. На перервах не бешкетував, на уроках – жодного зауваження від учителів щодо поведінки. Сором'язливий, тихий, скромний. Не пригадую жодного випадку, щоб грубо відповів, різко розмовляв зі старшими чи зі злобою в очах глянув на товариша. Занадто рано подорослішав... Уже, навчаючись у 9 класі, працював у заготконторі на станції «Голубичі». Він дуже любив свою маму, усіляко намагався допомогти їй, адже мама виховувала його сама. Одним словом прекрасна дитина...

Автори пошуково-дослідницької роботи: члени дитячо-юнацького козачого об'єднання Ріпкинської ЗОШ I-III ст. № 2: Баран Анна (10-Б), Примоченко Анастасія (8-Б), Сидоренко Микола (8-Б), Тимошенко Аліна (11-Б), Мороз Євгеній (11-А),

Керівниця пошукової групи – Мазко Марія В'ячеславівна, заступниця директора з виховної роботи Ріпкинської ЗОШ I-III ст. № 2.

Координатор акції – І. І. Булда, методист РМК при відділі освіти Ріпкинської РДА.

Гирич Віталій Анатолійович

23. 06. 1978 – 14. 02. 2015

Народився 23 червня 1978 року в місті Корюківці Чернігівської області.

До 1992 року навчався в Корюківській ЗОШ № 2. У 1995 році закінчив Корюківську ЗОШ I-III ст. № 3.

У 1996 році був призваний до лав Збройних сил України, перебував на службі в м. Миколаєві, 40-а аеромобільна бригада (десантні війська).

Після служби повернувся до рідного міста, де й проживав останнім часом. Працював різноробочим. Деякий час – на підприємстві ПАТ «Слов'янські шпалери – КФТП», потім – верстатником (розпилювач деревини) в ТОВ «Ванесса» (м. Корюківка).

Мобілізований до війська 28 квітня 2014 року. Проходив військову службу в 13-му батальйоні територіальної оборони «Чернігів-1».

Загинув унаслідок осколкового смертельного поранення після обстрілу в селищі Луганському Бахмутського (Артемівського) району Донецької області 14 лютого 2015 року.

Похований 18 лютого 2015 року на місцевому кладовищі міста Корюківки (село Трудовик Корюківського району).

Указом Президента України № 103 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Віталія Гирича в серпні 2016 року на будівлі Корюківської гімназії та в Парку пам'яті в Корюківці встановлені меморіальні дошки.

Зі спогадів Гирич Надії Петрівни, матері Гирича Віталія

Ніколи не думала, що колись буду писати ці спогади. Що я можу розказати про свого сина?

Віталій ріс звичайним хлопчиком, швидким із самого малечку, як тільки навчився ходити. А потім не ходив, як усі діти, а бігав. Був біленьким і кучерявим, життєрадісним хлопчиком. Його вихователька в дитячому садочку з теплоотою згадує, що вже дорослим Віталій завжди привітається і поговорить, поцікавиться її здоров'ям. Він поважав дорослих і людей старшого віку. Дуже любив нас, батьків. Був дружнім зі своїми однолітками, легко сходився в спілкуванні. Простий і прямий, був чесним і ніколи не залишав друзів у біді. Як і всі хлопчики, любив поганяти м'яч, ходити на лижах, захоплювався тхеквандо. У той час дехто з юнаків ішов у армію без особливого бажання, а Віталік говорив: «Піду і буду служити». На службу потрапив у м. Миколаїв, у десантну аеромобільну бригаду.

Пам'ятаю, як їздили до нього на присягу. Син тоді був нам такий радий, адже вже пройшло кілька місяців, як поїхав із дому. Відслужив півтора року. Хотів ще після армії піти в миротворчі війська в Югославію за контрактом. Проходив спецпідготовку. Та не вдалося. Не в усіх його документах було правильно написано прізвище, тому під час перевірки відрахували. Відслужив, повернувся додому.

Трохи відпочив після армії і пішов на роботу. Навчався будівельних справ. Згодом влаштувався у фірму «Ванесса» в м. Корюківці, де і працював, доки не пішов у АТО. На підприємстві познайомився з дівчиною Інною, яка згодом стала його дружиною. Народилася дитина. Віталій був дуже радий синові й ім'я для нього сам обрав – назвав Костиком. Але не встиг нажитися і життю нарадітися... Усе обірвалося в одну мить.

Коли Віталія відправляли в АТО, він ішов без страху. Та я взагалі ніколи не бачила страх у його очах. Пішов на службу в квітні 2014 року на 45 днів. Сказав, що першим відслужу і першим повернуся. Потрапив до 13-го батальйону. Після перепідготовки відправили в Луганську область, станицю Луганську. Був гранатометником, стояли на блокпостах, міняли час від часу свої позиції.

Місцеві люди їм дуже допомагали. А також волонтери, які до-

ставляли їй одяг, і продукти, і все, що хлопці просили. Наприкінці літа приїздив у відпустку на 10 днів. Потім знову повернувся в зону бойових дій. Через деякий час була ротація, знову приїжджав додому на місяць, а потім відправили вже в Донецьку область, смт Луганське. Там було дуже гаряче. Син мало чого розповідав. Ми в той час мало спілкувалися, телефонного зв'язку майже не було. Набирала по кілька разів на день і не могла додзвонитися. Говорив небагато, хвилиною скаже: «Я живий, здоровий, все нормально». Син жалів мене, щоб менше хвилювалася. А я сама чула в трубку страшну стрілянину, навіть голос його погано було чути. Я плакала і просила: «Бережись, синку, а ми будемо за тебе молитися». А в самої душа розривалася. Та все ж не думала, що так станеться, що він більше не повернеться. До цього часу не можу змиритися, що сина немає, хоч і знаю, що це так, а десь у глибині душі є надія, що він вийшов кудись на мить і от-от повернеться додому. Знаю, що це неможливо, але все чекаю на нього.

Коли приїздили товариші по службі на могилку Віталія, то зустрічалися з нами. Дякували, що виростили хорошого сина, що він був товаришким і сміливим. Згадали випадок, коли пошкодило кабелі під час обстрілів і не було зв'язку між блокпостами, Віталій зібрався і поповз по полю, по відкритій місцевості метрів 800. Усе з'єднав і повернувся. Вони всі і не дихали, боялися, щоб на міну не нарався або ж не застрелили його. Хлопці дуже просили пробачення, що не вберегли нашого сина від смерті.

Віталій не збирався бути героєм, був звичайним хлопцем зі своїми перевагами і недоліками, але він був хорошою людиною і назавжди залишиться таким у наших спогадах і в наших серцях. Ми завжди його любитимемо і пам'ятатимемо.

Автори роботи: члени гуртка козацько-лицарського виховання «Джура» Корюківської гімназії.

Керівниця – Андропова Олена Михайлівна, педагог-організатор Корюківської гімназії Корюківської міської ради Чернігівської області, м. Корюківка.

**Бурлака
Олег Анатолійович**

05. 07. 1972 – 15. 02. 2015

Бурлака Олег Анатолійович народився 5 липня 1972 року в м. Донецьку. Згодом його родина переїхала у селище Олександрівка Мар'їнського району Донецької області, де у 1997 році він пішов до першого класу. Закінчив навчання у 1989 році.

Зразу після школи поступив на навчання до Донецького професійного училища радіоелектроніки. В 1990 році проходив строкову службу у лавах Радянської армії у навчальній танковій дивізії, дислокованій у селищі Десна Козелецького району Чернігівської області. У 1991 році вступив до Донецького вищого військово-політичного училища, але в 1993 році, коли вже розпався Радянський Союз, разом з кількома товаришами подав рапорт про відрядження і звільнення в запас. Згодом одружився і в 1996 році в нього народився син Владислав, який зараз навчається в Київській академії внутрішніх справ, а в 2009 році – донька Поліна.

Протягом 1993-1995 років навчався у Донецькому відкритому університеті. У 1996–2005 роки працював на одній з шахт Донеччини, а в 2006 році відкрив власну справу по виготовленню меблів.

Коли почалися військові події на сході України, він перевіз родину в м. Чернігів і пішов добровольцем захищати країну. Згодом, уклав контракт про проходження служби у військовому резерві Національної гвардії України, обійнявши посаду командира відділення у батальйоні спеціального призначення «Донбас». На початку 2015 року переоформлений як призваний на військову службу за мобілізацією.

Служив командиром 6-го відділення 1-го взводу спеціального призначення 2-ї роти спеціального призначення батальйону спеціального призначення (резервного батальйону) військової частини 3027 Північного оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України. Звання сержант резерву.

15 лютого 2015 року під час штурму с. Широкино (Волноваський район Донецької області) Олег Бурлака був у складі штурмової групи батальйону. Керуючи відділенням, прийняв зустрічний вогонь ворога на себе та атакував і знищив дві засідки бойовиків. Будучи пораненим, під щільним вогнем бойовиків, незважаючи на біль та смертельний ризик, доставив на автомобілі боєкомплект на передову лінію вогню та відволікаючим маневром дав можливість товаришам вийти з-під обстрілу противника та продовжити наступ, але від втрати крові помер.

Похований на Алеї Героїв кладовища «Яцево» міста Чернігова.

Указом президента України № 270/2015 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Нагороджений відзнакою «За оборону Маріуполя» (посмертно).

За наказом командуючого Національної гвардії України сержант (резерву) Бурлака Олег Анатолійович зарахований довічно до списку особового складу в/ч 3027 Північного оперативно-територіального об'єднання.

Залишилися батьки, дружина та двоє діток.

Виступ заступника Чернігівського міського голови Миколи Миргородського.

Сьогодні Чернігів сумує і плаче проводжаючи Олега Бурлаку, нашого воїна і захисника в останню путь. Коли на його рідну землю вторглися російські окупанти, Олег міг би відсидітися, перечекати, але він не зміг цього зробити, адже знав, що потрібно захищати своїх дітей, батьків, державу, тому він вивіз свою родину до Чернігова, а сам у лавах добровольчого батальйону «Донбас» пішов захищати Батьківщину.

Подвиг Олега Анатолійовича Бурлаки буде взірцем для всіх чернігівців, як треба любити свою країну і захищати її у важку годину.

Слава Чернігівському герою! Низький уклін його батькам.

Спогади побратимів зі взводу розвідки БСП «Донбас»

То була четверта безсонна ніч і бойове зіткнення з ворожою розвідкою, від кулі противника загинув наш «Олеш»... Ми за-

тягнули Олега в окоп і хлопці намагалися його врятувати, наш медик «Лід» робив непрямий масаж серця, «Твердий» – штучне дихання, «Тараскін» тримав голову побратима на колінах, «Коржик», «Баня», «Хорват» та інші бійці прикривали вогнем ближні позиції. У нас майже вийшло, серцебиття відновилося, побратими грузини понесли Олега на ношах до машини на «Маяк», але по дорозі в Маріуполь Олег «пішов, пішов до спецназу Всевишнього»...

Від побратимів Тараскіна, Тополя, Молчуна, Бархана, Гайдамаки

Сьогодні в Україні чорний день,
В домівках в Україні ллються сльози,
Та повернути їх ніхто не в змозі,
Сьогодні в Україні чорний день.
Помолимося усі за їхні душі,
Поставимо в цеквах за них свічки,
Чоловіки, батьки, сини та друзі –
За рідну землю в Небо полягли.
А завтра буде помста по заслугі
За кожную краплю материнської сльози,
За дикий біль, що розриває душу,
За кожную крихту української землі.

Н. Дорош.

*Вихованці краєзнавчого гуртка ЗНЗ № 13 м. Чернігова: Ка-
линовський Іван Сергійович, 18. 01. 2001 р. н., 10-А клас, Лео-
ненко Богдан Ігорович, 18. 04. 2001 р. н., 10-А клас.*

*Керівниця пошукової групи – Голомозик Ірина Миколаївна,
учителька історії ЗНЗ № 13, м. Чернігів.*

**Бутусов
Юрій Юрійович**
13.03.1989 – 16.02.2015

Народився 13 березня 1989 року в місті Чернігові. Ще з дитинства мріяв стати військовим. Юра наполегливо працював, наближуючи свою мрію: у школі за партою набував знань, на спортивному майданчику після занять гартував волю і м'язи, щоб стати достойним захисником Вітчизни. Таким він і став.

До першого класу Юра пішов у Чернігівську школу-сад № 27. У 2003 році закінчив 8 класів загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3 міста Чернігова. У 2003 – 2006 роках навчався в Чернігівському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою, закінчив його із золотою медаллю.

Після закінчення ліцею стає слухачем Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного в місті Львові, яку із

золотою медаллю закінчує в 2010 році та отримує направлення служити в 3-й полк спецпризначення командиром групи міста Кіровограда.

Юра готувався стати розвідником, був дуже старанним у навчанні, він вільно володів кількома мовами, зокрема, угорською та англійською. Отримав свідоцтво май-

стра та інструктора зі стрибків із парашутом, здійснив загалом близько 100 стрибків.

Старший лейтенант Юрій Бутусов проходив військову практику в Чехії. Серпень-грудень 2013 року був направлений на 6-місячне навчання до США, де закінчив американську військову школу West Point, отримав диплом рейнджера – оволодів навичками бойових дій у горах та стрибків із парашутів. Із відзнакою закінчив школу розвідників. Після повернення на Батьківщину знову повернувся у свою частину до Кіровограда, а потім у відрядження до зони АТО. У 23 роки отримав звання капітан достроково.

Юра загинув 16 лютого 2015 року під час супроводження колони «планового відступу» із оточення, яка близько 11.00 потрапила в засідку під містом Дебальцевим Донецької області. Капітан перебував в авангарді – у найнебезпечнішому першому БТРі 101 бригади охорони БШ, який якраз і став мішенню для ворожої засідки.

Поховали Юрія Бутусова 28 березня 2015 року в місті Бахмачі Чернігівської області на батьківщині матері.

Указом Президента України № 311 від 4 червня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

Серед перших удостоєний звання «Народний Герой України» (4 червня 2015 року). Також має бойові нагороди «За оборону Краматорська», «За оборону Слов'янська» (посмертно). Від патріарха УПЦКП отримав медаль «За жертвовність та любов до України» (посмертно); від Бахмацького осередку Української спілки ветеранів Афганістану – медаль «Військовий обов'язок виконаний з честю» (посмертно).

У пам'ять про Юрія Бутусова в жовтні 2015 року в Бахмачі на площі Героїв Майдану встановлений пам'ятний знак, у грудні 2015 року на будівлі Чернігівського ліцею з посиленою вій-

ськово-фізичною підготовкою та у червні 2016 року на будинку, де він мешкав у Чернігові, встановлені меморіальні дошки.

Одна з вулиць Бахмача названа іменем Юрія Бутусова.

Зі статті журналіста Юрія Бутусова, оглядача «Дзеркала тижня», головного редактора сайту Цензор.нет.

14-го лютого 4 групи 3-го полку спецназу були по тривозі перекинуті в сектор «С» і отримали дивне завдання – супровід колон постачання з Луганського в Дебальцеве. Спецназ мав тільки особисту стрілецьку зброю, групам надали один бронетранспортер із іншої частини. Дорога на Дебальцеве в районі Логвинового прострілювалася противником, уключаючи танки, і проводка колон такими слабкими силами на відкритій місцевості здавалася божевільним ризиком. Дві групи відмовилися охороняти колони і повернулися до Кіровограда. Але Юра беззаперечно виконав наказ, хоча чудово розумів усе. Міг не виконати, але ... це був би не Юра.

Бутусов завжди виконував завдання. Він успішно провів кілька рейсів, супроводжуючи колони постачання в Дебальцеве. І 16 лютого повів іншу колону назад – і з пораненими, і з тілами загиблих із Дебальцевого. Прикриття було слабким – у конвої не було танків, один БТР і БМП.

Ворог не звертав увагу на перемир'я, яке вже тоді було оголошене. 16-го лютого колона під командуванням Бутусова потрапила в засідку на виїзді з Дебальцевого в районі Новогригорівки. Його БТР був підбитий, Юра продовжував командувати, але отримав серйозне поранення. Він відчував, що може статися, і при виході з бойової машини радист групи Василь Белень згадав, як Юра крикнув своїм товаришам: «Хлопці, ви найкращі, я вас люблю!» – наче відчував, що може статися непоправне, і прощався з ними. Він вивалився з БТРа, проте далеко відповзти не вийшло.

Товариші по службі розповідають, що у свої 25 років Юрій був одним із найкращих командирів груп українського спецна-

зу, кадровим офіцером. Із перших днів виконував бойові завдання в АТО. Його група однією з перших була перекинута в сектор «Д», і його зоною дій була Савур-могила. Він брав участь у всіх спробах захоплення висоти, і під час успішної атаки в тому числі. Його група діяла по всьому прикордонні, зіграла важливу роль у швидкому захопленні Благодатного, де вони взяли двох полонених, у діях в районі Сніжного, в обороні Савур-могили. Це він привів підкріплення десантників полковника Потехіна та підполковника Олександра Мельниченка на Савур-могили 17 серпня. Група чудово орієнтувалася на місцевості, була відмінно злагоджена, а Юра завжди виконував усі накази командування. І він ніколи не скаржився.

Спогади Юрієвого брата Сергія Олександровича Гриценка

Війна для Юри почалася в січні, як тільки почалися події в Криму. Потім – АТО, різні «гарячі точки», зокрема – Донецький аеропорт.

Ми з ним зустрілися в Іловайському котлі. Підрозділ під його керівництвом виводив з «котла» мою батарею. Опинившись в оточенні, два тижні ми блукали по лісах і полях, проходили ночами по 5 – 7 км, спочатку розвідники йшли, прокладали шлях, а слідом за ними вже ми... Потім після Іловайська в обох нас була коротка відпустка. І знову в серпні 2014 року – чергова поїздка в АТО. Опинилися разом у Донецькій області в місті Волновасі. Потім було Дебальцеве...

За словами товаришів, Юра встиг подзвонити по телефону своєму керівництву і доповів: «Ми потрапили в засідку. Капітан Бутусов поранений. Висилайте допомогу». Дві групи спецпризначенців пішли на допомогу, але не дійшли близько 300 метрів.

Потрапивши під обстріл професійних російських військ і втративши кілька своїх людей, вони теж почали відступати. Потім пішла друга група і теж... Фактично загинуло дві групи спецпризначенців...

Ми до останнього сподівалися на чудо. Почалися пошуки. Телефон Юри не відповідав, ми сподівалися, що він у полоні, що може десь непритомний прикутий до шпитального ліжка... 26 березня ми поїхали на впізнання до Дніпропетровської лікарні ім. Мечнікова, а Юра вже був мертвий. В Інтернеті є відео, яке зняли російські бойовики, і фотографії, там я впізнав пораненого Юру та його машину.

Спогади мами Юрія Бутусова Надії Олександрівни

Юра був чудовою дитиною, був дуже слухняний, домашній, турботливий, він дуже гарно вчився. Ще колись маленьким запитав мене, як потрібно вчитися, а я відповіла, що вчитися треба так, щоб, крім п'ятірки, іншої оцінки не було. Так він і вчився. У нього було дві золоті медалі.

Ми його ховали якраз у 40-й день загибелі, бо дуже довго нам не віддавали тіло. Довго нам телефонували і казали, що Юра в полоні. Коли ми з Серьоною їздили на впізнання, було дуже страшно. Ми нічого до кінця ще не знали, зайшли до лікарні, чекаємо... і тут нам вивезли Юру...

Дуже тяжко втрачати рідних, а ховати сина ще тяжче, адже він був моєю гордістю, я раділа його перемогам у навчанні та по службі, у майбутньому бачила сина поважною та достойною людиною, бо він був того вартий. Юра міг би зробити багато корисного для своєї країни, бо мав хист до навчання, самовдосконалення, а головне був чесним та справедливим».

Учні гуртка «Юні миротворці» Бахмацької ЗОШ I-III ступенів № 5: Бур'ян Ярослав, Руденко Вікторія, Мовтян Катерина, Яломенко Владислав, Стеценко Діана, Данилець Інна.

Керівниця – Добренька Оксана Олексіївна, вчителька історії Бахмацької ЗОШ I-III ступенів № 5 Бахмацької районної ради Чернігівської області.

Кобченко
Олег Олександрович

18. 02. 1983 – 16. 02. 2015

Народився 18 лютого 1983 року в Києві.

У 2001 році закінчив Київську загальноосвітню школу № 236 та Київський навчальний центр «Успіх» за спеціальністю «користувач комп'ютера». Працював у службі охорони Центральної клінічної лікарні «Феофанія».

Призваний до Збройних сил України в червні 2014 року.

На фронті у складі 30-ї окремої механізованої бригади.

Отримав поранення 15 лютого 2015 року під час бою під смт Чорнухине Попаснянського району Луганської області. 16 лютого разом із пораненими бійцями 128-ї бригади Олега вивозили до шпиталю, але колона потрапила під обстріл. Від того часу вважався зниклим безвісти.

У березні 2015 року знайдений серед загиблих. Похований 26 березня 2015 року в селі Ставицьке Козелецького району.

Указом Президента України № 473/2015 від 13 серпня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм,

виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Олега Кобченка в жовтні

2015 року на будівлі Київської загальноосвітньої школи № 236 встановлена меморіальна дошка.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

Науменко
Олег Геннадійович
04. 02. 1989 – 16. 02. 2015

Народився 4 лютого 1989 року в селищі Холмах Корюківського району Чернігівської області.

У 2007 році закінчив Холминську ЗОШ I-III ступенів Корюківського району, у 2009 році – Щорське вище професійне училище лісового господарства.

Від 28 жовтня 2009 року до 12 жовтня 2010 року проходив строкову військову службу в лавах Збройних сил України.

Від грудня 2010 року працював на різних посадах у МВС. Від серпня 2014 року – помічник оперативного чергового Корюківського РВ УМВС.

На початку лютого 2015 року був направлений у зону проведення АТО у складі зведеного загону міліції Чернігівської області.

15 лютого під час обстрілу блокпоста російсько-терористичними військами біля Чорнухиного Луганської області Олег Науменко отримав осколкові вогнепальні поранення і був доставлений бійцями 128-ї гірсько-піхотної бригади до військово-польового шпиталю поблизу Дебальцевого Донецької області.

Наступного дня колона, яка транспортувала поранених у Бахмут, була обстріляна бойовиками, і зв'язок із Олегом перервався. На жаль, живим Олега Науменка знайти не вдалося.

10 березня тіло загиблого міліціонера впізнала його дружина серед тіл, переданих представниками терористичної ДНР до бюро судово-медичних експертиз м. Дніпра.

Похований 11 березня 2015 року в селищі Холмах Корюківського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 316 від 8 червня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (померло).

У пам'ять про Олега Науменка в жовтні 2015 року на будівлі Щорського вищого професійного училища лісового господарства, у травні 2016 року на будівлі Холминської загальноосвітньої школи та в серпні 2016 року в Парку пам'яті в Корюківці встановлені меморіальні дошки.

Автори пошуково-дослідницької роботи: учні 11-го класу, члени гуртка «Зірниця» Холминської ЗОШ І-ІІІ ст.

Керівниці: Бондаренко Наталія Василівна, педагог-організатор Холминської ЗОШ І-ІІІ ст., Шевчик Валентина Степанівна, заступниця директора з виховної роботи Холминської ЗОШ І-ІІІ ступенів Корюківської районної ради Чернігівської області.

Бахмач
Володимир Степанович
27. 11. 1973 – 17. 02. 2015

Народився 27 листопада 1973 року в селі Понорах Талалаївського району Чернігівської області. Закінчив Понірську загальноосвітню школу (1988) та водійські курси в Прилуках (1993).

Від 1997 року працював слюсарем, а потім завідувачем молочнотоварної ферми ТОВ «Понори» в селі Понорах Талалаївського району.

З вересня 2014 року призваний до лав Збройних сил України у складі 13-го мотопіхотного батальйону 1-ї окремої танкової бригади.

Зник безвісти 17 лютого 2015 року під час виходу українських підрозділів із міста Дебальцевого. Приблизно в 3-х кілометрах від села Луганське Артемівського району Донецької області Володимир Бахмач та двоє його товаришів підірвалися на міні. Похований у Дніпропетровську на цвинтарі Воїнської слави як невідомий.

У червні 2015 року, після проведення аналізу ДНК, тіло було ідентифіковане. Перепохований 27 червня 2015 року в рідному селі.

Указом Президента України № 103 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Володимира Бахмача у вересні 2015 року на будівлі загальноосвітньої школи в селі Понорах встановлена меморіальна дошка.

Спогади Миколи Бахмача, рідного брата Володимира Бахмача (с. Понори)

«У кожної людини є свій життєвий шлях, хтось його проходить легко, а хтось тернисто, залишаючи після себе добру пам'ять. Таку пам'ять залишив після себе і Володя.

Володя був добрим, порядним, відповідальним, безвідмовним чоловіком, завжди був готовий прийти на допомогу сусідам, однокласникам. Мав друзів від малого до старого. Двері дому завжди були відчинені для всіх. Завжди допомагав, кому машину, мотоцикла ремонтувати, кому стелю підбити. Усім, кому треба було їхати в райцентр удень чи вночі як у гарну погоду, так і в заметіль Володя нікому не відмовляв. Коли йому принесли повістку, не замислюючись сказав, що піде. І тут він не зміг відмовити! Його всі просили, говорили, що в нього старенька мама, хто їй буде допомагати... А він сказав: «Хто, як не я!»

Мама й досі не вірить, що нема її Володі. Куди не гляне, усе він зробив власними руками, усе їй нагадує про сина, він же був найменшим, завжди поруч.

Володя любив моїх дітей, а своїх племінників, своєї сім'ї він не мав. Найбільше за ним сумує моя донечка Віка. Володя ви-нянчив її з пелюшок.

А Павлуші він був хрещеним. Павлик виконав останню волю свого хрещеного, пішов учитися на механіка. Володя дуже любив техніку, і тому Павлуша на згадку про свого хрещеного залишив собі його машину, яку збирається відремонтувати.

Захопленням усього Володиного життя був футбол. У команді він міг бути і нападником, і захисником, і воротарем. Пам'ятаю турнір, коли у фіналі наша команда грала з командою із райцентру. Володю зняли з воріт і поставили в напад. Саме він забив єдиний гол у матчі із середини поля. Це була найкраща гра. Кажуть, немає незамінних людей, є неповторні. Такого, як Володя, більше немає...

...Коли наші відходили з Дебальцевого, їх розстрілювали з

танків. Хлопці бачили, як він упав, пульсу не було. А вже через годину його телефон був у руках терористів...

Володя загинув за щастя сучасних і прийдешніх поколінь українців.

Мені здається, жити і творити заради когось – і навіть померти за Україну – було девізом його життя».

Пошукова група – учні 7-го класу Понірської ЗОШ І-ІІ ступенів Талалаївського району: Винограденко Владислав, Губар Богдан, Дупа Богдан, Дупа Владислав, Карпенко Петро, Корнієнко Максим, Тотар Василь, Фoremський Богдан.

Керівниця пошукової групи – Білецька Інна Володимирівна, учителька математики Понірської ЗОШ І-ІІ ступенів Талалаївського району.

Соснюк Віктор Володимирович

06. 06. 1973 – 17. 02. 2015

Народився 6 червня 1973 року в селі Десна Козелецького району Чернігівської області в сім'ї військовослужбовців. Від раннього дитинства хлопчик був біля мами, яка служила у відділенні зв'язку навчальної танкової дивізії в смт Десні. Це вплинуло на вибір професії.

До першого класу пішов у Деснянську середню школу та через кілька місяців родина переїхала за новим місцем служби батька у Центральну групу військ м. Влада Болеслав Чехословаччина, і хлопчик навчався в школі для дітей військовослужбовців, яку закінчив у 1990 році. В цьому ж році родина повернулася в Україну і Віктор вступив на навчання до Київського вищого військового училища управління і зв'язку.

У 1995 році успішно закінчив училище та був призначений командиром навчального взводу окремого батальйону зв'язку 169-го окружного Навчального центру. Через три місяці він стає командиром роти зв'язку. У 1999 році у званні старшого лейтенанта призначений начальником штабу батальйону зв'язку і через невеликий проміжок часу очолює відділення зв'язку 300-го танкового полку, а згодом стає начальником зв'язку 169 НЦ. Саме з цієї посади в січні 2015 року Віктор відбуває в зону АТО начальником зв'язку тактичної групи.

17 лютого 2015 року о 17. 30 група військовослужбовців ротної тактичної групи військової частини А0665 за командою з штабу сектору «С» відбула для відбиття атаки, яку здійснювали незаконні збройні формування від території, яку захопили, міської лікарні міста Дебальцевого. У результаті вогневого контак-

ту військовослужбовців із незаконним збройним формуванням Віктор був смертельно поранений.

Похований 20 лютого 2015 року в селищі Лутаві Козелецького району.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (помертно).

Присвоєне звання полковника Збройних сил України (помертно).

У пам'ять про Віктора Соснюка в жовтні 2015 року на будинку, де він мешкав у селищі Десна Козелецького району, встановлена меморіальна дошка.

Спогади батьків Володимира Олександровича та Ніни Степанівни Соснюків

Дитинство Віті пройшло у військовому містечку Десна Чернігівської області. Ми були військовослужбовцями, і коли на вихідних не працював дитячий садочок, мама брала його до себе на службу. Він сидів у штабі військової частини біля мами, яка працювала на комутаторі на вузлі зв'язку, і гадки не мав, що прийде час і він стане начальником зв'язку учбового центру, де колись служили його батьки.

У школі Вітя навчався добре, в нього було багато друзів, завжди усміхнений та позитивний, міг і постояти за себе, але в бійки ніколи не вступав.

Військове містечко було розташоване в мальовничому місці, кругом ліс, річка Десна, багато озер і приток річки, великі луки. Літом, по вихідних, військові з родинами виїздили на природу. Вітя разом з молодшим братом Андрієм ловили рибу, носили дрова, сиділи біля вогнища і слухали розповіді старших. За військовим містечком було тактичне поле, де займалися солдати, і Вітя з друзями бігали туди подивитися, що там діється, а по-

тім самі строїли собі бліндажі, окопи і грали в війну. Коли підросли, інколи потайки від батька і мотоцикл МТ брали, любили з братом техніку, могли в машині знайти несправність, відремонтувати, і в армії це знадобилося обом.

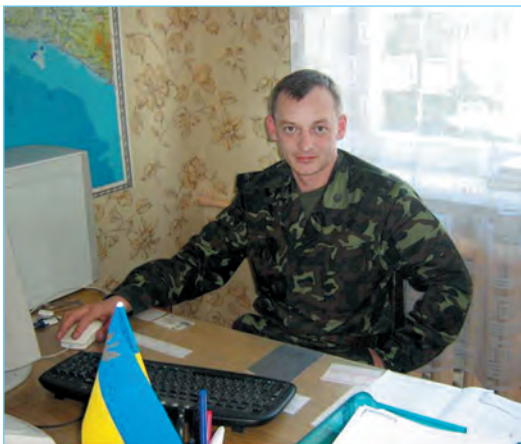
По закінченні військового училища

Віктор повернувся в Десну, де пройшов службу від командира взводу, служив командиром роти зв'язку, начальником штабу батальйону і дійшов до начальника зв'язку 169 Навчального центру. Був грамотним та технічно підготовленим спеціалістом.

У його житті були і тяжкі хвилини. В 2010 році раптово помер молодший брат Андрій, який також був військовим. Він прожив усього 32 роки, це була тяжка втрата для нас усіх. Залишилися сиротами двоє дітей – синок семи років та донька чотирьох місяців. Вітя дуже переживав за брата. Коли він був у зоні АТО, 9 лютого 2015 року під Дебальцево загину його друг по військовому училищу, старший боярин на весіллі, хрещений батько старшого сина, полковник Павлов Ігор Миколайович. А 17 лютого 2015 року в Дебальцево при виконанні бойового завдання героїчно загинув і сам Віктор. Без батька залишилися троє дітей, старший син – 19 років, який продовжив татову професійну дорогу, донечка – 12 років і менший синок – 3-х років.

Ми пишаємося своїм сином, бо він пішов нас захищати і загинув, виконавши свій військовий обов'язок перед державою і родиною. Завдяки йому і таким же героїчним хлопцям, ми живемо на мирній частині України, бо вони не пустили окупантів далі.

Вічна йому пам'ять.

Спогади побратимів

Начальник – це не тільки посада, але й покликання душі. Які якості характеру повинен мати керівник, щоб його любили, поважали та слухалися. Він повинен бути людиною відповідальною, організованою, розумною, дисциплінованою, а ще повинен уміти слухати підлеглих і чути їхні проблеми, допомагати та підтримувати. Саме таким і був Віктор Володимирович, бо був вимогливим як до себе, так і до підлеглих, мав гарний характер, умів пошуткувати і бути взірцем для наслідування. Він був для нас більше другом, товаришем по службі ніж началь-

ником, не поділяв нас на солдатів і офіцерів, міг знайти спільну мову зі всіма, завжди був привітним, з почуттям гумору, приходив на службу і казав: «Ну що ? Шаритесь?» і день починався з позитиву. Його організаторські здібності згуртували наш колектив, як казали його побратими по АТО: «Батя» був справжнім командиром і ніколи не ховався за спинами підлеглих».

Ми завжди будемо пам'ятати і пишатися Віктором Володимировичем Соснюком, що доля звела нас з чудовою людиною, справжнім офіцером і мужнім захисником Вітчизни.

Вузол зв'язку «Палтус».

Гурток «Музейна справа».

Керівники пошукової групи – Паньок В. П., Половецька С. М., Деснянська гімназія, смт Десна, ОТГ Деснянська.

**Головатий
Максим Сергійович**
23. 02. 1992 – 18. 02. 2015

Народився 23 лютого 1992 року в місті Мені Чернігівської області. Із трьох дітей у сім'ї він був найстарший.

У 2009 році закінчив Менську ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Тараса Шевченка. Однокласники й учителі запам'ятали Максима як добре вихованого, дисциплінованого учня.

Упродовж навчання в школі захоплювався спортом, брав участь у шкільних та районних військово-спортивних змаганнях, відвідував туристичний гурток, навчався в музичній школі гри на гітарі.

У 2009 році вступив до Чернігівського професійного будівельного ліцею № 18, який закінчив у 2011 році, отримав свідоцтво про присвоєння робітничої кваліфікації штукатура, облицювальника-плиточника, маляра ІІІ розряду.

Потім була служба в армії: півроку в навчальному центрі «Десна», а далі – у Криму, де молодший сержант Максим Головатий був командиром гірсько-піхотного відділення військової частини А 2320.

Після закінчення служби, у 2012 році, Максим улаштувався на підприємство «НямуноБанга-Мена», де працював два роки робітником у гофроцеху.

Мобілізований до лав Збройних сил України 28 квітня 2014 року. У зоні АТО воював у складі 13-го окремого мотопіхотного батальйону територіальної оборони «Чернігів-1».

Загинув від снайперського вогню 18 лютого 2015 року під час відходу українських військ із міста Дебальцевого біля села

Логвинового Бахмутського (Артемівського) району Донецької області.

Похований 30 квітня 2015 року в місті Мені Чернігівської області.

Указом Президента України № 103 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Максима Головатого в серпні 2015 року на будівлі Менської загальноосвітньої школи I-III ступенів імені Тараса Шевченка та в жовтні 2015 року на будівлі Чернігівського професійного будівельного ліцею № 18 установлені меморіальні дошки.

У сімейних документах родини зберігається **«Лист батькам»** від командування військової частини А 2320 Криму, в якому зазначено: «Ваш син Максим чесно й сумлінно виконував свій військовий обов'язок. Із перших днів служби він глибоко усвідомив відповідальність за виконання обов'язків захисника Батьківщини, із великою наполегливістю оволодів нелегкою професією воїна. Риси характеру, які ви виховували в ньому, – мужність, товариськість, взаємовиручка, – постійно служили позитивним прикладом і стимулом у службі. Ми постійно відчували результат вашого батьківського наказу – гідно служити народу України. Ви можете пишатися своїм сином, який дорожить честю своєї сім'ї, ім'ям батьків. Велика подяка вам за виховання сина».

Зі спогадів першої вчительки Сирти Катерини Михайлівни

Доброзичливий, наполегливий, зеленоокий хлопчак зростав у мирі й гармонії, оповитий любов'ю й теплом родинного вогнища. Дисциплінований і відповідальний із дитинства. Дитина з відвертим серцем.

Любив рухливі ігри. Залюбки грався з однокласниками в піжмурки, охоче долучався до «козаків-розбійників».

До цього часу не могу повірити, що його «забрала» війна.

Зі спогадів класної керівниці Петрик Галини Іванівни

Під час першої відпустки Максим прийшов до школи. Пам'ятаю, неначе вчора це було: високий худорлявий хлопчина, зайшовши до класу, привітався з нами – і ми потонули в його усмішці. «Ну, то як там?» – перше запитання, що зірвалося з чийось вуст. І очікувана відповідь від хлопця, який не звик жалітися: «Нормально... Так, нормально», – і знову засяяла усмішка. А далі невимушене спілкування. Як зі своїм, із рідним. Максим весь час жартував та спонукав учнів до навчання. Хлопцеві вдалося зачепити той найпотаємніший куточок дитячих сердець, торкнутися самої душі. Учні дивилися на, здається, простого хлопця, в очах якого за усмішкою ховався весь біль пережитого. Він уже знав ціну життя. Він хотів жити!

Ми говорили про майбутнє. Нам не хотілося згадувати минуле... «Обіцяй, що повернешся живим! Чуєш? Обіцяй!» Молоді вуста вкотре розтанули в усмішці: «Усе буде добре!»

Максиму Головатому, загиблому в АТО

В тім краю, де палав навіть синій туман,
Де сніги багрянili від крові,
Я в степу помирав від отриманих ран,
Та ще бачив вогні пурпурові.
Підіймалась зоря наді мною вгорі,
І за обрій душа відлітала.
Йшла бригада вперед по шляху, що горів,
А мене санітарам лишала.
У блакиті без меж зупинився на мить,
Я почув журавлине вітання,
Я не знав, що гроза мелодійно гримить

І буває без болю прощання.
Я залишив свій край і цвітіння земне,
Де радів росяному світанню,
Вдячний вам, що з любов'ю зустріли мене
Й провели у дорогу останню.
Я рідню шанував й дуже щиро любив,
Тож розлука хай серце не крас.
Ми зустрінемося тут, в потойбічній добі,
В потойбіччі, що названо расм...

Ніна Трало

*Пошукова група учнів 11 класу Менської ЗОШ І-ІІІ ст.
ім. Т. Г. Шевченка: Забаровська Ольга та Щербата Аліна.*

*Керівниця пошукової групи – Петрик Галина Іванівна, учи-
телька української мови та літератури Менської ЗОШ І-ІІІ ст.
ім. Т. Г. Шевченка.*

Живкович
Владислав Хайдарович

30. 07. 1975 – 18. 02. 2015

Народився 30 липня 1975 року в місті Ангарську Іркутської області в сім'ї студентів педагогічного інституту Хайдара Джуломанова і Світлани Живкович. Холодний клімат не підійшов Владикові, і сім'я змушена була переїхати до Чернігова, а згодом і в село Мрин.

У 1982 році Владислав пішов до 1 класу Мринської середньої школи. Він зростав здібним, активним, справедливим учнем. Любив усе прекрасне, що створила природа. Проблемні питання вирішував об'єктивно, завжди говорив те, що думав.

Після закінчення школи Владислав пішов навчатися в Мринське ПТУ-33 за спеціальністю «бухгалтер сільськогосподарського виробництва». Заочно здобув вищу освіту в Ніжинському педагогічному університеті імені Миколи Гоголя за спеціальністю «соціальний педагог».

У 1993 році був покликаний на строкову службу до лав Збройних сил України. Залишився на службі в ЗСУ, служив у Навчальному центрі «Десна», 101-й бригаді охорони Генерального штабу ЗСУ, 30-й автобазі, центрі забезпечення МО України.

Улітку 1997 року одружився. У сім'ї Владислава і Наталії в 1998 році народився син Артур, а у 2003 – донька Єлизавета.

На фронті від грудня 2014 року у складі 25-го батальйону «Київська Русь». Брав участь у бойових діях біля міста Дебальцевого.

Старший прапорщик Живкович, позивний «Хоттабич», 18 лютого 2015 року виводив із оточення і бійців свого взводу,

і воїнів із інших підрозділів. Кілька разів їх накривав «Град», потрапляли під обстріл мінометів. Міна упала буквально під ноги «Хоттабичеві». Побратими кинулися до нього: «Я живий, хлопці», – прошепотів Владислав, а вони побачили кров і велику рвану рану в боці від осколка. Військові зупинили кров. Виходячи з оточення, Владислав по телефону вказував дорогу ще й землякові із Селища, який із другом потрапив на ворожий блокпост. Земляк дістався до своїх. А Владислав, на жаль, не встиг...

Похований 21 лютого 2015 року в селищі Мрин Носівського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 553 від 22 вересня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «Богдана Хмельницького» III ступеня (посмертно).

28 серпня 2015 року на території Міністерства оборони України було відкрито меморіальну дошку командирові автомобільного взводу автомобільної колони Центру забезпечення службової діяльності Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних сил України старшому прапорщику Владиславові Живковичу.

7 грудня 2015 року на будівлі Мринської загальноосвітньої школи, а в річницю загибелі воїна – 18 лютого 2016 року – на території Мринського ПТУ-33 відкрито меморіальні дошки.

На честь Владислава Живковича в Мрині проводиться турнір із шахів, шашок та настільного тенісу.

Пошуковий загін учнів 11 класу Мринської ЗОШ I-III ст. Мринської ОТГ. Керівниця – Фесенко Любов Федорівна, учителька трудового навчання.

Куслій Олег Григорович

01. 08. 1978 – 18. 02. 2015

Народився 1 серпня 1978 року в місті Борзні Чернігівської області.

У 1994 році закінчив 9 класів Борзнянської загальноосвітньої школи. У шкільні роки любив спорт, постійно брав участь у шкільних та

районних змаганнях, неодноразово посідав призові місця.

Після закінчення школи пішов працювати на Борзнянське будівельне підприємство «Райагробуд».

Від грудня 1996 до червня 1998 року проходив строкову службу в ЗСУ на посадах оператора-навідника та командира танка. За період служби неодноразово отримував заохочення та подяки від командування. Після закінчення служби займався підприємницькою діяльністю. Лише в період від 2012 року до вересня 2014 року працював у м. Києві охоронником. У цивільному житті Олег мав багато друзів. У вільний час любив порибалити. Знайомі згадують його як людину, яка завжди прийде на допомогу, надасть мудру та корисну пораду.

З вересня 2014 року мобілізований до лав Збройних сил України та направлений на навчання до військової частини в селище Гончарівське Чернігівського району.

Після проходження навчання та підготовки був направлений у Луганську область до складу 13-го мотопіхотного батальйону.

У січні 2015 року після короткотривалої відпустки повернувся в розташування своєї військової частини. Учасник жорстоких оборонних боїв за місто Дебальцеве Донецької області.

Бойові товариші відгукуються про Олега як про досвідченого та вимогливого командира та наставника.

Загинув 18 лютого 2015 року під час бою в місті Дебальцевому Донецької області від ураження осколками артилерійського вибуху.

Похований 12 березня 2015 року в місті Борзні.

У Олега Григоровича залишилися дружина Віта Анатоліївна, син Антон, донька Вероніка, яка народилася вже після смерті батька, мама Валентина Миколаївна.

Указом Президента України № 103 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Олега Куслія 5 вересня 2015 року на будівлі Борзнянської загальноосвітньої школи імені Христини Алчевської встановлена меморіальна дошка.

29 квітня 2016 року Борзнянською районною спілкою воїнів-десантників та ветеранів Афганістану було започатковано проведення щорічних районних змагань зі стрільби із пневматичної гвинтівки пам'яті учасника АТО Олега Куслія.

Спогади друзів

У Олега Григоровича було багато друзів. Серед них Москаленко Сергій, Чабак Людмила, Шурубур Ліда та її чоловік Олександр. Про Олега вони говорять, що це була добра, чуйна, справедлива людина, яка завжди прийде на допомогу першою, яка ніколи не знала слова «ні». Дружили сім'ями, усі сімейні свята проводили разом, відпочивали на лоні природи, де полюбляли ловити рибу та варити смачну юшку. Кожен раз, коли приїздив у відпустку – зустрічався з друзями, цікавився їхнім життям, а про події на Сході ані слова з вуст.

Пошуково-експедиційний загін «Ants» Борзнянського районного Будинку дитячої та юнацької творчості.

Керівник загону – керівник гуртка «Англійська мова» Ганнич Микола Павлович.

Пошуковий загін – члени гуртка: Ганнич Юрій, Сироїд Тетяна, Черненко Михайло, Пилипенко Діана, Макаренко Захар, Кутер Сергій, Шумяк Роман.

Петрик Сергій Вікторович

16. 04. 1987 – 22. 02. 2015

Народився 16 квітня 1987 року в селі Чистому Колодязі (Червоний Колодязь) Ніжинського району Чернігівської області.

У 2002 році закінчив Перемозьку ЗОШ I-III ст. Ніжинського району, потім Чернігівський професійний будівельний ліцей № 18 за спеціальністю «столяр». Деякий час працював столяром у тому ж ліцеї.

2005-2006 роки проходив строкову службу м. Семиполки Київської області (старший солдат).

У 2010 – 2011 роках працював у Перемозькій ЗОШ I-III ступенів Ніжинського району.

19 березня 2014 року був призваний до лав ЗСУ.

Проходив військову службу в 1-й окремій танковій бригаді в селищі Гончарівському Чернігівського району. Під час служби був механіком, ремонтував військову техніку та переганяв її на Схід.

Загинув 22 лютого 2015 року в селі Златоустівка Волноваського району Донецької області.

Похований 25 лютого 2015 року в селі Перемозі Ніжинського району.

Посмертно нагороджений медаллю «За жертвність і любов до України».

У пам'ять про Сергія Петрика у вересні 2015 року на будівлі Перемозької загальноосвітньої школи та в жовтні 2015 року на будівлі Чернігівського професійного будівельного ліцею № 18 установлені меморіальні дошки.

Спогади матері Петрик Наталії Юріївни

Призвали Сергія за мобілізацією в першу хвилю 19 березня 2014 року в Гончарівськ Чернігівського району. Оскільки він був чудовим спеціалістом із ремонту техніки, його призначили водієм-слюсарем взводу спеціальних робіт ремонтної роти. До літа 2014 року перебував у Гончарівському. А потім почалися безкінечні відрядження (куди їдуть і де бувають, Сергій ніколи не розповідав). Телефонував часто, тільки коли займався ремонтом техніки, то просив його не турбувати. Якось після чергового відрядження по дорозі у військову частину заїхав разом із хлопцями додому. Голодних і втомлених я зустріла їх як своїх дітей. Коли побачила, як хлопці неспокійно сплять, реагуючи на кожен звук, зрозуміла, куди були ці відрядження. У листопаді 2014 року Сергій нарешті зізнався, що весь цей час вивозив із зони АТО биту техніку, яку потім ремонтували. І додав, що на цей раз їде надовго. Два місяці чекання для нас були вічністю.

14 січня 2015 року о 2-й годині ночі задзвонив телефон. Це був Сергій, але через вибухи було погано чути. Зрозуміли тільки одне, що колону обстрілюють «Гради». І якщо щось станеться, то щоб ми знали, що він у Станиці Луганській. До 10 години ми не знаходили собі місця. А потім зателефонував Сергій і сказав, що він живий. Через тиждень їхня колона знову потрапила під обстріл, але вже в Красному Лучі. Із семи чоловіків його ремонтної бригади живими залишилося тільки четверо. У кінці січня він приїхав додому ненадовго. Сивина на скронях і вже дорослий чоловічий погляд. Якось одного вечора спитала: «Було страшно?» Він відповів: «Страшно не тоді, коли стріляють у груди, а тоді, коли стріляють у спину». Дуже шкода, що значення цих слів я зрозуміла через півроку.

Зараз найболючіше – це очікування. Здається, що зараз відчиняться двері, він зайде в камуфляжній формі, як завжди усміхнений, і скаже: «Ну як ви тут?»

Спогади Орел Надії, куми

І от прийшов березень 2014 року. Спочатку Сергій служив у Гончарівському, ремонтував побиту техніку й переганяв. Та прийшов час, що і йому довелося ховатися від обстрілів у зоні АТО.

Кожна зустріч з ним була як свято. Кожен раз, коли Сергій від'їжджав із хлопцями, уся родина вслід машинам шепотіла «Поверніться тільки живими!» – і перехресували їм дорогу. 21 лютого Сергій, як і всі попередні рази, із усмішкою на обличчі виїхав із дому. Але хто ж тоді знав, що живим вони його бачили востаннє... У Прощену неділю Сергій подзвонив дружині й промовив: «Почекай трохи, через три дні я повернуся. Поцілуй

від мене хлопців!»

23 лютого, у понеділок, дізналися всі страшну звістку. Саме в ту Прощену неділю серце нашого героя перестало битися. Здається, що і в останні хвилини, навіть секун-

ди свого життя він, як і завжди, усміхався. Навіть у домовині його лице світилося легкою усмішкою. Так, ніби хотів сказати: «Не плачте, я завжди з вами!»

Наш покійний кум не пропускав жодної нагоди, щоб зайти в гості, передзвонити; не було жодного свята, щоб Сергій не привітав... А от 8-го Березня мені весь день наче чогось не вистачало... Його привітання!

Пошуковий загін «Пошук», учні 9 класу Перемозької ЗОШ І-ІІІ ст. Ніжинської районної ради: Опанасенко Аліна, Коротенко Анастасія.

Керівниця – Костюченко Оксана Іванівна, заступниця директора з виховної роботи.

**Биков
Олег Володимирович**

24. 10. 1989 – 26. 02. 2015

Народився 24 жовтня 1989 року в місті Ніжині Чернігівської області в сім'ї військовослужбовця. У 1997 – 2005 роках навчався в Ніжинській гімназії № 3. У 2008 році закінчив Київський професійний

ліцей транспорту за спеціальністю «Електромеханік».

Від листопада 2008 року до жовтня 2009 року проходив строкову військову службу в 95-й окремій аеромобільній бригаді (місто Житомир).

Від 2009 до 2013 року навчався в Київському університеті сучасних знань, де здобув кваліфікаційний рівень бакалавра за спеціальністю «Менеджер зовнішньоекономічної діяльності».

Від 2009 до 2014 року служив в органах Міністерства внутрішніх справ, охоронних службах міста Києва.

28 серпня 2014 року призваний на військову службу за мобілізацією. Під час проходження служби отримав звання старший розвідник-оператор розвідувального відділення розвідувального взводу 90-го окремого аеромобільного батальйону 95-ї окремої аеромобільної бригади високомобільних десантних військ Збройних сил України.

Загинув 26 лютого 2015 року під час бою в районі селища Водяне Ясинуватського району Донецької області.

Похований 2 березня 2015 року в місті Ніжині.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У Константинівці на території військової частини відкрили меморіал 37-ми загиблим «кіборгам», Олег Биков є серед них.

Зі спогадів Світлани Яківни, мами

Олежик – єдиний синочок у нашій родині. Я все життя виховувала сина, хотіла, щоб він став справжнім чоловіком.

Прагнула, щоб Олежик був щирим, чесним, справедливим. І мої старання не виявилися марними: на життєвих стежинах Олег був справжнім, не пристосовувався до обставин та ситуацій, самостійно приймав рішення.

Важливою родзинкою його вдачі було вміння поважати людей і вимагати такої ж поваги до себе...

У той день, коли їхав у військову частину, обійняв мене, поцілував і по-мужньому наказав не плакати і чекати, чекати його назад додому. Пообіцяв обов'язково повернутися живим і здоровим.

Ну, ось я і чекаю, чекаю, але мій синочок ніколи вже не обійме, не пригорне до себе і не розкаже, як у нього справи...

Біль не вщухає, сльози не висихають у мене з очей, здається, що серце розірвалося на маленькі друзки і, на жаль, його вже не можна зібрати до купи...

Зі спогадів побратима Романа Янчука (позивний «Рекс»)

Олег був наймолодшим серед нас... Його позивний – «Бик». Наш молодший побратим завжди йшов уперед, безкомпромісно і безстрашно. Будучи одним російськомовним серед нас, росіянином за національністю, він говорив: «Мой отец русский, и я родился в России, но я люблю Украину и если надо, то умру за эту страну»...

Олегу було притаманне таке почуття гумору, котре жодна небезпека не могла знищити. На свій автомат він із теплом говорив: «Эх, ты мой ржавый... Повоюем».

Усі ми дзвонили мамам, намагаючись їх заспокоїти. Але Оле-

гове «Мамулечка, я скоро вернусь», – відлунює до сьогодні...

Ніколи не змирюсь із втратою кращого серед нас...

Зі спогадів подруги Анастасії Білої

Перебуваючи в АТО, Олег телефонував уночі, завжди оптимістично налаштований, ніколи не скаржився. І говорив: «І все-таки ми будемо разом, розпочнемо нашу історію спочатку».

Він хотів щирих почуттів, умів любити красиво... Серце рветься від болю, що війна забрала Олега від мами, від мене і від друзів, яких у нього було так багато!

Хочеться крикнути на весь білий світ: «Дорогий мій, коханий, найкращий, повернися, будь зі мною, будь із нами... Будь живий, Олеже»...

Пошуковий загін учнів 8-В класу Ніжинської гімназії № 3: Дубовик Дарина, Журко Іван, Остапенко Максим, Острянка Кароліна.

Керівниця – Штайнеккер Оксана Володимирівна, учителька історії I категорії Ніжинської гімназії № 3, м. Ніжин.

Чирцов Олександр Семенович

24. 05. 1977 – 15. 04. 2015

Народився 24 травня 1977 року в смт Десна Козелецького району.

Дитинство минуло в місті Кобеляках Полтавської області. Проживав у місті Бахмуті (Артемівську) Донецької області.

Вступив до Збройних сил України добровольцем. Санітарний інструктор, інструктор зі стрілецької справи, командир відділення окремої роти «Карпатська Січ» 93-ї окремої механізованої бригади.

Загинув 15 квітня 2015 року в селі Піски Ясинуватського району Донецької області.

Похований 18 квітня 2015 року в Кобеляках.

У пам'ять про Олександра Чирцова у квітні 2016 року в Кобеляках установлений меморіальний знак.

**Бадуненко
Сергій Іванович**

15. 01. 1988 – 30. 04. 2015

Народився 15 січня 1988 року в м. Корюківці.

Від 1994 до 2005 року навчався в Охрімівській ЗОШ І-ІІІ ст. Був активним учасником шкільного життя, захищав честь школи на спортивних змаганнях. Поважав старших, вирізнявся толерантністю, винахідливістю, доброзичливістю. Мав багато друзів,

користувався авторитетом серед них.

Після закінчення школи (протягом 2005 – 2006 р.) здобував професію слюсаря в Чернігівському професійно-технічному училищі.

У 2006 – 2007 роках працював слюсарем на СТО в м. Корюківці.

У 2007 році призваний на строкову військову службу, яку проходив у смт Десна в ремонтній роті.

Протягом 2008 – 2014 років працював на будівництві різних об'єктів у Криму та м. Чернігові. Майстровитий, володів кількома суміжними професіями. В одному із містечок Кримського півострова трудився на реставрації великого музею та значних пам'яток культури.

Мобілізований до лав Збройних сил України 2 вересня 2014 року у складі 41-го окремого мотопіхотного батальйону 72-ї окремої механізованої бригади.

30 квітня 2015 року о 14.00 під час розвідки підірвався на «розтяжці» в районі села Старогнатівки Волноваського району Донецької області.

Похований 4 травня 2015 року в селі Охрімівичі Корюківського району Чернігівської області.

У пам'ять про Сергія Бадуненка в серпні 2016 року в селі Охрімівичі відкритий пам'ятний знак, у Парку пам'яті в Корюківці встановлена меморіальна дошка.

Указом Президента України № 306/2016 від 20 липня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (померло).

*Авторка пошуково-дослідницької роботи – Кравченко Оле-
на Володимирівна, учителька зарубіжної літератури Охрімів-
ської ЗОШ І-ІІ ступенів Корюківського району Чернігівської
області.*

**Сорока
Іван Іванович**

01. 05. 1985 – 30. 04. 2015

Сорока Іван Іванович народився 1 травня 1985 року в с. Дібрівне Городнянського району Чернігівської області. Батько був колгоспником, а мати – продавець споживчої кооперації.

У 1990 році пішов до 1 класу Дібрівненської середньої школи Городнянського району Чернігівської області, яку закінчив у 2002 році. Був допитливим учнем, спокійним, урівноваженим.

У 2003 році закінчив Чернігівське ПТУ № 1. Отримав диплом з відзнакою та здобув професію електромонтера з ремонту та обслуговування електроустаткування. Після закінчення працював електромонтером з ремонту та обслуговування електроустаткування четвертого розряду в термічному цеху ЗАЗ у м. Чернігові. У 2003 році був призваний на військову службу, яку відбував у внутрішніх військах міста Кривий Ріг. Після служби повернувся на роботу до міста Чернігова.

Від 2006 до 2008 року працював електромонтером лінійних споруд електрозв'язку та дротового мовлення 3 розряду дільниці технічної експлуатації лінійних споруд та розвитку № 2 (Тупичів) Городнянського цеху електрозв'язку № 14. Також працював у місті Києві на будівництві.

Останні роки жив у селі Дібрівному, ростив сад, тримав теплиці, доглядав за пасікою. Також власноруч на замовлення робив дерев'яні двері, вікна та інші речі.

В АТО пішов добровольцем у вересні 2014 року. Служив у 41 батальйоні. Загинув 30 квітня 2015 року під Старогнатівкою

Донецької області. Разом із бійцем із Корюківського району пішли в розвідку. Підірвалися на протипіхотній міні на розтяжці.

Похований в рідному селі Дібрівне Городнянського району Чернігівської області.

Восени 2015 року в селі Дібрівному Городнянського району відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки на честь загиблого бійця, кулеметника 41-го окремого мотопіхотного батальйону 1-ї окремої танкової бригади (раніше 41 батальйон територіальної оборони «Чернігів-2») Сороки Івана Івановича.

Іван дуже любив прокидатися на схід сонця, допомагати батькам по господарству, доглядав свого улюбленого коня. Молодий, красивий він пішов із життя. Усі друзі, рідні, односельці, які любили Івана за добру вдачу, відмовлялися вірити в жорстоку невідворотну реальність. Він обіцяв повернутися в рідну домівку до своєї родини, у своє село Дібрівне. Та доля розсудила інакше...

Пам'ять про тебе, Іване, житиме завжди в наших серцях.

Хай земля тобі буде пухом, а слава про твою звитягу ще довго лунатиме у віках. Ми завжди пам'ятатимемо! Хай же ніколи не заросте травою стежина до гранітної плити, хай же вона завжди буде уквітчана живими квітами.

Сороку Івана Івановича нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Пошуково-дослідницька група учнів 7 класу Смичинської ЗОШ I-III ступенів: Богдан Каріна, Боган Ольга, Гончаренко Світлана, Горелько Данило, Купа Дарина, Маклюк Любов, Пархоменко Віталій, Позняк Альона, Тюрин Андрій.

Керівник пошукової групи – Ушак Олександр Андрійович, учитель Смичинської ЗОШ I-III ступенів.

Грачов
Максим Валентинович
06. 01. 1986 – 13. 05. 2015

Народився 6 січня 1986 року в місті Семенівці Чернігівської області.

Від першого до 9 класу навчався в Комінтернівській школі № 5, далі продовжував навчання в загальноосвітній школі № 1, яку закінчив у 2003 році.

Від 2003 до 2004 року навчався в навчально-курсовому комбінаті «Укрбуд» у місті Чернігові.

Строкову військову службу проходив у складі військової частини А 3435 «Десна» рядовим.

Після проходження строкової військової служби працював різноробочим на лісопереробних приватних підприємствах Семенівського району, на торфобрикетному заводі, потім у сільгосп-підприємстві «Імпульс».

2 вересня 2014 року був мобілізований до лав Збройних сил України. У зоні АТО воював у складі 41-го окремого мотопіхотного батальйону. Проходив навчання у військових частинах «Десна» і «Гончарівськ».

Загинув 13 травня 2015 року в селі Старогнатівці Волноваського району Донецької області під час виконання бойових завдань.

У Максима залишилися матір, 2 сестри, брат.

Похований 16 травня 2015 року в місті Семенівці Чернігівської області. На кладовищі на вулиці Прямій.

У пам'ять про Максима Грачова в жовтні 2015 року на будівлі Семенівської загальноосвітньої школи № 5 встановлена меморіальна дошка.

Спогади першої вчительки Артюх Надії Василівни

Далекого 1992 року до 1 класу ЗОШ № 5 прийшли 9 учнів: 8 хлопчиків і одна дівчинка. Серед них був маленький на зріст, худорлявий хлопчик із карими оченятами. Це був Максим Грачов. Веселі вдачі, безконфліктний, відповідальний. Час минув швидко. Разом із друзями вчилися, змагалися, бешкетували подитячому, сподівалися і мріяли. Бо школа, як рідна мати, виколисує, леліє дітей, дає їм дорогу в життя. І вже дорослих дітей-випускників проводить в омріяну путь та чекає на теплі зустрічі. Максим повернувся до нас у школу навіки – на меморіальній дошці. Обірвалося молоде життя. Але допоки ми живі – житиме пам'ять про героя.

Максим Грачов із меморіальної дошки щодня зустрічає й проводжає поглядом учнів, нагадуючи кожному, що таке справжній героїзм, про те, що він, Максим Грачов, поклав життя за те, щоб ми жили в мирній квітучій Україні.

Спогади класного керівника Василенка Миколи Володимировича

Максим був компанійською людиною. Завжди за можливості заходив до школи, цікавився шкільним життям.

Коли я став класним керівником 5 класу, Максим був найменшим у класі. Не відмовлявся від будь-яких доручень. Дружив із усіма однокласниками. Навіть після закінчення школи не втрачав зв'язків із ними. За першої можливості пішов захищати Батьківщину. Мав великі надії на майбутнє, але трапилось інше.

Я думаю такі, як Максим, і є справжніми патріотами.

Учні Семенівської ЗОШ І-ІІ ступенів № 5: Василякий Оксана, Кухно Яна – учениці 9 класу.

Керівниця – Савосько Валентина Михайлівна, учителька музичного мистецтва та педагог-організатор Семенівської ЗОШ І-ІІ ступенів № 5 Семенівського району.

**Кеслер
Віктор Олександрович**

14. 05. 1973 – 12. 06. 2015

Народився 14 травня 1973 року в селищі Красногорському Ташкентської області (Узбекистан).

У 1985 році його сім'я переїжджає в місто Борзну Чернігівської області. У 1990 році закінчив Борзнянську ЗОШ I-III ступенів, після закінчення якої навчався в Конотопському професійно-технічному училищі № 4, де здобув спеціальність столяра.

У 1991 році був призваний на службу до Збройних сил України, яку проходив у танкових військах. Після демобілізації зі строкової служби працював столяром. Останнім часом – будівельником у місті Києві. Разом із сім'єю проживав у селі Курінь Бахмацького району. Віктор Олександрович був гарним другом. Завжди допомагав у розв'язанні різних проблем. Наполегливо працював, був талановитим майстром своєї справи. У ставленні до людей був доброзичливим, щирим. Привітна усмішка надихала до приємного спілкування. Був комунікабельним.

Мобілізований до лав Збройних сил України в лютому 2015 року.

Військову підготовку проходив у 169-му Навчальному центрі Сухопутних військ України (смт Десна Козелецького району).

В АТО у складі 30-ї окремої механізованої

бригади (місто Новоград-Волинський Житомирської області).

Загинув 12 червня 2015 року приблизно о 15.00 унаслідок мінометного обстрілу опорного пункту українських військ у районі селища Луганське Бахмутського району Донецької області.

Похований 17 червня 2015 року в селі Курінь Бахмацького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 553 від 22 вересня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Рогова Наталія Григорівна – мати (с. Курінь, Бахмацький р-н)

Вітя – мій первісток. Із дитинства був жалісливим. Змалку доглядав за молодшою сестрою Вікторією.

Коли став дорослим, допомагав мені, дуже хвилювався за мене і тому кожного дня телефонував уранці й увечері, турбувався про моє здоров'я. І навіть у той трагічний день зателефонував о шостій ранку, поцікавився моїми справами. Запевнив мене в тому, що в нього все добре. Але не так сталося, як сказалося... Навіки втратила я свого сина.

Барабаш Юрій Миколайович – друг (м. Борзна, Чернігівська область, 1971 р. н.)

Віктор був для мене братом. Наше дитинство проходило в одному місті, школі, вулиці. Запам'ятався вірним товаришем, порядною людиною, спортсменом. І так склалося життя, що останні 10 років ми разом працювали будівельниками в м. Києві.

Іващенко Ігор Миколайович – знайомий (м. Борзна, Чернігівська область)

Порядний, чесний. Знавець своєї справи. Гарний спеціаліст із будівництва саун. Своє вміння передавав іншим робітникам.

Ільченко Оксана Анатоліївна – цивільна дружина (с. Курінь, Бахмацький р-н, 1975 р. н.)

Разом ми прожили 10 років. Він був для мене вірним, турботливим, дбайливим господарем. Багато часу проводив із родиною, усі труднощі, які були на нашому шляху, ми долали разом. Він був таким чоловіком, якому можна було довірити сокровенне.

Птіцин Владислав Сергійович – син цивільної дружини, учень 9 класу Курінського НВК (с. Курінь, Бахмацький р-н, 2002 р. н.)

Я рано втратив свого рідного батька, а дядя Вітя зміг полюбити мене як рідного. Багато часу я проводив із ним: грали у футбол, ходили відпочивати на ставок, займалися по господарству. Особливо запам'яталося, коли ми їздили в Батурин на річку Сейм вудити рибу. Учив мене бути справжнім чоловіком. Я йому вдячний за все.

Іващенко Лариса Миколаївна – подруга сім'ї (с. Курінь, Бахмацький р-н, 1975 р. н.)

Болісно усвідомлювати те, що Віті немає поруч. Коли йду на роботу, то мене вже ніхто так привітно не зустріне біля його двору, не запросить гостинно до своєї хати. А тільки мовчки дивиться сумним поглядом із обеліска. У моїй пам'яті він залишився веселим, товариським, життєрадісним.

Роботу виконали пошуковці 9 класу Курінського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» Бахмацької районної ради Чернігівської області: Бойко Олексій, Гордієнко Аліна, Гришко Ірина, Левченко Ярослава, Мацко Катерина, Ожог Аліна, Птіцин Владислав, Старовойт Анастасія, Шии Ігор.

Керівниця – Левченко Людмила Олександрівна, учителька географії.

**Москотін
Леонід Павлович**
14. 01. 1956 – 11. 07. 2015

Народився 14 січня 1956 року в селі Комарівці Борзнянського району Чернігівської області.

Закінчив Ніжинську загальноосвітню школу № 1 (1973) та хіміко-біологічний факультет Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Після закінчення вишу працював учителем хімії та біології в школі с. Григоро-Іванівки Ніжинського району. Згодом перейшов працювати на завод «Ніжинсільмаш», протягом 5 років працював там майстром.

Далі доля закинула його на північ Радянського Союзу – Чукотку, де в суворих кліматичних умовах 5,5 років працював енергетиком. Після розпаду Радянського Союзу повернувся на Батьківщину і приєднався до прогресивних політичних рухів. На початку 1990-х років підтримував ідею незалежності України. Останні роки політичну діяльність поєднував із роботою на Ніжинському комбінаті хлібопродуктів.

Від 2012 року – член Ніжинської міської організації ВО «Свобода».

Активний учасник Революції Гідності. Леонід Павлович був одним із героїчних учасників Майдану. Пройшов його від перших днів до останнього.

23 травня 2015 року добровольцем уступив на військову службу до загону «Карпатська Січ». Від травня до липня 2015 року воював під Донецьким аеропортом неподалік сіл Пісок та Водяного.

Загинув від осколкових поранень 11 липня 2015 року під час бойового чергування в районі Донецького аеропорту в результаті обстрілу з гранатомета.

Похований 14 липня 2015 року в місті Ніжині на Овдіївському кладовищі.

Посмертно був нагороджений медаллю «За жертвовність та любов до України».

Указом Президента України № 9 від 16 січня 2016 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Леоніда Москотіна в жовтні 2015 року на будівлі Ніжинської загальноосвітньої школи № 1 встановлена меморіальна дошка.

Зі спогадів Муромця Олексія, кіборга, пройшов ДАП, воював у складі 95-ї ОМБР.

Його комунікабельності могли позаздрити. Дядя Льоша мій сусід. Коли я попав у зону АТО, то мені було відомо, що дядя Льоша на фронті, знав, що він у складі 93-ї бригади, але не думав, що ми зустрінемось. Зв'язався з ним по телефону, виявилось, що ми стоїмо поряд біля Водяного. І так довелося там побачитись. Поки були поруч, то частенько навідувались один до одного, він швидко знайшов спільну мову з моїми хлопцями. А коли загинув, то наш командир відрядив нас на похорони, ще й наказав, щоб був вінок від усієї 95-ї бригади.

Гарна він був людина, наш дядя Льоша, щира, відверта, товариська.

Вічна йому пам'ять... Герої не вмирають

Учениця 10 класу Ніжинської ЗОШ I-III ступенів № 1 Хвост Дарія Анатоліївна.

Керівниця – Ярош Оксана Борисівна, учителька історії та правознавства Ніжинської ЗОШ I-III ступенів № 1.

**Матяш
Григорій Володимирович**

15. 06. 1989 – 31. 07. 2015

Народився 15 червня 1989 року в Прилуках. Навчався в київських загальноосвітніх школах № 211 та № 240. Закінчив коледж морського і річкового флоту Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.

Захоплювався ковальським ремеслом, займався реконструкцією, працював ковалем у Центрі традиційного ковальського ремесла. Учасник багатьох українських та міжнародних виставок.

Учасник Революції Гідності.

До Збройних сил України вступив весною 2014 року добровільно. Молодший сержант полку патрульної служби міліції особливого призначення «Дніпро-1» ГУ МВС у Дніпропетровській області.

Загинув 31 липня 2015 року в районі села Пісків Ясинуватського району Донецької області (Донецький аеропорт).

Похований 4 серпня 2015 року в Прилуках.

Указом Президента України № 573 від 10 жовтня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Шумейко Олександр Вікторович

24. 09. 1982 – 03. 08. 2015

Головний навідник гаубиці «Рапіра», солдат 17-го окремого мотопіхотного батальйону 57-ї окремої мотопіхотної бригади.

Народився 24 вересня 1982 року в селі Митченках Бахмацького району Чернігівської області. Уже в 1988 році його сім'я переїхала на проживання до міста Щолкіне Ленінського району АР Крим, де Сашко і пішов у 1-й клас місцевої школи. У Причорномор'ї родина проживала до 1993 року, а потім повернулася на Чернігівщину, а саме в село Киселівку Менського району. Тут у віці одинадцяти років Олександр пішов у 5-й клас Киселівської загальноосвітньої школи I–III ступенів.

У 2000 році закінчив Киселівську ЗОШ I–III ст. Після закінчення школи юнак вступив на заочне відділення Чернігівського інституту економіки та управління за спеціальністю «Фінанси». Одночасно з навчанням Олександр працював рятувальником у Києві.

Строкову службу в армії Шумейко Олександр Вікторович проходив у військовій частині «Десна» (на Чернігівщині) від весни 2002 до осені 2003 року.

Здобувши вищу освіту, у 2007 році Олександр одружився. Разом зі своєю дружиною переїхав на постійне місце проживання до Автономної Республіки Крим. Там влаштувався на роботу рятувальником. У Криму проживав до 2014 року. У зв'язку із військовим переворотом та незаконним референдумом Олександр повернувся на батьківщину. Працював рятувальником у відділенні Менської 10-ї державної пожежно-рятувальної частини.

11 лютого 2015 року Шумейко Олександр був мобілізований до лав Збройних сил України за власним бажанням.

Загинув Олександр Шумейко 3 серпня 2015 року на бойових позиціях у місті Дзержинську поблизу Горлівки, що на Донеччині.

22 вересня героя було нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У травні 2016 року біля Киселівської сільської ради Менського району Чернігівської області була відкрита меморіальна дошка.

Зі спогадів класної керівниці Авраменко Тетяни Михайлівни

Навчання давалося Саші неважко. Улюбленими предметами були історія, англійська мова, українська мова та література, географія.

У спілкуванні з ровесниками був завжди толерантним і спокійним, а до вчителів ставився з повагою, тим паче, що його мама сама працювала педагогом у цій же школі. Закінчив школу Саша у 2000 році на оцінки «добре» і «відмінно».

Коли прийшов у відпустку з АТО 27 травня 2015 року, із задоволенням прийшов на зустріч однокласників, яких дуже любив. Він дуже радів, що їм удалося зібратися.

Зі спогадів однокласниці Марини Желудовської

Друзі, рідні і близькі люди запам'ятали Сашка як добру, справедливу, скромну і працьовиту людину. Його захопленнями були футбол і музика. Улюбленим гуртом була «Арія».

А ще він дуже любив море і Крим. Саша мріяв про те, що півострів повернеться додому. Під час зустрічі з однокласниками він твердо заявив: «Я не заспокоюся, поки Крим знов не стане наш!»

Зі слів матері Сущенко Євгенії Петрівни

Олександр був мобілізований до лав Збройних сил України за власним бажанням. Ніякі вмовляння з боку друзів, рідних, знайомих не допомогли. Перед своїм від'їздом він сказав: «Повернуся зі щитом в руках або на щиті». Твердо вірив у те, що Україна переможе і ми проженемо ворога з рідної землі. Ні на секунду не сумнівався, що наша армія стане сильною і нездоланною. Про це неодноразово говорив по телефону і коли приїздив у відпустку з АТО.

Я пишаюсь своїм хлопчиком, який пішов захищати рідну землю і народ від наруги ворогів. Вірю, що герої не вмирають. У моєму серці він буде жити до останнього подиху.

Мати героя написала такі рядки:

Ти будеш вічно в пам'яті людей,
яких любив і захищав.

І до останньої хвилини
за них життя своє віддавав!

Автори роботи: вихованці гуртка «Джура» Киселівської ЗОШ І-ІІІ ступенів: Гончаров Сергій, Євус Іван, Васько Максим, Оліфіренко Віталіна, Лях Дмитро, Олещенко Олеся, Громиченко Дарина, Ігнатовський Олександр, Кугук Роман, Малетич В'ячеслав, Ходько Ярослав, Ходько Олександр.

Керівник пошукової групи – Степанюк Григорій Улянович, учитель історії Киселівської ЗОШ І-ІІІ ступенів.

Пакалов
Олег Михайлович
17. 07. 1970 – 09. 08. 2015

Народився 17 липня 1970 року в селі Буда Вороб'ївська Новгород-Сіверського району Чернігівської області. Батька Олег не знав. Мати – Інна Іванівна (1947 – 2004). Ріс із бабусею та дідусем у с. Півнівщині Городнянського району.

Після закінчення восьмирічної школи навчався в Чернігівському професійному ліцеї залізничного транспорту № 5, потім проходив строкову військову службу в Радянській армії в Підмосков'ї. Працював на різних посадах у КСП імені Мічуріна села Хрипівки Городнянського району, згодом – у Городнянському держлісгоспі. Деякий час перебував у Криму на заробітках. Останні роки проживав разом із тіткою Польською Тетяною Іванівною та її чоловіком Володимиром Олександровичем.

Мобілізований 1 лютого 2015 року. Військову службу спочатку проходив у військовій частині в смт Десна Козелецького району, потім у навчальному центрі в місті Рівному.

В АТО – у складі 14-ї окремої механізованої бригади.

Загинув унаслідок снайперського вогню 9 серпня 2015 року в районі міста Маріуполя Донецької області. Бронежилет не врятував від кулі калібру 12,6 мм.

Похований 13 серпня 2015 року в селі Півнівщині Городнянського району Чернігівської області.

У пам'яті односельців, колишніх співробітників, волонтерів Городнянщини, усіх, хто був особисто знайомий з Олегом Михайловичем, він залишиться людиною доброю, завжди усміхненою, привітною й абсолютно невибагливою, справжнім чоловіком, готовим завжди прийти на допомогу тим, хто її потребує.

Рішенням виконавчого комітету Чернігівської міської ради від 21 липня 2016 року № 294 прізвище Пакалова Олега Михайловича занесено до Меморіальної дошки загиблим випускникам Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту – у списку осіб, які героїчно загинули під час виконання військового обов'язку зі збереження державного суверенітету України.

Спогади Хоменко Тетяни Василівни

Із Олегом ми разом працювали. Він був дуже хорошою людиною, завжди приходив усім на допомогу. Я працювала телятницею. Пам'ятаю, довго не могла під'єднати доїльний апарат, а в Олега була легка рука, він швидко мене навчив. Царство йому небесне, нехай земля буде пухом.

Автор проекту: Воробей Анна Володимирівна, учениця 9-Б класу Городнянської районної гімназії.

Керівник – Лепень Володимир Федорович, учитель історії, правознавства та суспільних дисциплін Городнянської районної гімназії Чернігівської області.

**Барановський
В'ячеслав Миколайович**
13. 10. 1976 – 26. 08. 2015

Народився 13 жовтня 1976 року в місті Умані Черкаської області.

Навчався в ЗОШ № 19 міста Чернігова. У 1993 р., після закінчення навчання в школі, вступив до Харківського інституту льотчиків ВПС, який закінчив у 1997 р. та отримав звання лейтенанта військового управління тактичного рівня.

У 1997 – 1999 рр. – помічник командира літака 243-го окремого змішаного авіаційного полку (військова частина А 2537, м. Львів). У 1999 – 2007 рр. – пілот транспортної авіаційної ескадрильї цієї ж військової частини. Військовий льотчик III класу. Звільнений у запас у 2007 р. Після звільнення з лав ЗСУ певний час працював у приватних структурах. Мобілізований до лав Збройних сил України 1 вересня 2014 р.

Звання: капітан.

Посада: командир кулеметного взводу роти вогневої підтримки 41-го мотопіхотного батальйону ЗСУ.

Підрозділ: 41-й окремий мотопіхотний батальйон (1-а окрема танкова бригада).

Обставини, час та місце загибелі героя: загинув 26 серпня 2015 р. унаслідок артобстрілів із боку терористів і російських окупантів у районі с. Прохорівки Волноваського району (Донецька область).

Указом Президента України №306/2016 від 20 липня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

Відгук однокласниці із ЗОШ № 19 Світлани Нозадзе, яка проживає в Росії

Квіти покладаю герою! Герою, який віддав життя за великий подвиг заради Української землі! За дітей, волю, за краще майбутнє! Кожен Герой залишає нам свій мовчазний наказ! Лице, очі, усмішка та дуже живий погляд дає надію... Що все не дарма! «Слава Героям!»—не просто слова... Слова, омиті кров'ю, потом, землею, стражданням, сльозами, дитячим сміхом та новими світлими днями, радістю та вірою в усе краще! Пам'ять про тих, кого немає з нами відтак буде з нами! Безсмертя – також життя! У наших серцях, думках, словах... Я низько вклоняюся тобі, Герою! Покойся з миром! Твій подвиг ніколи не буде забутий! Ти завжди живий! Вічна Слава Героям!

Олексій Скиртач, бойовий побратим

Про цю Людину я можу розповідати годинами! Пара світлин скаже набагато більше. Славко воював у нашому батальйоні на найпередовіших рубежах дев'ять місяців поспіль!!! – від листопада 2014 р. До дембеля йому залишилося пару тижнів...

Світлана Леопольдівна Ратнер, учитель англійської мови

Коли дізналася про смерть – серце в мене зупинилося! Ми навчали своїх учнів для життя, а не для смерті! Який він розумний та товариський був! Як жалко його батька! Я вчила обох дітей, – крім Славка, ще й старшу сестру Галину. Тепер і Славкова донька Катерина сиротою стала!

Віра Федорівна Шиш, учитель математики, класний керівник

Рік минув, а я не можу втямити, що Славка немає! Така людина була – чесна, щира, добра! 38 років – жити та жити! Життю радіти, а не лягти в землю!

Колектив пошуково-дослідницької роботи– гурток «Юний красзнавець»:

Жданова Дар'я, Бурсак Ксенія, Шуба Сергій – учні 10-А класу.

Керівник гуртка Клопот В. М., Чернігівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 19, м. Чернігів Чернігівської міської ради Чернігівської області.

**Задорожній
Віктор Володимирович**

13. 03. 1978 – 25. 10. 2015

Народився 13 березня 1978 року в селі Ковтунівці Прилуцького району Чернігівської області. Навчався в Дубовогаївській школі. Після закінчення дев'яти класів працював трактористом в селі Ковтунівці Прилуцького району.

Після навчання в школі вступив до Дігтярівського училища (Срібнянський район), де здобув професію тракториста.

У 18 років був призваний до лав української армії. Після служби працював трактористом у с. Ковтунівці, на місцевій птахофабриці, на СТО в місті Прилуках. А потім їздив на заробітки в Москву.

У лютому 2015 року був призваний на військову службу в зону АТО.

Службу проходив у складі 53-ї окремої механізованої бригади.

Загинув 25 жовтня 2015 року в селі Кам'янці Ясинуватського району Донецької області.

Похований 30 жовтня 2015 року на кладовищі в селищі Дубовий Гай Прилуцького району.

13 жовтня 2016 року на фасаді Дубовогаївської ЗОШ І-ІІІ ст. відкрито меморіальну дошку загиблому.

Зі спогадів однокласників

Сергій Овденко

Із Віктором ми ходили в один клас у Дубовогаївську школу і навчалися там до дев'ятого класу. Хорошим і надійним був він однокласником, другом і товаришем. І вже після школи ми продовжували дружити, спілкуватися, любили ловити рибу, грати у футбол. Потім життя розкидало нас у різні боки, по заробітках.

Та, як би воно не склалося, Вітя продовжував залишатися доброю людиною. Коли я дізнався, що Віті уже немає, не повірив. Поки не побачив його у... домовині. Дуже жаль друга...

Володимир Даниленко

У нашому класі було вісім хлопців і стільки ж дівчат. І всі, як один, шанували і поважали Вітю. Адже він був завжди компанійським і мав веселу вдачу, був вірним другом і приятелем. У всьому на нього можна було поклатися. Із таким не страшно іти навіть у розвідку. Дуже шкода...

Згадує класна керівниця Прокоф'єва Валентина Іванівна:

«Клас, у якому навчався Вітя, на фаховій стежині був моїм першим п'ятим класом. Лагідна дитяча усмішка цього хлопчини переді мною постає завжди. Окрім навчання, на його дитячі плечі лягали турботи по домашньому господарству, адже батьки від зорі до зорі працювали в колгоспі. Треба було принести води, доглянути худобу... А ще він любив на річці Рудій ловити карасиків, щоб зі старшою сестричкою Ларисою готувати вечерю батькам, які стомлені поверталися із роботи. Увечері разом із хлопцями-ровесниками на сільській вулиці грав у футбол. Він непомітно виріс, змужнів. Став помічником у батька на фермі. Косив траву, рубав дрова... А ще мої вихованці, у тім числі і Вітя, із захопленням читали про розвідників, героїв. Через роки він і сам став героєм... Щиро вдячна батькам, які виховали такого сина, котрий ціною свого життя захищав мир і спокій Батьківщини. І недарма сьогодні сонце наче обцілює його, сама природа не хоче розлучатися з ним...»

Пошукова група Дубогаївської ЗОШ І-ІІІ ступенів Прилуцької районної ради Чернігівської області.

Лисняк Любов Іванівна, заступниця директора з виховної роботи, Назаренко Людмила Олександрівна, педагог-організатор Дубогаївської ЗОШ І-ІІІ ступенів, село Дубовий гай Прилуцької районної ради Чернігівської області.

Хряпа Ігор Васильович

10. 09. 1980 – 26. 10. 2015

Народився 10 вересня 1980 року в селі Вороньках Бобровицького району Чернігівської області в працелюбній сім'ї, де батько Василь Іванович – охоронник СВК «Пам'яті декабристів», мати Валентина Василівна – сільська бібліотекарка, дорослий брат Андрій.

У 1997 році закінчив Вороньківську ЗОШ I-III ступенів Бобровицького району.

Після закінчення школи Ігор вступив на заочне відділення Ніжинського університету. У 1998 – 2000 роках служив у Збройних силах України в аеромобільних військах.

Після проходження військової служби працював в охоронній фірмі «Альфа-щит» у місті Києві.

Мобілізований до лав Збройних сил України 2 лютого 2015 року, проходив перепідготовку на Житомирському полігоні, 20 червня був направлений у зону АТО у складі 81-ої окремої аеромобільної бригади.

26 жовтня 2015 року під Донецьким аеропортом зав'язався 40-хвилинний бій із диверсійною групою місцевих бойовиків. Хряпа Ігор, ризикуючи власним життям, прийняв бій на себе, що дало можливість нашим воїнам зайняти позицію та окопатися, і цим урятував від загибелі 21 свого

побратима. Він, не замислюючись, віддав своє життя, рятуючи товаришів. І загинув як герой.

Похований 30 жовтня 2015 року в селі Вороньках Бобровицького району Чернігівської області.

Указом Президента України № 103 від 21 березня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Усі, хто знав Ігоря, розповідають про нього тільки добре: доброзичливий, відповідальний, надійний товариш. Учителі та однокласники, що миттєво відгукнулися на страшну звістку, згадують його щирий погляд, справжню дружбу, взаємодопомогу й виручку. Багато добрих справ залишив після себе. Покинув недобудований будинок, діток-ангеляток... Ніхто не поверне рідним сина, брата, чоловіка, батька...

У пам'ять про Ігоря Хряпу в грудні 2015 року на будівлі Вороньківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів установлена меморіальна дошка.

Пошукова група учнів 9 класу Вороньківської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради: Моцак Дмитро, Шута Тетяна, Басанько Катерина.

Керівники пошукової групи – Добреля Ольга Броніславівна, заступниця директора з виховної роботи, Бойко Анатолій Іванович, учитель історії, Папенко Ірина Володимирівна, педагог-організатор, Вороньківська ЗОШ І-ІІІ ступенів Бобровицької районної ради.

Нешко
Ігор Володимирович

12. 01. 1978 – 08. 11. 2015

Народився 12 січня 1978 року в місті Чернігові.

У 1993 році закінчив ЗОШ І-ІІІ ступенів № 12 міста Чернігова та музичну школу № 1 і в цьому ж році вступив до Чернігівського музичного училища імені Левка Ревуцького.

У 1997 році закінчив музичне училище і вступив до Львівського військового інституту при національному університеті «Львівська політехніка» на спеціальність «військовий диригент», де у 2001 році отримав диплом бакалавра, а завершив навчання та здобув вищу музичну освіту в Київському національному університеті культури та мистецтв за спеціальністю «викладач музики та диригент оркестру».

Від 2001 до 2009 року служив музикантом у військовому оркестрі 8-го Чернігівського навчального центру Державної служби транспорту та зв'язку. Як соліст оркестру мав вищу категорію. З оркестром виступав у військових частинах, на урочистих заходах міста Чернігова та області, із концертами їздив у військові частини, розташовані в інших областях країни.

Маючи досвід військової служби музикантом, у 2010 році пішов на прикордонну службу. Протягом 5 років служив на посаді інспектора прикордонної служби відділу «Добрянка». Під час формування оперативно-бойової прикордонної комендатури «Чернігів» Чернігівського прикордонного загону старший прапорщик Ігор Нешко одним із перших у підрозділі виявив бажання потрапити до її складу та вирушити до зони проведення АТО.

На передовій перебував від червня 2015 року. У жовтні 2015 року, напередодні Дня захисника України, Ігор Володимирович Нешко був нагороджений високою нагородою прикордонників – нагрудним знаком «За мужність в охороні державного кордону».

Загинув 8 листопада 2015 року внаслідок аварії автомобіля «Кугуар», яким прикордонний наряд направлявся в

контрольний пункт «Георгіївка» для несення служби. Трагедія сталася в районі селища Курахівка Селідівського району Донецької області.

Похований 11 листопада 2015 року в місті Чернігові на Алеї героїв (кладовище «Яцево»).

Йому було 37 років і він був єдиним сином у матері. Залишилася без чоловіка дружина, а без батька – маленький син.

5 листопада 2016 року на ЗСШФМП № 12 до річниці загибелі Нешку Ігореві Володимировичу була урочисто відкрита меморіальна дошка, а у жовтні 2017 року – меморіальна дошка на Чернігівському музичному училищі імені Левка Ревуцького.

Спогади матері Житнікової Людмили Володимирівни

Мій єдиний син прийшов у цей світ воїном. Ще в дитинстві, десь років у шість, малював війну. Згодом, уявляючи себе лицарем, любив битися на мечях, був лідером серед дітей, придумував військові ігри. Улюблена книжка його дитинства – «Книга майбутніх командирів», вона і зараз стоїть на книжковій полиці, нагадуючи про сина. Років у тринадцять Ігор почав писати пригодницькі та фантастичні оповідання під назвою «Зоряні війни», героями яких були його друзі. Здавалося, що він стане

військовим, а став... військовим музикантом. У домі постійно звучала музика, бо я – учитель музики, і це вплинуло на його світосприйняття, і музика потіснила дитячі фантазії та мрії. Він став професійним музикантом і грав у Чернігівському військовому оркестрі транспорту та зв'язку.

Уже дорослим цікавився зброєю, прочитав багато книжок про історичні події, де ця зброя використовувалася. Залишилася невеличка колекція імітації зброї та іграшкових її повторень. Улюблені фільми та комп'ютерні ігри теж були пов'язані з війною. Дитячу мрію – стати військовим – Ігор здійснив-таки, перейшовши служити до Чернігівського прикордонного загону. Коли почалася неоголошена війна, він, відчуваючи особисту потребу в цьому, звернувся до свого керівництва з

проханням направити його захищати країну.

Ігор був воїном від народження – воїном він і загинув, захищаючи свій народ.

Переживши велику особисту трагедію, я почала писати вірші. І всі вони присвячені сину. Ось один із них.

Де ти, сину? Відгукнись...
Я тепер на Небі, але зовсім близько,
Інколи підлітаю до вас низько-низько,
Майже поруч... крилом торкаюсь,
Зрозуміти, що на Землі, намагаюсь:
Бачу бої жорстокі й запеклі,
Хлопці на передовій, як у пеклі.
Полум'я, дим на Сході країни,

Б'ються герої за мир в Україні.
Бачу воїнів, що рідную землю спасають,
За народ кожен день помирають,
Йдуть по хмарках у далеку путь –
І назад вже ніколи їх не повернуть...
Ангели-охоронці часу не гають,
Душі героїв проводять до Раю,
Ми з побратимами їх зустрічаєм,
З янгольським хором їм «Слава» співаєм...
Життя на Землі – це у Всесвіті мить,
І гідно потрібно земний вік прожити...
І мирне життя для дітей здобувати,
А їх пам'ятать, пам'ятать, пам'ятать...

Спогади дружини Журавель Юліни Олександрівни

Ми познайомилися в далекому, але такому близькому 1998 році під час навчання у військовому інституті при національному університеті «Львівська політехніка». Я приїхала з Півдня України – із міста Бердянська, а Ігор із Півночі – із Чернігова.

Уперше зустрілися під час репетиції концерту, він грав, я співала... Ми просто були друзями, він навчався на диригента військового оркестру, я – на перекладача, і навіть уявити собі не могли, що майже через 13 років доля знову нас зведе завдяки Інтернету і ми одружимося. Нам було подаровано три з половиною роки щасливого подружнього життя, три роки перед вічною розлукою...

Ми мріяли і планували жити довго та щасливо, мати велику родину, побачити разом світ і постаріти в коханні один до одного, та війна все перекреслила.

Спогади побратима Михайла Мазка

Ми разом служили в оперативно-бойовій прикордонній комендатурі «Чернігів». Нашим заданням було недопущення че-

рез кордон заборонених товарів, що йшли на окуповану територію, але ми несли й бойові чергування на блокпосту. На завдання їхали на броневих автомобілях «Когуар», де Ігор був старшим машини. Його позивний – «Сєдой», і він мав більш ніж 15 бойових виходів та перестрілок із ворогом на нульовому блокпосту.

Із таким побратимом не страшно було йти на завдання, у розвідку, бо він ретельно до них готувався, був уважним до кожної дрібниці, і я мав упевненість, що не кине у складну хвилину. Бути військовим – це його покликання, бо багато знав та вмів, а головне – був патріотом своєї країни.

Спогади друга дитинства Станіслава Маркелова

З Ігорем ми дружили від дитинства, бо жили в одному дворі і ходили в одну школу. Його мама, Людмила Володимирівна, викладала в нашій школі музичне мистецтво, і ми часто збиралися в них удома. Ігор був мені за брата, і ми так і називали один одного. Він був не тільки військовим музикантом, прикордонником, а ще й завзятим КВНщиком, любив сцену і міг би стати відомим актором, бо мав яскраву зовнішність і талант перевтілення, був центром уваги на будь-якому молодіжному зібранні, та його покликанням усе ж таки стала військова справа. Я завжди міг покласти на нього, як на себе, бо знав – не підведе. Ми дружили все життя, і зараз його дуже не вистачає, згадую наше дитинство, юність і дякую долі, що в мене був такий друг-брат.

Спогади товариша по службі у військовому оркестрі В'ячеслава Остроуха

Ми з Ігорем познайомилися у 2004 році, коли я прийшов на службу у військовий оркестр 8-го Чернігівського навчального центру державної служби транспорту і зв'язку. Ігор був для мене старшим товаришем та другом, підказував, допомагав порадой. Це була людина завжди привітна, усміхнена, налаштована на позитив. Свій саксофон любив і сприймав як живу істоту,

був удачний йому, бо через нього міг передати глибину своїх почуттів. Улюбленим твором була мелодія з кінофільму «Довга дорога в дюнах», яку він виконував із особливим натхненням, вона стала його візитівкою як музиканта.

Спогади тітки Нешко Наталії Дмитрівни

Я зовсім не здивована, що Ігор став військовим, бо в родині Нешків усі були військовими, це – династія. Батько Володимир Андрійович та його брат Олександр Андрійович Нешки були офіцерами Протиповітряної оборони, захищали кордони Радянського Союзу, а дід, Андрій Миронович Нешко – герой Другої світової війни, офіцер, легендарний комбат, нагороджений двома орденами Бойового Червоного Прапора та медаллю «За відвагу».

Бабуся, Катерина Степанівна Стогнут-Нешко, теж нагороджена медаллю «За відвагу», бо була старшою медичною сестрою у фронтовому шпиталі. І навіть прадід, Мирон Григорович Нешко, усю війну воював сержантом у батальйоні сина Андрія. Онук теж мріяв продовжити військову династію і, захищаючи свою країну на Сході, гідно продовжив військові традиції родини.

Учні загальноосвітньої спеціалізованої школи фізико-математичного профілю № 12, м. Чернігів: Литвиненко Олександра, Тубан Кароліна, Трофименко Марія, Силенок Альона, Носко Альона, Федоряк Вікторія, Бурдело Євангеліна.

Керівниця музею і гуртка «Панянки» – Товстоліс Ірина.

Мешок
Олександр Володимирович
23. 04. 1981 – 11. 11. 2015

Народився 23 квітня 1981 року в селі Куликівка Городнянського району Чернігівської області.

Навчався в Куликівській ЗОШ I-II ступенів та Тупичівській ЗОШ I-III ступенів. Після проходження строкової військової служби (1999 – 2000 рр.) працював охоронцем у м. Чернігові та м. Броварах, слюсарем на Броварському заводі будівельних конструкцій, слюсарем на ПАТ «Куликівське молоко» та водієм у СТОВ «Віра» в с. Вихвостові Городнянського району.

Проходив службу в органах кримінально-виконавчої системи України в м. Чернігові. Мобілізований до лав ЗСУ 29 січня 2015 року. Молодший сержант, старший розвідник розвідувального взводу військової частини В 0116 у складі 95-ї окремої аеромобільної бригади.

Загинув 11 листопада 2015 року в районі міста Красногорівки Мар'їнського району Донецької області.

Похований 15 листопада 2015 року в селі Куликівці Городнянського району Чернігівської області.

У центрі с. Куликівка встановлено пам'ятний знак Олександрів Мешку.

На стіні біля центрального входу до Куликівської ЗОШ І-ІІ ст. встановлено меморіальну дошку на честь Олександра Мешка.

Зі спогадів учителів Куликівської ЗОШ І-ІІ ст.

Сашко був тихим, скромним юнаком, добре навчався, займався спортом. Найулюбленішими предметами були фізика та хімія. Був дуже працьовитим, завжди приходив на допомогу людям. Любов до праці йому прищепили ще з дитинства батьки Катерина Михайлівна та Володимир Прокопович.

Пам'ять про Сашу завжди залишиться в серці його доньки Вікторії, дружини Наталії, батьків, а також усіх односельців та небайдужих людей.

Зі слів дружини Наталії Мешок

Саша любив життя. Був люблячим батьком. Весь вільний час присвячував вихованню улюбленої доньки Вікторії. Допомагав їй у навчанні, грався з нею. Він навіки залишився в її пам'яті.

Він жив мирним життям і ніколи, мабуть, не думав, що доведеться взяти зброю до рук, щоб захищати свою Батьківщину. Коли він ішов на війну, то говорив: «Якщо не я, то хто буде захищати рідну землю від ворога».

Пошуковий загін Куликівської ЗОШ І-ІІ ст.: Романенко Христина (9 клас), Шевченко Алла (8 клас), Авраменко Софія (6 клас).

Керівниця: Козел Неля Олександрівна, учитель історії Куликівської ЗОШ І-ІІ ст.

Гулевський Ігор Володимирович

27. 01. 1984 – 28. 11. 2015

Гулевський Ігор Володимирович народився 27 січня 1984 року у селі Штукар Веселинівського району Миколаївської області. Навчався з 1991 року в Штукарській неповній середній школі.

У 1999 році мати Марія Петрівна з двома синами Ігорем та Віталієм переїхала до села Лісконоги Новгород-Сіверського району Чернігівської області. Ігоря з братом виховувала мама з вітчимом. Добрий, дружелюбний, ввічливий хлопчина дуже швидко адаптувався в новому середовищі однокурсників у Лісконогівській ЗОШ I-II ступенів, хоча провчилися разом тільки півроку. Отримав Ігор свідоцтво про базову загальну середню школу в 2000 році. Відслужив у лавах Збройних сил України, працював у товаристві «Переможець» на тваринницькій фермі, деякий час працював у Києві.

31-річного Ігоря Гулевського мобілізували у лютому 2015 року. На строковій службі він був танкістом. Його спеціальність – механік-водій, а їх потребувало наше військо. Тому і призвали. Проходив службу у Кіровоградській 57 окремій мотопіхотній бригаді, під час виконання службових обов'язків у зоні проведення АТО від розриву гранати був тяжко поранений, отримав контузію. У своїй військовій частині (В1670, код 08404866) отримав посвідчення учасника АТО. Його ще не демобілізували – відправили на мирну територію лікуватись. Односельці збирали гроші на лікування, які матір відправляла синові у госпіталь. І ще б зібрали, і не тільки вони, але не судилося... Хвороба здолала воїна, котрий бачив війну не по телевізору... Він боровся за життя, перемагаючи біль, розпач.

28 листопада 2015 року в Центральному клінічному госпіталі ЗСУ Ігор Гулевський помер від харчового ботулізму, викликаного токсином типу Е.

Востаннє пронесли у труні Ігоря лісконогівськими вулицями, якими ходив до школи і на перше побачення... За траурною процесією йшли ледь не всі лісконогівці – молодь, жінки, чоловіки і старі бабусі, дідусі з палицями.

Сільське кладовище – останній прихисток буття земного.

Рідні й односельці пам'ятатимуть його живим. Таким, яким знали свого Ігоря. Дуже хорошим, доброзичливим, безвідмовним. Люблячим батьком для маленької донечки своєї цивільної дружини...

До кінця днів не висохнуть сльози на материнських очах, не загоїться рана...

Вічна тобі пам'ять, Ігоре! І слава!

Учні 9 класу Лісконогівської ЗОШ І-ІІ ступенів Новгород-Сіверської районної ради Чернігівської області.

Керівник – учитель історії Черненко І.О.

Мельник Віктор Анатолійович

27. 06. 1990 – 04. 12. 2015

Народився 27 червня 1990 року в селі Світличному Варвинського району Чернігівської області.

У 2005 році закінчив Світличанську ЗОШ I-II ступенів, продовжив навчання в Дашенківській ЗОШ I-III ступенів Варвинського району, яку закінчив у 2007 році.

Після закінчення школи проходив військову службу у військовій частині 3004 ВВ МВС України м. Донецька. Саме там, у Донецьку, він близько познайомився з

шахтарським краєм, із його, у своїй більшості, працелюбними та щирими мешканцями.

У свої 18, під час проходження служби, Віктор залишився без батька.

Після проходження строкової військової служби працював контролером на продуктових складах фірми «Фоззі-фуд» у місті Києві. Був неодружений. Усього себе присвятив матері, сестрі і бабусі, тому що найголовнішим у житті для нього була сім'я, він уважав своїм обов'язком оберігати їх, тому коли йому прийшла повістка, без роздумів прийняв її.

11 березня 2015 року його мобілізували (у 24 роки), свої 25 років зустрів в окопі на передовій. Проходив навчання у Львові на Яворівському полігоні, де протягом 30-ти днів навчали снайперів. Після закінчення курсів направили захищати Україну на Сході.

Старший сержант, снайпер військової частини А 4533 (57-а

окрема мотопіхотна бригада, місто Артемівськ Донецької області).

Завжди перебував на передових позиціях у зоні антитерористичної операції.

Загинув 4 грудня 2015 року внаслідок кульового поранення у районі села Зайцевого Артемівського району Донецької області.

Похований у селі Світличному Варвинського району Чернігівської області.

Рідна сестра героя Віра Мельник працює в управлінні цивільного захисту Головного управління ДСНС України в Донецькій області.

Указом Президента України від 25 листопада 2016 року № 522 за проявлені мужність і героїзм посмертно удостоєний нагороди – ордена «За мужність» III-го ступеня.

У пам'ять про Віктора Мельника в травні 2016 року на будівлі Світличанської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Вихованці туристсько-краєзнавчого клубу «Ніка».

Керівник – Прима Олег Леонідович, заступник директора з навчально-виховної роботи районного Будинку школярів, смт Варва Варвинського району.

**Померлі
та загиблі під
час служби**

**Лисиченко
Олександр Миколайович**

25. 11. 1977 – 21. 06. 2014

Народився 25 листопада 1977 р. у м. Маріуполі Донецької області.

На 2014 рік – штурман авіаційної ескадрильї спеціального призначення оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України в м. Ніжині.

Загинув 21 червня 2014 р. під Харковом у районі села Лизогубівка в результаті падіння гелікоптера Мі-8Т, який прямував за маршрутом Ніжин – Чугуїв для забезпечення перевезення особового складу та гуманітарної допомоги в зону АТО. 22 червня о 06.45 пошуково-рятувальними силами ДСНС України було виявлено місце катастрофи – через негоду його шукали майже добу. Гелікоптер розбився та згорів.

Похований у м. Маріуполі Донецької області.

Залишилися дружина та двоє дітей.

Указом Президента України № 593/2014 від 15 липня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

**Михайлик
Володимир Георгійович**

24. 09. 1975 – 21. 06. 2014

Народився 24 вересня 1975 року в с. Слободі Буринського району Сумської області.

На 2014 рік – бортінженер авіаційної ескадрильї спеціального призначення оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України в м. Ні-

жині.

Загинув 21 червня 2014 р. під Харковом в районі села Лизогубівки в результаті падіння гелікоптера Мі-8Т, який слідував за маршрутом Ніжин – Чугуїв для забезпечення перевезення особового складу та гуманітарної допомоги в зону АТО. 22 червня о 06.45 пошуково-рятувальними силами ДСНС України було виявлено місце катастрофи – через негоду його шукали майже добу. Гелікоптер розбився та згорів.

Похований у с. Слободі Буринського району Сумської області.

Указом Президента України № 593/2014 від 15 липня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

**Редькін
Руслан Вікторович**
23. 04. 1977 – 21. 06. 2014

Народився 23 квітня 1977 року в м. Охтирці Сумської області.

На 2014 рік – підполковник, командир авіаційної ескадрильї спеціального призначення оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України в м. Ніжині.

Загинув 21 червня 2014 р. під Харковом в районі села Лизогубівки в результаті падіння гелікоптера Мі-8Т, який прямував за маршрутом Ніжин – Чугуїв для забезпечення перевезення особового складу та гуманітарної допомоги в зону АТО. 22 червня о 06.45 пошуково-рятувальними силами ДСНС України було виявлено місце катастрофи – через негоду його шукали майже добу. Гелікоптер розбився та згорів.

Похований у м. Бердичеві Житомирської області.

Залишилися дружина та двоє дітей.

Указом Президента України № 593/2014 від 15 липня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Макідон
Віктор Михайлович

05. 11. 1969 – 22. 07. 2014

Народився 5 листопада 1969 року в місті Ніжині Чернігівської області.

У 1985 році закінчив Ніжинську загальноосвітню школу № 15.

Від грудня 1990 року проходив службу в органах внутрішніх справ Ніжина та Києва. У 2013 році вийшов на пенсію, але від початку АТО – поновився на службі. 16 червня 2014 року зарахований до списків особового складу батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Миротворець».

Під час перебування в районі АТО помер 22 липня 2014 року від набряку легенів та гострої коронарної недостатності, викликаних фізичним та моральним перенавантаженням.

Похований 25 липня 2014 року в місті Ніжині Чернігівської області.

Указом Президента України № 436/2015 від 17 липня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Віктора Макідона у вересні 2015 року на будівлі Ніжинської загальноосвітньої школи № 15 встановлена меморіальна дошка.

Як згадувала його дружина **Оксана**: «Останній раз він дзвонив 22 липня. Розповів, що 18 липня в районі Попасної

батальйон вів важкий довгий бій, із якого дивом вийшов без утрат. Зрозуміло, що все, що відбувалося тоді, сильно вплинуло на бійців. Вони відчували себе виснаженими і втомленими. Чоловік не дуже любив ніжні слова, йому легше було влаштувати мені сюрприз або подарувати квіти. А тут він сказав, що дуже скучив, що хоче додому. «Кидай усе і повертайся», – відповіла йому я. Відразу звернула увагу, що Вітя тяжко дихав.

За більш ніж двадцять років спільного життя я вивчила чоловіка досконально, знала кожну його звичку. Буває, він усміхається, але я розумію: щось трапилось... Стала розпитувати. Чоловік неохоче, але все ж розповів, що ще під час бою через величезне напруження в нього кольнуло серце, після цього тяжко дихається. Лікар дав йому таблетку, але ліки не дуже й допомогли. Хвилин 20 чоловік говорив і з сином. Розпитував про все: про рідних, друзів, відпочинок. Попрощалися ми, зізнаючись одне одному в любові. Ніч пройшла як у маренні.

О сьомій ранку я розплющила очі від того, що стрілка на настінному масивному годиннику, які ми з Вітею купили відразу після весілля, дуже голосно перестрибнула на цифру сім. І тут же пролунав дзвінок від Вітиного друга: «Оксано, твого чоловіка більше немає. У нього зупинилося серце. Урятувати його ми не змогли».

Потім все було, як у тумані... Була надія, що все неправда і він живий...».

Виконала – Бутенко Світлана, учениця 11 класу ЗОШ №15, м. Ніжин.

Керівниця загону – Ямпольська Наталія Анатоліївна, заступниця директора з виховної роботи ЗОШ №15, м. Ніжин.

**Захарчук
Олександр
Олександрович**
01. 09. 1990 – 01. 09. 2014

Народився 1 вересня 1990 року в селі Морозівка Малинського району Житомирської області в багатодітній сім'ї. Матір позбавили батьківських прав, тому Олександр ви-

ховувався в інтернаті. Незважаючи на це, він залишився доброю та чуйною людиною.

У 22 роки одружився із Литвин Альоною. Через деякий час у них народився син, якого назвали Артемом. Олександр був учасником акцій протесту на Майдані Незалежності в Києві. Потім вступив добровольцем до 24 батальйону територіальної оборони «Айдар».

Брав участь в антитерористичній операції в Донецькій та Луганській областях. У зоні АТО він був чуйним другом та товаришем, завжди приходив усім на допомогу.

Під час своєї відпустки 1 вересня 2014 року, коли Олександрові мало виповнитися 24 роки, він приїхав до дружини в смт Олишівку, але за трагічних обставин у свій день народження він помирає.

З вересня 2014 року Олександра поховали зі всіма почестями в смт Олишівці, хоча він і не загинув у зоні проведення анти-терористичної операції, але залишився героєм для своєї родини та країни.

*Пошукова група Центру туристично-краєзнавчої творчості.
Керівниця – Железняк Христина Михайлівна.*

Пірог
Микола Петрович
09. 08. 1980 – 01. 10. 2014

Народився Микола Петрович 9 серпня 1980 року в селі Петрушині Чернігівського району Чернігівської області. Згодом родина переїхала до Чернігова. Микола навчався в загальноосвітній школі № 2, закінчив дев'ять класів. Був веселим, товариським хлопцем, ділився з друзями всім, завжди готовий був допомогти. Допомігав матері, бо з п'ятирічного віку залишився без тата, поважав і дуже цінував свого дідуся, котрий замінив хлопцеві батька. Навчання Микола продовжив у Чернігівському професійно-технічному училищі № 5, здобув спеціальність слюсаря, електрозварника. Потім була служба в армії. Військовий вишкіл Микола проходив у місті Фастові артилеристом. Демобілізувався і повернувся до Чернігова. У ті роки важко було знайти роботу, та Микола не байдикував, допомагав дідусяві в селі, знаходив тимчасову роботу в місті. Був фізично розвинений, не цурався важкої праці. Знайомі порадили поїхати на заробітки в Москву. Улаштувався там на роботу, зустрічався, а згодом і одружився з Тетяною, медичною сестрою, котра працювала в онкоцентрі. Виховували доньку, яку Микола вдовчив. Коли народився син Ярослав, здавалося, що щастя оселилося надовго в родині. Микола Петрович упродовж дванадцяти років прожив у Москві, працював, виховував дітей.

Несподівано, у лютому 2014 року в Миколи померла дружина, це було першим серйозним випробуванням, коли здавалося, що світ розколовся навпіл. Підтримала сина мати, Надія Михайлівна, приїхала в Москву, була поруч, а потім разом повернулися в рідне місто. Виїхали з Москви в той день, коли росій-

ські війська анексували Крим. Надія Михайлівна пригадує, що телебачення невинно транслювало новини про події в Україні, нагнітаючи і перекручуючи реальні факти. Це дуже засмучувало, а водночас хотілося потрапити додому. Невдовзі Микола отримав запрошення із військкомату і твердо вирішив, що не буде ховатися, і 30 квітня був призваний за мобілізацією, не вагаючись, пішов захищати Батьківщину.

Микола Петрович служив артилеристом у складі 3 роти 13 батальйону «Чернігів» на Луганщині. На той час там було дуже гаряче, міста Луганськ, Макарів, Щастя були під прицільним обстрілом, багато побратимів було поранено, техніка не витримувала. Там загинули найближчі друзі з його розрахунку, а Миколі довелося вибиратися з оточення під постійним обстрілом ворожої артилерії.

Поранення отримав на Луганщині під час обстрілів із РСЗВ «Град». Проходив лікування в Харківському шпиталі. Травми були серйозними і потребували довготривалого лікування та реабілітації. На той час у шпиталь постійно прибували тяжкопоранені бійці, і за власним бажанням Микола був переведений до шпиталю Чернігова. 1 жовтня 2014 року прибув до рідного міста, проте до шпиталю не потрапив – помер від гострої серцевої недостатності.

Похований у Чернігові.

Пошуковий загін Чернігівської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 4 – учні 9-10 класів.

Керівниця загону – Коновал Ольга Василівна, учителька історії Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 4, м. Чернігів.

Рибачко
Олександр Олегович
30. 06. 1976 – 11. 11. 2014

Рибачко Олександр Олегович народився 30 червня 1976 року в місті Носівці Чернігівської області.

Від 1983 до 1993 року навчався в Носівській загальноосвітній школі № 1, після закінчення якої вступив на навчання до СПТУ № 26 м. Києва за спеціальністю «будівельник».

У 1994 році був призваний військовим комісаріатом Ватутінського району міста Києва до лав Збройних сил України. Від грудня 1994 до серпня 1996 року проходив службу на посаді водія автомобілів частин цивільної оборони в Харківській області.

У 2002 році вступив до Харківського юридичного університету імені Ярослава Мудрого на юридичний факультет, вивчав право.

У березні 2014 року був призваний до лав Збройних сил України. Під час мобілізації на особливий період проходив службу у військовій частині с. Гончарівського на посаді старшого водія-санітара відділення збору та евакуації поранених медичної роти військової частини В-1688 у званні старшого сержанта. У період від 31 жовтня до 10 листопада 2014 року брав безпосередню участь у антитерористичній операції, забезпеченні її проведення й захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України на території Донецької та Луганської областей.

10 листопада 2014 року був направлений із району проведення антитерористичної операції до місця постійної дислокації військової частини. Помер 11 листопада 2014 року внаслідок нещасного випадку.

У школі зарекомендував себе здібним учнем. Цікавився історією, любив літературу, знав напам'ять багато поезій. Часто друзям декламував вірші Сергія Єсеніна, які особливо йому подобалися. Був веселим, товариським та працелюбним хлопцем.

Пошукова група Носівської районної гімназії: Ващенко Денис, Гармаш Арсеній, Картавцева Ангеліна, Колош Лідія, Литвиненко Ангеліна, Мартиненко Марія, Нечипоренко Ангеліна, Сахно Ангеліна, Стеценко Дар'я, Федченко Анастасія, Щербаків Нікіта.

Керівниця пошукової групи – Кузьменко Катерина Михайлівна, учителька англійської та німецької мов Носівської районної гімназії, м. Носівка, Чернігівська область.

Лестуха Володимир Михайлович

11. 04. 1987 – 09. 01. 2015

Народився 11 квітня 1987 року в м. Бахмачі Чернігівської області.

У 1993 році пішов у перший клас середньої школи № 5 м. Бахмача. У 2002 році закінчив 9 класів і вступив у Борзнянський державний сільськогосподарський технікум, який закінчив у 2006 році, здобувши спеціальність бджоляра.

У 2006 – 2007 рр. був призваний на строкову військову службу до 95-ї аеромобільної бригади м. Житомира. Після закінчення служби працював у охоронній службі.

Вступив до Збройних сил України добровольцем у серпні 2014 року. Після навчань у Львові був переведений у зону АТО під місто Щастя Луганської області. 120 днів провів на передовій у складі 80-ї окремої високомобільної десантної бригади, після контузії повернувся додому.

Трагічно загинув 9 січня 2015 року в місці розташування військової частини біля села Підбірці Пустомитівського району Львівської області.

Похований 13 січня 2015 року в селі Великій Загорівці Борзнянського району Чернігівської області.

У пам'ять про Володимира Лестуху в травні 2015 року в селі Великій Загорівці встановлений меморіальний знак, а в листопаді 2015 року на будівлі Бахмацької загальноосвітньої школи № 5 установили меморіальну дошку.

Зі спогадів мами Лестухи Катерини Костянтинівни

Мій син Володя із самого дитинства ріс світлим і добрим хлопчиком. Мав багато друзів, завжди міг підтримати в тяжку хвилину. Займався спортом, був добре фізично підготовленим. Тільки він був не для війни, був дуже спокійний, не агресивний.

У тяжку хвилину для України пішов добровольцем захищати свою Вітчизну не вагаючись, бо був патріотом. Якось у автобусі його спитали, односельці: «Чому ти туди пішов?» То він відповів: «За жовто-блакитне і світле майбутнє».

Пригадую, як Володя дзвонив своїм товаришам, із якими разом проходив строкову службу в 95-й аеромобільній і які вже були на передовій від перших днів АТО. Чутно було навіть у телефон звуки пострілів та вибухів. Тоді він і вирішив, що теж повинен бути там зі своїми хлопцями. Пішов у військкомат і попросився добровольцем у 95-ту.

Він справді пішов туди за покликом серця, сам, не став чекати повістки. Сказав, таким ти мене виховала, інакше я не можу. Якщо я не піду туди, завтра таке буде й у нас удома. Немає в мене ні сім'ї, ні дітей. Хто, як не я?

Якось Володя приїхав у відпустку і я знайшла в нього ось цей вірш:

Найкращих, найліпших кладуть в домовини
Без черги, то надто вже рано.
Герої прямують в небесні долини
І там всі загоюють рани.
Сльозою скорботи, що справжня та щира,
Спадає на чорну стрічку,
Зціляє їх наша незламана віра
Та в пам'ять запалена свічка...

— Я так плакала, — згадує Катерина Костянтинівна. — Раніше ще я вірила, що син приїде живим додому, що все буде добре. А тут з'явилося якесь недобре передчуття, знаєте, материнське

серце завжди відчуває... Напевно ж, він там щось таке бачив, що написав цей вірш. Нічого не розповідав мені, мабуть, оберігав, не хотів хвилювати. Ті, хто пройшов крізь те пекло, вони нічого не розповідають, вони мовчать.

Цей вірш мені постійно «стукає» в голові. Час не лікує, горе не забувається, тільки трохи притупляється біль на якийсь момент, але ти постійно про це думаєш. Хоронити дітей – то найстрашніше. Не дай, Бог, нікому своїх дітей хоронити!

Він завжди в мене перед очима, усміхнений, задумливий... Світлий він був дуже, хороший. Був люблячим сином і братом, добрим і щедрим. Я пишаюсь своїм сином. Для мене він – героєм.

Учні гуртка «Юні миротворці» Бахмацької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 5: Бур'ян Ярослав, Руденко Вікторія, Мовтян Катерина, Яломенко Владислав, Стеценко Діана, Данилець Інна.

Керівниця – Добренька Оксана Олексіївна, учителька історії Бахмацької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 5 Бахмацької районної ради Чернігівської області.

Білоус
Ілля Костянтинович
10. 05. 1996 – 17. 02. 2015

Народився 10 травня 1996 року в Чернігові.

Закінчив 9 класів Чернігівської загальноосвітньої школи № 9 та Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту № 5 за фахом «зварник, слюсар-сантехнік».

Коли почалися військові події на сході країни, вирішив їхати на Донбас відстоювати Незалежність України.

У вересні 2014 року звернувся до Чернігівського військкомату з проханням зарахувати його на військову службу в Збройні сили України, але, зваживши на вік, йому було 18 років, відмовили. Тоді він попросився добровольцем до патрульної служби міліції особливого призначення «Чернігів», куди був зарахований рядовим. Із цього моменту почалася його місія захисника Батьківщини.

Трагічно загинув 17 лютого 2015 року в селі Кіпті Козелецького району Чернігівської області під час повернення підрозділу на ротацію додому.

Похований 19 лютого 2015 року в Чернігові на Алеї Героїв кладовища «Яцево».

Йому було 18 років, він був єдиною дитиною в матері.

Спогади матері Олени Олегівни Білоус

У дитинстві Іллюша був жвавим, непосидючим та веселим хлопчиком. Улюблений предмет – фізкультура, бо там були рухливі ігри, свобода пересування, можна було поганяти у футбол, поштовхатися та позмагатися в спортивних вправах. Захоплен-

ня футболу перейшло і в юнацьке життя, спочатку грав у дворі, далі – у футбольній команді професійного ліцею № 5, пізніше став футбольним фанатом Чернігівського клубу «Десна». Там він уперше разом із товаришами перед початком футбольних матчів виголошував патріотичні гасла, які закликали молодь поважати свій народ та бути відданими своїй країні.

Я пригадую один випадок, який мені надовго запам'ятався. Одного разу Ілля з другом Мишком Приходьком поїхали кататися на велосипеді. Їхали швидко, змагалися у швидкості, і біля Десни Мишко не впорався з керуванням і з кручі разом із велосипедом полетів у річку. Сильно вдарившись, глибоко занурився у воду і став тонути. Ілля не розгубився, кинув велосипед і з кручі стрибнув у річку, витягнув Мишка і навіть його велосипед.

Після загибелі Іллі Мишко кожного тижня ходив на його могилу, довго сидів там і навіть плакав, адже не зміг урятувати друга, як той урятував його.

Ось таким був мій син: упевненим, хоробрим і мужнім, таким і пішов на війну у вісімнадцять років, а на дев'ятнадцятому, захищаючи країну, загинув. Три ротації!!! Стояв на блокпостах і хоча нам казав, що стоїть на третій лінії, а побратими пізніше розповіли, що його ставили і на нульові блокпости. Це зовсім поряд із ворогом, і ніхто не звертав уваги, що Ілля був ще зовсім дитиною. Як ми його відпустили? Сказав нам, що як рядовий батальйону патрульної служби міліції буде нести службу з охо-

рони порядку і нічого загрозливого в цій службі нема. Загинув при не встановлених до цих пір обставинах, але я точно знаю, що син був патріотом своєї країни. І хоча мав мало років, не став ховатися від війни, як деякі заробітчани, хто в Росії, хто в Європі, а добровольцем пішов боронити країну на Сході.

Мій син герой, а герої не вмирають.

Спогади друга та побратима Вадима Шатила

З Іллею Білоусом дружили з дитинства, він мені був як брат. Пам'ятаю його завжди усміхненим та привітним, а ще патріотичним. Коли зібралися воювати, нам обом було по 18 років. І хто перший запропонував їхати на схід країни, уже не можу пригадати, але дуже хотіли бути корисними своїй країні, бо хто, як не ми, молоді та завзяті. Служили біля Станиці Луганської, забезпечували порядок, доводилося стояти і на блокпостах. Ілля дуже ретельно та турботливо ставився до своєї зброї, вона в нього завжди була почищена та підготовлена до застосування. Ми мріяли про той час, коли закінчиться війна, повернемося додому та будемо працювати і жити в мирній Україні.

Коли загинув Ілля, я довго не міг прийти в себе, переживав, бо втратив не тільки побратима, друга дитинства, а й наміряне нами майбутнє.

Учні пошукового загону «Буран»: Пекур Дар'я (8 клас), Нагорна Христина (8 клас), Будаш Катерина (9 клас), Полюхович Марина (9 клас), Калюжний Нікіта (10 клас), Пузанова Катерина (10 клас), Нетоля Владислав (11 клас).

Керівниця – Ничипоренко Світлана Миколаївна, учителька історії та правознавства Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 9, м. Чернігів.

Баришполець Євген Володимирович

15. 05. 1981 – 28. 02. 2015

Народився 15 травня 1981 року в Чернігові.

Закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 30 та Чернігівський юридичний коледж.

Строкову службу проходив у м. Новомосковську.

Працював у місті Києві в охоронному агентстві «Саламандра», звідки й був мобілізований у Збройні сили України 6 вересня 2014 року. Батько солдата Володимир Григорович Баришполець розповідає, що син пішов служити без вагань – це відповідало його переконанням.

Солдат, командир розрахунку БМ-21 «Град» 92-ї окремої механізованої бригади. Після призову був направлений у Львівську область, м. Стариця на Яворівський полігон, де проходив навчання на командира розрахунку БМ-21 «Град». Потім був направлений у Харківську область, м. Чугуїв на місце дислокації 92-ї бригади.

Трагічно загинув 28 лютого 2015 року в розташуванні військової частини. Похований 4 березня 2015 року в Чернігові.

У Чернігові з найближчих родичів воїна живуть батько, сестри і брати – рідні і двоюрідні.

Пошуковий загін Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 30 Чернігівської міської ради Чернігівської області: Зіберт Поліна, 10-А клас, Каун Євген, 10-А клас, Петриченко Богдан, 10-А клас.

Керівниця пошукового загону – Провотар Світлана Володимирівна.

Новодід Олександр Анатолійович

19. 08. 1978 – 07. 03. 2015

Народився 19 серпня 1978 року в місті Бобровиця Чернігівської області. В родині вже була сестричка Ніна, якій на той час виповнилося 14 років, і вона допомагала мамі доглядати маленького братика. Коли йому було два роки, родина переїхала в село Ставицьке Козелецького району, де в 1984 році він пішов до першого класу. У 1993 році закінчує 9 класів Ставицької середньої школи і починає вчитися на тракториста-машиніста, а по закінченні працює в колгоспі трактористом та комбайнером.

25 листопада 1996 році його призвали на строкову службу до Збройних сил України, яку він проходив у місті Первомайську Миколаївської області.

Після повернення зі строкової служби працював механізатором у селі Калиті Броварського району Київської області. Протягом останнього часу працював механізатором у ПП «Ставицьке» Козелецького району. Роботи не цурався, все вмів зробити, добре розбирався в техніці і був гарним механіком. У колективі і в селі його поважали, бо мав гарний характер, завжди усміхнений та з почуттям гумору.

У серпні 2014 року був мобілізований Козелецьким районним військовим комісаріатом до лав Збройних сил України. Пішов не вагаючись, хоча сумував, що безпорадна мама залишається сама. Спочатку він був на навчанні у Гончарівському, а згодом 1 вересня 2014 року направлений у 13 окремий мотопіхотний батальйон першої танкової бригади. Перед поїздкою в зону АТО вони їздили збирати поблизу зони побиту та зламану техніку,

одну машину Саша відремонтував і повернувся за кермом КамАЗу, з того часу в нього був позивний «Камаз».

14 січня 2015 року 13 окремий мотопіхотний батальйон відправили в зону АТО у Вуглегірськ. Спочатку з ним був зв'язок, а потім він обірвався, і Саша вважався безвісти зниклим, та згодом він вийшов на зв'язок і розповів, що там справжня війна. Контузія, сильне переохолодження, переживання та психологічне навантаження не пройшли дарма, він сильно захворів і був відправлений до лікарні.

7 березня 2015 року в районній лікарні міста Бахмута (Артемівська) Донецької області Саша помер від набряку мозку, стався внутрішньо-мозковий крововилив у ліву півкулю мозку.

Похований 10 березня 2015 року в селі Ставиському Козелецького району Чернігівської області.

Спогади рідної сестри Ніни Петрівни Коваленко.

Маленьким Саша називав мене мамою, бо наша мама хворіла, їй дали другу групу інвалідності, і я весь час займалася братом, опікувалася ним.

У дитинстві Саша ріс слухняною дитиною, гарно вчився, займався спортом, любив рибалку. Коли йому виповнилося

10 років, мама вирішила продати корову і купити козу, та Саша відмовив їй і сказав, що навчиться косити сіно і буде доглядати за коровою і господарством. З тих пір сіном займався Саша. Він був дуже роботязим, відповідальним, розумів, що єдиний чоловік у родині, і старався бути хазяїном. Ми жили дружно, допо-

магали один одному, і коли я поїхала на навчання до Чернігова в училище № 20, Саша приїздив до мене на вихідні і я знайомила брата з містом. А ще він любив читати книжки і дивитися фільми про війну, за що мама його інколи сварила. Перебуваючи в зоні АТО, Саша мені телефонував, розповідав про події, що там відбувалися, а мама не знала, де він служить, ми її не хотіли хвилювати.

В мене був найкращий брат і я дуже жалкую, що він загинув на цій клятій війні. Він справжній син своєї країни, який у тяжкий для неї час пішов захищати її від російських окупантів.

Зі спогадів односельців

Родина Олександра Новодіда була працюютою і він ріс хазяїном, добросовісно і старанно виконував роботу по господарству. Коли треба було щось зробити вдома, то завжди допомагав матері і сестрі, із односельцями був чемним, доброзичливим. Незважаючи на те, що був розлученим, часто спілкувався з сином, з любов'ю та теплотою розповідав односельцям про сина, як подарував йому свій мобільний телефон, сподівався, що синові сподобається, хоча сам залишився без телефону. Допомігав хворій мамі, вся домашня робота була на ньому.

Дуже шкода, що війна під назвою АТО забирає життя добрих, мужніх українських хлопців, які могли б жити і творити добро на користь людям і своїй країні.

Пошукова група зі створення Книги Пам'яті Чернігівщини «Герої не вмирають» – «Нащадки» Козелецької станції юних туристів Козелецького району: Чепак Діана, Чернявська Анастасія, Чернявська Вероніка, Ткаченко Дарина, Адаменко Максим, Шуляк Катерина, Доценко Віктор, Чернишов Артем.

Керівниця пошукової групи – Янко Лариса Олександрівна, директорка Козелецької станції юних туристів, керівниця туристсько-краєзнавчого гуртка.

**Афанасенко
Віктор Михайлович**

24. 10. 1973 – 09. 03. 2015

Народився 24 жовтня 1973 року в селі Галаганівці Семенівського району Чернігівської області у родині селян.

У 1988 році закінчив Галаганівську восьмирічну школу, у 1991 році – Курковицьку середню школу Стародубського району Брянської області.

У 1991 – 1993 роках проходив строкову військову службу: спочатку в навчальній частині «Десна» танкових військ, а потім у смт Гончарівському.

Від 1993 до 1997 року працював у КСП «Нове життя» в селі Галаганівці Семенівського району. Від 1997 до 1999 року працював землевпорядником Галаганівської сільської ради Семенівського району. Від 1999 року переведений на посаду механізатора ТОВ «Нове життя».

Призваний до лав Збройних сил України 2 вересня 2014 року. У зоні проведення АТО був у складі 41-го мотопіхотного батальйону 72-ї окремої механізованої бригади від початку вересня 2014 року.

Помер від хвороби 9 березня 2015 року біля села Прохорівки Волноваського району Донецької області.

Похований 12 березня 2015 року в селі Галаганівці Семенівського району. У травні 2016 року встановлено пам'ятник воїнові-герою.

**Зі спогадів учительки української мови та літератури
Моїсєнко О. М.**

Афанасенко Віктор був старанним учнем, уважний, чуйний, нікого ніколи не покинув у біді. А як він любив писати твори!

Особливо про свою вулицю, своє село, свою країну... Перебираю в пам'яті його дитячі, ніби дорослі роздуми: «Ось стежечка, яка веде мене до отчого порога. Там мене чекають батько й мати. Їхня усмішка, батьківська любов, теплі мозолясті долоні завжди в моїй душі... Такої вулиці, як моя, немає ніде у світі. Широка, біла від яблуневого цвіту весною, зелена влітку, оранжева восени і трішечки похмура взимку... А понад усе – моя Батьківщина, рідна Україна...» Згадую – і котяться сльози. А як він любив читати напам'ять вірші та гуморески! Найбільше Тараса Шевченка та Павла Глазового. У школі тоді було багато учнів. Усі завмирили, слухаючи його.

Односельці розповідають, що був дуже охайний, чемно вітався, ніколи ні з ким не сварився, любив порядок. На городі і в себе, і в людей робив. Усе рівненько, гладенько.

На кладовищі **офіцер 41-го батальйону Олег Михайленко сказав:** «Він боягузом ніколи не був. Віктор був хорошою людиною і бійцем, вірним товаришем».

Сільський голова Роман Кравченко розповів, що виріс Віктор у багатодітній сім'ї. Батько був у колгоспі бригадиром, Вітя після армії працював на комбайні і на тракторі. Батьки помирали рано, довго жив сам, а потім його прихистив директор місцевого ТОВ «Нове життя» Микола Сич.

Керівниця-авторка – Моїсєєнко Ольга Миколаївна, учителька української мови та літератури Галаганівської ЗОШ І-ІІ ступенів, село Галаганівка Семенівського району.

Фото надала вчителька Галаганівської ЗОШ І-ІІ ст. Євтушенко Наталія Леонідівна.

Жоголко

Роман Федорович

26. 08. 1975 – 03. 05. 2015

Жоголко Роман Федорович народився 26 серпня 1975 року в м. Городні. У 1992 році Роман здобув середню освіту в Городнянській середній школі № 1. У 1993 році був призваний на службу в навчальний центр «Десна».

У 2001 році закінчив Чернігівський державний інститут економіки та управління. Роман пройшов чималу трудову школу – від головного спеціаліста в управлінні облдержадміністрації до начальника відділу Чернігівського управління «Укрсиббанку».

20 червня 2014 року наказом командира військової частини В 1688 № 1887 був призваний на військову службу у зв'язку із мобілізацією. Роман служив у першій танковій бригаді снайперської роти, а згодом, через погіршення здоров'я, – зв'язківцем. Збирався разом із своїми товаришами в зону АТО.

Узимку, під час проходження військової служби, переніс серйозне інфекційне захворювання, яке дало ускладнення на серце. Романа оперували в Національному інституті серцево-судинної хірургії імені М. М. Амосова АМН України, та в результаті ускладнень Роман помер.

Похований у селі Пекурівка Городнянського району Чернігівської області.

Спогади мами Жоголко Ганни Антонівни

Не служити в армії – був сором. Романа захоплювали спогади рідного дідуся Івана, який воював, був розвідником та помер від поранень, отриманих на фронті: два роки приписав собі, щоб

піти на фронт воювати, а в 22 роки став командиром відділення полкової розвідки. Говорив, як дідусь маю захищати свою Батьківщину, хто, як не я. Був нагороджений орденом Слави III ст.

Роман був справжнім патріотом, надією, підтримкою та опорою для нас батьків, старшим братом для своєї сестри Оксани. Ураз для нашої сім'ї згасло сонце. Зупинилося життя. І те, що Роман загинув не від ворожої кулі, не на гарячому рубежі, аж ніскільки не приглушить біль від непоправної втрати. Він пішов із життя, виконуючи свій обов'язок перед країною, перед народом, перед рідними людьми, захищаючи нас усіх від загрози.

Його ім'я назавжди залишиться в нашій пам'яті.

Пошуковий загін Городнянської районної гімназії: Ховрич Іван (10-А клас), Сіроух Владислав (10-Б клас), Божко Христина (10-Б клас), Лучніков Владислав (10-Б клас).

Керівниця – Семенова Світлана Миколаївна, учителька історії Городнянської районної гімназії.

Смеян
Олександр Миколайович
19. 02. 1972 – 25. 06. 2015

Народився 19 лютого 1972 року в селі Великий Листвен Городнянського району Чернігівської області в багатодітній родині. Дитячі роки пройшли в рідних краях. Батьки – Смеян Микола Артемович та мати Ющенко Анастасія Яківна все своє життя працювали на фермі. Олександр рано залишився без батька, і шестеро дітей виховувала мати.

Старші допомагали матері на фермі, а старенька бабуся, яка жила з ними, приглядала за меншими. Коли Сашко підріс, то став надійним помічником і опорою для матері на роботі й удома.

У перший клас Олександр пішов у 1979 році. У молодших класах навчався добре. Мав добру пам'ять, знав багато віршів. У навчанні йому допомагала старша сестра, яка навчалася на відмінно. У старших класах Олександр був гарним спортсменом, уже в 7 класі брав участь у районних спортивних змаганнях із лижного спорту. У 1987 році закінчив Великолиственську восьмирічну школу та пішов навчатися в Тупичівську середню школу в 9 клас.

Після закінчення в 1989 році школи закінчив курси трактористів при ДТСААФ у місті Городні, після цього працював у с. Великий Листвен у колгоспі «Світанок». Через рік отримав повістку і пішов служити до Збройних сил. Служив у Москві у військовій частині 83420 старшим стрільком у роті охорони, охороняв Генштаб.

Після служби повернувся додому і працював трактористом.

У 1992 році одружився з Оленою Петрівною, яка працювала фармацевтом у місцевій аптеці. У 1993 році народився син Сергій. Часи були складні. Розформували колгосп, роботи не було, але Олександр не міг сидіти без роботи і пішов працювати на Ковалівський спиртозавод у село Тупичів. На заводі пропрацював 5 років, а після закриття працював трактористом у фермерському підприємстві «Лавр» с. Тупичева Городнянського району.

У 2004 році брав участь у Помаранчевій революції з надією на краще життя, на зміни в країні.

Призваний до Збройних сил України в серпні 2014 року.

Воював у складі 13-го окремого мотопіхотного батальйону під Щастям (Луганська область), Вуглегірськом, вийшов з-під Дебальцевого.

Помер 25 червня 2015 року вдома після реабілітації від серцевого нападу перед поверненням до батальйону. Відспівували героя у місцевій Михайлівській церкві.

Похований 27 червня 2015 року у Великому Листвені.

Пошуковий загін Великолиственської ЗОШ I-III ступенів: Зуб Руслан Сергійович (11 клас), Лузан Євгеній Сергійович (9 клас), Мехеденко Марина Миколаївна (9 клас), Хоменко Дарія Юріївна (9 клас), Лузан Дарія Володимирівна (8 клас).

Керівник – Овчар Артем Віталійович, учитель історії Великолиственської ЗОШ I-III ступенів.

Хурдепа
Сергій Анатолійович
07. 01. 1993 – 06. 09. 2015

Народився 7 січня 1993 року в селі Придеснянському Коропського району Чернігівської області. Згодом його сім'я переїхала жити до села Вишеньок цього ж району.

У 2007 році закінчив Вишеньківську ЗОШ І-ІІ ступенів.

Навчався добре, активно займався спортом, брав участь у змаганнях із тенісу та легкої атлетики. Після школи вступив до Сосницького професійного аграрного ліцею, де здобув освіту електрика.

16 травня 2012 року був призваний на строкову службу до Збройних сил України. Військову службу проходив у складі 72-ї окремої механізованої бригади (місто Біла Церква Київської області). Від 28 березня 2013 року – контрактник цієї військової частини.

Після початку бойових дій добровольцем пішов на фронт.

Загинув у районі розміщення розвідувальної роти в місті Волновасі Донецької області 6 вересня 2015 року внаслідок отримання численних смертельних поранень зі стрілецької зброї.

Похований 9 вересня 2015 року в селі Вишеньках Коропського району Чернігівської області.

У пам'ять про Сергія Хурдепу в жовтні 2015 року в селі Вишеньках встановлена меморіальна дошка.

Друзі і знайомі характеризують Сергія Хурдепу як веселого, доброзичливого хлопця з легким, позитивним характером. Із усіма завжди був усміхненим і привітним, нікому не відмовляв у допомозі. А вдома взагалі був незамінним помічником у до-

машньому господарстві, для батьків ще в малому віці став підмогою в сільськогосподарській праці, адже старався робити все на рівні з дорослими.

Спогад першої вчительки Супрун Тамари Миколаївни

Навіть не віриться, що вже ніколи не зможу побачити Сергія живим. Важко переносити його загибель. Сльози завжди обпікають моє серце, коли проходжу повз меморіальну дошку, звідки він тепер вічно усміхається до нас. Бо усмішка і Сергійко – це одне ціле.

Пам'ятаю його першокласником. Маленький, худенький, завжди усміхнений хлопчик із волоссям кольору пшеничного поля. Був хоч і не дуже енергійним, але життєрадісним, із нестримною цікавістю та жагою пізнання. Дуже багато читав. Бувало навіть на уроках. Бачила, але не завжди робила зауваження, бо читання – теж наука. А яку гарну пам'ять мав! Серед однокласників не виділявся, але брав участь у всіх можливих змаганнях, особливо спортивних.

Сергійко був дуже поміркованим, стриманим, але водночас і

винахідливим, сумлінним та відповідальним. Він не любив пафосу, був простим із усіма, завжди готовий прийти на допомогу, бо мав добре серце. Був надійним помічником у сім'ї і відданим у дружбі. Дружив із моїм сином. Бував у нас і вдома. Останній раз – перед строковою службою. Хлопець змалку звик до самостійності, на те були причини. Тому і підписав контракт не вагаючись. Сподівався на забезпечення прожиття собі та улюбленій сестричці Катрусі.

Йому було лише 22. Він хотів жити, кохати, ростити дітей та бачити мирне небо над головою. Як справжній чоловік, хоча й дуже молодий, не сховався, а виконав свій патріотичний обов'язок до кінця.

Я пишаюсь, що вчила Сергія. Він буде завжди в моєму серці. Герої не вмирають, вони живуть вічно!

Він буде жити в усмішках щодень,
Його душа не раз до нас озветься.
Він воював за Україну, за людей,
І в пам'яті у нас, я вірю, не зітреться!

Пам'яті Сергія Анатолійовича Хурдени

Не судилось жити вам на світі,
Наші діти, квіти молоді.
Віддали життя ви за країну,
За безпеку рідної землі.
Серед них і наш земляк – Сергійко,
Не побачив зовсім він життя.
Цей розумний, мудрий наш хлопчина,
Зовсім рано він пішов з життя.
Міг він гарно вчитись, працювати,
Бути корисним усе своє життя.
Але доля так розпорядилась:
20 років відміряла життя.
Провели тебе ми в путь останню,

В оці кожного бриніла гірка сльоза,
Не повернемо тебе ми вже ніколи,
Але пам'ять про тебе завжди жива.
Хай білим лебедем душа твоя літає,
Хай знайде спокій високо вгорі.
Рідня твоя тебе завжди пам'ятає
І молиться за тебе хай завжди.

Гавриленко Тамара Андріївна

*Гурток військово-патріотичного напрямку «Миротворець».
Керівниця пошукової групи – Дячук Раїса Іванівна, педагог-організатор Оболонської ЗОШ І–ІІІ ступенів, село Оболоння,
Коропська районна рада Чернігівської області.*

**Сакун
Микола Васильович**

10. 09. 1986 – 08. 09. 2015

Сакун Микола народився 10 вересня 1986 року в селі Тупичеві Городнянського району Чернігівської області.

У 2004 році закінчив Тупичівську загальноосвітню школу I-III ступенів. Після закінчення навчання проходив строкову військову службу.

Потім працював у рідному селі Тупичеві.

1 лютого 2015 року призваний до лав Збройних сил України.

Спочатку проходив військове злагодження та навчання у військовій частині А 0962 (селище Десна Козелецького району), згодом – рядовий в/ч В1688 (селище Гончарівське Чернігівського району).

30 серпня 2015 року під час транспортування бойової броньованої техніки із зони проведення АТО до місця постійної дислокації на залізничній станції Дарниця (м. Київ) потрапив у потужне силове електричне поле та зазнав тяжких травм. Був госпіталізований до Київського опікового центру.

Помер 8 вересня 2015 року в опіковому відділенні Київського військового шпиталю. У Колі залишилися чотири сестрички.

Похований у селі Тупичеві Городнянського району Чернігівської області.

Спогади класної керівниці Бобок Віри Володимирівни

Смерть жорстока і неблаганна. Вона не милує нікого – ні старих, ні малих. І особливо боляче, коли вона забирає таких молодих і повних сил, яким був Микола Сакун.

Я знала його від дуже раннього дитинства, у початковій школі він навчався в одному класі з моєю донькою. Першокласни-

ком гарно писав, мав каліграфічний почерк, його зошити були зразком для однокласників.

У п'ятому класі я стала його класною керівницею. Коля був завжди добрим, чуйним, умів співпереживати. Як більшість хлопчиків

його віку, до навчання ставився байдуже. Коли я мала з ним розмову щодо невивчених уроків, реагував спокійно, усміхався і говорив: «Нічого, Віро Володимирівно, я виправлюся!»

Микола був працелюбним, від малих років привченим до фізичної праці, завжди допомагав слабшим.

Сім'я Сакунів – багатодітна, Коля був єдиним сином, він любив своїх сестричок, завжди про них піклувався.

Пригадується випадок, коли Микола відслужив у армії й одного осіннього вечора разом із другом і однокласником Миколою Штаньком завітав до мене додому. Було приємно і радісно дивитися на веселе і усміхнене обличчя колишнього бешкетника. Воно випромінювало доброту і щирість.

Ось таким він і залишився в моїй пам'яті – веселим, усміхненим, життєрадісним, добрим.

Автори: Гонченко Дарина, учениця 9 класу Тупичівської ЗОШ І-ІІІ ступенів, Туз Наталія, учениця 9 класу Тупичівської ЗОШ І-ІІІ ступенів.

Керівниця пошукової групи – Савенко Наталія Вікторівна, учителька історії та правознавства Тупичівської ЗОШ І-ІІІ ступенів.

Шатило
Юрій Миколайович
09. 04. 1987 – 22. 09. 2015

Шатило Юрій Миколайович народився 9 квітня 1987 року в селі Старосілля Городнянського району. Від 1988 року проживав у місті Городні.

Навчався в Городнянській ЗОШ I-III ст. № 2 від 1994 до 2004 року. Після школи навчався в місті Чернігів на електрогазозварювальника.

У 2005 році призваний до лав Збройних сил України, строкову службу проходив у місті Києві. Після армії працював у Харкові електрогазозварником, де проживав із дружиною та донькою. Потім переїхав у рідне місто і їздив на заробітки в Росію.

7 липня 2015 року був призваний на військову службу за частковою мобілізацією. Перебував на навчальних зборах у Яворові, де отримав спеціальність «топогеодезист взводу звукометричної розвідки». Після навчальних зборів перебував у військовій частині В1688 І окремої танкової бригади Гончарівського. У військовій частині працював електрогазозварником, варив машини.

Помер 22 вересня 2015 року у військовій частині в Гончарівському від серцево-судинної недостатності. Похований у рідному місті Городні.

Спогади класної керівниці Масибут Світлани Михайлівни

Навчався в Городнянській ЗОШ I-III ст. № 2. Юра мав добрий розумовий розвиток, гарно навчався. На уроках був уважним, зосередженим. Улюблені предмети – зарубіжна література, людина і суспільство, МНВК, ДП, фізкультура, історія. Учень знав і любив історію України, дуже хотів, щоб у нашій державі було гідне життя, за що і загинув. Багато читав наукової літератури, захоплювався творами українського поета Василя Симоненка.

Одні з найулюбленіших рядків такі:

*Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.*

Захоплювався легкою атлетикою, футболом, волейболом. Їздив на змагання в Чернігів, посідав призові місця.

Цікавився технікою. Мріяв про професію, яка б стала головною метою його життя.

Виявляв цікавість до громадського життя класу, любив своїх друзів, рідних, завжди старався допомогти старшим, захистити слабших. Дуже любив природу, захоплювався риболовлею. За характером був швидкий, уразливий.

Спогади першої вчительки Коновальчук Інни Олександрівни

Уперше я побачила Юрка Шатила 1 вересня 1994 року на урочистій лінійці в школі. Відразу вразили великі зацікавлені очі і промениста усмішка цього русявого хлопчика.

Усі роки навчання в початковій школі Юрко був добрим і веселим, жвавим і бадьорим. Він міг поліпшити настрій однокласникам своєю усмішкою та жартами. Майстерно любив розповідати різні смішні історії, більшість яких траплялися саме з ними.

Мав у класі багато друзів. Завжди був готовий прийти на допомогу. Дуже часто давав поради своїм одноліткам. Взаємодо-

помога, милосердя та розуміння кожного – ось основні Юркові риси, якими він запам'ятався.

Найбільше Юркові подобалися уроки фізичної культури. Він був спортивним хлопчиком. Гарно грав у футбол. А у вільний від навчання час захоплювався їздою на велосипеді, любив порибалити на нашій невеличкій річці Чибриж.

Був активним учасником святкових заходів, які проводилися в класі. Відповідально ставився до кожної отриманої ролі.

Упевнена, що Юрій Шатило залишиться в нашій пам'яті веселим та життєрадісним. Він любив життя, але дуже рано з нього пішов.

Вічна слава Герою!!!

Пошуково-дослідницький загін «Краєзнавці» Городнянської ЗОШ I-III ступенів: Горлова Марина (10-А клас), Заровна Алла (11-Б клас), Матвієнко Яна (10-А клас), Прус Марина (9-В клас), Семак Владислав (10-Б клас), Скрипко Тетяна (9-Б клас), Терещенко Анастасія (8-Б клас).

Керівниця пошуково-дослідницького загону – Колешко Анна Вікторівна, педагог-організатор Городнянської ЗОШ I-III ст. № 2 Городнянського району Чернігівської області.

**Галушко
Олег Васильович**

10. 06. 1979 – 28. 11. 2015

Галушко Олег Васильович народився 10 червня 1979 року в місті Носівка Чернігівської області. Після закінчення в 1994 році неповної середньої школи № 7 працював різноробочим у колгоспі імені Енгельса, де трудилися його батьки. У 2009 році здобув професію столяра-будівельника в Темнівському навчальному центрі № 100. Працював у місті Києві на будівництві.

Віра Юхимівна Галушко, мати воїна, розповіла, що син завжди допомагав по господарству, був турботливим та співчутливим. Спокійний, скромний, доброзичливий – так характеризують Олега однокласники та товариші.

23 липня 2015 року Олег був мобілізований на військову службу. Проходив підготовку на Рівненщині. Потім був переведений до міста Чугуєва Харківської області. Далі проходив військову службу в частині, що в Райгородці. У телефонних розмовах із рідними солдат говорив: «Усе нормально, усе добре».

Галушко Олег загинув 28 листопада 2015 року в Райгородці Новоайдарського району Луганської області. У свідоцтві про смерть зазначено, що солдат «помер від вогнепальної вибухової травми живота з пошкодженням внутрішніх органів».

На похороні були представники Носівського військового комісаріату, колишні воїни АТО, учасники бойових дій, представники районної та міської влади. Заупокійна панахида пройшла у Святотроїцькому храмі. Провести в останню путь і підтримати матір зібралися мешканці Носівки, рідні, знайомі.

У Галушка Олега залишилися мати Віра Юхимівна і сестра Оксана. Батько помер 12 років тому. Дітей та дружини в Олега не було.

Виконавиця – Прядко Юлія, учениця 8 класу Носівської ЗОШ I-III ст. №1

Керівниця – Кратко Людмила Володимирівна, заступниця директора з виховної роботи.

**Назима
Петро Васильович**
28. 08. 1966 – 31. 12. 2015

Народився 28 серпня 1966 року в селі Дроздовиці Городнянського району Чернігівської області.

У 1983 році закінчив Дроздовицьку середню школу Городнянського району. Закінчив Замглайське СПТУ. Від 1984 до 1986 року служив у радянській армії.

Від 1987 до 1988 року працював робітником на заводі «Гомсільмаш». Проходив військову перепідготовку в Черкаській області, отримав військове звання старшого лейтенанта.

Після проходження строкової служби працював на ТОВ завод «АГАТ» та на нижньому складі Городнянського держлісгоспу в Городні.

Мобілізований до лав Збройних сил України 28 серпня 2015 року. В АТО у складі 57-ї мотопіхотної бригади – старший лейтенант, командир взводу зв'язку.

Помер 31 грудня 2015 року в лікарні міста Торецька (Держинська) Донецької області.

Похований 5 січня 2016 року в селі Дроздовиці Городнянського району.

Спогади Баранова Сергія Борисовича, учителя математики Дроздовицької ЗОШ І-ІІІ ст.

Петро Назима в 1983 році закінчив Дроздовицьку середню школу. У школі проявив себе здібним та наполегливим учнем. Вимогливо підходив до вибору товаришів, серед яких був ліде-

ром. Своєчасно виконував усі доручення вчителів. Брав активну участь у позакласній роботі та спортивному житті школи.

Пошуковий загін Дроздовицької ЗОШ І-ІІ ступенів: Дриг Роман (8 клас), Ковальова Даніела (7 клас). Керівник – Баранов Сергій Борисович, учитель математики Дроздовицької ЗОШ І-ІІ ступенів.

**Демобілізовані
учасники
бойових дій,
які померли
у мирний час**

Шурін Олександр Миколайович

03. 04. 1986 – 20. 05. 2015

Шурін Олександр Миколайович народився 3 квітня 1986 року в місті Чернігові.

1 вересня 1993 року Олександр пішов у перший клас загальноосвітньої школи № 33. Після закінчення школи (2003 р.) вступив до Херсонського аграрного університету, щоб здобути спеціальність інженера-технолога.

У 2006 – 2007 роках проходив строкову військову службу в 25 аеромобільній бригаді Збройних сил України у смт Гвардійське Дніпропетровської області.

Після демобілізації повернувся в рідне місто й закінчив навчання в Херсонському аграрному університеті, після чого працював інженером-технологом на підприємстві «Нивки» в місті Чернігові, а потім кілька років – у будівельній галузі.

7 лютого 2014 року Олександр одружився, і в цьому ж році у подружжя народився син Станіслав.

23 квітня 2014 року Шурін Олександр Миколайович у першій хвилі мобілізації був призваний до лав Збройних сил України. У зоні АТО Олександр служив у складі 13-го батальйону територіальної оборони, отримав звання старшого солдата.

Демобілізований 20 квітня 2015 року.

20 травня 2015 року після нетривалої хвороби серце бійця зупинилося...

Похований у місті Чернігові (кладовище Коти).

Спогади матері Людмили Василівни Шуріної

Я часто передивляюся світлини сина і перед очима все його життя, таке коротке, але яскраве і змістовне. Кожна фотографія гріє мою душу спогадами : дитячий садок, шкільні роки, останній дзвоник і вальс з першою вчителькою. Далі – навчання у Херсонському технологічному університеті, філіал якого зна-

ходився в Чернігові. Провчившись 2 роки, перейшов на заочну форму навчання та почав працювати будівельником, щоб платити за навчання. Самотужки освоїв будівельну професію, мав золоті руки і вдачу працелюба. Дома зробив професійний ремонт, і коли я дуже сумую за сином, торкаюся рукою то плитки на кухні, то шпалери у кімнати, все нагадує про нього. Коли прийшла повістка з військомату, зібрав речі і пішов на призивний пункт, так Сашко опинився в 13-му батальйоні територіальної охорони. Довго не признавався, що на Луганщині, не хотів мене хвилювати, і вже побратими розповіли про його службу. Через півроку приїхав у відпустку і розповів про події на Сході та показав світлини. На одному знімку яма, в якій лежала гілка, і Сашко розповів, що на цьому місці стояв намет, а там, де гілка – його ліжко. Після вибуху снаряда залишилася гілка і величезна вирва.

Пригадую ще одну розповідь сина. Солдати поїхали на річку по воду і зустріли місцевих дітлахів, пригостили їх печивом та згущеним молоком. Діти взяли смаколики, а їхні матері стривожено спостерігали зі своїх дворів, боялися, налякані російською пропагандою про українських карателів. Наступного дня вояки знов поїхали по воду, а діти вже їх чекали і простягли пакунок, де лежало з десяток картоплин, пара цибулин і пляшка олії. Їхні матері стояли біля парканів і привітно махали руками.

Сашко був добрим, турботливим сином, люблячим чоловіком і гарним батьком для маленького синочка. Він мріяв побудувати для сина великий будинок і щасливо жити в ньому великою родиною..., та не судилося. Хоча зі Сходу повернувся живим, рік перебування у зоні військових подій дав себе знати, і інфаркт міокарда наздогнав його вже дома і забрав життя, яке ще тільки починалося.

Я пишаюся своїм сином, бо мій син герой, який пішов захищати свою Батьківщину і віддав за неї життя.

Спогади дружини Світлани Григорівни Шуріної

Ми з Сашком знайомі з дитинства, бо жили на одній вулиці і вчилися в одній школі, тільки він був на клас менший. Ближче ми познайомилися пізніше завдяки спільним друзям. Почали зустрічатися і згодом, на мій день народження з величезним букетом троянд він освідчився мені в коханні. Коли ми йшли по вулиці, я часто ловила заздрісні погляди дівчат, бо мій коханий був гарним, струнким та спортивним чоловіком, завжди усміхненим та позитивним. Саша мав багато друзів, був душею компанії, любив музику, а ще більше танцювати, про це захоплення знали всі. Коли було потрібно приготувати їжу чи випрати білизну, теж умів і завжди допомагав в цьому мамі, а пізніше мені. Мав золоті руки і будівельну спеціальність освоїв самотужки, робив усе якісно і творчо. Через півтора року зустрічей ми вирішили одружитися, а згодом уже радісно чекали нашого первістка, та коли я була на восьмому місяці вагітності, Саша відправився в зону АТО захищати країну і нас з синочком. Коли народився Стасик, я зателефонувала чоловіку і почула в його голосі велике і радісне хвилювання, а згодом Саша приїхав на чотири дні і не було у світі щасливіших за нас. Далі – спілкування кожного дня в телефонному режимі, та чоловік нічого не розповідав про події, що відбувалися, не хотів хвилювати, беріг мене, а себе не зберіг, бо всю тяжкість випробувань, біль втрат, горе, яке бачив, пропускав через серце... ось воно і не витримало. Додому повернувся живим, потримав на руках свого однорічного синочка, спланував майбутнє, а через місяць помер у лікарні...

Я дякую долі, що вона дала нам можливість зустрітися і прожити хоч і невеликий час, та щасливою родиною. В мене болить душа, що син знає тата тільки по світлинам, але він підросте і я розкажу, яким його батько був сміливим і мужнім, як любив нас та пішов захищати. Саша назавжди залишиться в моєму серці сміливим, чесним та гідним – справжнім чоловіком.

Спогади побратима Олександра Надточія

З Сашком Шуріним ми познайомилися на буремному Сході у 2015 році, два українських хлопці з однаковим ім'ям. Стали друзями, бо було багато спільного і у поглядах на життя, і у вподобаннях. Сашко служив кулеметником. Часто ми здійснювали бойові виїзди на блокпости, розвозили бійцям боєприпаси, їжу, ліки та потрібні речі.

Дорога була довга, більш ніж 360 км і дуже напружена та небезпечна, бо обстрілювалась бойовиками. Наші розмови про рідних, домівку скорочували її і допомагали вижити в складних умовах. Сашко ділився зі мною своїми тривогами, бо вони з дружиною чекали дитину. Хотів назвати Сашком, та я відмовив його, бо теж хотів свого сина так назвати, а люди підказали, що янгол-охоронець буде один на двох і буде путатись у допомозі. Погодився. Ми їздили від одного блокпоста до другого, а одного разу, коли приїхали у Беловодськ, Сашко радісно повідомив, що у нього народився син – Станіслав. Він назвав сина, як мого, Стасом. Усі хлопці поздоровляли і раділи його щастю. Комбат дав йому кілька днів відпустки, і Сашко на крилах полетів забирати дружину з сином з пологового будинку. Дзвонив мені, турбувався, розпитував як хлопці, а одного разу повернувся і ми зустрілися, як брати, бо побратим на війні – це більше ніж рідний брат. Події розгорталися все важчі та страшніші, почалися нічні обстріли, гинули побратими та ми трималися. Сашко був мужнім та хоробрим вояком, на нього можна було покластися у складну хвилину, завжди казав: «Чим зможу – допоможу» і хоча мав мужній вигляд і міцну статуру, в душі був м'якою та доброю людиною. В тяжкі хвилини обстрілів ми мріяли про мирний час, коли познайомимо наших дружин та синочків Стасиків і будемо дружити родинами. Після смерті Сашка я дав слово, що обов'язково це зроблю в пам'ять про друга.

Гапон В'ячеслав Миколайович

10. 06. 1989 – 05. 07. 2015

Гапон В'ячеслав Миколайович народився 10 червня 1989 року в м. Прилуки. У 1996 році пішов до 1 класу Прилуцької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2, закінчив там 8 класів, у 9 класі навчався в Прилуцькій загальноосвітній школі I-III ступенів № 10. Ріс жвавим і активним хлопцем. Закінчив музичну школу по класу акордеона. Займався в Центрі творчості дітей та юнацтва в гуртку народних танців, відвідував секцію кікбоксингу.

Після закінчення школи навчався в Прилуцькому агротехнічному коледжі, який закінчив у 2008 році, набувши спеціальності техніка-електрика. Того ж року вступив на заочне відділення Сумського державного університету. У 2011 році отримав диплом бакалавра зі спеціальності «енергетичний менеджмент».

Від листопада 2008 до жовтня 2009 року проходив строкову службу в 72 механізованій бригаді у військовій частині м. Білої Церкви. Після закінчення служби в армії працював монтером із захисту підземних трубопроводів від корозії в НГВУ «Чернігів-нафтогаз».

Мобілізований у березні 2014 року. На фронті з червня 2014 по березень 2015 року.

Трагічно загинув у ДТП 5 липня 2015 року (розбився на мотоциклі).

Вернигоров Сергій Олександрович

29. 10. 1981 – 04. 09. 2015

Сергій Олександрович Вернигоров народився в м. Прилуках 29 жовтня 1981 року. Хлопчик ріс добрим, енергійним, напрочуд прихильним до матері, любив риболовлю і спорт.

Шкільне навчання розпочав у Прилуцькій ЗОШ І-ІІІ ст. № 3, далі навчався в ЗОШ І-ІІІ ст. № 10, у 2000 році закінчив агротехнічний коледж. Того ж таки 2000 року був призваний до лав армії, а після року служби перейшов служити в Прилуцьке військове містечко № 12 за контрактом. Від 2008 року – учасник бойових дій. Молодший сержант, командир відділення керованого мінування 2-го інженерно-саперного взводу інженерно-саперної роти групи інженерного забезпечення в/ч 1688.

Був призваний за мобілізацією у березні 2014 року. На фронті з червня по вересень 2014 року.

Помер 4 вересня 2015 року. Поховали його на міському кладовищі Нового Побута.

Голобородько Валерій Віталійович

23. 08. 1975 – 05. 10. 2015

Голобородько Валерій Віталійович народився 23 серпня 1975 року в місті Ніжині. До 9 класу навчався в Ніжинській середній школі № 12 (1982-1991 рр.). Був відмінником і старостою класу. Після школи продовжив навчання в Ніжинському технікумі механізації сільського господарства, який закінчив із червоним дипломом. Потім вступив на третій курс Харківського державного технічного університету. Після закінчення був інженером із цукрового обладнання.

У 1997 – 1998 роках проходив службу в Збройних силах України.

Працював у сфері обслуговування машин.

Був мобілізований у березні 2014 року. Брав участь у анти-терористичній операції від 16 червня 2014 року до 8 січня 2015 року.

Отримав статус учасника бойових дій, був нагороджений нагрудним знаком «учасник АТО».

Помер 5 жовтня 2015 року, перебуваючи в лікарні міста Чернігова, через зупинку серця. Похований у місті Ніжині.

Прудяк Олег Миколайович

05. 10. 1970 – 10. 10. 2015

Народився 5 жовтня 1970 року в селищі Варва Чернігівської області.

У 1986 році закінчив 8 класів Варвинської середньої школи.

Навчання продовжив у Могилів-Подільському будівельному технікумі за спеціальністю монтажника-висотника. Після закінчення навчання служив у лавах Збройних сил.

Після завершення служби Олег розпочав трудову діяльність у Варвинському районному міжгосподарському будівельно-монтажному об'єднанні «Райагробуд».

Далі працював майстром у ТОВ «Будівельник» та охоронцем на різних об'єктах НГВУ.

Останнім часом був помічником бурильника цеху капітального і підземного ремонту свердловин НГВУ «Чернігівнафтогаз».

Призваний за мобілізацією у березні 2014 року. У березні 2015 року був демобілізований.

10 жовтня 2015 року передчасно пішов із життя.

Бичок Віталій Григорович

14. 10. 1971 – 31. 10. 2015

Народився 14 жовтня 1971 року в селі Миколаївка Борзнянського району Чернігівської області. У 1987 році закінчив Миколаївську восьмирічну школу і вступив до Дніпропетровського коледжу автоматики і телемеханіки.

Проходив строкову службу в радянській армії від 1989 до 1991 року. У 1993 році закінчив коледж, влаштувався на роботу на Шабалинівський спиртзавод і одружився з Демченко Лариною Михайлівною.

У лютому 1995 року народилася донька Олена, а в грудні 1996 року – син Станіслав.

У 2010 році звільнився з Шабалинівського спиртозаводу за згодою сторін та влаштувався тимчасовим трактористом-машиністом на період сезонних робіт до ДП «ДГ Іванівка».

Призваний за мобілізацією у березні 2014 року. На фронті з листопада 2014 по березень 2015 року.

Помер 31 жовтня 2015 року. Похований в селі Миколаївці Борзнянського району Чернігівської області.

Черненко Денис Миколайович

08. 02. 1994 – 29. 11. 2015

Народився 8 лютого 1994 року в селі Мамекине Новгород-Сіверського району. У 2001 році пішов до 1 класу Мамекинської ЗОШ I ступеня. Від 2005 до 2007 року навчався в Новгород-Сіверській гімназії імені К. Д. Ушинського.

У 2007 перейшов до Смяцької ЗОШ I-III ст., яку закінчив у 2012 році.

Після закінчення школи від 2012 до 2013 року навчався в Сосницькому професійно-технічному ліцеї, де здобув професію водія.

У вересні 2013 року пішов на військову службу за контрактом до лав Збройних сил України. Військову службу проходив у військовій частині пп В0331 як водій 1-го транспортного відділення автомобільного взводу роти матеріального забезпечення.

У 2014 році брав участь у проведенні Антитерористичної операції на території Донецької області (в районі Дебальцевого).

Трагічно загинув 29 листопада 2015 року на квартирі в місті Києві через отруєння побутовим газом.

Вони – поміж нас, живі!

Герої не вмирають!

Інформаційний бібліографічний список літератури

Нехай ніхто не половинить,
Твоїх земель не розтина,
Бо ти єдина, Україно,
Бо ти на всіх у нас одна.

Д.Чередниченко

Велику правду для усіх єдину,
Наш гордий клич народів несе:
Батьківщині будь вірний до загину,
Нам Україна вища понад все!

Герої не вмирають! Просто йдуть!
Із бою – в небо. В лицарі – із смерті.
Пливуть човни. Пливуть роки. Пливуть...
«Героям слава!» – вписано у серці!

Книги про бійців АТО

1. Борись в ім'я честі [Текст] / Чернігівська РЦБС, Чернігівська районна центральна б-ка. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2015. – 152 с.

2. Ви назавжди в наших серцях [Текст] / Менська ЦРБ. – Мена : ЦРБ, 2015. – 28 с.

3. Вони боролись за єдину Україну [Текст] : патріотична інформація. – Городня : Городнянська ЦБ, 2016. – 20 с.

4. Ічнянці в АТО («Сто бійців») [Текст] / уклад. О.Г. Реута. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2015. – 232 с.

5. На палаючому Сході [Текст] / [упор. В. Лисенко ; ред. В. Кирієнко, О. Соломаха, А. Тютюнник]. – Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2017. – 288 с.

6. Позывной «Воланд». Азовские воспоминания [Текст] / Позывной «Воланд» ; ред.: Н. Кравченко, М. Мельник. – Мена : Доминант, 2016. – 49 с.

Герої АТО на сторінках періодичних видань

1. Божок В. «Як чарівну калину любив він Україну» [Текст] / Віктор Божок // Деснянська правда. – 2016. – № 26 (30 черв.). – С. 1, 5.

2. Виговський О. «Русские не сдаются! Слава Україні!» [Текст] : 9 вересня у Десні на Чернігівщині перепоховали капітана Євгена Лоскота, який загинув у вересні 2014-го / Олександр Виговський // Деснянка. – 2015. – № 37 (10 верес.). – С. 1, 17.

3. Вони захищали Батьківщину [Текст] // Деснянська правда. – 2016. – № 25 (23 черв.). – С. 2.

4. Гаврик В. Меморіальну дошку [у Ріпках] встановили на честь захисника [Д. Куриленка] (1992-2014) [Текст] / Вікторія Гаврик // Деснянська правда. – 2014. – № 24. – № 24 (19 черв.). – С.5.

5. Денисенко О. Нагороджено героїв Чернігівщини [Текст] / Олександра Денисенко // Гарт. – 2016. – № 14 (31 берез.). – С. 3.

6. Депутат Олеся Реута – автор книги «100 бійців. Ічнянці в АТО» [Текст] // Деснянська правда. – 2016. – № 4 (28 січ.). – С. 2.

7. Євсович Я. Позивний – «Колдун» [Текст] / Ярослав Євсо-

вич, Олександр Жоров, Вадим Стукун // Гарт. – 2015. – № 32 (6 серп.). – С. 5.

8. Іванова Я. На Коропщині поховали захисника України Геннадія Самуся [Текст] / Ярослава Іванова // Деснянка. – 2016. – № 7 (11 лют.) – С. 3.

9. Книга про побратима [Текст] // Деснянська правда. – 2016. – № 5 (4 лют.). – С. 2.

10. Ковальова А. Втрати Носівщини й Варвинщини [Текст] / Аліна Ковальова // Гарт. – 2015. – № 51 (17 груд.). – С. 3.

11. Ковальова А. Загинули до перемир'я і після [в зоні АТО] [Текст] / Аліна Ковальова // Гарт. – 2014. – № 38 (18 верес.). – С.3.

12. Ковальова А. Попрощалися з героями [Текст] / Аліна Ковальова // Гарт. – 2015. – № 36 (3 верес.). – С. 3.

13. Ковальова А. Чернігівщина втратила ще двох бійців [Текст] / Аліна Ковальова, Наталія Федосенко // Гарт. – 2015. – №3 (15 січ.). – С.2.

14. Кошмал В. Володимир Бахмач – герой навічно [Текст] / Віктор Кошмал // Деснянська правда. – 2016. – № 18 (5 трав.). – С. 2.

15. Марина Порошенко зустрілася з родинами загиблих в АТО [Текст] / Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації // Деснянська правда. – 2016. – № 49 (8 груд.). – С. 2.

16. Маслова О. Одних проводжали... з іншими прощалися [Текст] / Олена Маслова // Деснянка. – 2014. – № 51 (18 груд.). – С. 2.

17. Мекшун С. Відкрили пантеон загиблих героїв Чернігівщини [в зоні АТО в приміщенні обласного військкомату] [Текст] / Сергій Мекшун // Чернігівські відомості. – 2015. – № 49 (9 груд.). – С.4.

18. Меморіальна дошка Владиславу Живковичу [Текст] // Деснянська правда. – 2016. – № 8 (25 лют.). – С. 2.

19. Навродський А. Меморіальна дошка воїнові-герою [Текст] / Андрій Навродський // Деснянська правда. – 2016. – № 19 (12 трав.). – С. 2.

20. Назаренко В. Солдат із великим серцем [Текст] / Віталій Назаренко // День. – № 181(30 верес.). – С. 10.

21. Науменко В. Денис Чередниченко – герой і миротворець [Текст] / Валентина Науменко // Деснянська правда. – 2015. – № 26 (30 черв.-2 лип.). – С. 3.

22. Осташко І. Сім'ям загиблих воїнів АТО допомагають ветлікарі [області] [Текст] / Ірина Осташко // Деснянка. – 2016. – № 2 (7 січ.). – С.2.

23. Остерская В. «Он любил Украину больше, чем семью» [Текст] / Валентина Остерская // Весть. – 2014. – № 32 (7 авг.). – С. 1, 13.

24. Президент нагородив п'ятьох воїнів Чернігівщини. По-смертно [Текст] // Деснянка. – 2014. – 6 листоп. – С. 2.

25. Семенец Ю. О том, что Сергей уйдет, знали семь лет назад [Текст] / Юлія Семенец // Весть. – 2014. – № 33 (14 авг.). – С. 2.

26. Стеценко Н. На Сосниччині попрощалися з бійцем АТО [Текст] / Надія Стеценко // Деснянська правда. – 2016. – № 12 (24 берез.). – С. 2.

27. Тютюнник Є. В ліцей повернулися героями [Текст] / Євдокія Тютюнник // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 194 (20 жовт.). – С.19.

28. У Гончарівську відкрили Алею Слави [на честь 36 загиблих військовослужбовців Першої танкової бригади в зоні АТО] [Текст] // Деснянка. – 2016. – № 8 (18 лют.). – С.1.

29. Федосенко Н. Воїн АТО помер у День незалежності [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2016. – № 36 (верес.). – С. 3.

30. Федосенко Н. 22-річний Геннадій Самусь підірвався на розтяжці [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2016. – № 7 (11 лют.). – С. 3.

31. Федосенко Н. Героїв не забувають [Текст] / Наталія Федосенко, Аліна Ковальова // Гарт. – 2014. – (30 жовт.) – С. 3.

32. Федосенко Н. Загинув доброволець [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2015. – № 32 (6 серп.). – С. 5.

33. Федосенко Н. Загинув під мінометним обстрілом [в зоні АТО рядовий боєць О. Шумейко із Киселівки Менського р-ну] [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2015. – № 33 (13 серп.). – С. 3.

34. Федосенко Н. Загинули в «день тиші» [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2014. – № 51 (18 груд.). – С. 11.

35. Федосенко Н. Не витримало серце [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2016. – № 8 (18 лют.). – С. 3.

36. Федосенко Н. Не стало ще одного воїна [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2016. – № 16 (14 квіт.). – С. 3.

37. Федосенко Н. Одинадцять бійців – за два дні [Текст] / Наталія Федосенко, Олександр Денисенко // Гарт. – 2014. – № 48 (27 листоп.). – С. 4-5.

38. Федосенко Н. Помер воїн АТО [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2016. – № 41 (6 жовт.). – С. 3.

39. Федосенко Н. Помер боєць АТО [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2016. – № 44. – С. 3.

40. Федосенко Н. У зоні АТО підірвався син батуринського мера [Текст] / Наталія Федосенко // Гарт. – 2015. – № 33 (13 серп.). – С. 3.

41. Чернігівщина попрощалась із загиблим на Донбасі міліціонером [помічником оперативного чергового Корюківського райвідділу внутрішніх справ, сержантом] Олегом Науменком [Текст] // Деснянська правда. – 2015. – № 10 (12 берез.). – С. 11.

42. Чернігівщина попрощалась ще з чотирма захисниками Батьківщини [Текст] // Деснянка. – 2014. – (4 верес.) – С. 3.

43. Черниговщина потеряла еще одного защитника [Текст] // Семь дней. – 2015. – № 4 (22 янв.) – С. 2.

44. Шепіда А. На згадку про захисника Батьківщини [Текст] / Альона Шепіда // Деснянська правда. – 2016. – № 23 (9 черв.). – С. 2.

45. Шепіда А. Пам'ятники шістьом загиблим героям АТО [Текст] / Альона Шепіда // Деснянська правда. – 2016. – № 23 (9 черв.). – С. 2.

46. Ще один боєць із Чернігівщини загинув на Сході [Текст] // Деснянка. – 2016. – № 2 (7 січ.). – С. 16.

47. Юхименко Г. Якщо любиш – відпусти [Текст] / Ганна Юхименко // Гарт. – 2016. – № 27 (30 черв.) – С. 18.

Громадсько-політичне видання

Герої Сіверського краю

Книга пам'яті Чернігівської області

**Збірка матеріалів
обласної пошуково-дослідницької експедиції
дітей і учнівської молоді**

Том 1

2014–2015 роки

**Упорядкування: Людмила Володимирівна Житнікова,
Микола Миколайович Шанський**

Комп'ютерна верстка та дизайн О.П. Журко
Коректор О. В. Василенко

Підп. до друку 23.05.2019 р. Формат 60х84 1/16. Папір 70 г/м².
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 33.
Наклад 500 прим. Зам. № 12/05/19.

Видавець і виготовлювач: ФОП Панов А.М.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК №4847 від 06.02.2015 р.
м. Харків, вул. Жон Мироносиць, 10, оф. 6,
Тел.+38(057)714-06-74, +38(050)976-32-87
copy@vlavke.com

